

باشترین سەرھاتى

كۆمەكا سەرھاتىيىن ھلبژارتى ژ كىتابا خودى
و سوننەتا يىغەمبەرى - سلاف لى بن-

ھلبژارتىن و بەرھەڭكرن
تەھسىن ئىبراھىم دۆسكى

- * ناڧى كىتېبى: باشترین سەرھاتى
- * نقيسەر: تەحسین ئىبراھىم دۆسكى
- * بەرگ: بەيار جەمىل
- * كۆمپيۇتەر ودەرھىنانا ھۆنەرى: تەحسین دۆسكى
- * ژ وەشانىن پەرتۆكخانەيا جىزىرى دھۆك.
- * چاپا ئىككى ۲۰۱۰
- * چاپخانەيا سىپىرىز — دھۆك
- * ژمارا سىپارتىنى ل پەرتۆكخانەيا بەردرخانىان ل دھۆكى (۲۰۹۴)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿ نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ بِمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْآنَ
وَإِنْ كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ لَمِنَ الْغَافِلِينَ ﴾ (يوسف: ۳)

داسیک

حه مد وسوپاسی بۆ خودی بن، خودایی عهرد وعهسمانی وههمی چیکریان، مروث ئافراند، وعهقل دایی، وړیکا راست نیشا دا، وبهری وی دایی. وصهلات وسهلامین تمام ل پیغه مبهری وی بن، نهوی ب هیدایه تی و دینی ئاشکه را هاتی، و ل هه قال وهوگرین وی یین سه ر راست وړی دورست ژی، وههر ئیکی ل سهر ریکا وان بچت هه تا رۆژا قیامه تی.

خوانده شانین بهاگران: گه لهک جاران کارتیکرنا چیرۆک وسهرهاتیان د ناڤ وهعظی را پتر ومه زنتر لی دئیت ژ ههر تشته کی دی؛ چونکی سهرهاتی جهئینانه کا عهملی وبهرچاقه بۆ وان (میثالییات) وئه خلاق چاک یی خودی وپیغه مبهر وچاکان خه لهک بۆ داخوازکری، نهو میثالییاتین رهنکه هندهک جاران ل بهر هندهک کهسان بینه نهو داخوازین رینمونه یی وخه یالی یین نهئینه ب جهئینان -وهکی نهو هزر دکهن-، بهلی دهمی نمونه د واقعی دا چئ دبت، وهندهک مروثین وان میثالییاتان د ژینا خو دا ب کاردئین، پهیدا دبن، هنگی بۆ ههر لایه کی ئاشکه را دبت کو مروث نه گهر خودی تهوفیقا وی بدهت، و نهو یی خودان ئیراده یه کا ب هیز بت، دئ شیت خو ژ پیبه ستا عهردی رزگار کهت، وسه رفه راز بهر ب عهسمانی فه بلند بت، ههر وهسا دئ ئاشکه را بت کو د ناڤ مروثان دا هندهک کهس هه نه خودی تبعه تی رۆناهییی د وان دا پهیدا دکهت: تشتی ل دهو و بهرین خو گهش دکهت، وهکی ب چاڤ دئیته دیتن، وکاری ل وی تشتی ژی دکهت یی ل دهو و بهرین وی هه ی بیی ب چاڤ بیته دیتن، ب سهر فه جوانی ومفا تیدا ههیه، و ژ بن فه هیز وژین تیدا ههیه.. نهو مروث نهون یین نهو دبیرینی: مروثین خودی، یان چاک ووهلی.

ومروث ب تبعه تی خو پتر ژ گوهدانا وهعظ ونصیحه تان هه ز ژ گوهدانا چیرۆک وسهرهاتیان دکهت؛ چونکی نهو (ئستعلاء) وخو بلندکرنا شیرهت ونصیحه ت ل نک

شیرەتکاری پەیدا دکەت، چیرۆک ل نک چیرۆکفانی پەیدا ناکەت، لەو دبت وەرگر گەلەک جارەن وان شیرەتان یێن چیرۆکفان ب رەنگەکی نە ئیکسەر پیشکیشی وی دکەت پتر و ب دلەکی خوشتر وەرگرت.

وئەفرۆ دەوری چیرۆک و سەرھاتیان د لایێ پەرورده و فیکرنی دا تشتەکی زێدە ئاشکەرایە، وئەو ل نک پەروردهکاران یا بوویە ئیک ژ گرنگترین ریکین مفاگەھاندنی، یێن کو پیتقییە پویتەبەکی مەزن پی بیتەکرن.

وقورئانا پیروژ -کو د ئەصل دا هاتییە دا ئوممەتەکی پەرورده بکەت-، هەر وەسا سوننەتا پیغەمبەری ژێ -سلاف لی بن- گەلەک گرنگی دایە لایێ فەگێرانا سەرھاتیان، ژ بەر وان دەرس و عیبرەتین مەزن یێن ژێ دئینە وەرگرتن.. وتشتی بەرچاڤ د وان سەرھاتیان دا یێن قورئان و سوننەت بۆ مە فەدگێرن ئەو، هژمارەکا نە یا کیم ژ فان سەرھاتیان بۆ مە دئینە فەگێران، بیی ناڤین وان مروڤان یینە ئاشکەران یێن بوویە کەسین سەرەکی د گێرانا رویدانان دا، و بیی دەم و جەمی وان ژێ بوو مە یینە دیارکرن.. ئەفە و بیی سەرھاتی هەدەکی ژ تاما خو ژ دەست بدەن، یان کیماسیەک بگەھتی، تشتی هندی دگەھینت کو یا گرنگ د فان سەرھاتیان دا رویدان و دەرس و عیبرەتن، و چو ددی نە!

و د قی کتیبە ل بەر دەست دا هژمارەکا سەرھاتیان کیتابی و سوننەتی مە بەرھەفکرنە، وەک تەمامکەر بۆ کتیبە مە یا بۆری (سەرھاتیان پیغەمبەران)، بۆ هندی دا مفا ژێ بیتە دیتن، و هیقییا مە ژ خودایی مەزن ئەو ئەو قی کاری بۆ بەرھەفکەری ب خیر بنقیست، و بکەتە جەمی مفا بۆ خواندەفانی..

وخودی هاریکاری مە بت.

پشكا ئىكى

باشترین سەرھاتى ژ كىتابا خودى

سهرهاتیا خودانین خهندهکان

قورئانا پیروژ جارهکا ب تنی، و د سووره تا (البروج) دا سهرهاتیا خودانین خهندهکان (أصحاب الأُخُدود) ب رهنگهکی کورت بۆ مه شه گپراهه، و پیغه مبهری ژی -سلاف لی بن- د هه دیسه کا خۆ یا دورست دا ب رهنگهکی بهر فیهتر هندهک ژ فنی سهرهاتییی بۆ مه شه گپراهه، و ژ بهر وان ده رسین مه زن یین کو د فنی سهرهاتییی دا ههین مه دقیت فنی سهرهاتییی ب بهر فیهی شه گپرین..

دهم وجه:

ئیکه مین پسار ل ده سپیکا فنی سهرهاتییی دئیه هلیخستن دئ ئه شه بت: ئه ری ئه ف سهرهاتییه ل چ ده می و ل کیژ ده فیه ری چیبویه؟

ویۆ به رست دئ بیژن: نه د قورئانی دا، ونه د هه دیسان دا ئیشارهت بۆ دهم وجهی فنی سهرهاتییی نه هاتییه دان، وزانایین موسلمانان^(۱) دیژن: رویدانا هاقیتنا خودان باوه ران د خهنده کین ئاگری دا جارهکا ب تنی د دیروکی دا چی نه بوویه، به لکی ئه و سی جارن یا چیبوی:

جارا ئیکه: ل سهر ده می مه لکی بابلی (نه بوخنه صری) د ناچه را سالی (۵۸۶-۵۳۸ به ری زاینی) ده می وی ئسرائیلی ب ئیخسیری گرتین و برینه بابلی، دیژن: وی صه نه مه کی مه زن چیکر، و ژ خودان باوه رین ئسرائیلی خواست کو ئه و بۆ بچه سوجوودی و ده می وان گوهدارییا وی نه کری وی بریار دا خهنده که کا مه زن بییه کۆلان، و ئاگر تیدا بیته هلکرن وهه چییی بۆ صه نه می نه چته سوجوودی، د وی خهنده کی دا بیته سۆتن.

(۱) وهکی زانایی مه زن (ئبن که ثیر) د کتیب خۆ (البدایة والنهاية) دا (۲ / ۱۲۹-۱۳۲) شه دگپرت.

جارا دووى: ل وهلاتى نهجرانى ل يه مهنى، ل سهر دهمى مهلكى جوھى (ذو نهوواسى) نهوى ژ فھلان وهلاتى خو خواستى، ژ دىنى خو ليڤه بين و ل جوھىياتيى بزڤرن، ودهمى وان گوهدارىيا وى نهكرى وى نهو هاقينه د خندهكه كا كوېر دا يا تږى ناگر.

جارا سبيى: ل سهر زهمانى قهيصهري رومي، ل قهسطه نطيني، نهوى دىنى دهوله تى كريبه مهسيحيهت، نهو مهسيحيهتا باوهرىيى ب سى خودايان دىنت! نهوى قهيصهري پرپار دا ههر فلهكى ل سهر بير وباوهرتن وى نهبت نهو بيته كوشتن، وديپژن: جارهكى ل باږپري قهسطه نطينيى وى هندهك فله گرتن نهوين ديپژن: خودى ئيكه وعيسا عهبدى وييه، ئينا وى پرپار دا خندهكه كا مهزن بيته كولان وناگر تيدا بيته هلكرن نهو كس تيدا بينه سوتن نهگر ل باوهرىيا خو ليڤه نهبن.

د ناقهرا ساحري وراهبى دا:

قورئان دهمى سهرهاتيا خودانين خندهكان بو مه قهديگيرت ب تنى دويماهيا بهرچاڅ ونه بهرچاڅ يا سهرهاتياى بو مه قهديگيرت، وبه حسى دهسپيكا سهرهاتياى ناكهت، بهلى پيغه مېهر -سلاف لى بن- د حهديسه كا خو دا^(۱) قى چندا هه بو مه تاشكرا دكهت.. پيغه مېهر -سلاف لى بن- ديپژت:

د ناڅ ملله تين بهرى هه وه دا مهلكهك هه بوو، وسيره بهندهكى وى هه بوو، دهمى سيره بهند مهزن بووى گوته مهلكى: نهز يى ب ناڅ سال قه چوويم، قيچا تو جحيلهكى بهنيره نك من دا نهز سيره بهنديى نيشا وى بدهم، ئينا مهلكى جحيلهك بو قى چهنديى هنارته نك وى.

و د پيكا وى دا دهمى نهو دچوو نك سيره بهندى راهبهك (عيباده تكه رهك) هه بوو، نهو ل نك وى روينشت وگوھى خو دا تاخفتنا وى، ئينا كهيفا وى پى هات، لهو ههر جاره كا نهو دهاته نك سيره بهندى، د نك راهبى را دبورى، ودچوو نك

(۱) نهو ئيمامى موسلم وترمذى ژ صوهه يى رومي قه دگوھيژن.

دروېنشت، ځيځا دهمي ټهو دهاته نك سپړهبندي وي ټهو دقوتا، رۆژهكي وي
گازندهيښ خو بو راهبي كرن.. راهبي گوتې: ټهگر تو ژ سپړهبندي ترسيای بيژي:
مروځين من ټهز گيروكرم، وټهگر تو ژ مروځين خو ترسيای بيژي: سپړهبندي ټهز
گيروكرم.

وټهو ب ځي پهنكي ما، هتا دهمي رۆژهكي ټهو دچوو وي ديت دههبيكي مهزن
يي كهفتييه د پيكا خهلكي دا، وي گوت: ټهفرو ټهز دي زانم كانې كي چيتره
سپړهبنديان راهب؟

ووي بهرېك راكر وگوت: ټهي خودي! ټهگر كاري راهبي ل بهر ته خوشتتير بت
ژ كاري سپړهبندي تو ځي دههبي بكوژه؛ دا خهلك ل پيكا خو بچن، ووي ټهو بهر
د دههبي وهركر، دههبي هاته كوشتن وخهلك ل پيكا خو چوون.. وجحيل هاته نك
راهبي وسوحهتا خو بو وي ځهگپرا، ټينا راهبي گوتې: كوري من! ټهفرو تو ژ من
چيترې، تو گههشتييه ځي دهرهجي يا ټهز دبېم، وبه لا دي ټينه سهرې ته، ځيځا ټهگر
تو هاتييه جهرياندي تو من نيشا كهسي نهده.

وجحيل وه لي هات وي كوري زكماك ومروځي گوري چي دكرن، ووي مروځ
ژ دهرديڼ دي ژي رادكرن، ههقالهكي مهلكي ههبوو كوره بووېو، ټهو ب سوحهتا
جحيلي هسيا، پابو گهلهك تيږ ودياري بو وي ټينان وگوتې: ټهه ههمي بو تهنه
ټهگر تو من ساخ كهي.

جحيلي گوتې: ټهز كهسي ساخ ناكهم، خودييه شيفايي ددهت، ځيځا ټهگر تو
باوهرېي ب خودي بيڼي ټهز دي دوعايهكي بو ته ژ خودي كهمن ټهو دي ته ساخ
كهت، وي باوهرې ب خودي ټينا، خودي چاځين وي چيكرن.

ټهو هاته نك مهلكي، و ل نك روينشت وهكي كو بهري دروېنشت، ټينا مهلكي
گوتې: كي چاځين ته چيكرن؟

وي گوتې: خودايي من.

مهلكي گوتې: ما ته ژيلي من خودايهكي دي ههيه؟

وی گۆت: خودایی من و خودایی ته (ئەللاھە)..^(۱)

ئینا مەلکی ئەو گرت و ھند عەزاب دا ھەتا وی جحیل نیشا وان دای، وان جحیل گرت و ئینا نک مەلکی، مەلکی گۆت: ئەی کورئ من! ما سیرەبەندییا ته گەھشتە ھندئ تو کۆرئ زکماک و مروۆئی گوری ساخ بکە؟ وی گۆت: ئەز کەسئ ساخ ناکەم، خودییه شیفایی ددەت.

مەلکی ئەو گرت و ھند عەزاب دا ھەتا وی راھب نیشا وان دای، وان راھب ئینا وگۆت: ژ دینی خو بزقەر، وی گوھ نەدا وان، وان مشار ئینا دانا سەر کلۆفانکا سەرئ وی وکرە دو پرت، پاشی وان ھەقالئ مەلکی ژئ ئینا وگۆت: ژ دینی خو بزقەر، وی گوھ نەدا وان، ئینا وان ئەو ژئ ب مشاری کرە دو پرت.

مەلک و دویمایھیا جحیل:

پاشی وان جحیل ئینا، وگۆت: ژ دینی خو بزقەر، وی گوھ نەدا وان، ئینا مەلکی ئەو دا ف ھندەک ھەقالئ خو، وگۆت: وی بھەن ب سەر فلان چیا بێخەن، و دەمئ ھوین دگەھنە کۆبئ وی چیا بێخەن: بلا ئەو ژ دینی خو بزقەر، ئەگەر ئەو نەزقەری ھوین وی د چیا بێخەن دا بەھاقین..

وان ئەو بر، ب سەر چیا بێخەست، جحیلی گۆت: یا رەبی ب رەنگەکی ته بقیت تو بەلا وان ژ من دویر بکە.. چیا ھژیا ئەو تیدا کەفتن، و جحیل ھاتە نک مەلکی.

مەلکی گۆت: ھەقالئ ته چ کر؟

جحیلی گۆت: خودئ بەلا وان ژ من ڤەکر.

مەلکی ئەو دا ف ھندەک ھەقالئ خو وگۆت: بھەن وی بکەنە د کەلەکەکی دا و بھەن نیشا دەریایی، و ئەگەر ئەو ژ دینی خو نەزقەری وی بەھاقینە د ئاقئ دا.

(۱) ژ ڤئ دئیتە زانیی کو وی مەلکی دگۆتە خەلکی: ئەز خودیمە.. مەعنا: ئەو نە قەسەنطین بوو ونە (ذو نەوواس) مەلکی نەجراتی ژئ بوو؛ چونکی کەس ژ وان ھەر دووان نەدگۆت: ئەز خودیمە.

وان ئەو بر.. جھیلی گۆت: یا رەبی ب رەنگەکی تە بقیّت تو بەلا وان ژ من
 ڤەکە، ئینا کەلەکا وان دەرنیشف بوو وئەو خندقین، وجھیل ھاتە نک مەلکی.

مەلکی گۆتی: ھەقالین تە چ کر؟

وی گۆت: خودی بەلا وان ژ من ڤەکر.. ووی گۆتە مەلکی: تو نەشیی من
 بکوژی ھەتا تو وئ نەکە ی ئەز دبیژمە تە.

مەلکی گۆتی: یا تو دبیژی چە؟

وی گۆت: مروشان ھەمییان ل جەھکی کۆم بکە، ومن ب قورمی دارەکی ڤە
 بەلاویسە، پاشی تیرەکی ژ ناڤ تیرین من بینە دەری و بیخە کڤانی و بیژە: ب ناڤی
 خودی خودای جھیلی، پاشی وی تیری د من وەرکە، ئەگەر تو ڤی بکە ی تو دی
 شی من کوژی.

کوشتنا جھیل وگرفتاریا مەلکی:

مەلک رابوو خەلک ھەمی ل جەھکی کۆمکر، وجھیل ب قورمی دارەکی ڤە
 ھلاویست، پاشی تیرەک ژ ناڤ تیرین وی ئینادەر کرە د کڤانی دا، پاش گۆت:
 ب ناڤی خودی خودای جھیلی، وئەو تیر د وی وەرکر، تیر ب جینیکا وی کەفت،
 وی دەستی ڤۆ دانا سەر جینیکا ڤۆ جھێ تیر ڤی کەفتی وەر، ئینا خەلکی گۆت:
 مە باوهری ب خودای جھیلی ئینا، مە باوهری ب خودای جھیلی ئینا، مە
 باوهری ب خودای جھیلی ئینا.

ھندەک ھاتنە نک مەلکی وگۆتی: تو دینی، ئەوا تو ژێ دترسای ب خودی
 جیبوو، خەلکی باوهری [ب دینی جھیلی] ئینا، مەلکی فەرمان دا خەندەک
 ل سەرین رێکان [ل پیش چاڤین خەلکی] بینە کۆلان، وئاگر تیدا بیته ھلکرن،
 وگۆت: ھەچی بی ژ دینی ڤۆ لیڤەنەبت وی بەاڤینە تیدا.. ووان وە کر یا مەلکی
 گۆتی، ھەتا ژنەک ئینای وچوبکەکی وئ د گەل دا بوو، بیچەکی وئ ڤۆ پاشڤە
 لیدا، ئینا بچوبکی گۆتی: دادی! صەبری بکیشە تو یا ل سەر ھەقیی.

و د دویمایهیا ریوایه تا (ترمذی) دا هاتییه کو دبیرن: ل سهر زهمانی عومهری
کورئ خه ططابی که له خئی قی جحیلی هاتبوو دیتن وتبلا وی هیشتا ل سهر جینیکا
وی بوو.

قورئان وخودانین خه نده کان:

وه کی مه گوئی: د جهه کی ب تنی دا قورئانی به حسنی خودانین خه نده کی کرییه،
ئو ژی د چهند نایه ته کین سووره تا (البروج) دا، ووه کی دبیته زانین ئهف سووره ته
ئیک ژ وان سووره تانه یین کو بهری مشه ختبونوی ل مه که هی هاتینه خوارئ،
مه عنا: ل مه که هی ده می موسلمان د بن ده ست وکافران نه خوئی دگه هاندنی؛ دا ئو
ل دینی خو لیقه بین خودی ئهف سهرهاتییه بو وان فه گیرا دا دلین وان موکم ببن،
وپتغه مبهری -سلاف لی بن- ههر ژ بو قی ئارمانجی ئهف سهرهاتییه ب به رفره هی
بو صه حابیین خو فه گیرا.

قورئان چاوا قی سهرهاتییه بو مه فه دگیرت؟

ل سهرئ سووره تا (البروج) ووه ک ری خوشکرن بو فه گیرنا قی سهرهاتییه
خودایی مه زن سویندی ب سی تشتین مه زن دخوت: ﴿وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ ۝ وَالْيَوْمِ
الْمَوْعُودِ ۝ وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ ۝﴾ یه عنی: سویند ب وی عهسمانی، یی ئو جه لی
ههین یین پوژ وه هیف لی دچن، و ب پوژا قیامه تی یا خودی ژقان پی دایه خه لکی
کو وان تیدا کوم بکه ت، و ب شاهدی شاهده یی دده ت، و ب وی یی شاهده یی
ل سهر دبیته دان.

وتشتی سویند ل سهر هاتییه خوارن چیه؟

خودی دبیرت: ﴿قَتِيلَ أَصْحَابِ الْأُخْدُودِ ۝ النَّارِ ذَاتِ الْوُقُودِ ۝﴾ ئو تیچوون،
وهاتنه عه زابدان ودویرکرن ژ ره ما خودی، یین خه نده کین مه زن بو عه زابدانا خودان
باوه ران ل عهردی چیکرین، وئاگره کی دژوار تیدا هلکری.

وبه ری خودی سهرهاتییه بو مه فه دگیرت حوکمی خو، یی هه ژی خودانین
خه نده کان بت، ل سهر وان دده ت: کوشتن وتیچوون، د گهل عه زابدانا مه زن ل پوژا

قیامه‌تی و دوبرکرا ژ ره‌ما خودی بۆ وان بت یین خنده‌ک بۆ خودان باوهران کۆلاین و تزی ئاگر کرین و خودان باوهر هاڅیتینه تیدا..

پاشی؟

قورئان دبیرت: ﴿ اِذْ هُمْ عَلَيْهَا قُعُودٌ ۖ وَهُمْ عَلَىٰ مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ ۚ ﴾^(۷) ده‌می ئەو ل سهر لیڅین خنده‌کان روینشتین، و ماینه ل ویری، و ئەو دئاماده‌یی وی عه‌زایی بوون یا وان ئینایه سهری خودان باوهران.

وده‌می وان خنده‌ک بۆ سۆتتا خودان باوهران ئاماده‌کرین، وان هنده‌ک جه‌ ل سهر لیڅین خنده‌کان بۆ روینشتنا خۆ دورستکرن؛ دا لی رویننه خواری و به‌ری خۆ بدنه خودان باوهران ژ ژن و میر وزارۆکان، ده‌می ئاگر له‌شین وان دخۆت و نال نال ژ وان بلند دبن، و دا ئەو پتر تامی ژ سهرکه‌فتنا خۆ ببینن، یا وان ب ده‌ست خۆ ڤه ئینای، څیجا هزر بکه‌ن ئەو چه‌ند ده‌وڤ بوون و وان چه‌ند دله‌کی ره‌ق هه‌بوو؟!

و چ ئەگەر د پشت هندی رابوویه وان ئەف هه‌زاره د ئاگری کینا خۆ دا سۆتین؟

قورئان دبیرت: ﴿ وَمَا نَقَمُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَن يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ۖ الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ۝۱۱ ﴾ و وان ئەف عه‌زابه نه ژ به‌ر تشته‌کی ئینا سهری وان ب تنی ژ به‌ر هندی نه‌بت کو وان باوهری ب خودایی زال ئینا بوو یی که‌س وی ببزار نه‌که‌ت، یی د گۆتن و کربار و سالۆخه‌تین خۆ دا هی‌ژای مه‌دحان، ئەوی ملک‌ی عه‌سمانان و عه‌ردی یی وی، و ئەو ل سهر ههر تشته‌کی شاهده، چو تشت ل وی به‌رزه نابن.

ئەڤه بوو تاوانا وان یا مه‌زن.. وان دینه‌کی دی ژبلی دینی (طاغیه)ی بۆ خۆ هلبژارت بوو، و سهری خۆ بۆ خودایه‌کی دی دچه‌ماند، و ل نک زپته‌کان باوهری ئینانا ب خودایه‌کی ب تنی و ب کارئینانا شریعه‌تی وی مه‌زنترین تاوانه خودانی هی‌ژای گرتن و کوشتن و سۆتنی دکه‌ت.

و ئەنجام د دنیایی دا ئەگەر جاره‌کی ل سهر هندی راپه‌ستت کو کافر خودان باوهران ب کورژن و بسۆژن ژی، و خودان باوهران -ل به‌ر چاڤ- که‌سه‌ک نه‌بت وان

ب سهر بیخت، ل ئاخره تی نهجامه کی دی هیه: ﴿إِنَّ الدِّينَ فَتَنُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَتُوبُوا فَلَهُمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَلَهُمْ عَذَابُ الْحَرِيقِ﴾ إِنَّ الدِّينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيرُ ﴿﴾ هندی نهون یین میترین خودان باوهر وژنین خودان باوهر ب ئاگری سوتین؛ دا نهو وان ژ دینی خودی لیقه کهن، وپاشی تویه نه کری، ل ئاخره تی عه زابا جه نه مئی بو وانه، وعه زابا دژوار وسوژهک بو وانه. هندی نهون یین باوهری ب خودی وپیغه مبه ری وی ئینای وکریارین چاک کرین، نهو به حه شتین رویبار د بن قه سرین وان دا دچن بو وان هه نه، نهو سهر که فتنه مه زن.

چه ند دهر سه کین مه زن:

نهو خودان باوهر یین د خه نه ده کان دا هاتینه سوتن، دهسته کهک بوو باوهری ب خودایی خو ئینا بوو.. باوهرییه کا وه سا کو نهو پی بلند ببن، بلند ییه کا وه سا کو ئیدی ژینا دنیایی ب هه می گرانییا خو څه دلین وان دهسته سهر نه کهت، وه هر جاره کا دل ژ پی به ستا ئینا دنیایی هاته رزگار کرن تاما خو څو زیکرنا د ریکا حه قییی دا ل نک وی گه لهک دی ژ تاما مانا د دنیایی دا شریتر بت، و باوهرییا دورست ده می خو ل دلی ددهت خو گه لهک ناگرت حه تا قی به ره می ژ خو بدهت، به لکی ئیکسه ر خودانی دگوهرت، لهو یا غه رب نینه خودانین څان ره نگه دلان خو ها قیتنا د ئاگری دا خو شتر بیینت ژ زفرینا ل کوفرئ.

به رانه ر خودانین څان دلین نازک خودی وه سا حه زکرییه کو هندهک مرو څین دی هه بن تبیعه تی وان وه سا یی شیلی بت وه کی وی هه رییی یا نهو ژئ هاتینه چی کرن، چه ند جودا هییه کا مه زن د ناقه را ده بان وقی ره نگی مرو څان دا هیه! ده به گاڅا برسی دبت خو د تشته کی وه ر دکهت؛ دا بگرت وبخو ت، گاڅا تیروو دی هیلت وچت.. نهو مرو څین دل کافر پشتی خو د فه ریه سیا خو وه رد کهن ژئ وخو ژئ تیر دکهن، چا قین وان تیر نابن حه تا نه بین مرن به وست به وست ل سهر له شی فه ریه سیا وان بچت، لهو خو شییه کا مه زن نهو ب کوشتن وعه زابا نا خه لکی دینن! وه کی خودانین خه نه ده کان حه فله وئا هه نگین کوشتن وسوتن وهیرانا له شی مرو څان دگپرن،

پیکتن سهرکهفتنی د کولوخین بی گونه‌هان دا فر دکن، قیجا بوجی وه‌حش وده‌هبه
ژ ټان مروټان دجامیتر نه‌بن؟

قی مه‌لکې کافر ئو جحیل کوشت، وبه‌ری وی پیره‌میږی راهب وزه‌لامی کوره
ژی کوشتبون، وپشتی وی ژي ژن ومیر وپیر وشیرین خودان باوهر د خه‌نده‌کین
ټاگری دا سوتن، وهنگی راوه‌ستا هه‌تا چو خودان باوهر د مه‌مله‌که‌تا خو دا
نه‌هیلاین.. و ب قی چهندي قورټان وسونه‌ت قی سهرهاتیبي ب دویماهی دینن، و
ل قیږی مه‌سه‌له‌ک دئیته مه‌یدانی:

د وان هه‌می سهرهاتییان دا یین قورټان بو مه ژ ملله‌تین به‌ری شه‌دگوهرت،
ده‌می هه‌ټرکی د ناقبه‌را خودان باوهر وکافران دا گهرم دبت، ودره‌وپیکرنا کافران
دژوار دبت، خودی وان دبه‌ته هیلاکې وخودان باوهران پرگار دکه‌ت، ب تنی د قی
سهرهاتیبي دا نه‌ت^(۱) کافر خودان باوهران دکوژن و دسوژن، و ل به‌ر چاډ د دنیایی
دا ئەف چهنده بو وان دمینت و ب سهر دفنا وان شه‌دچت.. ب تهرازییا خه‌لکې
عه‌دی دویماهییا قی سهرهاتیبي یا کافران بوویه، وخودان باوهر ب خو ژي هنده‌ک
جاران ده‌می دکه‌قنه ژیر پیبه‌ستا حیساباتین عه‌دی ب قی رهنگی به‌ری خو دده‌نه
مه‌سه‌لی، وه‌ز دکهن ماده‌م کافر شیان خودان باوهران وئو کوشتن وسوتن.. مه‌عنا:
یین سهرکهفتی ئون، به‌لی قورټانی دقیا ب شه‌گیرانا قی سهرهاتیبي بو موسلمانان
-هیشتا ل مه‌که‌هی- تهرازییه‌کا دی بو کیشانا سهرکهفتنی وشکه‌ستنی بدانت،
قورټانی قیا چاقین خودان باوهران ل راستییا هه‌ټرکیبي شه‌که‌ت؛ دا ئو د کیشانین
خو دا بو سهرکهفتنی ددورست بن.

ئه‌گهر مه‌سه‌له ئەف ژینا دنیایی ب تنی بت وچو ژینین دی نه‌بن -وه‌کی کافرین
کورته‌بین ه‌ز دکهن- هنگی ب تنی سهرکهفتا د دنیایی دا سهرکهفتنه، به‌لی مه‌سه‌له
دنیا ب تنی نینه، ومه‌یدانا شه‌ری وه‌ټرکیبي نه ئەف عه‌رده ب تنییه! مه‌یدان
گه‌له‌ک به‌رفره‌ه‌تره، وژینا دنیایی ده‌لیقه‌یه‌کا کورته د ژیبي مه‌سه‌لی دا.

(۱) هه‌ر وه‌سا د سهرهاتییا پشته‌ټانی هه‌ر سې پیغه‌مبه‌ران ژي دا، ئو دا سوورده‌تا (یس)ی دا هاتی.

ژینا دنیای ب ههمی سهرهبری خو څه، ب ههمی خوشی ونه خوشییین خو څه،
ب سهرکفتن وشکهستنن خو څه، بهایه کی مهزن د تهرازییا دورست دا نینه،
وسهرکفتنا د دنیای دا رهنگه که ژ رهنگین سهرکفتنی یین گهلهک.. بهلی
سهرکفتنا دورست -ل نک خودان باوهری- نهوه رح ب سهر لهشی بکهفت، بیر
وباوهر ب سهر نه خوشییی بکهفت، وباوهری ب سهر فتنی بکهفت.

ل نک خودان باوهری یا گرنگ نهو نینه نهو دوژمنی بکوژت یان دوژمن وی
بکوژت، ههر چنده مرؤف ب خورستییا خو څهز ژ سهرکفتنا د دنیای دا دکهت؛
چونکی وی باوهری ههیه کو -ب چ ریکا ههبت- مرؤف ههمی دمرن، بهلی ههمی
کس نهشین خو ژ (جاذبییه تا) عهردی رزگار بکهن، ههمی کس نهشین لای
رووحی ل نک خو ب سهر لای جسمی بیخن.

سهرکفتنا ب دورستی یا کو خودانی سهرهراز بکهت، ل نک خودی و ل نک
بهنیان ژی، نهوه عهقیده ویر وباوهرین مرؤفی پاراستی بمینن، نهگر خو ژینا
مرؤفی یا دنیای تی بچت ژی، سهرکفتنا ب دورستی نهوه باوهرییا مرؤفی ب
سهر کوفرا کافران بکهفت نهگر خو بهای و سهرکفتنی ژینا مرؤفی بت.

د سهرهاتییا خودانین خندهکان دا جیپلی ریکا کوشتنا خو نیشا مهلکی دا؛ دا
نهو وی پی بکوژت دهمی وی زانی کوشتنا وی دئ بته نهگهرا موسلمانبونو
هژمارهکا مهزن ژ خهلکی باژپری.. وی دشیا قی ریکي نیشا وی نهدهت وبمینته
ساخ نهگر پیچه کی وی سیاستا وهریادانی و (موجامه لی) د گهل مهلکی ب کار
ئینابا، بهلی هنگی نهو دا بیر وباوهرین خو ژ دهست دهت، و ژدهستدانا بیر وباوهران
ب دیتنا خودان باوهری مهزنتین شکهستنه، نهو خودان باوهرین هاتینه هافیتن
د خندهکین ناگری ژی دا دشیان خو ژ قی دویماهییی رزگار بکهن ونهئینه سوتن،
ب ئیک پهیف کو نهو بیژنه مهلکی: نهو دخهلهت بووین ودینی ته یی دورسته..
بهلی بهرانهر چ؟

- بهرانهر هندئ کو نهو بی عهقیده وباوهری بژین، و ب تنی نهو دزانت ژینا بی
عهقیده چهند یا بی تامه نهوئ تام کرته شریینیا باوهرییی.. نهگر ژین خوارن

وځه‌خوارن بت، وځوښی برنا ب دنیايي بت، بيژنه من: جوداهي د ناڅبه‌را مروځي وحه‌یواني دا چیه؟

ب څه‌گيرينا څي سهرهاتيبي ل وی دهمي موسلمان ل مه‌که‌هي دبی ده‌سپه‌لات، قورئاني دځيا وان ل سهر نه‌خوشتين (ئحتمال) په‌روږده بکه‌ت، (ئحتمالا) گرتني، يا کوشتني، يا سوټني.. وهدت؛ دا ټو بزنان ريکا ل بهر وان نه سهرانه‌که بو ميرگه‌کا خه‌ملين، به‌لکي ريکه‌کا تڅي ئاسته‌نگه د ناڅ خوځي وځوښي را ده‌رياس دبت.

د سهر څي چه‌ندی را قورئاني دځيا خودان باوه‌ران ل راستييه‌کا مه‌زن هشيار بکه‌ت، دځيا وان تي بگه‌هينت کو مه‌جالي هه‌څرکيبي ټه‌څ دنيايه ب تني نينه، ومه‌يدانا شه‌ري څي نه ټه‌څ عه‌رده ب تني‌يه، گوځي خو بدی پشتي قورئاني سهرهاتييا خودانين خه‌نده‌کان بو مه څه‌گيراي چ (ته‌عقيب) دا مه‌سه‌لي، قورئاني گوت:

﴿إِنَّ الَّذِينَ فَتَنُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَتُوبُوا فَلَهُمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَلَهُمْ عَذَابُ الْحَرِيقِ﴾ **۱** إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيرُ **۲** هندی ټه‌ون يين ميرين خودان باوه‌ر وژنين خودان باوه‌ر ب ئاگري سوټين؛ دا ټو وان ژ ديني خودي لينه‌که‌ن، وپاشي ټويه نه‌کري، ل ئاخره‌تي عه‌زبا جه‌هنه‌مي وعه‌زبا دژوار وسوژه‌ک بو وانه. هندی ټه‌ون يين باوه‌ري ب خودي وپنغه‌مبه‌ري وي ئيناي وکريارين چاک کرين، ټو به‌حه‌شتين رويار د بن قه‌سرين وان دا دچن بو وان هه‌نه، ټه‌وه سهرکه‌فتنا مه‌زن.

مه‌عنا: دويماهييا شه‌ر وهه‌څرکيبي نه ټه‌وه يا ټم ل څي دنيايي ب چاڅ دبنين، کو خودان باوه‌ر بينه کوشتن وسوټن، يان هه‌تا مرنی به‌ر لی بينه باراندن وکافر وزوړدار بمين و د خوښيپن دنيايي دا هير وبه‌طران بن، وپه‌رده ب سهر ديمه‌ني دا بيته خواري ووه‌سا بيته هزرکرن کو مه‌سه‌له ب دويماهي هات، ټه‌ځه نابت!

دیمه نې مه زنتړ دمینت، روژهک دی ئیت پهرده جارهکا دی دی ئیته قه دان همدو لایین ههفرکیبی جارهکا دی ل سهر ده پې شانوی دی ناماده بن، به لې قی جاری حوکم ب دورستی دی ئیته دان: ﴿يَوْمَ هُمْ بَرْزُونَ لَا يَخْفَىٰ عَلَى اللَّهِ مِنْهُمْ شَيْءٌ لِّمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ﴾ ﴿١٦﴾ اَلْيَوْمَ تُجْزَىٰ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ لَا ظُلْمَ الْيَوْمَ اِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٧﴾ وَاَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْآزِفَةِ اِذِ الْقُلُوبُ لَدَى الْحَنَاجِرِ كَظْمِمْ مَّا لِلَّظْلَمِیْنَ مِنْ حَمِيمٍ وَلَا شَفِيعٌ يُطَاعُ ﴿١٨﴾ يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْاَعْيُنِ وَمَا تُخْفِی الصُّدُورُ ﴿١٩﴾ وَاللَّهُ يَقْضِی بِالْحَقِّ وَالَّذِیْنَ يَدْعُوْنَ مِنْ دُونِهِ لَا يَقْضُوْنَ شَيْءٌ اِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّمِیْعُ الْبَصِیْرُ ﴿٢٠﴾﴾ (غافر: ۱۶-۲۰) روژا قیامه تی چیکری هه می به رانه ر خودایی خو ناشکه را دین، تشتهک ژ وان و ژ کاری وان د دنیا یی دا کری ل بهر خودی بهرزه نابت، خودی دبیت: ملک ورېقه برنا کاری نه قرو یا کییه؟ وهو ب خو دی بهر سقا خو دت: یا وی خوداییه یی کو د ناث و سالوخت و کریارین خو دا یی ئیکانه، یی ب سهرقه هاتی نه وی هه می چیکری ئیخستینه بن دهستی خو. نه قرو خیرا هه نه فسه کی ل دویث کریارا وی د دنیا یی دا کری ژ باشی و خرابیی دی ئیته دان، نه قرو چو زورداری ل که سی نائیته کرن کو خیرین وی بینه کیمکرن یا ن گونه هین وی بینه زیده کرن. هندی خودییه یی حسیب سقکه، قیجا هوین نه بیژن نهو روژ گیرو بوو؛ چونکی نهو یا نیزیکه. وتو - نهی موحه ممه د- مروژان ژ وی روژا نیزیکی بترسینه یا کول بهر وان گه لهکا دویره کو روژا قیامه تییه، ده می ژ ترسا عه زابا خودی دا دل ژ سنگان بلند دین و ب گه رویین وان قه دئینه گریدان، وهو دتژی خهم وکوفانن. زورداران چو دوست وهه قالین نیزیکی نابن، ووان چو مهده رچی ژی نابن مهده ری بو وان ل نک خودی بکن، دا مهده را وان بیته وهرگرتن. خودی دزانت کانن چاف چ دیتنان قه دره قینن، وکانن مروژ چ تشتی د سنگی خو دا قه دشیرت ژ باشی و خرابییان. و خودی ب دادییی حوکمی د ناچه را مروژان دا دکهت، وهو خوداوه ندین ژبلی خودی په رستن بو دئیتنه کرن حوکمی ب تشته کی ناکه؛ چونکی نهو نه شین وی چهن دی بکن. هندی خودییه گوهدیرئ وی تشتییه یی نه زمانین هه وه پی دگه ریین، یی بینه ره ب کار و کریارین هه وه.

وئ رۆژنی خودییه حوکمی دکهت، وحوکمی خودی وهکی حوکمی مه مروشان نینه، وئ رۆژنی ههفرکی ب دویماهی دئیت، وسهرکهفتی ئهوه یی وئ رۆژنی سهرکهفت.. ودهرسا دی یا مهزن ئهوا قورئانی دقیت ژ قی سهرهاتییی بدهته مه ئهقهیه: هندی ئهوهفرکییه یا کو د ناچهرا خودان باوهر وکافران دا هه ل هه می جه و ل هه می ده مان ههفرکییا بیر وباوهرانه..

گهلهک نهزان و خاپاندی هه نه دقین مه وهسا تی بگههینن کو ههفرکییا مه خودان باوهران وکافران سهرامستهکا ئاخ، یان تهنهکهکا گازیه، وهسا مه تی دگههینن کو شهري ئیسلامی د گهل دوزمنان شهريکی (سیاسی) و(ئابوری) و(شارستانییه)، بهلی قورئان دبیت: وه نینه.. ﴿وَمَا نَقْمُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ﴾ ^(A) ^(B) ^(C) ^(D) ^(E) ^(F) ^(G) ^(H) ^(I) ^(J) ^(K) ^(L) ^(M) ^(N) ^(O) ^(P) ^(Q) ^(R) ^(S) ^(T) ^(U) ^(V) ^(W) ^(X) ^(Y) ^(Z) ^(AA) ^(AB) ^(AC) ^(AD) ^(AE) ^(AF) ^(AG) ^(AH) ^(AI) ^(AJ) ^(AK) ^(AL) ^(AM) ^(AN) ^(AO) ^(AP) ^(AQ) ^(AR) ^(AS) ^(AT) ^(AU) ^(AV) ^(AW) ^(AX) ^(AY) ^(AZ) ^(BA) ^(BB) ^(BC) ^(BD) ^(BE) ^(BF) ^(BG) ^(BH) ^(BI) ^(BJ) ^(BK) ^(BL) ^(BM) ^(BN) ^(BO) ^(BP) ^(BQ) ^(BR) ^(BS) ^(BT) ^(BU) ^(BV) ^(BW) ^(BX) ^(BY) ^(BZ) ^(CA) ^(CB) ^(CC) ^(CD) ^(CE) ^(CF) ^(CG) ^(CH) ^(CI) ^(CJ) ^(CK) ^(CL) ^(CM) ^(CN) ^(CO) ^(CP) ^(CQ) ^(CR) ^(CS) ^(CT) ^(CU) ^(CV) ^(CW) ^(CX) ^(CY) ^(CZ) ^(DA) ^(DB) ^(DC) ^(DD) ^(DE) ^(DF) ^(DG) ^(DH) ^(DI) ^(DJ) ^(DK) ^(DL) ^(DM) ^(DN) ^(DO) ^(DP) ^(DQ) ^(DR) ^(DS) ^(DT) ^(DU) ^(DV) ^(DW) ^(DX) ^(DY) ^(DZ) ^(EA) ^(EB) ^(EC) ^(ED) ^(EE) ^(EF) ^(EG) ^(EH) ^(EI) ^(EJ) ^(EK) ^(EL) ^(EM) ^(EN) ^(EO) ^(EP) ^(EQ) ^(ER) ^(ES) ^(ET) ^(EU) ^(EV) ^(EW) ^(EX) ^(EY) ^(EZ) ^(FA) ^(FB) ^(FC) ^(FD) ^(FE) ^(FF) ^(FG) ^(FH) ^(FI) ^(FJ) ^(FK) ^(FL) ^(FM) ^(FN) ^(FO) ^(FP) ^(FQ) ^(FR) ^(FS) ^(FT) ^(FU) ^(FV) ^(FW) ^(FX) ^(FY) ^(FZ) ^(GA) ^(GB) ^(GC) ^(GD) ^(GE) ^(GF) ^(GG) ^(GH) ^(GI) ^(GJ) ^(GK) ^(GL) ^(GM) ^(GN) ^(GO) ^(GP) ^(GQ) ^(GR) ^(GS) ^(GT) ^(GU) ^(GV) ^(GW) ^(GX) ^(GY) ^(GZ) ^(HA) ^(HB) ^(HC) ^(HD) ^(HE) ^(HF) ^(HG) ^(HH) ^(HI) ^(HJ) ^(HK) ^(HL) ^(HM) ^(HN) ^(HO) ^(HP) ^(HQ) ^(HR) ^(HS) ^(HT) ^(HU) ^(HV) ^(HW) ^(HX) ^(HY) ^(HZ) ^(IA) ^(IB) ^(IC) ^(ID) ^(IE) ^(IF) ^(IG) ^(IH) ^(II) ^(IJ) ^(IK) ^(IL) ^(IM) ^(IN) ^(IO) ^(IP) ^(IQ) ^(IR) ^(IS) ^(IT) ^(IU) ^(IV) ^(IW) ^(IX) ^(IY) ^(IZ) ^(JA) ^(JB) ^(JC) ^(JD) ^(JE) ^(JF) ^(JG) ^(JH) ^(JI) ^(JJ) ^(JK) ^(JL) ^(JM) ^(JN) ^(JO) ^(JP) ^(JQ) ^(JR) ^(JS) ^(JT) ^(JU) ^(JV) ^(JW) ^(JX) ^(JY) ^(JZ) ^(KA) ^(KB) ^(KC) ^(KD) ^(KE) ^(KF) ^(KG) ^(KH) ^(KI) ^(KJ) ^(KL) ^(KM) ^(KN) ^(KO) ^(KP) ^(KQ) ^(KR) ^(KS) ^(KT) ^(KU) ^(KV) ^(KW) ^(KX) ^(KY) ^(KZ) ^(LA) ^(LB) ^(LC) ^(LD) ^(LE) ^(LF) ^(LG) ^(LH) ^(LI) ^(LJ) ^(LK) ^(LL) ^(LM) ^(LN) ^(LO) ^(LP) ^(LQ) ^(LR) ^(LS) ^(LT) ^(LU) ^(LV) ^(LW) ^(LX) ^(LY) ^(LZ) ^(MA) ^(MB) ^(MC) ^(MD) ^(ME) ^(MF) ^(MG) ^(MH) ^(MI) ^(MJ) ^(MK) ^(ML) ^(MN) ^(MO) ^(MP) ^(MQ) ^(MR) ^(MS) ^(MT) ^(MU) ^(MV) ^(MW) ^(MX) ^(MY) ^(MZ) ^(NA) ^(NB) ^(NC) ^(ND) ^(NE) ^(NF) ^(NG) ^(NH) ^(NI) ^(NJ) ^(NK) ^(NL) ^(NM) ^(NO) ^(NP) ^(NQ) ^(NR) ^(NS) ^(NT) ^(NU) ^(NV) ^(NW) ^(NX) ^(NY) ^(NZ) ^(OA) ^(OB) ^(OC) ^(OD) ^(OE) ^(OF) ^(OG) ^(OH) ^(OI) ^(OJ) ^(OK) ^(OL) ^(OM) ^(ON) ^(OO) ^(OP) ^(OQ) ^(OR) ^(OS) ^(OT) ^(OU) ^(OV) ^(OW) ^(OX) ^(OY) ^(OZ) ^(PA) ^(PB) ^(PC) ^(PD) ^(PE) ^(PF) ^(PG) ^(PH) ^(PI) ^(PJ) ^(PK) ^(PL) ^(PM) ^(PN) ^(PO) ^(PP) ^(PQ) ^(PR) ^(PS) ^(PT) ^(PU) ^(PV) ^(PW) ^(PX) ^(PY) ^(PZ) ^(QA) ^(QB) ^(QC) ^(QD) ^(QE) ^(QF) ^(QG) ^(QH) ^(QI) ^(QJ) ^(QK) ^(QL) ^(QM) ^(QN) ^(QO) ^(QP) ^(QQ) ^(QR) ^(QS) ^(QT) ^(QU) ^(QV) ^(QW) ^(QX) ^(QY) ^(QZ) ^(RA) ^(RB) ^(RC) ^(RD) ^(RE) ^(RF) ^(RG) ^(RH) ^(RI) ^(RJ) ^(RK) ^(RL) ^(RM) ^(RN) ^(RO) ^(RP) ^(RQ) ^(RR) ^(RS) ^(RT) ^(RU) ^(RV) ^(RW) ^(RX) ^(RY) ^(RZ) ^(SA) ^(SB) ^(SC) ^(SD) ^(SE) ^(SF) ^(SG) ^(SH) ^(SI) ^(SJ) ^(SK) ^(SL) ^(SM) ^(SN) ^(SO) ^(SP) ^(SQ) ^(SR) ^(SS) ^(ST) ^(SU) ^(SV) ^(SW) ^(SX) ^(SY) ^(SZ) ^(TA) ^(TB) ^(TC) ^(TD) ^(TE) ^(TF) ^(TG) ^(TH) ^(TI) ^(TJ) ^(TK) ^(TL) ^(TM) ^(TN) ^(TO) ^(TP) ^(TQ) ^(TR) ^(TS) ^(TT) ^(TU) ^(TV) ^(TW) ^(TX) ^(TY) ^(TZ) ^(UA) ^(UB) ^(UC) ^(UD) ^(UE) ^(UF) ^(UG) ^(UH) ^(UI) ^(UJ) ^(UK) ^(UL) ^(UM) ^(UN) ^(UO) ^(UP) ^(UQ) ^(UR) ^(US) ^(UT) ^(UU) ^(UV) ^(UW) ^(UX) ^(UY) ^(UZ) ^(VA) ^(VB) ^(VC) ^(VD) ^(VE) ^(VF) ^(VG) ^(VH) ^(VI) ^(VJ) ^(VK) ^(VL) ^(VM) ^(VN) ^(VO) ^(VP) ^(VQ) ^(VR) ^(VS) ^(VT) ^(VU) ^(VV) ^(VW) ^(VX) ^(VY) ^(VZ) ^(WA) ^(WB) ^(WC) ^(WD) ^(WE) ^(WF) ^(WG) ^(WH) ^(WI) ^(WJ) ^(WK) ^(WL) ^(WM) ^(WN) ^(WO) ^(WP) ^(WQ) ^(WR) ^(WS) ^(WT) ^(WU) ^(WV) ^(WW) ^(WX) ^(WY) ^(WZ) ^(XA) ^(XB) ^(XC) ^(XD) ^(XE) ^(XF) ^(XG) ^(XH) ^(XI) ^(XJ) ^(XK) ^(XL) ^(XM) ^(XN) ^(XO) ^(XP) ^(XQ) ^(XR) ^(XS) ^(XT) ^(XU) ^(XV) ^(XW) ^(XX) ^(XY) ^(XZ) ^(YA) ^(YB) ^(YC) ^(YD) ^(YE) ^(YF) ^(YG) ^(YH) ^(YI) ^(YJ) ^(YK) ^(YL) ^(YM) ^(YN) ^(YO) ^(YP) ^(YQ) ^(YR) ^(YS) ^(YT) ^(YU) ^(YV) ^(YW) ^(YX) ^(YY) ^(YZ) ^(ZA) ^(ZB) ^(ZC) ^(ZD) ^(ZE) ^(ZF) ^(ZG) ^(ZH) ^(ZI) ^(ZJ) ^(ZK) ^(ZL) ^(ZM) ^(ZN) ^(ZO) ^(ZP) ^(ZQ) ^(ZR) ^(ZS) ^(ZT) ^(ZU) ^(ZV) ^(ZW) ^(ZX) ^(ZY) ^(ZZ)

ئهگهر چو گرفتاری یین سیاسی وئابوری مه د گهل کافران نه مینن ژی ئهوه ههر دئ مینن دوزمنییا مه کهن هندی مه باوهری ب ئیسلامی ههبت: ﴿وَلَنْ تَرْضَىٰ عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارَىٰ حَتَّىٰ تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ قُلْ إِنْ هَدَىٰ اللَّهُ هُوَ الْهَدَىٰ وَلَئِنْ آتَبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ الَّذِي جَاءَكَ مِنْ أَلْعَلِمَ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ﴾ (البقرة: ۱۲۰) وجوهی وفهله قهت ژ ته پازی نابن ههتا تو دینی خو نههیلی ودوچوونا دینی وان نهکهی، تو بیژه وان: هندی دینی ئیسلامییه ئهوه دینی دورست. وپشتی قی وهحییا بو ته هاتی ئهگهر تول دویف دلچوونین وان بچی چو سهرکارهک ل نک خودی بو ته نابت مفای بگههینته ته، یان پشتهقانهک ته ب سهر بیخت.

سهرهاتیا پشته‌فانی ههر سى پیغه‌مبه‌ران

د نایه‌تین (۱۳-۲۹) یدا ژ سووره‌تا (یس) خودایى مه‌زن فهرمانى ل پیغه‌مبه‌رى خو دکه‌ت کو‌ئو سهرهاتیا خه‌لکى وى باژپرى بو ملله‌تى خو‌فه‌گپرت یى کو خودى سى پیغه‌مبه‌ر پیکفه بو هنارتین قیجا وان‌ئو ههر سى دره‌وین ده‌ریخستین ونه‌یاره‌تیا وان کرى تشتى بوویه نه‌گه‌را هندى کو خودى خه‌لکى وى باژپرى ههمیان پیکفه بیته هیلاکى.. قیجا‌ئو کی بوون وسهرهاتیا وان د گهل ههر سى پیغه‌مبه‌ران چ بوو؟ د فان ریژین بین دا -ئه‌گهر خودى هه‌ز بکه‌ت- دى به‌رسفا قى پسپارى ده‌ین.

کیژ باژپری؟

قورئان ده‌مى فهرمانى ل پیغه‌مبه‌رى -سلاف لى بن- دکه‌ت کو‌ئو قى سهرهاتیا بو مه‌فه‌گپرت ناقتى باژپرى نابیژت، ب تنى دبیژت: ﴿وَأَضْرَبَ لَهُمْ مَثَلًا أَصْحَابَ الْقَرْيَةِ إِذْ جَاءَهَا الْمُرْسَلُونَ﴾ (یس: ۱۳) وتو (ئوى موحه‌مه‌د) مه‌ته‌له‌کى بو وان بوتپه‌ریستین ملله‌تى خو بینه، یین گازبیا ته‌قه‌بیل نه‌که‌ن؛ دا‌ئو مفای بو خو ژئ وهریگرن، وئو سهرهاتیا خودانین گوندیه ^(۱).

به‌لى بارا پتر ژ زانایان -وه‌کى ئبن که‌شیر دبیژت- ل وئ باوه‌رینه کو‌ئو باژپره (ئه‌نطاکیا)یه، دبیژن: خه‌لکى وئ په‌رستنا صه‌نه‌مان دکر، ئینا خودى سى پیغه‌مبه‌ر بو وان هنارتن دا به‌رى وان به‌ده‌نه ته‌وحیدا خودى.. وچونکى د ناچه‌را عیسای ومو‌حه‌مه‌دى دا -سلاف لى بن- چو پیغه‌مبه‌ر نه‌هاتینه هنارتن دثیث ئو پیغه‌مبه‌ره یین کو قورئانى ناقتین وان بو مه‌نه‌گوتین به‌رى ده‌مى عیسای بن ^(۲).

(۱) قهریه (گوند) د قورئانى دا مه‌به‌ست پى‌ئو هه‌ جهه یى کومه‌کا مه‌زن ژ مرؤشان لى ئاکنجى دبن (باژپری).

(۲) هنده‌ک دبیژن: ئو ههر سى پیغه‌مبه‌ره سى قاصد بوون عیسای بو خه‌لکى ئه‌نطاکیا یى هنارتین، به‌لى چو راستى بو قى گوتنى نینه.

سای پیغمبر:

دهمی خودایی مهزن ثیای چو هیجه تان بو خه لکی قی بازیری یین کافر نه هیلت ئیرادا وی ل سهر هندی ب جه هات کو ئه دو پیغمبران پیکشه بو وان بهنیرت، قورئان دبیرت: ﴿وَأَضْرَبَ لَهُمْ مَثَلًا أَصْحَابَ الْقَرْيَةِ إِذْ جَاءَهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿١٢﴾ إِذْ أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ اثْنَيْنِ فَكَذَّبُوهُمَا فَعَزَّزْنَا بِثَالِثٍ فَقَالُوا إِنَّا إِلَيْكُم مُّرْسَلُونَ ﴿١٣﴾﴾ (یس: ۱۳) وتو [ئهی موحه ممد] مه تهله کی بو وان بوتپه ریسین ملله تی خو بینه یین گازییا ته قه بویل نه کهن؛ دا ئه و سفای بو خو ژئی وهر بگرن، وئو سهرهاتییا خودانین گوندییه ده می پیغمبر بو وان هاتین، ده می مه دو پیغمبر بو وان هنارتین دا بهری وان بده نه باوه رییا ب خودی وپه رستنا وی ب تنی، ئینا خه لکی وی گوندی ئه و ههردو دره وین دره یخستن، فیتجا مه ئه و ههردو ب پیغمبره کی دی ب هیز ئیخستن، ووان ههر سییان گۆته خه لکی گوندی: هندی ئه مین ئه م بو هه وه دهنارتینه. دو پیغمبر خودی بو وان هنارتن، ودبت ئه فیه نیشانه ک بت ل سهر مه ژئی هسکییا وان ورژدییا وان ل سهر کوفری، وگا فا وان هه فکییه کا دویر ودریژ د گهل ههردو پیغمبره رین خو کری ویاوه ری پی نه ئینای خودی پیغمبره کی دی ژئی بو وان هنارت، وهه ر س پیغمبره ران پیکشه بهری وان دا دینی خودی یی دورست..

هه فکییه کا بای مهعنا:

ده می ههر س پیغمبره رین وان هاتین و بهری وان دایه دینی دورست وان هه فکییه کا دویر ودریژ د گهل وان کر، ووان ژئی وه کی کافرین هه می ملله تان هنده ک هیجه تین بی مهعنا ل سهر کافرییا خو گرتن، قورئان دبیرت:

﴿قَالُوا مَا أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا وَمَا أَنْزَلَ الرَّحْمَنُ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا أَنْتُمْ إِلَّا تَكْذِبُونَ ﴿١٤﴾﴾ (یس: ۱۴)

(۱۵) وان گۆته پیغمبره ران: هه ما هوین ژئی وه کی مه مروئن، وخودایی پردلوفان چو وه حی بو هه وه نه هنارتییه، وهه ما هوین -گه لی پیغمبره ران- ددره وین.

ئه فیه هیجه تا وان یا ئیکتی بو.. وان ب دورستی نه دزانی کانی کاری پیغمبره رینی چیه، له و وان هزر دکر ئه گهر خودی پیغمبره کی بو مروقان بهنیرت ژئی دقیت نه ژ مروقان بت، ئینا پیغمبره رین وان ئه و ل راستییا کاری پیغمبره رینی هشیار کرن وگوتن: ﴿قَالُوا رَبُّنَا يَعْلَمُ إِنَّا إِلَيْكُم لَمُرْسَلُونَ ﴿١٦﴾ وَمَا عَلَيْنَا إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿١٧﴾﴾ (یس: ۱۶-۱۷) پیغمبره ران

گوت: خودايي مه يي هم هنارتين دزانت کو هم پيغه مبهري، ويا مه نهوه هم پهياما خو تاشکهره بگه هينين، وهيدايه تا ههوه د دهستي مه دا نينه، بهلکي نهو يا د دهستي خودي ب تني دا. يه عني: کاري پيغه مبهري نهوه گازيبا خودي بگه هيننه مروشان، ژ ويري ويغه هيدايه ب دهستي خوديه.. ووان يا ل سهر خو کر.

﴿ قَالُوا إِنَّا تَطَيَّرْنَا بِكُمْ لَئِن لَّمْ تَنْتَهُوا لَنَرْجُمَنَّكُمْ وَلَيَمَسَّنَّكُم مِّنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴾ ﴿١٨﴾ قَالُوا طَيَّرْنَا بِكُمْ مَلَكُؤُنَا مُنْذَرُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٩﴾ (يس: ۱۸-۱۹) وان گوت: هندی نه مين مه چو خير ويغله چي ژ ههوه نه ديتيه، نه گهر هوين في گازيبا خو بهس نه کهن هم دي بهران ل ههوه بارينين وههوه کوژين، وعه زابه کا ب ئيش ونه خوش دي گه هينينه ههوه. پيغه مبهري گوت: بي ئيفله چي وکاري ههوه بي خراب يي د گهل ههوه وبو ههوه دزفرت، نري نه گهر ب خيري شيره ته که ل ههوه هاته کرن هوين بي ئيفله چي ديبن وگه فتن کوشتي وعه زاباني ل مه دکهن؟ بهلکي هوين ملله ته کن زنده گاغي ودره وکرن عه ده تي ههويه.

و ژ في زنده تر قورئان چوي ژ سهرهاتيا فان پيغه مبهري بو مه ديار ناکهت، وبو مه ديار ناکهت کاني فان کافران گه فا خو د گهل پيغه مبهري ب جه ئينا بهر ل وان باراندن، يان نه.. ههر چه نده سياقي سهرهاتياي پتر ب سهر هندي شه دچت کو وان گه فا خو ب جه ئينا بو!

بهلي ل فيري که سه کي دي دئيه د سهرهاتياي دا وبهري رونا هياي ب ئيکجاري دده ته خو، حه تا دهره جه کي نه ف سهرهاتيه گه له ک جاران ب ناقي وي دئيه ناسين..

پشته قاني ههر سي پيغه مبهري:

دهمي هه فري د ناههرا وان ههر سي پيغه مبهري ومله تي وان دا دژوار بووي، وسه رين کوفري گه ف ب کوشتن وباراندنا بهري ل پيغه مبهري کري، زه لامه ک ژ لايي ژوريي باژيري شه هات.. نهو ب خو پيغه مبهري نه بوو، بهلي هات دا پشته قانياي پيغه مبهري بکهت، ناقي وي چ بوو؟ نه شه نه يا گرنگه؛ چونکي نه گهر يا گرنگ با قورئان دا بو مه شه گيپرت، يا گرنگ نهوه في زه لامی چ دشيا و چ کر؟ نه في قورئان بو مه شه دگيپرت:

﴿ وَجَاءَ مِنْ أَقْصَا الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعَى قَالَ يَنْقُومِ اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ ﴾ ﴿٢٠﴾ اتَّبِعُوا مَن لَّا يَسْأَلُكُمْ أَجْرًا وَهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿٢١﴾ وَمَالِيَ لَا أَعْبُدُ إِلَّا ذِي فَرْغَنِي وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٢﴾ أَتَتَّخِذُ مِن

زەلامەكئى بىي ھىز وسەلتەنەت بوو، وى ب (فطرەتا) خو يا ساخلم زانى كو ئەف گازىيا ئەف پىغەمبەرە پى ھاتىن گازىيەكا راست و دورستە؛ چونكى خودائىن وئ چو كرى ومفايىن دنيايى يىن بى خىر ناخوازن، وئەگەر وان بو خودئى نەبا ما ئەو چ مەجبوور بوون قى سەرگىزىيى ھەمىيى بو خو چى كەن؟ باوەرييى جەئ خو د دلى وى دا كر، و دەمى وى زانى (مەوقف) يى ئالوز بوو، و پىغەمبەر دەھوجەيى پشتەقائانن ئەو ژ مالا خو دەرگفت وقەستا مەيدانا ھەق كىيى كر، ھەر چەندە وى دزانى ئەفە رەنگەكئى (موخاطەرئ) يە ئەو ب رھا خو دكەت.. بەلى ما كەنگى ل نك خودان باوەران رحىن وان ژ پشتەقائىيا حەقييى دشرىنترن؟

گاڦا ٺهو هاڻييه مهيدانا ههڻرڪيئي و ب هه مي دهنگي گازيا پيغه مبهرا ن بلند ڪري، ويٺ ترس ودودلي ژ وان خواستي ٺهو ڙي بين قهستا حقيقي بڪهن، عهقل د سهري ڪافرين ملهه تي وي دا نه ما، چاوا مه سلهه بگهه ته هندي مروڻهڪ د ناف مه دا رابيت پشت بدهه ته پٻاڙا مه يا پيروز وبهري مه بدهه ته پٽهڪا دي يا نوي ده ركهفتي؟ ٺهه تاوانه ڪه خوداني خو هيڙاي جزاداني دههت!

دویماهییا بهرچاق:

پشتی پشته‌فانی پیغه‌مبه‌ران گوتنا خو د ناڅ کافرین ملله‌تی خو دا گوتی نایه‌ت ب‌ناشکه‌رایي نابیژت کانی چ چیبوو، به‌لی ژ سیاقی سهرهاتییی بو مه دیار دبت کو ملله‌تی وی هند خو نه‌گرت ه‌تا ه‌زرتین خو د ناخفتن‌ین وی دا بکه‌ن، یان دان وستاندن د گهل بکه‌ن، به‌لکی ئیکسه‌ر پی وهرهاتن وئو ب به‌ران کوشت^(۱)، وپشتی رحا وی هاتییه ستاندن -قورئان دبیژت- ئیکسه‌ر بو وی هاته‌ گوتن: هه‌ره د به‌حه‌شتی دا: ﴿قِيلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ﴾ قَالَ يَلَيْتَ قَوْمِي يَعْلَمُونَ ﴿بِمَا عَفَّرَ لِي رَبِّي وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُكْرَمِينَ﴾ (یس: ۲۶-۲۷) پشتی ئو هاتییه کوشتن بو قه‌درگرتن بو وی هاته‌ گوتن: هه‌ره د به‌حه‌شتی دا. وی د خوشییا به‌حه‌شتی دا گوت: خوزی ملله‌تی من زانییا کانی خودای من چهند قه‌دری من گرتییه؛ ژ به‌ر باوهری ئینانا من وصه‌برکیشانا من ل سهر گوهدارییا وی، ودویکه‌فتنا پیغه‌مبه‌رتین وی ه‌تا نه‌ز هاتییه کوشتن، قیجا ئه‌وان ژی باوهری ب خودی ئینابا دا ئو ژی وه‌کی من هاتبانه به‌حه‌شتی..

تشته‌کی غه‌ریبه به‌لی نه ل سهر خودان باوهرین خیرخواز کو مروژ ه‌ز بکه‌ت ئه‌وی ژ نه‌زانین مروژ کوشتی ب سهر ه‌قییی هل ببت و خودی زانیی ب رزقی بکه‌ت و به‌ری وی بده‌ته هیدایه‌تی دا ئو ژی بگه‌هته وی خیرا مه‌زن یا مروژ گه‌هشتییی!

و ژ قی چهندی بو مه ناشکه‌را دبت کو شهرت نه ئه‌نجامی دنیایی یی به‌رچاقه، شان کافران ئه‌ف خودان باوهره کوشت، و د گهل وی ههر سی پیغه‌مبه‌ر ژی، وکه‌سه‌ک نه‌بوو پشته‌فانییا وان بکه‌ت، ودویماهی -د دنیایی دا- یا کافران بو، خودان باوهر هاتنه کوشتن وئو مان، به‌لی ل قییری سهرهاتی ب دویماهی نائییت، دویماهییا دورست نه ئه‌فه‌یه، دویماهی ل ئاخه‌رتییه، ده‌می خودی ب خو مه‌حکه‌می د ناڅه‌را ه‌ردو لایان دا دکه‌ت، ئه‌نجامی دورست ئه‌وه یی وی رۆژی دئیته ستاندن، قیجا خودان باوهر بلا بی‌نا خو ته‌نگ نه‌که‌ن !!

(۱) وئو چنده ژ ئین عه‌بیاسی ژی دئیته شه‌گواستن، وئین مه‌سه‌عوود دبیژت: ئو ب پیمان قه‌ چونه

سهر که‌له‌خی وی ه‌تا ئو د بن پییین وان قه‌ مری!

عهزابه کا ته قای:

پشتی پشته ثانی پیغه مبه ران هاتییه کوشتن و ده لیقه بو ده مه کی بو ملله تی کافر هاتییه دان، ئەو ژێ گه هشته دویماهییا خو د دنیا یی دا، ویا ژ هه ژێ وان بوو ژ بهر کوفرا وان دویماهییه کا ب ئیش بو وان ژێ بیته دان، قورئان دییژت:

﴿وَمَا أَرْزَلْنَا عَلَى قَوْمِهِ مِنْ بَعْدِهِ مِنْ جُنْدٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَمَا كُنَّا مُنْزِلِينَ﴾ ^(٢٨) ^(یس: ٢٨-٢٩) وپشتی وان ئەو زهلامی شیرده تکه ر کوشتی و پیغه مبه ر دره وین ده ریخستین پیته ی ب هندێ نه بوو ئەم چو له شکه ران بو عه زابده نا وان ژ عه سمایی بینینه خورای؛ چونکی ئەو ژ هندێ دکیمتر و بی بهاترن، و مه چو فریشته ب سه ر وان ملله تان دا نه هه نارتبوون یین مه تیبرین، به لکی هه ما مه عه زابه ک ب سه ر وان دا به رددا ئەو پی تی دچوون. هه ما تیبرنا وان ب قیرییه کا ب تنی بوو، هنگی ئەو هه می مرن و کته ک ژێ نه ما.

سهرهاتیا خودانین شکهفتی

سهرهاتیا خودانین شکهفتی ژى ئیک ژ وان سهرهاتیانه یین قورناتی بو مه ژ مللهتین بهری قهگیراین ژ بهر وان دهرس وعیبرهتین مهزن یین کو تیدا ههین، لهو مه خواست ئهم ژى ل قیرى قى سهرهاتییی قهگیرین..

ئهگهرا ههاتنهخوارا سهرهاتیی:

(ئبن که شیر) د تهفسیرا خو دا قه دگوهیت کو قورهیشییان (النضر بن الحارث) و (عقبه بن ابی معیط) ههاتنه باژیری (یهثری - مه دینی) ل نک زانایین جوهییان دا بیژنی: هوبن خودان کتیب و هوبن تهوراتی دخوین، و مروقهک د ناف مه دا یی ده رکهفتی دیژت نهز پیغه مبهرم وهی بو من دئیت، قیجا هوبن هندهک پسپاران بو مه بیژن دا ئهم بو جهرباندن ژى بکهین و بزاین کانی راسته ئهو پیغه مبهره یان نه.. ئینا زانایین جوهییان گوته وان: سى پسپاران ئهم دئ بو ههوه بیژین هوبن ژ وی بکهن، ئه گهر وی بهرسقا ههوه دا مهعنا ئهو پیغه مبهره، و ئه گهر ئهو نهشیا بهرسقا ههوه بدهت ئهو مروقهکی دره وینه، بیژنی: مهسهلا وان جحیلان چوو ئه وین ژ مالین خو ده رکهفتین و بهرزه بووین، و خودانی دو شاخان (ذو القرنین) کی بوو، ورح چیه.

ئهو زقرینه مه که هئ وگوتن: حال و مهسهلین مه وزانایین جوهییان ئه قه نه، ئینا ئهو چوونه نک پیغه مبهری - سلا لى بن- وگوتنی: ئه گهر تو بهرسقا شان پسپارین مه بدهی ئهم دئ باوه رییب ب ته ئینین.. وهر سى پسپارین خو گوتنی، پیغه مبهری - سلا لى بن- گوته وان: سوهای ئهز دئ بهرسقا ههوه دهم، وپازده رۆژ پیغه چوون چو وهی بو نه هات، لهو تهنگاشی ل وی زیده بوو، وکافران گوت: موحه ممه دی گوت سوهای دئ بهرسقا ههوه دهم و ئه قه پازده رۆژ چوون.. وپستی پازده رۆژان ژ نوی ئه ث ئایهتین سوورده تا (الکهمف) بو وی هاتن یین بهرسقا شان ههر سى پسپاران تیدا هاتی، وهر د قى سوورده تی دا خودی گوته

پیغهمبرئ خو - سلاف لی بن-: ﴿وَلَا تَقُولَنَّ لِّشَايٍ اِنِّیْ فَاعِلٌ ذٰلِكَ عَدَاۤءُ ۙ﴾ (۱) اَلَا اَنْ یَّشَآءَ ٱللَّهُ
وَٱذْکُرْ رَبَّکَ اِذَا نَسِیْتَ وَقُلْ عَسَیْ اَنْ یَّهْدِیَنِ رَبِّیْ لَاۤ اَقْرَبُ مِنْ هٰذَا رَسَدًا ﴿۲۳﴾ (الکھف: ۲۳-
۲۴) وپو وی تشتتی ته کریبه دلی خو کو بکهی تو نه پیژ: سوباھی نهز دی وی تشتتی کم،
وهسا تی نهبت کو تو وی کاری ب چه زکړنا خودی شه گړیده، وپیژ: نه گهر خودی چهز
بکهت. و ل دهمی خو ژ بیرقه کرنی تو خودای خو ل بیرا خو بیننه وپیژ: نه گهر خودی چهز
بکهت، وهر جاره کا ته ژ بیرکر تو خودی ل بیرا خو بیننه شه، چونکی بیرئنانا خودی ژ بیرکرنی
ناهیتل، وپیژ: بهلکی خودای من بهرئ من بده ته هیدایه تی وړیکا نیریکتر یا مروژی
دگهینته سهرهاسیی.

وهنگی د قی نه گهرئ دا خودی نهف نایه ته بو پیغهمبرئ خو هنارتن یین به حسنی
سهرهاتیا خودانین شکهفتی دکهن.

ددم وجه:

ب تنی د سووردها (الکھف) دا نهوا ل مه که هی هاتیبه خوارئ خودای مه زن سهرهاتیا
خودانین خنده کی بو مه شه دگپرت، ووه کی عده تی قورئانی د شه گپړانا پترین سهرهاتیپین
ملله تین بۆرین دا خودای مه زن جه- وده می سهرهاتیپین دهنیشان ناکهت؛ چونکی قورئانی
نهفیت فان سهرهاتیپان بکه ته بهر په رکه کی دیروکی یی هسک.. نه، قورئانی دقیت هر
سهرهاتیپه ک ژ فان سهرهاتیپان د جهی خو دا بیه دهرسه ک بو خوانده فانی، دا نهوا بهر یپه کا
مه زن د دلی وی دا بچینت، وژبلی کو شه گپړانا قی سهرهاتیپین بهر سهقه ک بوو ل سهر وی
پسپارا کافران ژ پیغهمبری -سلاف لی بن- کری، قورئانی دقیت باوهریا موسلمانن ژ
پی ب غیبی موکمر لی بکهت ودا نهوا بزانت کو نهوا نه گهرین (علمی) و (طبعی) یین
گهردوون ل سهر ب ریشه دچت ب دهستی خودینه وچی گا فا وی قیا نهوا دی فان نه گهران
راوهستینت، و نه شه کاره کی ب زحمهت نینه ل بهر وی.

وچونکی قورئانی دهم وجهی قی سهرهاتیپین بو مه ناشکرا نه کرینه^(۱) زانا و دیروکشان
د قی مه سلهی دا ب خیلاف چوینه، وبارا پتر ژ زانایان ل وی باوهرینه کو نهف سهرهاتیپه

(۱) هر چنده کتیبین سیره تی و تفسیرئ ناشکرا دکهن کو زانایین جوهیان پسپارا قی سهرهاتیپین نیشا
کافرین قورهیسیان دابو وی، بهلی د گمل هندئ ژ نهف سهرهاتیپه ویا (ذو القرنین) ی ژ

ل باژپړې (ئەفسوس) رویدابوو، وئاشکەرایه کو ئەف باژپړه ئیک ژ مەزترین پینج باژپړین ئمبراطوورییه تا رۆمانی بوو، ومەلبەندەکی بازرگانی و سیاسی یی مەزن بوو، وهیکەلی ئیک ژ مەزترین خوداوەندین رۆمانییین صەنەم پەرئس لی بوو^(۱).

وهندەک زانایین دی دبێژن: سهرهاتیا خودانین شکەفتی ل دەقەرا شامی (ل ئوردنی) چیبوو، وهندەک دبێژن: ل عەردی نینەوایی بوو.

و ل دۆر دەمی سهرهاتییی گەلەک زانا دبێژن: ئەف جەیلە ژ دویکەفتییین عیسا پیغەمبەری بوون -سلافا لی بن- وئەو ل سەر دەمی قەیسەری رۆمانی (دقیانوسی) ژیاوون، کو ئیک ژ وان قەیسەران بوو یین زۆردارییه کا مەزن ل دویکەفتییین مەسیحی کری ل سی سەد سالیین ئیکی یین زایینی.

وهندەک زانا دبێژن: ئەف سهرهاتییه بۆ دەمی بەری زایینی دزقەرت وئەف جەیلە ژ دویکەفتییین عیسا نەبووینە.. وپوێتە پیکرنا زانایین جوهییان ب قی سهرهاتییی قی بۆچوونی مسۆگەرتر لی دکەت؛ چونکی ئەگەر ئەف جەیلە ژ دویکەفتییین عیسا بانه جوهییان خەم ژ سهرهاتییا وان نەدخوار بەلکی هەر باوەری پی نەدئینا!

خودانین شکەفتی کا بوون؟

ل ژیر سببەرا دەولهتەکا بی باوەر و صەنەمپەرئس، یا کو حەتا حەفکی د گونەه وبی ئەخلاقیی دا نقۆ بوی کۆمەکا جەیلان هەبوو باوەرییا ب خودی جەتی خۆ د دلین وان دا کربوو.. لەو قی باوەرییی چاڤین وان ل نەحەقییا مللەتی وان قەکر، وئیکا هند ژ وان چیکر ئەو کارێ خۆ یی سەرەکی بکەنە راستکرنا قی خواریا مللەتی وان توبش بووی، و ل قییر هەقکیی دەست پی کر.

ودئیتە قەگواستن کو ئەف جەیلە هەمی ژ مالمەزن و ماقولیلن باژپری بوون، تشتی هەقکی پتر (حەسسەس) کری؛ چونکی دئیتە زانین کو هەمی دەمان، و د ناڤ هەمی

د کیتیپین ئسرائیلییان یین نوکە دا نینە، و دیارە زانینا قان سهرهاتییان تشتەک بوو د ناڤهەرا زانایان ب تتی دا هەبوو، لەو وان ژ هەمی سهرهاتییان پسار قان سهرهاتییان کربوو.

(۱) هەیکەلی خوداوەند (دینا) یی کو دئیتە هژمارتن ئیک ژ حەفت عەجیبییین دنیای، و ل دویڤ نەخشیا سیاسی یا ئەقرو ئەف باژپړه دکەفته ئەنادۆلی (ل پۆژئاڤایا دەولهتە تورکیا) ل نیزیکی ئەزمیری.

جفاکان دا مالهمزنی وئوبجاخکانی سهنکی خو هه‌بوویه، وگرفتاری هنگی ل سهر کافران دژوارتر لی دئیت دهمی هندک ژ مالهمزنین وان دگه‌هنه چه‌په‌ری هه‌فرکییی وده‌ست ب به‌لاکرنه‌قییی دکهن، ودياره‌ ملله‌تی فان جحیلان یی کافر پشتی هه‌می رتکین (ناشتییانه) ب کار بینان دا فان جحیلان جاره‌کا دی ل صهنهم په‌رتسییی بزقرین و به‌ری وان ژ رتکا پیغه‌مبه‌ران شه‌گیرن وان ده‌ست دا پیلیدانا هه‌می عورف وعده‌تان و مروقتن فان جحیلان ناگه‌هدارکرن کو هنده‌ نی‌دی وان ته‌حه‌ممول نه‌ما، وهه‌فرکی دی روییه‌کی دی وهرگرت، ودياره‌ مروقتن وان ژی ب گوتنا وان قایل بوون له‌و فان جحیلان هزرا ره‌شنا ژ باژیری بو خو کر.

قورئان دهمی فان جحیلان بو پیغه‌مبه‌ری دده‌ته زانین دبیرت: ئە‌ی موحه‌مه‌د ئە‌م به‌حسی وان جحیلان ب راستی و دورستی بو ته‌ دکهن، هندی خه‌لکی شکه‌فتینه‌ هندک گهنج بوون باوه‌ری ب خودایی خو ئینابوو و د گازیا وی هاتبوون، ومه‌ هیدایه‌ت وموکییا ل سهر هه‌قییی ل وان زیده‌ کربوو. ومه‌ دلین وان ب باوه‌رییی ب هیز ئیخست بوون، ومه‌ موکی و دژواری ل سهر باوه‌رییی دابوو وان، دهمی ئە‌و ل به‌ر سنگی مه‌لکی کافر رابووین ووی لومه‌ی وان کری سهر هیلانا وان بو صهنهمپه‌رتسییی قیجا وان گوتی: خودایی مه‌ یی ئە‌م په‌رستنن بو وی دکهن خودایی عه‌سمانان وعه‌ردیه‌، ژ وی پشه‌تر ئە‌م په‌رستنا چو خودایی دی ناکه‌ین، ئە‌گه‌ر ئە‌م تشته‌کی دی ژبلی قی گوتنی بیژین ئە‌و مه‌ گوتنه‌کا دویر ژ هه‌قییی گوت. هندک ژ وان گوته‌ هنده‌کان: ئە‌فه‌ ملله‌تی مه‌ ژبلی خودی هندک خوداوه‌ندین دی بو خو داناینه‌، کانن بلا ئە‌و ده‌لیله‌کی ناشکه‌را ل سهر قی عیاده‌تی خو بینن، قیجا که‌س ژ وی ژۆردارتر نینه‌ یی ژ نک خو دروه‌کی ژ کیسی خودی بکه‌ت وشریکان بو وی د په‌رستنن دا بدانت.

هه‌فرکی .. وپه‌قین:

وقورئان بو مه‌ نابیرت کانن ئە‌ف باوه‌رییا ب خودی ژ کی گه‌هشتبوو وان جحیلان، و دویر نینه‌ وان ئە‌ف باوه‌رییه‌ بو خو ژ پیغه‌مبه‌ره‌کی ژ پیغه‌مبه‌رین خودی وهرگرت بت، وهه‌ر چاوا بت دهمی باوه‌رییی جه‌ی خو د دلین وان دا کری قی باوه‌رییی ئە‌و ژ خه‌لکی وان شه‌ده‌رکر، وده‌می سوچه‌تا وان د باژیری دا به‌لاف بووی وگه‌هشتیه‌ مه‌لکی، وچونکی ئە‌و ژ ته‌خه‌یا فه‌قیران نه‌بوون یین خوینا وان هه‌روه‌، مه‌لکی هنارته‌ ب دویت وان را و ب گوتنا (رحه‌ت)

ژ وان خواست ئەو ل قی دینی لێقه بین، و ل صەنەمپەرئەسییی بزقن، و دەمی وان گوهدارییا وی نهکری هەقێکی د ناڤهرا وان دا پەیدا بوو..

وههقێکی یا ب چ رەنگ بوو؟ وچەند قەکیشا بوو؟

قورئانی ئەقە بۆ مە نهگۆتییه، ب تنی قورئان ئەنجامی بۆ مە قەدگوهیژت، دبێژت: تو -ئەمی موحهەممەد- بەحس که دەمی وان گەنجین خودان باوەر ژ ترستین هندی دا کو مللەتی وان وان دسەردا ببەن و ل صەنەمپەرئەسییی قەگەرین خۆ ب شکەفتی را گەهاندی، وگۆتی: خودایی مە تو دلۆقانییهکی ژ نک خۆ بدە مە، کو مە پی پابگری، و ژ خرابییی بیاریزی، وتو پێکا دورست یا کو مە دگەهینتە وی کارێ تو حەز ژێ دکە ل بەر مە ب ساناهی بیخە؛ دا ئەم ببینە ژ وان سەرپاستین پێ ل بەر خۆ بەرزە نهکری.

مەعنا: هەقێکی گەهشتبوو وێ دەرەجی دڤیا ئەو جحیل یان ل صەنەمپەرئەسییی بزقن یان ژێ ژ باژێری دەرکەڤن وێو خۆ پرەڤن.. و وان یا دووی هلبژارت، و ژ سیاقی سەرھاتییی دێتە زانین کو ئەو ب دزی قە ژ باژێری دەرکەفتبوون؛ دا کەس ب دەرکەفتنا وان نەحەسییت، وپشتی ئەو ب سلامەتی ژ باژێری دەرکەفتین وان خۆ ب شکەفتەکی را گەهاند، و دیارە نێزیکترین باژێر بۆ وێ شکەفتی باژێری وان بوو، لەو پشتی ژ خەوا گران پابوین وان ئێک ژ خۆ ھنارتە باژێری خۆ وەکی دێ بۆ مە دیارەت..

ل شکەفتی:

ودەمی وان جحیلین خودان باوەر پرەڤین بۆ خۆ هلبژارتی وان ھیدی گۆتە ئێک و دو: مادەم ھەوە ژ بەر دینی خۆ ژ مللەتی خۆ قەدەرکەر، وھەوە ئەو خوداوەندین ئەو پەرستنی بۆ دکەن ژبلی خودی ھیلان، ھوین بۆ عیبادەتکرنا خودایی خۆ یی ب تنی ھەرپە د شکەفتی قە ل چیا، خودایی ھەوە ژ دلۆقانییا خۆ ھندی دێ دەتە ھەوە یا ھوین ل دنیا یی وئاخرتی پی ستارە ببەن، ووەسا کارێ ھەوە دێ ل بەر ھەوە ب ساناهی ئیخت کو ھوین د ژینا خۆ دا مفای ژێ ببین.

و وان ئەف گۆتە خۆ ھەر زوی کرە کرپار و خۆ ب وێ شکەفتی را گەهاند یا وان بۆ خۆ دەسەنیشانکری.. و بەری ئەم بەرەوامییی ب سەرھاتییا وان بەدەین مە دڤیت بەرسقا وێ پساری بەدەین یا کو ل ڤێری خۆ ھل دێخت: ئەری ھژمارا وان جحیلان چەند بوو؟

قورئان ب خو ژى دهمى قى سهرهاتيبيى قه دگيرت ئيشاره تى دده ته قى مه سه لى وديت: هندك ژ وان كيتابييان يين دان وستاندن د دهره قا وان دا دكهن دى بيشن: خه لكى شكه فتى سى كهس بوون، صهيى وان يى چارى بوو، وهنده كين دى ديشن: ئهو پينج بوون، و صهيى وان يى شه شى بوو، وگوتنا فان ههردو دهسته كان خه بهردانه كا بى دهليله، وهنده كين دى ديشن: ئهو هفت بوون، و صهيى وان يى ههشتى بوو، تو -ئهى موحه ممه د- بيشه: خودايى من ب هژمارا وان زاناره، كيم كهس ژ خه لكى هژمارا وان دزانن. قيجا ژ هه قركيه كا ب سهرقه سهرقه پيشه تر تو چو جره د گهل كيتابييان نه كه ل دور مه سه لا هژمارا وان، ب تنى تو وه حيبى بو وان بخوينه، وپسيارا حالى وان وهژمارا وان تو ژ وان نه كه ؛ چونكى ئهو وى چهندي نزانن.

و چونكى دهمى قورئانى گوتنا ئيكى و دووى د دهره قا هژمارا وان دا قه گيراي كو ئهو سى بوون، يان پينج بوون، ته عليقه ك لى دا وگوت: ئه ف گوتنه خه بهردانه كا بى دهليله، وده مى گوتنا سيبى قه گيراي كو ئهو هفت كهس بوون، چو ته عليق لى نه دان، گه لك ته فسيرزانان گوتنا سيبى (كو ئهو هفت كهس بوون) دورستتر زانى.

به لى د گهل هندى قورئان بهرئ مه دده ته ئه ده به كى پاك ؛ دا ئهم د فان مه سه لان دا پيگيريى پى بكهين دهمى گوتى: تو -ئهى موحه ممه د- بيشه: خودايى من ب هژمارا وان زاناره.. مه عنا: زقړاندنا زانينا درست هه ر بو خودييه.

وپشتى ئهو ب دزى قه ژ باژپرى دهركه فتين وخو ب شكه فتى را گه هاندى ئهو چيىبو يا وان هزركرى دهمى وان گوتيه ئيك و دو: ((هوين بو عيباده تكرنا خودايى خو يى ب تنى هه رنه د شكه فتى قه ل چيى، خودايى هه وه ژ دلوقانيا خو هندى دى ده ته هه وه يا هوين ل دنيايى وئاخره تى پى ستاره بين، ووه سا كارى هه وه دى ل بهر هه وه ب ساناهى ئيخت كو هوين د ژينا خو دا مفاي ژى بينن)).

خودى دهرگه هه كى بو كه سى بهرى وان قه نه كرى بو وان قه كر، بهرى ئهو مه حتل بين وسه رين رى بان ل بهر بهرزه بين ونه زانن چاوا ل قى شكه فتى ئهو دى ژينا خو دا بين كه ن بى ملله تى وان يى كافر ب وان بحه سيبين، خودى دهرگه هى ره حما خو ل بهر وان قه كر..

خهوا گران:

بۆ ستاره کرنا وان.. ودا سهرهاتيا وان بيه نيشانهک ل سهر شيانا خودی بۆ پاراستنا وهليیين وی ژ دورژميين وان ب هندهک ریکين نهئينه سهر هزرا مروشان -خودی دبیرت- مه خهوهکا گران ب سهر وان دا بهردا، ئينا نهو گهلهک سالان نفتی مانه د شکهفتی فه.

وېشتی هنگی قورئان ب خو ئاشکهرا دکهت کو دهمی نهو تیدا نفتی ماین سی سهد سال بوون ب هژمارا وان سالین کو ب رۆژی دئینه حسیبکر، وسی سهد ونه سالان ب هژمارا وان سالین کو ب ههیشی دئینه حسیبکر.

و ل قی دهمی نهو د شکهفتی فه دنفتی قورئان وهصفا حالی وان بۆ مه دکهت ودبیرت: تو -نهی بینهری وان- دی بینی دهمی رۆژ ژ رۆژهلاتی دهردهشت ل لایي وان یی راستی ددهت، وهگهر نهو ئاقابوو ل لایي وان یی چهپی ئاقا دبت، وهو یین ل جههکی بهرفره ژ شکهفتی، قیجا گهرما رۆژی کاری د وان ناکهت وبا ژی ژ وان نایته برین، نهفا هه یا مه د گهل فان گهنجان کری ژ نیشانین شيانا خودی بوو، ههچیپی خودی تهوفیقا وی بدهت و بهری وی بدهته هیدایهتی نهو نهو یی بهری وی بۆ حهقیبی هاتییه دان، وههچیپی نهو تهوفیقا وی بۆ وی چهندی نهدهت تو چو هاریکاران بۆ وی نابینی بهری وی بدهته حهقیبی؛ چونکی رینیشادان و بهرزهکران ب دهستی خودییه.

و ژ قی تعقیبا قورئانی بۆ سهرهاتیپی ئاشکهرا دبت کو خودی نهفه کر وبۆ مه شهگیرا دا نههم بزانی کو ب تنی خوشی ونهخوشیا د دنیا یی دا، وهیدایهت وسهرداچوون ب دهستی خودییه ودقیت خودی هیدایهتی وخوشی ب رزقی خودانی بکهت نهگهر نه کهسهک نابت قی چهندی بۆ وی بکهت..

پاشی قورئان دبیرت: وتو - نهی بینهر - دی هزر کهی خهلهکی شکهفتی دهشیارن، وهو ب خو دنفتینه، وههم چاقدیری ل وان دکهین، دهمی نهو دنفتی جار نههم وان ب لایي راستی فه وهردگیرین و جار ژی ب لایي چهپی فه ؛ دا لهشین وان ل سهر عهردی نهپزن.. وهو صهی د گهل وان ههردو دهستین خو ل بهر دهری شکهفتی دریز کر بوون، نهگهر ته نهو دیتان تو دا ژ وان رهقی، ودلی ته ژ بهر وان دا تری ترس بت.

گوھۆرینا مەزن وسەرھاتییا عنتیکە:

خودئ دیبژت: پاشی مە ئەو ژ خەوئ ھشیارکرن ؛ دا ئەم بزانیان کانی کی ژ ھەردو دەستەکێن د دەمی مانا وان دا ب ھەشپکی چووین بۆ ھژماری بنەجەترە، وکانئ ئەو رۆژەکی یان دانەکی رۆژئ مابوون، یان ژێ دەمەکی درێژ مابوون؟ وکانئ چاوا مە ل قی دەمی درێژ ئەو نغاندن وەسا مە ئەو ھشیارکرن بیئ ئەو بیتە گوھارتن ؛ دا ئەو پساری ژ ئیک و دو بکەن:

- ئەقە چەندە ئەم ل قیژئ دنقستی؟

ھندەک ژ وان گۆت: رۆژەکی یان دانەکی رۆژئ ئەم بیئ نقستین..

وھندەکێن دی بیئ مەسەلە ل بەر ئالۆز بووی گۆت: ھوین وئ چەندئ بەپیلنە ب ھیشیا خودئ قە، و خودایی ھەو ب وی دەمی ھوین ماین زانائەرە..

مەعنا: پستی ئەو ژ خەوا گران ھشیار بووین ئیکەمین تشتی وان ئاخفتن ل سەر کری ودان وستاندن ل دۆر کری ئەقە بوو: ئەری ئەقە ژ کەنگی وەرە ئەم دنقستی؟

وچونکی ل دەمی ئەو نقستین سپێدە بوو، و دەمی ھشیار بووین ئیقار بوو -وەکی دیبژن- وان ھزرکر ئەقە دانەکی رۆژئ بە ئەو دنقستی.. بەلئ کو وان زانی چو مفا د ھندئ دا نینە ئەو بزانی کانی ئەقە چەندە ئەو دنقستی، وان گۆتە ئیک و دو: قئ مەسەلئ بەپیلنە ب ھیشیا خودئ قە ئەو چیتەر دزانت کانی ژ کەنگی وەرە ھوین دنقستینە.

پاشی مەسەلا دووی یا وان دان وستاندن ل سەر کری چ بوو؟

قورئان دیبژت: وان گۆتە ئیک و دو: ھوین ئیکی ژ خۆ ب قان پارین خۆ بیئ زبقی قە بەنیرنە باژیرئ مە، و بلا ئەو بەری خۆ بدەتئ کانی خوارنا کی پاقرتر وەلالترە، بلا ئەو خوارنەکی بۆ مە ژئ بکرت و بینت، و بلا ئەو د کرپنا خۆ دا یئ نەرم بت دا ئەو ب مە نەحەسیین، و ئەم ئاشکەرا نەبین، و چو مڕۆف ب مە نەحەسیین ؛ چونکی ئەگەر مللەتئ مە ب سەر مە ھلبین ئەو دئ بەران ل مە بارینن، ھەتا مە دکوژن، یان ژێ مە ل دینی خۆ بزپرنن و ئەم ژێ کافر ببین، و ئەگەر مە وە کر ئەم قەت ناگەھینە مرادا خۆ کو چوونا بەحەشتییە.

و ژ قئ گۆتئا وان دیار دبت کو بەری ئەو بچنە شکەفتئ مللەتئ وان دو ری دانابوونە بەر وان: بەر لئ باراندن ھەتا مرنئ، یان ژێ زقپنا ل کوفری.. و ئەو بوو وان رەقین بۆ خۆ ھلبژارت.

ئیک ژ وان خو (تبه‌روغ) کر کو ب دزی څه بچته باژپری وځوانه‌کې بو وان بینت - و ژ څی دیار دبت کو څو څه شکه‌فتا څو چوونې گه‌له‌ک یا ژ باژپری دویر نه‌بوو - وگاڅا څو جحیل هاتییه باژپری عه‌جییی سهری وی گرت.. څه چیه؟ چ ل باژپری مه هاتییه؟ تو بیتری د رۆژه‌کې دووان دا څه گوه‌وپنه ب سهر باژپری دا هاتبت؟ څاڅای، سهر و بهری مروڅان، ږهنگ ورویی بازار.. مه‌سه‌له‌کا عه‌ده‌تی نینه!

به‌لی وی نه‌څیا پسیرا څی چندی ژ که‌سی بکه‌ت؛ دا څو مه‌خسه‌دا خو ب جه بینت بیی که‌سه‌ک ب وی بحه‌سییت، له‌و وی زوی خو ب دکانه‌کې ږا گه‌هاند وپارین خو یین زیڅی کرنه د ده‌ستین دکانداری ..

ومسوگهر څو خه‌لکې څو دیتی ژی ژ سهر و بهری وی یین عه‌جیگرته ماین به‌لی دویر نینه وان هزرکر بت څه مروڅه‌کې بیانییه هاتییه باژپری له‌و وان مایی خو تی نه‌کر.. به‌لی خودی څیا وان څا‌شکه‌را بکه‌ت وخه‌لکې باژپری ب سهرهاتییا وان څا‌گه‌هدار بکه‌ت؛ دا څارمانج ژ سهرهاتیی پیک بیت.

خودی دیب‌ت: کانی چاوا مه گه‌له‌ک سالان څو نقاندن، پاشی مه څو هشیارکر، مه خه‌لکې وی زه‌مانی ب وان څا‌گه‌هدار کرن، پشتی کو خودانی فرو‌شگه‌هی ب ږیکا جونی دهره‌میتن وان ب وان حه‌سیای؛ دا مروڅ بزاندن هندی سؤزا خودتییه کو دی مریبان ږا‌که‌ته‌څه یا راسته، وکو هندی قیامه‌ته ههر دی څی وچو گومان تیدا نینه..

تشتی مه‌زن یی کو ب سهر باژپری دا هاتی ژیلی گوه‌وپنه څاڅای و مروڅان څو بوو خه‌لکې باژپری کراسی کوفری ژ بهر خو کربو و هه‌می بووونه خودان باوهر، مه‌لکې کافر نه‌ماوو، څو ده‌ستی مروڅان یی کو گه‌فین بهر لی باراندنی ل څان جحیلان کری چووبو و ده‌سته‌کې دی یی مروڅان خودی ل جهی وان دانابو، و دویر نینه سوجه‌تا ږه‌څینا جحیلین خودان باوهر ژ مه‌لکې کافر و بهرزه‌بوون و بی سهر وشوینییا وان د څا خه‌لکې خودان باوهر دا یا به‌لا څ بت..

گاڅا خودانی دکانی ږارین جحیلی دیتین، وچونکی څو مروڅه‌کې بازرگان بوو وی ژ ږه‌نگی ږاران زانی کو څه مروڅه ژ زه‌مانه‌کې که‌څنه به‌لی چاوا؟! وی ژی نه‌زانی، و دویر نینه څو و جحیل د څی ږاره‌ی دا ب هه‌څرکی چووبن..

- څه ږارین که‌څن ته ژ کیه ئیناینه، خزینک ته بو خو دیتییه؟

- تو چ دبێژی؟ پارێن کەشێن چ؟ دوهی ب ئان پاران من تشت یێن کرین، کەشێن چ خزینە یا چ؟

- دوهی؟ ما تو ژ کێشە دئیی؟

وچونکی جیحیلی نەقبت جەیی خۆ نیشا وی بدەت، ونەقبت هەفرکییی ژێ درێژ بکەت دا خەلک ب وی وهه‌قالین وی نەحەسیین، دوبر نینە وی هزرا رەقینێ کربت بەلێ کێشە برەشت؟ خەلکی سوبکی یێن لێ کۆمبووین، وئەگەر ئەو برەشت خەلک دێ دەنە ب دویش فە و مسوگەر ئەو دێ وی گرن.. وئەفە هەقالین وی ژێ کەشف بوون، کانێ پیچەکا دی بلا خۆ بگرت کانێ سوحبەت دێ ل سەر چ راوەستت!

پاشی وی هزرین خۆ کرن.. ئەرێ تو بێژی ئەفە هەمی دخەلەت بن وئەز ب تنێ یێ دورست بم؟ پشتی هنگی نیشان و سەر و بەرێ ئان مۆقان هندی دگەهینت کو ئەو دحەقن، دوهی خەلکی باژیری ب قی رەنگی نەبوون، وان خودێ نەدناسی، وئەف رەنگی پاران یێ ئەز ل نک وان دبێنم نەبوو.. دیارە تشتەکی هە!

ودبێژن: هنگی وان ئەو جیحیل گرت و برە نک مەزنی خۆ، و دەمی وی جیحیلی دیتی ئەو کەسەکی خودان باوەرە وی سوحبەتا خۆ وهه‌قالین خۆ بۆ وی فەگیرا، وجەیی خۆ وهه‌قالین خۆ نیشا وی دا، وچونکی وان سوحبەتا جیحیلان ورەقینا وان ژ خەلکی بەرێ گوە لێ بووبوو، لەو وان باوەر ژ وی کر، وئەف سەرھاتییه بۆ وان یێن باوەری ب پۆژا قیامەتی هەمی بوو باشترین دەلیل ل سەر وان یێن باوەری پێ نەدینا ژ خەلکی باژیری..

دویمایهیا خودانین شکەفتی:

و پشتی مەسەلا وان ئاشکەرا بووی، وخەلکی باژیری ب سەر وان هلبووین، دبێژن: ئەو جیحیل زقیری نک هەقالین خۆ ل شکەفتی وسوحبەتا خۆ د گەل خەلکی باژیری بۆ وان فەگیرا..

وقورئان بەحسێ ئان جیحیلان پشتی خەلک ب سەر وان هلبووی بۆ مە ناخەگیرت، لەو ئەم نزانین کانێ پشتی هنگی وان چ کر، ب تنێ قورئان دیمەنەکی ژ وئ هەفرکی ودان وستاندنێ بۆ مە فەدگوھیزت یا کو د ناخەرا خەلکی باژیری دا چیبووی پشتی مرنا وان جیحیلان ل شکەفتی.. قورئان دبێژت: دەستەکەکی ژ خەلکی گۆت: هوین ل بەر دەری شکەفتی ئاهاهییهکی ئاهاکەن کو وان فەشیرت، ووان بەیلنە ل جەیی وان، خودایی وان

ب حالی وان زاناتره، وئوین خودان گوتن ودهسهلات د ناف وان دا گوت: ئم مزگهفته کی بو عیبادهتی دی ل جهی وان ئاڅاکهین.

و ب قی چندی سهرهاتی ب دویماهی هات سهرهاتییا ههڅکییا بهردهوام د ناقبهرا باوهرییی وکوفری دا، ئو باوهرییا وه ل خودانی دکهت کو ئو خو بهیلتنه ب هیثیا خودی فه، وئو کوفرا ئیکا هند ژ خودانی خو چی دکهت کو باوهرییی ب ئهگهرین ماددی ب تنی بینت.

سهرهاتیا خودانی دوشاخان (ذو القرنین)

وهکی د سهرهاتیا خودانین شکفتی دا مه گوتی سوجه تا (ذو القرنین) ی ژی ئیک ژ وان پساران بوو یین زانایین جوهیان بو کافرین قورهیشیان گوتی دا نهو ژ پیغه مبهری -سلاش لی بن- بکن، وراستییا پیغه مبهرییا وی پی بجه پینن، لهو سهرهاتیا وی ژی د گهل یا خودانین شکفتی د ئیک سوورتهی دا هات، وسهرهاتیا (ذو القرنین) ی جاره کا ب تنی د قورنای دا هاتییه.. ودهمی خودایی مه زن سهرهاتیا فی مه لکی بو مه فه دگوهرت نه ژ بهر هندئ فه دگوهرت چونکی نهو مه لکهک بوو دنیا ئیخستبوو بن دهستی خو، نه! به لکی ژ بهر هندئ چونکی نهو مروقه کی چاک بوو، مالی دنیا یی ومه زنییی وسه لته نه تی خودی ژ بیرا وی نه برسوو وئیکا هند ژ وی چئ نه کربو کو نهو خو ژ خودایی خو مه زنتر بیینت، یان زوردارییی ل خه لکی بکه ت.. قیجا دا کو نهم بزانی (ذو القرنین) کی بوو وسهرهاتیا وی چ بوو دی خو دهینه بهر سیبه را چند نایه تهاکان ژ سوورده تا (الکھف).

ذو القرنین کای بوو؟ وکهنگی ژیا بوو؟

وبهری نه دهست ب فه گوهاستنا سهرهاتیا (ذو القرنین) ی بکه یین یا د جهی خو دایه نه م چهنده کی ل سهر که سینییا وی باخقین کانی نهو کی بوو، وکهنگی ژیا بوو، وبوچی دگوتنی (ذو القرنین)؟ بو هندئ دا سهرهاتی پتر ل بهر مه یا ناشکه را بت. نایه تین قورنای چو ئیشاره تان ناده نه فی چهندي، نه ناقی وی یی دورست بو مه دبیزن، ونه به حسی وی دهمی دکهن یی نهو تیدا ژیا ی؛ چونکی قورنای -وهکی پتر ژ جاره کی مه گوتی- ب فه گیرانا فان سهرهاتیان نه قیت دیروکی وهک دیروک هند بو مه تومار بکه ت هندي کو دقیت عیبه رته تان بو مه ژ فان سهرهاتیان بهرچا ف بکه ت. و ل دور ده نیشا نکرنا که سینییا (ذو القرنین) ی سی گوتن ل بهر دهستی مه هه نه:

یا ئیککی: کو بۆچونا (بیروونی) یە ئەو دبیژت: (ذو القرنین) ئیک ژ مەلکین (حمیه ریان) بو؛ چونکی مەلکی وان ب فان پەنگە ناسناڤان دەاتنە ناسین وەکی: (ذو نواس) ی و (ذو یزن) ی، وناقئ وی (ئەبو بەکرئ کوړئ ئەفریقشی) بو، ئەقە ب لەشکەرئ خو قە چووبووەتا گەهشتییە بەر لیتا دەریا یا سپی، و دبیتن: کیشوهر ئەفریقیایی ب وی یا هاتییه ناڤکرن.

یا دووی: و ئەقە بۆچونا زانایین هندییه ئەو دبیتن: پتر یا بەرعاقلە کو (ذو القرنین) ی قورئانی بەحسئ وی کری (کەیحسرهو) بت ئەوی یۆنانی دبیتنئ: (سەیرۆس) یان (خۆرس - کۆرش) وەکی جوھی دبیتنئ.. ئەقی حاکمی عادل هەر ژ سالا (۵۵۹) هەتا سالا (۵۳۰) بەری زایینئ حوکم کربو، و ل سەر دەمی خو ئەو شیاوو مەملەکەتا فورسئ ویا میدییان بکەتە ئیک، ووی رۆژھەلات و رۆژئاقا ئیخستبوانە بن دەستی خو، و ئەو بوو یئ ئەو ئسرائیلی ژ ئیخسیریئ بەرداین یین (نەبوخذنەصری) گرتین و ئینانیە بابلئ، پشتی کو وی بابل ستاندى^(۱)، و ل سالا (۱۸۳۸ ز) پەیکەرەکی ژ قافکی یئ فی مەلکی هاتە دیتن دو شاخ ل سەر سەرئ وی بوون، وەک ئیشارەت بۆ مەملەکەتا فارس و میدییان یین کو وی گەھاندینە ئیک، لەو دگوتنئ: خودانی دو شاخان، و دیرۆک بەحسئ دادی و عەدالەتا فی مەلکی دکەت.

یا سییی: و گەلەکین دی دبیتن: ئەف مەلکە ئەسکەندەرئ مەقدوونی بو، ئەوی ل دۆرین سەدسالای سییی بەری زایینئ حوکم کری، بەلئ چو راستی بۆ قئ بۆچوونی نین؛ چونکی ئەف ئەسکەندەرە مەلکەکی خودان باوەر نەبو، و ب دادی و عەدالەتئ ژئ نەهاتییه ناسین^(۲). و ل دۆر ئەگەر ناسینا وی ب ناسناقئ (ذو القرنین - خودانی دو شاخان) چەند بۆچونەک هەنە: هەندەک دبیتن: چونکی وی رۆژھەلات و رۆژئاقایا دنیا یئ ئیخستبوانە بن دەستی خو، و هەندەک دبیتن: چونکی پویرتئ سەرئ وی یئ درێژ بوو ووی دو شاخ بۆ خو چئ دکرن، و دویر نینە وی کولاقەکی ئاسنی یئ دو شاخ پیقە کریتە سەرئ خو ل دەمی شەری لەو ئەو ب قئ ناقئ هاتییه ناسین.

(۱) و بەحسئ وی ب باشی د (سفر عزرا) ی دا ژ تەوراتئ هاتییه.

(۲) ل دۆر فان بۆچونان بپتنە: (قصص الرحمن فی ظلال القرآن) یا (أحمد فائز الحمصی)، ۴ / ۱۲۵ -

۱۲۸، چاپا ئیککی سالا ۱۴۱۵ ک ۱۹۹۵ ز.

ذو القرنین ل روژئاڤایا دنیاڤی:

خودایی مهزن دهمی سهرهاتیا (ذو القرنین) ی بو مه قه دگوهیزت و بهری بیژت کانئ وی چ کربو، ب فی رهنکی ریکی بو سهرهاتییی خوش دکهت:

﴿وَسْأَلُونَكَ عَنِ الْقَرْنَيْنِ قُلْ سَأَتْلُوا عَلَيْكُمْ مِنْهُ ذِكْرًا ﴿٨٣﴾ إِنَّا مَكْنُا لَهُ فِي الْأَرْضِ وَءَاتَيْنَاهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ سَبَبًا ﴿٨٤﴾﴾ (الكهف: ٨٣-٨٤) وئف بوتپهرتسین ملله تی ته [ئهی موحه ممد] پسارا مهلکی چاک خودانی دو شاخان (ذو القرنین) ژ ته دکهن، تو بیژه وان: ئەز دئ به حسه کی وی بو هه وه کهم، دا هوین وی ل بیرا خو بینن، وعیبره تی بو خو ژئ وهرگر، هندی ئەمین مه عهرد ئیخسته بن دهستی وی، و ژ ههر تشته کی مه پئ وئگهر دانه وی کو ئەو پئ بگه هته تشتی وی بقیث ژ گرتنا وهلاتان وشکاندنا دوژمنان وههر تشته کی دی.

ژ فان ئایه تان دئیته زانین کو خودی هند هیژ وشیان دابونه (ذو القرنین) ی کو ئەو جیهانا سهرده می خو هه مییی بیخته بن دهستی خو و ب دادییی حوکی بکهت، مه عنا: ئەو ب خودایی خو قه یی گرتای بو، وی ب دورستی په رستنا خودایی خو دکر له و خودایی وی ژی هه می ئەگهر پئ (ماددی) بو وی ئاماده کربون دا ئەو بشیت خه لکی بیخته بن حوکی خو.

و پستی فی دهسپیکئی خودایی مهزن به حسی غه زایا (ذو القرنین) ی بو روژئاڤایا عهردی دکهت و دبیزت: ﴿فَاتَّبَعَ سَبَبًا ﴿٨٥﴾ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَغْرِبَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَغْرُبُ فِي عَيْنٍ حَمِئَةٍ وَوَجَدَ عِنْدَهَا قَوْمًا قُلْنَا يَسْأَلُ الْفَرْقَنَ إِمَّا أَنْ تُعَذِّبَ وَإِمَّا أَنْ تَتَّخِذَ فِيهِمْ حُسْنًا ﴿٨٦﴾ قَالَ أَمَّا مَنْ ظَلَمَ فَسَوْفَ نَعَذِّبُهُ ثُمَّ يُرَدُّ إِلَىٰ رَبِّهِ فَيُعَذِّبُهُ عَذَابًا نُكْرًا ﴿٨٧﴾ وَأَمَّا مَنْ ءَامَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُ جَزَاءٌ أَلْحَسَنُ وَسَنَقُولُ لَهُ مِنْ أَمْرِنَا يُسْرًا ﴿٨٨﴾﴾ (الكهف: ٨٣-٨٤) ئینا وی ب مجدی وزیره کی ئەو پئ وئگهر پئ مه داینی ب کار ئینان.. هه تا دهمی خودانی دو شاخان گه هشتییه جهی روژ لی ئاڤا دبت وی دیت ل بهر چاف ههر وه کی ئەو د کانیه کا گهرما خودان هه ربیه کا ردهش دا یا ئاڤا دبت، ووی ل وئری ملله ته ک دیت، مه گوت: ئەهی خودانی دو شاخان یان تو ب کوشتنی وان عهزاب بده، ئەگهر وان باوهری ب ته وحیدا خودی ئەئینا، یان تو باشییی د گهل وان بکه، وهیادیه تی نیشا بده و بهری وان بده پئ. خودانی دو شاخان گوت: هه چییی

ژ وان زۆرداری ل خو کر وکوفر ب خودایێ خو کر، ئەم د دنیا یێ دا دئ وی عەزاب دەین، پاشی ئەو دئ زفرتە نک خودایێ خو، قیجا ئەو ب عەزابەکا مەزن دئ وی د ناگری جەهنەمی دا عەزاب دەت. وەهچییێ ژ وان باوەری ب خودایێ خو و تەو حیدا وی ئینا، و کار ب گۆتتا وی کر جزایی وی ژ نک خودی بەهەشتە، و ئەم دئ باشییێ د گەل وی کەین، و ب گۆتتەکا نەرم دئ وی ئاخیشین، و سەرەدەرییەکا باش دئ د گەل کەین.

و جەیی پۆژ لئ ئافا دبت ئەو جەه یێ ل بەر چاقتین مەروفی پۆژ لئ ئافا دبت، و وەسا ژ فان ئایەتان ئاشکەرا دبت کو (ذو القرنین) ی هند ب لایێ پۆژ ئافایی قە یێ چووی حەتا گەهشتییە بەر لیفتین ئەقیانوسی ئەتلەنتی (المحیط الأطلسی) ئەو جەیی خەلکی ل وی دەمی هزر دکر کو دنیا (هشکاتی) ل نک خلاس دبت، و ل وی جەیی (ذو القرنین) ی مللەتەک دیت لئ دژیان ئینا وی حوکمی خو یێ عادل ل سەر وان ب جە ئینا: ((هەچییێ ژ وان زۆرداری ل خو کر وکوفر ب خودایێ خو کر، ئەم د دنیا یێ دا دئ وی عەزاب دەین، پاشی ئەو دئ زفرتە نک خودایێ خو، قیجا ئەو ب عەزابەکا مەزن دئ وی د ناگری جەهنەمی دا عەزاب دەت. وەهچییێ ژ وان باوەری ب خودایێ خو و تەو حیدا وی ئینا، و کار ب گۆتتا وی کر جزایی وی ژ نک خودی بەهەشتە، و ئەم دئ باشییێ د گەل وی کەین، و ب گۆتتەکا نەرم دئ وی ئاخیشین، و سەرەدەرییەکا باش دئ د گەل کەین)).

و ئەقە ئەو حوکم بوو یێ خودی نیشا وی دای و بەری وی دایی..

ذو القرنین ل پۆژھەلاتا دنیا یێ:

و پەستی (ذو القرنین) ی وەلاتین پۆژ ئافایی ئیخستینە بن دەستی خو ئەوی پێکا خو قەگوهاستە پۆژھەلاتی، قورئان دبێژت:

﴿ثُمَّ اتَّخَعَ سَبَبًا ۖ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَطْلِعَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَطْلُعُ عَلَىٰ قَوْمٍ لَّمْ نَجْعَلْ لَّهُمْ مِّنْ دُونِهَا سَبَرًا ۚ كَذَٰلِكَ وَقَدْ أَحَطْنَا بِمَا لَدَيْهِ خُبْرًا﴾ (الكهف: ٨٩-٩١) پاشی خودانی دو شاخان دوچوونا وان ئەگەر ان کر یێن خودی داینی و زفیری پۆژھەلاتی. حەتا دەمی ئەو گەهشتییە جەیی ھەلاتنا پۆژی، وی دیت ئەو یا ل سەر مللەتەکی دەھلیت وان چو ئافاهی نین وان ستارە بکەن، و چو داروبار ژ نین سیبەری ل وان بکەن. وەسا و ب راستی زانینا مە دۆر ل وی تشتی گرتبوو یێ ل نک وی ھە ژ خیری و ئەگەرین مەزن، ل ھەر جەھەکی ئەو بچتی.

و جهی پوژ لی دههلیت وهکی جهی نهو لی ئافا دبت نهو یی ل بهر چافئی مرؤقی وهسا دیار دبت، نهو ل جههکی بو جههکی یا جودایه، ونههاتییه زانین کانئ نهف مللهته یی نایهت بهس ژئ دکهن کی بوون، و ل کیشه دژیان: ل پوژههلاتا کیشهورا ئاسیایی دژیان، یان ژئ ل بهر کناری پوژههلاتا کیشهورا نهفریقیایی بوون، ههر چهوا بت وهسا یا دیاره کو نهو مللهتهک بوون وهلاتئ وان ل بهر چافئی پوژئ یی ئاشکهر بوو، ونه چو ئافاهی وان ههبوون سیبهری ل وان بکهن نه چو داروبار، ودویر نینه جلکهکی وهسا ژئ د بهر وان نهبوویه وان ژ پوژئ ستاره بکته، وپشتی وی حوکمی خو ل سهر وان ژئ ب جه- ئینای، نهوی بهردهوامی ب چوونا خو کر هتا گههشتییه وی جهی یی نهو مللهتهی (ههمهه) لی دژیان نهوی قورئانی ب نافئ (یاجووج وماجووج) دایه ناسینی..

ذو القرنین ویاجووج وماجووج:

وسرهاتییا (ذو القرنین) ی د گهل یاجووج وماجووجی قورئان ب قئ پهنکی بو مه شهگیرت: ﴿ثُمَّ اتَّبَعَ سَبَبًا﴾ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ بَيْنَ السَّدَّيْنِ وَجَدَ مِنْ دُونِهِمَا قَوْمًا لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ قَوْلًا ﴿٧٦﴾ قَالُوا يَبْنَدا الْفَرْنَجَيْنِ إِنْ يَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ مُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ فَهَلْ نَجْعَلُ لَكَ خَرْجًا عَلَىٰ أَنْ تَجْعَلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ سَدًّا ﴿٧٧﴾ قَالَ مَا مَكْنِي فِيهِ رَبِّي خَيْرٌ فَأَعِينُونِي بِقُوَّةٍ أَجْعَلْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ رَدْمًا ﴿٧٨﴾ ءَاتُونِي زُبَرَ الْحَدِيدِ حَتَّىٰ إِذَا سَاوَتْ بَيْنَ الصَّدَفَيْنِ قَالَ انفِخُوا حَتَّىٰ إِذَا جَعَلَهُ نَارًا قَالَ ءَاتُونِي أُفْرِغْ عَلَيْهِ قَطْرًا ﴿٧٩﴾ فَمَا اسْطَعُوا أَنْ يَظْهَرُوهُ وَمَا اسْتَطَعُوا لَهُ نَقْبًا ﴿٨٠﴾ قَالَ هَذَا رَحْمَةٌ مِنْ رَبِّي فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ رَبِّي جَعَلَهُ دَكَّاءَ وَكَانَ وَعْدُ رَبِّي حَقًّا ﴿٨١﴾

(الکھف: ۹۲-۹۸) پاشی خودانی دو شاخان نهو ری ونهگهر ب کار ئینان یین مه داینی ودا ری. هتا دهمی نهو گههشتییه ناقبهرا وان ههر دو چیاان دا یین تشتی ل پشت خو قهدهشین، وی ل پشت وان مللهتهک دیت، نیزیک بوو نهو ژبلی نهزمانی خو د چو نهزمانین دی نهگهن. وان گوت: نهی خودانی دو شاخان هندی یاجووج وماجووجن -کو دو مللهتین مهزنن ژ دووندهها نادهمی- ب کوشتنا مرؤقان وپوچکرنا شینکاتی خرابکارییی د عهردی دا دکهن، نهری قیجا نهی کرئ وخهراجهکی نهدهینه ته، ومالهکی بو ته کو نهکهن، بهرانبهه هندی کو تو پهژانهکی بیخییه د ناقبهرا مه ووان دا؟ خودانی دو شاخان گوت: تشتی خودایی من ژ ملکی ودهسهلاتئ دایه من بو من ژ مالی ههوه چیتره، قیجا هوین ب هیزا

خو هاریکارییا من بکهمن ئەز دئ ناڤهرهکی ئیخمه ناڤهرا ههوه ووان دا. هوبن پارچهیین ئاسنی بو من بین، ودهمی وان ئەو ئیناین و ل ناڤهرا ههردو چیاان دانای ههتا راستکری، وی گوته پالان: ناگری خوش کهن، ههتا ئاسن ههمی بوویه ناگر، وی گوت: هوبن سفری بو من بین دا ئەز ب سهر دا بکهمن. ڤیجا یاجووج وماجووج نهشیان ب سهر ناڤهری بکهفن؛ هندی یا بلند وحلی بوو، وئو نهشیان وئ ژ بن ژ ی شه کون بکهمن ژ بهر فرههی وموکیما وئ. خودانی دو شاخان گوت: ئەف ناڤهرا من دانای دا خرابییا یاجووج وماجووجان شهگرت دلۆقانییهکه ژ خودایی من ب مروڤان، ڤیجا ئەگهر ژفانی خودایی من هات ل روژا قیامهتی ئەو دئ وئ ناڤهری ب عهردی شه راست کهت وههرفینت، وژفانی خودایی من ههق بوویه. ومه یاجووج وماجووج هیلان -ههتا روژا ژفانی مه دئیت- دا هندهک ژ وان تیکهلی هندهکان بین؛ ژ بهر هژمارا وان یا بووش، وبو رابوونی د ((بوژیی)) دا هاته پفکرن، ڤیجا مه ههمی چیکری بو حسیی وجزای کووکرن.

و ژ ڤی سهرهاتییی بو مه دیار دبت کو مهخسهدا (ذو القرنین) ی ب ڤان شهر وڤهکرنین خو دا بو وهلاتان ئەو نهبوو مالهکی زیدهتر بو خو کوو بکهت، یان دهرهجه ومه نصیی خو بلندتر لی بکهت، بهلکی مهخسهدا وی ئەو بوو دینی خودی یی دورست وتهوحیدی د ناڤ خهلکی دا بهلاڤ بکهت وداڤیی ب جه بینت، وڤی مللهتی ئەوی د ناڤهرا دو چیاان دا دژیا ونهخوشی ژ دهستی یاجووج وماجووجان ل سهری ددیت هزر کر (ذو القرنین) ژ وهکی ههر مهلهکهکی دی ژ مهلکین دنیایی ههز ژ مال ومهزنییی دکهت، لهو وان ژ وی خواست ئەو بهلا یاجووج وماجووجان ژ وان شهکهت بهرانهر هندی ئەو مالهکی زیده بدنه وی، بهلی وی بو وان ئاشکهراکر کو ئەو خودی دایه وی ژ مالی دنیایی تیرا وی ههیه، ووی چو مال ژ وان نهڤیت بهرانهر ڤی قهنجیی، ب تنی بلا ئەو ب زهلام وشیاان خو هاری وی بکهمن.. وئو بوو وی سهدهکا مهزن د ناڤهرا وان دا ئاڤاکر ب وی رهنگی نایهتان بو مه ڤهگیرای، وئایهت بو مه ئاشکهرا دکهن کو ئەگهر دهمی روژا قیامهتی نیژیک بوو خودی وئ سهدهی دئ ل بهر یاجووج وماجووجان شهکهت وئو دئ ب سهر عهردی دا گرن وخرابییهکا مهزن دئ بهلاڤ کهن.

سهرهاتیا لوقمانی

سهرهاتیا لوقمانی وشیرهتین وی یین گرنګ بۆ کورئ وی جارهکا ب تنئ د قورئانی دا هاتییه د وی سوورهتئ دا یا کو ناڤئ لوقمانی ب خۆل سهر، ومروڤ دهمن سوجهتا لوقمانی د قورئانی دا دخوینت مروڤ تنئ دئینته دهر کو قورئانی ئەف سهرهاتییه بۆ هندئ ڤهگیرایه دا بیته دهرسهکا مهزن د بابەتئ پهرستنا خودئ دا وپاشڤهلیدانا ژ شرکئ کو مهسهلا سهرهکییه د گازیبئین ههمی پیغهمبهران دا..

لوقمان کی بوو؟

وهکی ههر جار و د گهل ههمی سهرهاتییان پسپارهکی ل دۆر خودانئ سهرهاتییی دئ هلئخین وپیژن: ئەرئ لوقمان کی بوو؟

د قورئانی دا چوئیشارهت بۆ دهم وجهئ لوقمانی نههاتییهدان، ههر وهسا قورئانی ب ئاشکهرایی بۆ مه گوتییه کانئ لوقمان چ کهس بوو، ب تنئ قورئان دپیژت:

﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ أَنْ اشْكُرْ لِلَّهِ وَمَنْ يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ﴾ (لقمان: ١٢) و ب راستی مه کاربنهجهی وتیگههشتن

وعهقلداری دابوو لوقمانی، ومه گوتبویئ: تو شوکرا ڤهنجییا خودئ ل سهر خو بکه، وههچیئ شوکرا خودایئ خو بکهت ههما مفایئ وی بۆ وی دزڤرت، وههچیئ کوفرئ پی بکهت هندئ خودییه ژ شوکرا وی یئ بی منهته، چوههوجهیی ب وی نینه، همد -د ههر حالهکی دا- بۆ وییه.

مهعنا: خودئ (حکمهت - کاربنهجهی وتیگههشتن) دابوو بهنییی خو یئ چاک لوقمانی، وههچیئ خودئ (حکمهتئ) بدهتنئ ئەو وی خیرهکا مهزن دایئ، وهکی د نایهتهکی دا هاتی: ﴿وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا﴾ (البقرة: ٢٩٦) خودئ راستیا د گوتن وکریاران دا ددهته وی یئ وی بڤیت ژ بهنییین خو، وههچیئ خودئ ئەف ڤهنجییه د گهل کر ئەو وی خیرهکا گهلهک دایئ.

وهمر چهنده ژ هندهک زانایان دئیتنه شه گوهاستن کو لوقمان پیغه مبههرک ژ پیغه مبههرین خودی بوو بهلی چو ئیشارهت نه د قورئانی دا ونه د سونه تی دا بو قی چهندي نه هاتینه دان، لهو پشکا مهزن ژ زانایان دبیرن: لوقمان به نییه کی چاک بوو و پیغه مبههر نه بوو.

و د حه دیسه کی دا یا کو ژ (ئه نه سی) دئیتنه شه گوهاستن هاتییه لوقمان ل سهر ده می داوود پیغه مبههری بوو -سلاف لی بن-^(١)، ئه نه س دبیرت: ده می داوودی کومزری چی دکر لوقمان ل نک بوو، گاڤا لوقمانی نهو دیتی وی خه له کین کومزری دئیتنه ئیک لوقمان ژئی عه جیگری دیو و دقیا پسارا وی بکهت کانی ئه شه چییه نهو چی دکهت، به لی شهرمی ری نه ددایی کو نهو خودانی حکمه تی بت و قی پساری بکهت، پشتی داوود ژ چیکرنا کومزری خلاس بووی، وی نهو کره بهر خو وگوت: چ خوش کومزریی شه رانه! ئینا لوقمانی گوتی: نه اخفتن ژ حکمه تییه وکیم کهس دشین قی چهندي بکهن، من دقیا پسارا وی ژ ته بکهم به لی ته نهو خهم ژ من شه کر!

و د حه دیسه کا دی دا یا (واثله بن الأسقع) شه دگوهریت، دبیرت: پیغه مبههری -سلاف لی بن- گوت: ﴿خیر السودان ثلاثة: لقمان، وبلال، ومجمع مولى رسول الله صلى الله عليه وسلم﴾ باشترینی مروقیین رهش سینه: لوقمان، وبلال، ومهجه عی مه ولای پیغه مبههری -سلاف لی بن-^(٢).

ژ شان ههردو حه دیسان ئاشکه را دبت کو لوقمان ل سهر ده می داوود پیغه مبههری بوو، وکو نهو مروقه کی رهش بوو، ژ بهر قی چهندي عه بدلاهی کورپی عه بیاسی دگوت: لوقمان عه بده کی حه بهشی بوو ونه جار بوو^(٣).

د ناقبه را لوقمانی وکوری وای دا:

تشتی ئیکانه یی قورئانی بو مه ژ ژینا لوقمانی شه گوهاستی نهو شیرهن یین وی ل کورپی خو کرین، وده می قورئان شان شیره تیین لوقمانی بو مه شه دگوهریت دقیت مه ل گرنگییا شان بابه تان د مه سه لا په روه رده کرنا زاروکان دا هشیار بکهت، قورئان دبیرت: ﴿وَإِذْ قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ وَهُوَ يَعِظُهُ يَا بُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ ٥٠ وَصَّيْنَا

(١) قی حه دیسی (حاکم) شه دگوهریت.

(٢) قی حه دیسی زی (حاکم) شه دگوهریت.

(٣) ئبن که شیر دبیرت: سوفیانی نهوری قی گوتنی ژ ئبن عه بیاسی شه دگوهریت.

أَلَا نَسْنَنُ بُولَدِيهِ حَمَلَتَهُ أُمُّهُ وَهَنًا عَلَى وَهْنٍ وَفِصْلُهُ فِي عَامَتَيْنِ أَنْ أَشْكُرَ لِي وَلَوْلَا لَدَيْكَ إِلَيَّ
 أَلَمْصِيرُ ﴿٧﴾ وَإِنْ جَاهِدَاكَ عَلَى أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبُهُمَا فِي
 أَلَدُنْيَا مَعْرُوفًا وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنْابَ إِلَيَّ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾
 يَبْنِي إِنَّهَا إِنْ تَكُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ فَتَكُنْ فِي صَخْرَةٍ أَوْ فِي السَّمَوَاتِ أَوْ فِي الْأَرْضِ يَأْتِ بِهَا
 اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ﴿٩﴾ يَبْنِي أَقِمِ الصَّلَاةَ وَآمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأَصْبِرْ عَلَى مَا
 أَصَابَكَ إِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴿١٠﴾ وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّ اللَّهَ لَا
 يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿١١﴾ (لقمان: ١٣-١٨) وتو [ئهی موحه ممه د] بهحسی شیرته تا
 لوقمانی بکه ده می وی گوئییه کوپی خو: ئهی کوپکی من تو شرکی ب خودی نه که نه گهر دی
 زوردارییی ل خو که ی؛ چونکی هندی شرکه کریستترین ومه زنتترین گونه هه. ومه فهرمان
 ب قهنجییا د گهل دایابان ل مروقی کرییه، دایکا وی ئه و ب زهحمه ته کا ل سهر زهحمه تی
 هلگرتییه، وهلگرتن وشیرقه کرنا وی د دو سالان دایه، ومه گوته وی: شوکرا خودی بکه،
 پاشی شوکرا دایابیین خو بکه، زفرین بو نک منه، قیجا ههر یه کی ئه ز دی جزایی وی ده می.
 ونه گهر دایابیین ته -ئهی کوپی خودان باوهر- خو ب ته شه وهستاند کو تو شریکه کی ته چو
 زانیین پی نه هی بو من د پهرستنن دا بدانی، یان ژی فهرمانن ب بی ئه مرییا خودی ل ته
 بکه ت تو گوهدارییا وان نه که؛ چونکی د بی ئه مرییا خودی دا چی نابت گوهدارییا که سی
 بیته کرن، و د دنیا یی دا تو ب قهنجی هه فالینییا وان د وی تشتی دا بکه یی گونه هه تیتدا
 نه بت، وتو -ئهی کوپی خودان باوهر- ریکا وی بگره یی ژ گونه ها خو تویه کری، وزفرییه نک
 من وباوهری ب پیغه مبه ری من موحه ممه دی -سلا ف لی بن- ئینای، پاشی زفرینا هه وه بو
 نک منه، ونه ز دی بهحسی وی کاری بو هه وه که می یی هه وه د دنیا یی دا کری، وههر یه کی
 ل دویف کاری وی ئه ز دی جزایی وی ده می. ئهی کوپکی من تو بزانه هندی باشی وخرابییه
 نه گهر ئه و چه ند دندکه کا هویر ژی بت، و د نیقا چیا یه کی دا بت، یان ل چی جهی بت
 ژ عهر د وعه سمانان، خودی ل پوژا قیامه تی دی وی ئینت، وحسیبی سهر ا وی که ت. هندی
 خودی یه هویریینی شاره زایه ب کاری به نییین خو. ئهی کوپکی من تو نفیژی ب دورستی بکه،
 وفهرمانا ب باشییی بکه، وپاشقه لییدانا ژ خرابییی بکه، ب په نگه کی نه رم وتازه و ل دویف
 شیانا خو، وتو خو ل بهر وی نه خوشییی بگره یا سهر ا فی چه ندی دئیته سهری ته، وتو بزانه

کو ئەف شیرەتە ئەون یێن خودی فەرمان پی کری وێن دقیت مروّف یی لی مجد بت. و دەمی تو د گهل خەلکی ئاخفتی یان ئەو د گهل تە ئاخفتن تو پروییی خو ژ وان وەرەگێرە وەک کیمکرن بو وان وخۆ مەزنکرن ل سەر سەری وان، وتو ب کەیف وخۆمەزنکرن قە د ئاف مروّفان دا نەگەرپی، هندی خودی یە حمز ژ وی ناکەت یی د گۆتن وکریارین خو دا خو مەزن دکەت. وتو د ریشەچوونا خو دا خو مەزن نەکە، و دەنگی خو نزم بکە، هندی دەنگی کەرییە کرێتترین دەنگە.

مەسەلین سەرەکی د شیرەتا لوقمانی دا:

ئەقە شیرەتا لوقمانی بوو و ئەگەر مروّف هزرین خو تیدا بکەت دی بینت چەند مەسەلەکی سەرەکی تیدا هەنە پیتقییە ل سەر دەیبابان و وان سەیدایین ب کاری پەرەدەیی زارۆکان رادبن، ل قیری ئەم دی وان مەسەلان ب کورتی بەرچاف کەین:

١- تەو حیدای خودی:

ئیکەمین تەشتی لوقمانی حەکیم قیای کورپی لی هشیار بکەت تەو حیدای خودی بوو وخۆ دویرکنا ژ هەمی رەنگین شرکی؛ چونکی هندی شرکە زۆردارییەکا مەزنە، و ما چ زۆرداری ژ وی مەزترە تو ژ رزقی خودی بخۆی و ل سەر عەردی وی بژی و پەرستنا ئیککی دی بکە؟!

ب تەو حیدای وخۆ دویرکنا ژ شرکی ب تنی مروّف دشتی ئازادییا خو بپارێژت وخۆ ژ رەشە داڤین کۆلاتیی بەدەتە پاش.. یا فەرە زارۆک هیشتا زوی ل سەر قی راستیی بیتە پەرەدەکرنی.

ودقیت ئەم ژ بیر نەکەین کو پیغەمبەری ئیسلامی -سلاف لی بن- ل سێژدە سالین بەری مشەختیوونی ل مەکەهی صەحابیین خو ل سەر قی راستیی پەرەدە دکرن، لەو ئەو شیان پستی هنگی د دەمەکی کیم دا ئالایی تەو حیدای ل هنداڤی دنیا یی بلند کەن.

٢- گوهداریا دەیبابان:

وکانی چاوا خودی ئەوی مروّف دای حەقی پەرستنی ل سەر مروّقی هەیه، وەسا دایابان ژ ی ئەوین بووینە ئەگەر هەبوونا مروّقی مافی گوهداریی ل سەر مروّقی هەیه، و ئەوی گوهداریا دەیبابین خو نەکەن، وشوکرا قەنجییا وان نەکەت، پتر یا بەر هزرە کو ئەو شوکرا قەنجییا خودی ژ ی نەکەت و مافی وی ژ ی ژ سەر خو رانەکەت، لوقمان ب قی چەندی یی زانا بوو لەو وی بەری کورپی خو دا قی مەسەلی ژ ی، و دەمی قورئان ل قی جەمی دەوری دەیککی

پتر بهرچاڤ دكەت بۆ ھندى يە دا مافى وى پتر ل بهرچاڤ بىتە وەرگرتن؛ چونكى زەحمەتا ئەو ب بچويكى قە دەت سى جاران ژ يا بابى مەزنتەرە، ئەگەر دەورى بابى خودانكرن بت، دەورى دەيكى راکرن ودانان وشيردانا ويىە، لەو د حەديسەكى پىغەمبەرى -سلاڤ لى بن- سى جاران دەيك ب پيش بابى ئىخست دەمى مرۆڤەكى پسپار ژى كرى: كىژ مرۆڤ ب ھەڤالينىيا من حەقتەرە؟^(١)

وتشتى دى يى لوقمانى ل فېرى ئىشارەت داىى ئەڤەيە: ئەگەر حەقى خودى وحەقى دەيبابان كەفتە بەرانبەرى ئىك دڤىت حەقى خودى بىتە پيشخستن، و ل سەر حسىبا بى ئەمرىيا خودى چى نابت گوھدارىيا كەسى بىتە كرن ئەگەر خۆ ئەو ئىك دەيكا مرۆڤى ژى بت يان بابى مرۆڤى.

٣- باوەرييا ب رۆژا دويماهيى:

ئەو رۆژا خودى ژشان پى داىە مرۆڤان كو ئەو وان تيدا راکەتەڤە، وحسىبا كىيارىن وان د گەل بکەت ؛ دا ئىك ژ دووان بۆ بىتە دەسنیشانكرن: خوشىيا بى دويماهى د بەحەشتى دا، يان نەخوشىيا بەردەوام د جەھنەمى دا..

ژ تشتين گرنگە باوەرييا ب قى رۆژى د دلئ زارۆكان دا بىتە چاندن ؛ دا ئەو بزانن كو ژىنا وان د قى دنياىى دا تشتەكى بى ئارمانج نىنە، ومەسەلە دنيا ب تنى نىنە، وھەر وەسا دڤىت د دلئ زارۆكى دا بىتە چاندن كو چو تشت د قى دنياىى دا -بلا چەند يى بچويك وبى بەها ژى بت- ل بەر خودى بەرزە نابت، ورۆژەك دى ئىت حسىبا وى دى د گەل ئىتەكرن.. وئاشكەرايە كو چاندنا قى باوەريى د دلئ زارۆكى دا كارەكى بەرچاڤ د شەخصىيەتا وى دا ل پاشەرۆژى دى ھەبت، ودى ئىكا ھند ژ وى چى كەت كو ئەو خۆ ژ كرنا جەرىمى دەتە پاش.

٤- كرياتن چاك:

پشتى باوەرييا ب خودى ورۆژا قىامەتى كرنا چاكىيى دىت، ئەو چاكىيا دبته نىشانا راستگويىيا باوەرييا خودانى، ودبته ئەو چەك يى وى ژ تەنگاڤىيا ئاخەتى يا مەزن دپارىزت، وچاكىيا ژ ھەمىيان مەزنتەر يا كو لوقمانى شيرەت پى ل كورپى خۆ كرى نڤىژە، ئەو نڤىژا مرۆڤى ب خودايى وى قە گرى ددەت.. وئەوى ب خودايى خۆ قە يى گرتداىى بت

(١) وەكى بوخارى وموسلم ژ ئەبوو ھورەيرەى قەدگويىزن.

دئ مرقهكی خیرخواز بت بۆ مرقان ژى، لهو پشتى كرنا نقيژان لوقمانى بهرئ كورئ خو دا (فرمانا ب باشيئ وپاشقهليدانا ژ خرابيئ) هيقيئ مانا خيئر د ناڤ خهلكى دا.

۵- صهرا ل سهر نهخوشيئ:

وچونكى فرمانا ب باشيئ وپاشقهليدانا ژ خرابيئ ل ههمى جه وههمى دهمان دوژمنان بۆ خودانى پهيدا دكهت، لوقمانى كورئ خو ل صهرا ل سهر نهخوشيئان هشاركر، وگوتئ: هندى صهبره ئيك ژ وان كارانه يئ (عزم) تيدا هه، وئيرادا مرقى پئ ب هيژ دكهفت، ومرقى خودان گازى ودهعهو ئهگهر نه ئهو بت يئ صهبرئ ل سهر خوئى وئاستهنگيئ پئكى بكيشت، نهشيت چو بهرههميئ ژ ههژى ب دهست خو قه بينت.

۶- سالوخهتئ خودان باوهري:

ولوقمان پيدا دچت ووان سالوخهتان بۆ كورئ خو ئاشكهرا دكهت يئ كو دقيت ل نك خودان باوهري ههبت، بۆ هندئ دا كورئ وى ئان سالوخهتان ل نك خو پهيدا بكهت، و ژ وان سالوخهتان: (تهواضع) وخو دويركنا ژ دفن بلندى وخو مهزنكرئ، و(ئابورى) يا د ريشهچوون وئاخفتئ دا، لوقمانى گوته كورئ خو: دههمئ تو د گهل خهلكى دئاخفى يان ئهو د گهل ته دئاخفن تو روييئ خو ژ وان وهرنهگيئر وهك كيملكرن بۆ وان وخو مهزنكرن ل سهر سهرئ وان، وتوب كهيف وخومهزنكرن قه د ناڤ مرقان دا نهگهريئ، هندى خوديه ههز ژ وى ناكهت يئ د گوتن وكريارين خو دا خو مهزن دكهت. وتو د ريشهچوونا خو دا خو مهزن نهكه، ودهنگئ خو نزم بكه، هندى دهنگئ كهرييه كريئترين دهنگه، قيجا ئيكا هند نهكه دهنگئ ته وهكى يئ وى لئ بيت!

خودان باوهر نه ب ئهزمانئ خو ونه ب لقين وريشهچوونا خو چئ نابت خو ژ خهلكى مهزنتر وبلندتر بيئنت، ودههمئ ئهو ب ريش دچت يان دان وستانئ د گهل خهلكى دكهت دقيت هندهك ههركيئ وهسا نهكهت بيئا وخومهزنكرئ يان كيملكرا كهسئ بهرانبهر ژئ بچت، ودههمئ ئهو دئاخفت ژى چئ نابت مرقهكئ حرجى بت ودهنگئ خو زيدهى ههوجهيئ كهسئ بهرانبهر بلند بكهت؛ دا دهنگئ وى وهكى دهنگئ وى هيوانى لئ نهئيئ يئ كو دهنگئ وى كريئترين دهنگانه.

ئهقه ئهو شيرهت بووين يئ لوقمانى ل كورئ خو كرين وهكى قورئانئ بۆ مه قهگوهاستى.

وشیره ته کا دای:

د ریوایه ته کئی دا یا (داره می) ژ (شهر بن حوشب) ی شه گوهاسستی هاتییه: کو لوقمانی دگۆته کوړی خو:

((ئهی کوړی من! خو فیری زانیینی نه که بۆ هندی دا خو پی ل نک زانیان مه زن بکه ی یان هه فیکیی د گهل نه زانان بکه ی یان ل دیوانخانه یان ریمه تییی پی بکه ی، وتو پشت نه ده زانیینی ژ بهر حه ژیکرنا ته بۆ نه زانیینی.. ئهی کوړی من! تو چاشی خو ل دیوانان بگپره وئه گهر ته دیت هنده ک مرۆف ل جهه کی یین پروینشتین وزکری خودی یی دکن، تول نک وان پروینه ئه گهر تو یی زانیابی زانینا ته دی مفای گه هینته ته، وئه گهر تو یی نه زان بی ئه و دی مفای گه هینته ته، وتو چ دزانی به لکی خودی ره حما خو دارپژته سهر وان وتو د ناڤ دا، وئه گهر ته دیت هنده ک مرۆف ل جهه کی یین پروینشتین وزکری خودی ناکهن، تول نک وان نه پروینه؛ چونکی ئه گهر تو یی زانیابی زانینا ته چو مفای ناگه هینته ته، وئه گهر تو یی نه زان بی ئه و دی نه زانیینی ل ته زیده کهن، وبه لکی خودی عه زابا خو ب سهر وان دا بینت وتو د ناڤ دا)).

نډو زانايي بهر ب عهردى نه نرمبووى

بهرې سهرهاتيي:

بهرى سوورده تا (الأعراف) سهرهاتييا ځي زانايى بو مه فڅگيرت، د چهند نايه تەکان به حسى چاکين ملله تى موساى دکهت، ودبيژت: پشتى شان مروشان هندک که سين دى يين خراب هاتن و ل شويانا وان بوونه ميراتگريڼ کيتابى.. وان کيتاب خواند وتى گه هشتن، بهلى کار پي نه کر، هر تشته کي ژ دنيايي که فتبا بهر سنگي وان نهو تى نه دبوزين، وهر چنده وان دزاني کو نهف کاره يي دورست نينه ژي، بهلى وان نهو دکر ودگوت: چو نينه! خودي گونه هين مه دي بو مه ژي بهت! ونه گهر تشته کي دى يي بي خپر ژ دنيايي جاره کا دى که فتبا بهرا وان، ديسا نهو ژي دهرباس نه دبوون، ودا ب ناف دا چن، وي بو خو هلال کهن..

نه هه دهسته که کا مروشان بوو ژ اسرائيليان پشتى موساى ودويکه فتييڼ وي هاتبوون، نهو دنه زان نه بوون، وان نهو کيتاب دخواند يا خودي بو پيغه مبهري وان هنارتي، وتي دگه هشتن، بهلى ژ بهر حه ژيکرنا وان بو دنيايي وخوشييڼ وي، وان کار ب نه حکامين کيتابي نه کر؛ چونکي نهو گله که جاران نه ل دويځ شهوه ت دلچوونين وان بوو..

مه عنا: نيک ژ مه زنترين نه گهرين سهر دابرا مروځي حه ژيکرنا دنيايي ودويکه فتنا شهوه تانه، ب تايبه تى نه گهر د سهر (شهوه تى) را (شوبه ت) ژي ل نک وي هه بن، وهکي شان نهو يڼ دويکه فتنا دنيايي دکر ودگوت: خودي يي ب ره حمه، نه م دي توپه کهين ونهو دي توپا مه قه بويل کهت.

ونهو که سين ب ځي رهنګي بن، (شهوه ت) بهري وان دي ده ته زنده گاځي وسهر د اچوونى، و (شوبه ت) دي بهري وان ده ته گوهورينا د دينى دا، وپهيداکرنا بيدعه وکارين نه دورست.. ونه هه نهو ناتفه يا ژ هه مى که سان پتر دگه هته دو رهنګين مروشان: زانايين دينى، وعيباده تکه رين نه زان!

وپشتى سوورده تى نيشاره ت دايه ځي دهسته کي ژ اسرائيليان، نمونه يه که ده سني شانکري، کو د واقعي دا ل بهرچاځ چيپووي، بو مه فڅگير، دا بو مه ناشکه را بکه ت کانې چاوايه

دهمى مروّقه كى زانا كارى ب زانينا خو نه كەت، وخو بهر ب دنيایى وشه هواتين وى شه نزم دكهت، قیجا د نه كام وفه توابين خو دا ژ حه قیبيى دویر دكهت، ئەو نمونه چ بوو؟ و چ دهرس وعیبه رت ژى دئینه وەرگرتن؟

دا بهرئ خو بدهینی..

سهرهاتای وهكێ د قورئانی دا هاتای:

د سوورەتا (الأعراف) دا، ئایەتین (۱۷۵-۱۷۶) یدا، قورئان سهرهاتیا فی زانایى ب فی رهنگی شه دگيرت: ﴿وَأَتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ الَّذِي ءَاتَيْنَاهُ ءَايَاتِنَا فَانْسَلَخَ مِنْهَا فَاتَّبَعَهُ الشَّيْطَانُ فَكَانَ مِنَ الْعَاوِينَ﴾ وَلَوْ شِئْنَا لَرَفَعْنَاهُ بِهَا وَلَكِنَّهُ أَخْلَدَ إِلَى الْأَرْضِ وَاتَّبَعَ هَوَاهُ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ الْكَلْبِ إِنْ تَحْمِلَ عَلَيْهِ يَلْهَثَ أَوْ تَتْرُكْهُ يَلْهَثَ ذَلِكَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَبُوا بِآيَاتِنَا فَاقْصُصِ الْقَصَصَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿۱۷۶﴾

ومهنا ئان ئایهتان ب کورتی ئەقەیه، خودی دبیژته پیغه مبهری خو-سلاف لی بن-: تو ئەوی موحه مەد، بو ئومەتا خو به حسی وی مروّقی بکه یی مه ئایهت ودهلیلین خو داینی، قیجا وی خو فیری وان کر، پاشی کوفر پی کر، ئەو هاقیننه پشت خو، ئینا شهیتانی ئەو ژێردهستی خو کر، قیجا ئەو بوو ژ وان بهرزەبووین تیجووی. ئەگەر مه قیابا کو بهایی وی بلند کهین ژ بهر وان ئایهتین مه داینی، ئەم دا وه کهین، بهلی وی دەست دا دنیایی ودویکهفتنا دلچوونین خو کر. قیجا مهتەلا فی زەلامی وهکی مهتەلا صیه، ئەگەر تو راهییلیی یان بهیلی هەر دئ حلهکه حلهکی کەت، ئەقە سالوخت ومهتەلا وی مللهتییه یی دره ب ئایهتینمه کری، قیجا تو- ئەوی موحه مەد- سهرهاتی وچیرۆکین مللهتین بهرئ شهگیره، چونکی د شهگیرانا وان دا موعجزهیه کا مەزن ههیه؛ دا بهلکی مللهتی ته هزرا خو د وئ چەندئ دا بکهن.

ئەو زانایای هه کای بوو؟

وهکی ل دەسپیکێ ژى مه گوئی قورئانی گەلەک سهرهاتی بو مه شهگیرانه بیی ناغین وان کهسان بو مه دەسنیشان بکهت یین رویدائین سهرهاتییهی ل سەر ملی رادهوستن؛ چونکی عیبه رت د سهرهاتییهی ب خو دا ههیه، وزانینا ناغان چویی ل مهسهلی زیده ناکەت.. بهلی مروّث ب تبعهتی خو یی (فضولیه) ودهمی گوھ ل سهرهاتییهکی دبت حەز دكهت بزانت کانی ئەو سهرهاتی کهنگی و ل کیه چیبوویه، و ب سهرئ کى هاتییه؟

وزانایین تهفسیری ژی، پیخه مهت ناشکهراکرنا مهعنایا نایهتین قورئانی ب رهنگهکی تمامتر، دویچوونا (نمخبار) و (ریوایهتین) جودا جودا کرییه؛ دا نهصلی ههر سهرهاتییهکی ب بهرفرههی بو مه ناشکهره بکهن، وهندهک جارن پتر ژ ریوایهتهکی ب دهست وان کهفتیهه، ووان نهو ههمی بو مه تومارکرینه، بیی (جهزم) بکهن کانی کیژ ریوایهت ژ کیژکی دورستره نهگهر چو دهلیلین ب هیز د دهست وان دا نهبن.

و د دهر حهقا دهسنیشانکرنا کهسینییا فی زانایی دا، وکانی نهو یی ژ کی بوو، وکهنگی ژیايه؟ تهفسیرزانان پتر ژ گوتهکی ههنه، ژ وان گوتهان:

۱- ژ عهبدللاهئ کورپی مهسعودی دئیتیه شهگوهاستن، دبیرت: ل سهر دهمی موسا پیغه مبهری -سلاش لی بن-، و د ناڤ ههقالین وی دا زانایهکی زیرهک وتیگههشتی ههبوو، ناڤی وی (بهلعام) بوو، و ژ خهلکی مه دین بوو، موسای نهو هنارته نک مهلکی مه دیه نی؛ دا بهری وی بدهته دینی دورست، ئینا وی مهلکی نهو زانا بهرتیل کر، وقانع کر کو دینی خو بهیلت، وبچته سهر دینی مهلکی، و ب فی چهندي نهو د سهر دا چوو وخهک ژی د گهل خو د سهر دا برن.

۲- و ژ عهبدللاهئ کورپی عهیباسی دئیتیه شهگوهاستن کو ئەڤ زهلامه ل سهر دهمی موسای بوو، بهلی نهو ژ مللهتی موسای نهبوو، بهلکی ژ وان بوو یین ل باژپری (بهیتولمه قدسی) دژیان، گاڤا موسای سهرکیشییا مللهتی خو کری و بهر ب باژپری پیروژ شه چووی دا وی ژ دهستی (جهبارینان) بینته دهر، خهلکی باژپری هاتنه نک فی زانایی، ودبیرتن: ههر دوعایهکا وی کربا قه بویل دبوو، وگوتهی: دوعایهکی بو مه بکه کو بهلایا موسای ومللهتی وی ژ مه قه ببت، وی گوته: نهگهر نهز دوعایهکا ب فی رهنگی بکه، دین ودنیایا من دی چت.. بهلی نهو مانه پیغه و بهرتیل کر ههتا وی دوعا کری، نهو ب سهری موسای ومللهتی وی هاتی یا ب سهری هاتی، کو چل سالان ژ باژپری پیروژ هاتینه دویرکرن.

۳- وهندهک زانایین دی دبیرتن: نهو زانایهکی ئسرائیلی بوو، ل سهر دهمی یوشهع پیغه مبهری هاتبوو نهوی پشتی موسای -سلاش لی بن- سهرکیشییا ئسرائیلیان کری، و (بیه تولمه قدس) ل سهر دهستی وی هاتییه شهکرن، دهمی یوشهعی وههقالین خو قیای جیهادی بکهن، وقهستا باژپری پیروژ بکهن؛ دا کافران ژئ دهریخن، فی زانایی خو

ژ پیغه مبه‌ر وخودان باوهران شه‌در کر، وقه‌ستا چه‌پهری کوفری کر، وخو دا دگهل وان، وته‌شجیعا وان کر دا نه‌و شهری خودان باوهران بکه‌ن.

۴- و ژ سه‌عیدی کوری موسه‌ییبه‌ی دئینه شه‌گواستن دبیرت: د جاهلیه‌تی دا ل مه‌دینی زه‌لامه‌کی زانا هه‌بوو دگوتی: بابی عامری راهب، ته‌ورات وئنجیل خواندبوو ودگوت: نه‌زی ل سهر دینی ئیبراهیمی، گاڤا پیغه‌مبه‌ر -سلاف لی بن- هاتی، وی باوهری پی نه‌ئینا، و ژ مه‌دینی ده‌رکه‌فت وقه‌ستا مه‌که‌هی کر، وقوره‌یشی پالدان دا شهری خودان باوهران بکه‌ن، وده‌می موسلمان ب سهرکه‌فتین نه‌و ژ حیجازی رده‌ی وقه‌ستا شامی کر وما ل ویری هه‌تا ل سهر کوفری مری.

۵- و ژ عه‌بدللاه‌ی کوری عه‌مری دئینه شه‌گواستن کو نه‌ف زه‌لامه (أمیة بن أبی الصلت) ئی شه‌فی یی شاعر بوو، د جاهلیه‌تی دا نه‌و چووبوو سهر دینی عیسی، وئنجیل وته‌ورات خواندبوون، ودگوت: نه‌وی ل سهر دینی ئیبراهیمی، عیباده‌تی صه‌نه‌مان قه‌بوئل نه‌دکر، وقه‌خوارن هه‌رام دکر، وگه‌له‌ک شعر ب ئی چه‌ندی شه‌هاندبوون.. گاڤا پیغه‌مبه‌ر -سلاف لی بن- ب ئیسلامی هاتییه‌ هنارتن، وی هه‌سویدی ب پیغه‌مبه‌ری بر وباوهری پی نه‌ئینا، وخو دا د گهل چه‌پهری کوفری، ههر چه‌نده وی دزانی کو نه‌و د نه‌هقن ژی.

ودل پتر ب هندی رحه‌ت دبت کو نه‌و زه‌لامی زانا ئیک ژ زانایین ئسرائیلیان بت یین پشتی موسا پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- هاتین؛ چونکی سیاقی ئایه‌تان به‌حسی ئسرائیلیان ل سهر ده‌می موسای دکه‌ت، ودبیرت: پشتی وان هنده‌ک هاتن رپیا خو گوهارپت ودویکه‌فتنا پیغه‌مبه‌ری خو نه‌کر، له‌و نه‌م ب‌چوونا سیی دورستتر دزانین، وخودی چیت‌ر دزانت.

ق‌ زانای چ کر بوو؟

قورئان بو مه‌ ئاشکه‌را دکه‌ت کو نه‌ف زه‌لامی به‌ختره‌ش یی ژ به‌ر کاری خو یی خراب خو هیژای هندی کری خودی وی د کیتابا خو دا بکه‌ته نمونه‌یی خرابیی، مرؤفه‌کی نه‌زان نه‌بوو: ﴿وَأَتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ آلِ دَاوُدَ إِذْ أَنَا بَنِيهِمْ وَأَيُّهُمْ﴾ نه‌ف مرؤفه‌ یی فه‌رمان ل پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- دئینه کرن کو سهرهاتییا وی شه‌گپرت، یی چاوا بوو؟ خودی دبیرت: مه‌ ئایه‌تین خو دابوونی.. یه‌عنی: نه‌و مرؤفه‌کی زاناوو ب وان ئایه‌تان یین خودی بو پیغه‌مبه‌ری خو هنارتین، وحه‌تا نه‌م بزانیان کانی مسته‌وایی زانیان وگرتدانا وی ب ئایه‌تین خودی شه‌ چه‌ند بوو، به‌ری خو بده‌نه ته‌عبیرا قورئانی چ گوت: ﴿فَأَنسَلَخَ مِنْهَا﴾ وسه‌لخاندن (یان: گوراندن) نه‌وه چه‌رم

ژ گوشتی بیتنه فهکر، یه‌عنی: دین وئایه‌تین خودی هند ب وی فه دنوبسای بوون وه‌کی پیته نویسیانا چه‌رمی ب گوشتی فه، به‌لی وی چ کر؟ وی نهو ژ خو فه‌کر، ژیتفه‌کره‌کا وه‌سا یا زقرین د دویف دا نه‌بت.

نهو مروّقه‌کی زانا بوو، به‌لی وی خو ژ ئیمان ویاوه‌ریی فه‌کر، ئایه‌تین خودی هاڤیتن، ﴿فَاتَّبَعَهُ الشَّيْطَانُ﴾ (اتبه) یه‌عنی: خو څیرا گه‌هاند، ونه‌گوت: (تبعه) یه‌عنی: ب دویف که‌ت؛ دا باش بیتنه زانین کو ده‌می وی خو ژ ئایه‌تین خودی فه‌کری، وپشت دایه‌ریکا وی، شه‌یطان څیرا گه‌هشت وه‌کی حه‌یوانه‌کی دورنده ده‌می خو ب (فه‌ریسه‌یا) خو را دگه‌هینت، وده‌ده‌ته به‌ر په‌نج وکټیلان!

وئه‌نجام چ بوو؟

- ﴿فَكَانَ مِنَ الْغَاوِينَ﴾ و (غیوایه‌ت) نهو مروّف د ئنیه‌ت وکارئ خو هه‌ر دووان دا یی به‌رزه‌بت، مه‌عنا: ده‌می شه‌یطان څیرا گه‌هشتی ئیکا هند ژ وی چټکر ئیه‌تا وی ژی خراب بت، وکارئ نهو دکه‌ت ژ یی دورست نه‌بت.. به‌لکی مروّقه‌ک هبت کارئ وی یی خراب بت به‌لی ئیه‌تا وی یا باش بت، یان ئیه‌تا وی یا خراب بت به‌لی کارئ وی یی باش بت، وه‌نگی به‌لکی خیره‌ک د وی هه‌بت بو وی یان بو خه‌لکی، به‌لی نه‌قی نه چو خیر بو وی نه بو خه‌لکی تی هه‌یه؛ چونکی نه ئنیه‌ت نه کارئ وی یی دورست نینه.

وعلم خودانی خو بلند دکه‌ت وقدر وقیمه‌تی وی د ناف خه‌لکی دا مه‌زن دکه‌ت، به‌لی علمئ فی که‌سی نه‌ف فایده‌ل وی نه‌کر، به‌لکی بوو به‌لا سه‌رئ وی وه‌و ل نک خودی و ل نک به‌نییان ژ یی پتر روی ره‌ش وشه‌رمزار کر، وه‌گه‌ر نهو یی زانا نه‌با وجاهله‌ک با بو وی باشر بوو؛ چونکی بارئ وی دا یی سفکتر بت، ﴿وَلَوْ شِئْنَا لَرَفَعْنَاهُ بِهَا﴾ خودی حمز نه‌کر وی ب علمئ وی بلند بکه‌ت، به‌لکی نهو نرم کر، بوچی؟ چونکی هممه‌ته‌کا بی خیر وی هه‌بوو، ل شوینا کو نهو علمئ خو بکه‌ت ږټک بو چونوا به‌ر ب سه‌ره‌ئ‌قرازیی فه، وی نرمی پی خواست، پشتی وی ب هه‌می فه مه‌یل بو دنیایی کری، ودا ئایه‌ت نرمیا وی پتر بو مه به‌رچاښ بکه‌ت، ل شوینا بیژت: مه‌یلا وی بو دنیایی بوو، گوت: ﴿وَلَكِنَّهُ أَحْلَدَ إِلَى الْأَرْضِ﴾ په‌یقا (عهرد) بو دنیایی ب کارئینا.. عهرد نه‌وی نرم، یی مروّف پی لی ددانت!

و ژ بلی هیمه‌تا وی یا نرم ومه‌یلا وی به‌ر ب ناخی فه، نه‌گه‌را سه‌ره‌کی یا دی یا نهو بریه‌هیلاکی نهو بوو: ﴿وَاتَّبَعَ هَوَاهُ﴾ یه‌عنی: وی نهو هیدايه‌ت هیلا یا پیغه‌مه‌بر پی هاتی،

ودویکهفتنا ههوايی نهفسا خو کر، دلچوونین خو بو خو کره ئیمام ویشهوا، وئهفه دو ژ مهزنتین وان ئهگهرانه یین زانا یی د سهر دا دچن: هلبژارتنا دنیایی، ودویکهفتنا ههوايی نهفسی..

وحتا ئایهت دیمهئی کریتی فی زانایی پتر بو مه بهرچاڤ بکهت، تهشبیها حالهتی وی دهمی ئهو ب دویف دنیایی دا دکهته غار، وپی ل حهقیی ددانت دا مهزنین دنیایی وخهلکی عامی ژئی رازی بین، ب حهوانهکی بی هممهت فه دکهت، کو صهیه، ئهگهر تو راهییلی دی بته حلکهحلکا وی هتا ئهزمان د دهفی دا دئیت، وئهگهر تو وی بهییلی ژئی ههر حلکهحلکا وییه، حالی فی زانایی خراب ژئی ئهوه، ئهگهر تو وی ل خهلهتییا وی هشیار بکهی، و ژ خرابیی بدهیه پاش، وی ئاگه ژ وهعظ ونصیحهتین ته نابت، چونکی حلکهحلکا وییه ب دویف دنیایی فه، وئهگهر تو وی بهییلی ژئی حالی وی ب دویف دنیایی فه ههر ئهوه.

ههر حهوانهکی ئهزمان د دهفی دا دئیت بهرئ خو بدئ یان ئهوی وهستیایه یان ژئی یی تینییه، صه تی نهبت، وههر زانایهکی خراب یی تو بیینی گاڤا ژ ریکا خودی دهرکهفت ودینی خو دا ب دنیایی دی بیینی ب دویف مهزنین دنیایی فه ئهزمان د دهفی دا دئیت، ئهو دویقهلانکیی ژئی بخوازن یان نه!!

﴿ذَلِكَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَبُوا بِآيَاتِنَا فَاقْصُصِ الْقَصَصَ لَهُمْ يَتَفَكَّرُونَ﴾ ئهفه مهتهلا وانه یین درهه ب ئایهتین خودی کری، پستی وان ئهو ئایهت زانین وتی گههشتین، وداینه ب بهایهکی کیم ژ دنیایی.. ئهی موحهمهه، فی سهرهاتییی تو بو وان فهگیڤه؛ دا بهلکی ئهو هزرتین خو تیدا بکهن، ومفایی بو خو ژئی وهرگرن، ئهگهر ئهو ئهو بن یین هزرهک د سهری دا ههبت.

عابدی نهزان

ژ سوفیانې کورې عوبهینهی دئیته څه گوهاستن، دبیزت: ((هشیاری فتننا زانایې خراب وعابدی نهزان بن، چونکی فتننا وان فتنهیه بۆ هر ئیکې سهرداچووی، ئەڅه ب نهزانینا خو بهرئ خه لکی ژ زانینې وکارپیکنې ددهته پاش، وئوئ هه ب خرابییا خو بهرئ خه لکی ددهته سهرداچوونې)).

ژ څی گوتنې دئیته زانین کو دو رهنګین مروڅان هه نه خه لک پتر پی د سهردا دچن؛ چونکی فتننا وان ژ یا هر ئیکې دی مهزنتره، رهنګی ئیکې: ئەو زانایه یی زانینا وی بهرئ وی نه دابته تهقوایی، وترسا وی ژ خودی هند لی نه هاتبت بهرئ وی ژ حهرامیی وهرګیپرت، څیجا ئەو زانینا خو بکه ته ریک بۆ څومهنکرنا ل سهر سهرئ خه لکی، وفه توایین خو بیخته د خزمه تا زالم وزورداران دا، بۆ هندئ دا بهایه کئ نهزان پی وهرگرت.. ورهنګی دووی: ئەو عیباده تکه رئ جاهل ونه زانه یی چو علم ب ئەحکامین شریعه تی نه هه ی، لهو دئ بینی هر مه سه له کا هه بت ئەو ب زهوقی وهزر وته خمینین خو شروڅه دکهت، وپی زانینه کا دورست حوکمی ل سهر ددهت، و د نه نجام دا ئەحکامین وی ژئ خه له ت دهر دکه څن؛ چونکی ل سهر (هه وایی نه فسی) دثا قاکرینه، وئه گهر زانایې (مونحرف) گه له ک جاران دینی ل دویف دلئ ده سه لاتی بیه ت دا دنیا یی ب ده ست خو بیخت، عابدی نهزان گه له ک جاران دینی ل دویف دلئ عامیان ده بت دا (شه عبیه تی) بۆ خو ل نک وان په یدا بکه ت، وئه گهر گرفتاریا زانایې (مونحرف) ئەو بت شه یتان د دهر گه هی دنیا یی را دئیتي دا وی پی د سهر دا بیه ت، گرفتاریا عابدی نهزان ئەوه شه یتان نه زانینا وی بۆ خو ئستغلال دکه ت ووی پی د سهر دا ده ت.

بهرئ سهرهاتیای:

د سهرهاتییا بۆری دا وه کی مه دیتی خودایی مه ته ل بۆ مه ب زانایه کئ مونحرف ئینا، یی زانینا وی ئەو بلند نه کری، به لکی ئەو پتر ب نک عهردی څه نزمکری، و دڅی سهرهاتیای دا ئەو مه ته له کا دی بۆ مه ب عابده کئ نهزان دئینت، ئەو عیباده تکرنا وی بۆ

خودې ل سهر بناخهيه كې دوست نه هاتييه ئاكارن، كو بناخه يي علم وزانينا شهرعي يا دورسته، لهو د سهر دابرنا وي يا ب سناهي بوو. ئەف سهرهاتييه د سوورده تا (الحشر) دا ژ قورئانې هاتييه، وبابه تي سهره كي يي سوورده تا (الحشر) وه كي ئەم دزانين ل دور دهرخستنا جوهيپن (بنو النضير) ه ژ باژپړي مه ديني ب دهستي موسلمانان، وسهرهاتيپين ديروكي ههر ولسا نايه تين قې سوورده تي ب خو ژي ئاشكهره دكهن كو بهري موسلمان ب كاري دهرخستنا فان جوهيان رابين، دهسته برايپن جوهيان ژ منافقين مه ديني ئەو بو دورمنا تيبيا موسلمانان پالدان، وگوتتي: ئەگر هوين نه ياره تيبيا موسلمانان بكهن ئەم دي پشته قانييا هه وه كهين، وههر جاره كا وان شپړي هه وه كر ئەم دي د گهل هه وه شپړي وان كهين، وخو ئەگر مه سله گه هشته هندې ئەو هه وه ژ مه ديني دهرپيخن ژي ئەم ژي دي د گهل هه وه دهركه قين، و د چو حاله تان دا ئەم هه وه ناهيلينه ب تني. به لي ده مي مه سله بوويه راستي و ژ بهر خيانه تا وان موسلمانان هپرش دايه سهر وان، وئو دهرخستين، منافقان پشته قانييا وان نه كر، وشپړ د گهل وان نه كر، وئو هيلانه د دهستي موسلمانان دا.. هنگي، و ب قې هلكه فتنې ئەف سوورده هاته خوارې، وتيدا ئيشاره ت بو قې سهرهاتيپي هاته دان.

سهرهاتاي وهكي د قورئانې دا هاتاي:

سهرهاتي وه كي مه گوتي د سوورده تا (الحشر) دا هاتييه، د نايه تين (۱۶-۱۷) يدا، قورئان ب قې رهنكي ئيشاره تي دده ته سهرهاتيپي، ديترت: ﴿كَمَلِ الشَّيْطَانِ اِذْ قَالَ لِلْاِنْسَانِ اَكْفُرْ فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ اِنِّى بَرِيءٌ مِّنْكَ اِنِّى اَخَافُ اللهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾ فَكَانَ عَقِبَهُمَا اَنْهُمَا فِي النَّارِ خَالِدَيْنِ فِيْهَا وَذَلِكَ جَزَاُ الظَّالِمِينَ ﴿١٧﴾﴾.

ومه نا فان نايه تان ب كورتي ئەقهي، خودايي مه زن ديترت: مه ته لا فان منافقان د سهر دابرنا دهسته برايپن خو يپن جوهي دا، وپالدا نا وان دا بو شپړي، وانا سوژي بو وان كو ئەو پشته قانييا وان دژي پيغه مبهري خودي -سلا ف لي بن- بكهن، وه كي مه ته لا شهي تانيه ده مي وي كوفر ل بهر (مروقي) شرين كړي، وبهري وي دايي، قيجا ده مي ئەو كافر بووي، شهي تاني گوتي: ئەزې ژ ته بهر مه، هندي ئەزم ئەز ژ خودي خودايي هه مي چي كريان دترسم. قيجا دويماهيا شهي تاني ويا وي مروقي گوهداريا وي كړي وكافر بووي، ئەو بوو ئەو ههر دو چوونه ئاگري، ههر وههر دي تيدا مينن، وئو جزايي زوردارانه يپن پي ل توخوبيپن خودي ددانن.

نړۍ مړوځي څه کي ټو؟

وهکي هم دبينين نه نايه ته بيرا جوهيښ (بنو النضير)، ويا مه ژي، ل مه تله کي دښنه څه، مه تله کا د سهردا برن وځاپاندني، لايه کي څي مه تله شهي تانه، ولايه کي دي مړوځه که، ددوژمناتي د ناڅه را شهي تاني ومړوځي دا يا که څنه، ب که فنانتيبا مړوځي ب خو، څي دوژمناتيبي ژ هنگي وهره دهست پي کريه رږا شهي تاني سوز داي هندي ژي پي ت نهو کاري بو د سهردا برنا مړوځي دا بکه ت، ويهري وي ژ پکا خودي وهرگيرت، وهره که سه کي فان نايه تان بخوبن بې گومان ټيکه مين پساري دکه ت دي نه څه بت:

- نهري نهو مړوځي فان نايه تان نيشاره ت دايي کيه؟

نهو مړوځه کي ده سني شانکريه، سهرهاتي به کا وي يا تايه ت هه بويه؟ يان ژي نهو نيشاره ته که بو ههر مړوځه کي هه بت، يي نه ف سالوڅه ته ل نک پيدا بېت، سالوڅه تي د سهردا چوون وځاپاناندني ب هه ت وفيلين شهي تاني، نهوي پستي هنگي به راته تا خو ژي دده ت؟ نه ف هه ردو بوچوونه ژ ته فسيززانان دتي ته څه گوهاتن، ومه دڅي ت ل څيري بوچوونا ټيکي ناسکه را بکه ين، نهوا دييژت: نه څه نيشاره ته که بو مړوځه کي مه علوم يي خودان سهرهاتي به کا ده سني شانکري، و خوداتي څي بوچووني پال دده نه سهر وي ريوايه تي يا ژ (بن مه سعود وبن عه بيا سي) ژ سه حايان، وهژماره کا تابعيان ژي دتي ته څه گواستن، کو نه ف رويدانه ب سهرې عابده کي نسرائيلي هاتبو، ل زه مانې پستي هاتنا عيسا پيغه مبهري -سلاف لي بن- ونه و بهر نسرائيليان که سه کي بهرنياس بوو، ووان سهرهاتي يا وي دزاني، و دهنده ک ژ وان ريوايه تان دا هاتي به کو ناڅي وي عابدي (به رصي صا) بوو.

وکورتيا څي سهرهاتي نهوا دتي ته هژمارتن ټيک ژ (نسرائيلياتان)^(۱) ب څي رهنگيه: پستي زه مانې عيسا پيغه مبهري -سلاف لي بن- راهبه کي نسرائيلي يي زېده عياده تکه ر هه بوو، دگوتني: به رصي صا، نهو چل سال تي هه بوو که فتبوو خه لوئ، ووي ل جهه کي څه دهر

(۱) نسرائيليات نهو ريوايه تن يي زانايي نه ژ سه حايان وجيلين پستي وان ژ زانايي ن نسرائيليان ژ جوهي وفه لان څه گواستين، وحوکم نه ب راستي يي ونه ب دره وي ل سهر نائي ته دان هندي نهو دژي وي حقيبي نه بن يا د کيتابي وسونه تي دا هاتي.. وڅه گيرينا وان ژ لايي زانايي نه څه ب تني بو عيبره ت ومفا ژي وهرگر نتي به. وهه ژي گوتني به کو نه ف سهرهاتي به ژ لايي شاعري کوردي ناقدار فقيبي تهيران څه يا هاتي به څه هاندن ل بن ناڅي: بهيتا به رصي صي عابد، ونه و پتر ژ جاره کي چاپ بويه.

ژ چۆلی پهرستگههک بو خۆ چټکربوو عیبادهت لی دکر، وتیکهلیا خه لکی نه دکر، وشهیتان هندی هاتی کو وی د سهردا بیهت، وییخته داڤین خۆ ئه و نه شیا، ههتا جارهکی هاتییه سهر هزری کو خۆ وهکی وی لی بکهت، و ب جلکین عابدان بچته نک وی ل (سهومهعا) وی، ده می بهر صیصای ئه و دیتی گوتی: ته چ دڤیت؟ شهیتانی گوتی: من دڤیت د گهل ته عیبادهتی بکه م، وفایده ی ژ ته بکه م.. وپشتی چهند سهرهاتییهکان، وهسا چټبوو شهیتانی ئه وی خۆ ل سهر شکلی عیبادهتکهرهکی نیشا بهر صیصای دای، گوتی:

- تو وهسا ده رنه کهفتی وهکی من هزر دکر، ناڤ ودهنگین ته ب رهنگهکی دی گه هشتبوونه مه، و من هزر دکر عیبادهتی ته پتره، ئه ز دئ ژ نک ته چم قهستا هه قالهکی خۆ یی دی بکه م..

بهر صیصای ب ڤی چهن دئ نهخۆش بوو، وده می شهیتانی ڤیای خاترا خۆ بخوازت گوتی:
- دوعایهکا ل نک من هه ی ئه ز دئ بو ته بیژم، ههر نساخهکی تو پیڤه بخوینی ب ئانهیا خودی دئ ساخ بت..

بهر صیصای گوتی:

- ئه ز مروڤهکی موژیل ب عیبادهتی خودی ڤه، وئه گهر خه لکی ئه ف تشته ژ من زانی دئ نساخین خۆ ئینه نک من، وئه ز دئ پیڤه موژیل بم، وئه ز نه شیم ئیدی عیبادهتی خودی بکه م..

به لی شهیتان ما پیڤه ههتا ئه و قانع کری، وپشتی ئه و دوعا بو گوتی، ژ نک چوو، وگۆته هه قالین خۆ: هه ما ژئ بگهرن، من ئه و بره هیلاکی!

پاشی ژنکهکی ئیشهک هاتی، شهیتان ل سهر شکلی مروڤهکی هاته نک براین وی وگۆته وان: زاهدهکی مهزن و عیبادهتکهر ههیه، ناڤی خودی یی مهزن دزانت، وههر نساخهکی ئه و پیڤه بخوینت ب ئانهیا خودی ساخ دبت، ما بوچی هوین خویشکا خۆ نابه نه نک؟

وان گوتی: گه لهک باشه.. جهی وی نیشا مه بده وئه م دئ چینه نک. وپشتی وی جهی بهر صیصای نیشا دای، وان خویشکا خۆ بره نک وی ل سهومهعا وی، وگوتی: ئه هه خویشکا مهیه، وئه و گه لهک جاران دلگرتی دبت و دکهفت وئه م نزانین ئیشا وی چیه، بلا ئه و بمینته ل نک دا ده می دکهفت تو پیڤه بخوینی! وچوون وئه و هیلا ل نک وی..

وبهرصیصای ژ بهر عیبادهتی ونقیژین خو ئاگه ژ وی نهما، ههتا دهمی پی ههسیای کو
 نهو کهفت رابوو ب نک فه چوو دا پیقه بخوینت، وگاڤا بهرئ وی ئی کهفتی، وجوانییا وی
 یا زنده دیتی، شهیتانی ئینا خرابیی ئینا سهر دلی، وگوتی:
 - یا دلئ ته دچتی بکه، وپاشی تویه بکه، نهفه خوشیا ته دقیت گههشته ته، وگونهها ته
 ژی دئ ئیتته غهفراندن!

وئهو ب ئی ههجهتی قانع بوو، وپشتی وی خرابی کری، شهیتانی وهسواس بو چیکر
 وگوتی: پا نهگهر نهف کچه ب ههمله کهفت ومهسه لا ته ئاشکهرا بوو، تو دئ چ کهی، و
 چ بیژیه مروڤین وی؟ هه ما یا باشتر نهو تو وی بکوژی، نهگهر مروڤین وی هاتن بیژئ:
 شهیتانی نهو ژ ناف دهستین من بره دهري وئز نهشیام چ بو بکه، وئهو دئ باوهر ژ ته کهن.
 پاشی تویه بکه، وخودئ توبا ته دئ قهبول کهت..

وشهیتان ما پیقه ههتا کوشتن ژی پی دایه کرن.. پاشی چوو نک مروڤین وی وگوتی:
 راهبی خویشکا ههوه یا کوشتی، و ل فلان جهی ژی یا قهشارتی، نهو چونه وی جهی،
 ودیت گوتنا وی یا راسته، ئینا پیقه هاتنه نک بهرصیصای راهب وی چو پی نهما
 ئعتراف ب تاوانا خو کر، هنگی وان نهو گرت وبر دا بکوژن، هنگی شهیتان ل سهر شکلی خو
 یی جارا دی پی هاتییه نک وی نیشا دا، وگوتی: نهز نهو بووم یی من دوعا نیشا ته دای،
 نهگهر ته بقیته نهز دشیم ته ژ کوشتنی خلاص بکه، بهلئ ب شهرتهکی تو بو من بچییه
 سوجدی. بهرصیصا دا کو خو ژ کوشتنی خلاص بکهت، بو وی چوو سوجدی، وکوفر ب خودئ
 کر.. هنگی وی گوتی: هه ما من نهفه ژ ته دقیا، وئفه ههمی من بو ئی کربوو، دا تو
 کوفرئ ب خودایی خو بکهی، نهزئ ژ ته بهریمه، وئز نهشیام چ بو ته بکه!! وهنگی وان نهو
 کوشت.

حالی ئی عیبادتکهرا چ بوو؟

نهف سهرهاتییه یا کو ئسرائیلییان د ناف خو دا قهدهگواست، و ژ وان گههشتیه مه،
 حالی عیبادتکهرهکی نهزان بو مه ئاشکهرا دکهت، یی کو د کرنا عیبادهتی دا خو گهلهک
 دوهستاند، بهلئ نه ل سهر بناخهیهکی علمی یی دورست، لهو شهیتان شیا وی د سهردا
 بهت.. و ژ ئی سهرهاتییی (سهرهاتییا عابدی نهزان) وسهرهاتییا بهری وی (سهرهاتییا
 زانایی خراب) بو مه ئاشکهرا دبت کو دو دو تشت ههنه دینه نهگهرا تیچوون وهیلاکا مروڤی:

کوئو بهر ب دنیایی شه نزم بیت وکاری بو بکته ویی ژنی پشت راست بت، وکوئو ژ زانینا نایه تین خو غافل بیت، باش هزرا خو تیدا نهکته، و ب دورستی کاری پی نهکته.

وئو همدو سالوخته (یهعی: رازیبونا ب دنیایی و غافلپونا ژ نایه تین خودی) - وهکی زانایی مهزن بن قهیم دبیرت- ب تنی د وی دلی دا کوم دبن پی باوهری ب ناخه تی نهبت، وهیشا لیقانا خودایی خو نهکته.. نهگه نه، ئو دلی باوهریه کا موکم ب ناخه تی ههبت، خو ب دنیایی پشت گهرم ناکته، وروپی خو ژ نایه تین خودی وهرناگیرت.

و د سی نایه تان دا ژ سوورده تا (یونس) خودایی مهزن ناشکرا بهحسی شان ههر سی رهنگین مروغان دکته، ووی نهجامی ژی بهرچا دکته یی کو دی نیته ریکا وان دهمی دبیرت: ﴿إِنَّ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا وَرَضُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاطْمَأْنَأُوا بِهَا وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ آيَاتِنَا غَافِلُونَ ﴿٧﴾ أُولَٰئِكَ مَا لَهُمْ أَلْثَارُ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨﴾﴾ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ يَهْدِيهِمْ رَبُّهُمْ بِإِيمَانِهِمْ تَجْرَىٰ مِنْ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٩﴾﴾ یهعی: ئهوی ب ژيانا دنیایی رازیبوی و خو پی پشت راست کری، نهقه رهنگی ئیکی، وئوین ژ نایه تین مه د غافل، وئو رهنگی دووی، نهقان ژ بهر کهدا وان کری جهی شهحهویانا وان دی ناگر بت، وئوین باوهری ب خودی ئینای کارین چاک کرین، وئو رهنگی سیینه، جهی لی زفرینا وان ل ناخه تی بهحهشته.

وزانایی خراب ئووی دنی خو ددهته ب دنیایی، وعابدی نهزان ژی ئووی عیباده تی خودی ب وی رهنگی نهکته یی کیتاب وسونهت پی هاتین، گهلهک جاران - وهکی بهری نوکه ژی مه گوتی- ب ریکا (شههوتی) و (شوبه تی) بهر ب نحرافی شه دچت، نهگه مهجالی (تهویل) وودربانای و هیجه تگرتی ههبت، پی ل حهقیبی ددانن، و ل بهر چافین خه لکی وهسا خو ناشکرا دکهن کوئو دهقن، وئوئا ئو دبیرن و دکهن حهقیه، وئو گه مهجالی چو (تهویلاتان) نهبت ئو دیسا پی ل حهقیبی ددانن و دبیرن: قهیدی ناکته، پاشی دی تویه کهین، و خودی گهلهکی ب هیجهت نینه، دی مه عهفی کهت!! و د دهر حهقا وان ویین وهکی وان دا خودی دبیرت: ﴿فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ وَرِثُوا الْكِتَابَ يَأْخُذُونَ عَرَصَ هَذَا الْأَدْنَىٰ وَيَقُولُونَ سُبْعَفَرٌ لَنَا وَإِنْ يَأْتِهِمْ عَرَضٌ مِثْلُهُ يَأْخُذُوهُ أَلَمْ يُؤْخَذْ عَلَيْهِمْ مِيثَاقُ الْكِتَابِ أَنْ لَا يَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ وَدَرَسُوا مَا فِيهِ وَالِدَارُ الْأُخْرَىٰ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يُتَّقُونَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٣٠﴾﴾.

ئەو زەلامىٰ خودى

سەد سالان مەراندى

تشتى ژ ھەميان عەجىبتەرد باوەريى دال بەر مەروڤان ھەر ژ دەسپىكا ھەبونا مەروڤان ل سەر رويى عەردى، دوبارە زىندىكرنا مەروڤانە پشتى ئەو دمرن، ولەشتىن وان دىزن ودەلىيىن، ھەستىكىن وان ژى ب بۆرنا سال و دەمان پىتى دىن، ودبەنە خولى.. لەو گەلەك جارن مەروڤان ھەتا خودان باوەران ژى، بەلكى خۆ ھندەك پىغەمبەران ژى، ب ھىبەتى ڤە پىسار كرىيە: چاوا مەروڤ پشتى دمرت جارەكا دى دى وەكى بەرى لى ئىتەڤە؟

ھندەك ژ وان ژ بى باوەرى و ب (ئىنكار) ڤە ئەف پىسارە دكر، ھندەكان باوەرى ب شىانا خودى ل سەر ڤى كارى ھەبوو ژى، بەلى باوەرىكا (نەظەرى)، لەو وان دڤا باوەرىا وان بىتە تىتەكى (عەمەلى) و ئەو ب چاڤ ڤى چەندى بىيىن، يەنى: وان دڤا باوەرىا وان ژ دەرەجا (علم اليقين) بەر ب دەرەجا (عين اليقين) ڤە بلند بىت، لەو وان ئەف پىسارە دكر..

ئىبراھىم پىغەمبەرى -سلاڤ لى بن- دەمى داخواز ژ خودى كرى ئەو نىشا وى بدەت كانى چاوا ئەو مريان زىندى دكەتەڤە، خودى گۆتى: ﴿أَوَلَمْ تَوْمُنْ﴾ ما تە باوەرى ب شىانا من ل سەر زىندىكرنا مريان نەئىنايە؟ وى گۆت: ﴿بَلَىٰ وَلَٰكِنْ لِّيَطْمَئِنَّ قَلْبِي﴾ بەلى، من باوەرى ئىنايە، بەس دا دللى من رەتە بىت! چونكى تىشتى مەروڤ ب چاڤ بىيىت و باوەريى پى بىيىت، نە وەكى وى تىشتىيە پى مەروڤى باوەرى پى ئىناي بىيى ب چاڤ بىيىت.

ووەك نىشان و ئايەتەكا بەرچاڤ بۆ شىانا خودى ل سەر زىندىكرنا مريان، قورئان سەرھاتىيەكى ژ دىروكى بۆ مە ڤەدگۆھىزەت، ھندى دگەھىنت كو ئەف كارى مەزن ل بەر مەروڤان، پى كو ئەو ب ھىبەتى ڤە بەرى خۆ ددەنى، ل بەر خودى گەلەك پى ب ساناھىيە، و ئەو خودايى شىاي ل سەرى مەروڤى ژ چۆنە پى بدەت و بکەتە مەروڤەكى دۆرست و پىكەتە، ل بەر وى يا ب زەحمەت نىنە ئەو وى جارەكا دى ژ ھەستىكەكى پىتى بدەت و دوبارە وى بکەتە مەروڤەكى تمام.

وئەف سهرهاتییه سهرهاتییا وی زهلامیه یی خودی ئەو سەد سالان مراندی، پاشی جارەکا دی زیندی کرێیه؟ دا ئەو وی بۆ خەلکی وی زەمانی بکەتە نیشانەکا بەرچاڤ ل سەر شیانای خودی..

سهرهاتای وهکای د قورئانی دا هاتای:

د ئایەتەکا ب تنی دا ژ قورئانی سهرهاتییا فی زهلامی بۆ مه هاتییه شهگیران، ئەو ژی ئایەتا (٢٥٩) یه ژ سوورەتا (البقرة)، د قی ئایەتی دا خودایی مەزن دبێژت: ﴿أَوَكَلَدِي مَرًّا عَلَى قَرْيَةٍ وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا قَالَ أَنَّى يُحْيِي هَذِهِ اللَّهُ بَعْدَ مَوْتِهَا فَأَمَاتَهُ اللَّهُ مِائَةً عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهُ قَالَ كَمْ لَبِثْتَ قَالَ لَبِثْتُ يَوْمًا أَوْ بَعْضُ يَوْمٍ قَالَ بَلْ لَبِثْتَ مِائَةً عَامٍ فَانْظُرْ إِلَى طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمْ يَتَسَنَّهْ وَانْظُرْ إِلَى حِمَارِكَ وَلِنَجْعَلَكَ آيَةً لِلنَّاسِ وَانْظُرْ إِلَى الْعِظَامِ كَيْفَ نُنشِزُهَا ثُمَّ نَكْسُوها لَحْمًا فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ قَالَ أَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٥٩﴾﴾.

ومەعنا قی ئایەتی ب کورتی ئەقەیه، خودی دبێژت: یان تە -ئەو موخەمەد- ئیککی وهکی وی زهلامی دبیتە، وسهرهاتییهکا عەجیب یا وهکی وی بهیستییه، یی د بەر کافله بازپههکی را بۆری (بوو زانین: قورئان پهیفا گوند (قرية) بوو بازپهی ب کار دئینت)، ئەو بازپه یی هەرفتی بوو، وزیان لی نەمابوو، دەمی وی بازپه ب وی رەنگی دبیتی گۆت: پشتی ئەف گونده مری، چاوا خودی جارەکا دی دئ وی ساخ کەتەقە؟

هنگی ودا خودی بوو وی بەرچاڤ بکەت کانێ چاوا خودی تشتی مری زیندی دکەتەقە، خودی سەد سالان ئەو مراند، پاشی رها وی لی زفراندەقە، وقاصدەک (ملیاتەتەک) فرپەکرە نک وی؛ دا پسپاری ژئ بکەت: کانێ ئەقە چەند ساله ئەو مری مایه ل قی جەه؟

وی بەرسف دا وی قاصدی وگۆت: ئەقە رۆژەکە یان دا نەبته دره و ئەقە دانەکی رۆژتییه، ئەزێ مایمه ل قیری! قاصدی گۆتی: نە نه.. ئەقە سەد ساله ئەو مایه ل قیری. گۆتەکا غەریب بوو ل بەر وی، سەد سال! ئەقە چاوا دئ چی بت؟ وەهەری ئەو پسپارا نیشانەکی ل سەر راستییا گۆتەکا وی بکەت، قاصدی خودی گۆتی: کانێ ل سەری بەری خو بدەتە وئ خوارن و قەخوارنا تە د گەل خو ئینای، ئەو هیشتا وهکی خوێه، خراب نەبوویه، وخودی ل قی دەمی درپژ -کو سەد سالن- ئەو ژ هەمی گوهرپین و خرابوونان پاراستیه، وی بەری خو دایی.. وهسا بوو وهکی وی گۆتی.

پاشی گوتی: دئی قیجا نوکه بهری خۆ بدهته کهری خۆ، وی بهری خۆ دایي.. ئەو کۆمهکا ههستیيانه، ئەفه چیه؟ تشتهکی بهرعهقل نینه ئەف کاره د رۆژەکی دا یان ددانهکی دا چی ببت، مهعنا ئەف گۆتته راسته یا ئەو دیبژت، قاصدی گوتی: ئەفه سهه ساله ئەو ژى وهکی ته مری، کانئ بهری خۆ بدئ چاوا خودئ دئ وی زیندی کهتهفه پشستی ئەو بوویه کۆمهکا ههستییکتن پیتی و بژاله؟

وی بهری خۆ دایي ههستییکان خۆ لیک دا، وگۆشت وچهرم ب سهر دا هات، وکهری وی وهکی بهری لئ هاتهفه، وخودئ ل سهر ئەزمانئ قاصدی گوتی: ودا ئەم ته وسهرهاتییا ته یا عنتیکه بۆ مرۆفان بکهینه ئایهت، یهعنی: نیشانهکا ئاشکهرا ل سهر شیانا خودئ یا بی توخوب وکو ئەو دشیت مریان زیندی بکهتهفه، وگاڤا قی زهلامی دهرس وهرگرتی، جارهکا دی فهрман لئ هاتهکرن کو ئەو بهری خۆ بدهته ههستییکان کانئ چاوا خودئ وی لیکددهت، ودههینته ئیک، پاشی گۆشتی د سهر دا دگرت، پاشی جارهکا دی ژینئ دکهته تیدا؟ وگاڤا وی ئەف چهنده ب چاڤ دیتی، وباوهریا وی ب ژینا پشستی مرنئ ژ (علم الیقین) گههشتیه (عین الیقین) وی ئعتراف ب مهزنییا خودئ کر، وگۆت: ئەز دزانم کو خودئ ل سهر ههر تشتهکی یی خودان شیانه! ئەز دزانم؟!

پا مهعنا پسپارا وی یا بهری هنگی چ بوو دهمی وی گوتی: چاوا خودئ قی باژپری، یهعنی: خهلکی قی باژپری، جارهکا دی دئ زیندی کهت؟ مهعنا وئ ئەو نهبوو وی باوهری ب قی چهندی نهبوو، وی باوهری ههبوو، وئەو زهلامهکی خودیناس بوو، وچو جارن ئەو د شیانا خودئ دا ل سهر کرنا ههر تشتهکی ههبت، نهکهفتبوو گومانی، بهلئ وی ههز دکر ئەو قی کارئ غهریب ب چاڤ ببینت، وئەفه وی دیت. وهکی -بۆ نمونه- دهمی ئیک ژ مه کهڤالهکی هۆنهري یی زیده جوان دبینت، ژ لایئ هۆنهرمهندهکی فه دئیته نهخشاندن، ئەو دزانت سهه سهد قی هۆنهرمهندی ئەف کهڤاله یی نهخشاندى، بهلئ هندى هند ئەو یی پئ موعجبه، دئ بیژته هۆنهرمهندی: کانئ نیشا من بده چاوا ته ئەف رهنکه تیکهلی ئیک کرینه، وچاوا تو شیاى کهڤالئ خۆ ب قی رهنگی دورست بکهی؟

مەعنا ھنگی تو نه دەلیلەکی ژێ داخواز دکە ی راستییا رابوونا وی ب ڤی کاری ئاشکەرا بکەت، بەلکی تو داخواری ژێ دکە ی ئەو (چاوانییا) رابوونا وی ب ڤی کاری بۆ تە ئاشکەرا بکەت، وئەف پسیارە ژ تە نیشانا باوەری ئینانا تەیه ب کاری وی نه کو تە باوەری پێ نینه کو ئەو شیایە ڤی کاری بکەت.

ئەف رەنگی پسیاری نیشانا باوەرییە، لەو ڤی زەلامی گۆت: ئەز دزانم کو خودی ل سەر ھەر تشتەکی یی خودان شیانە!

ئەو زەلام کی بوو؟

قورئانی نەگۆتیە مە ئەو زەلام کی بوو، ناڤی وی بۆ مە ئاشکەرا نەکرێە، وناڤی وی باژێری ئەو د بەر را چووی ژێ بۆ مە دیار نەکرێە.. بەلێ بۆ مە ھەیه ئەم پسیارەکی بکەین:

- ئەف زەلامە وەکی بۆ مە ژ ئایەتی دیار دبت یی ب تنی بوو، وئەو باژێری ئەو د بەر را چووی ژێ باژێرەکی ڤالا بوو ژ مرۆڤان، کەس لی نەبوو، و د گەل ھندی ژێ خودی دبێژتی:

مە ئەفا ھە د گەل تە کر دا تو بۆ مرۆڤان ببیە ئایەت.. وەکی عیسا پیغەمبەری دەمی خودی ئەو یی باب دایە مەریەمی گۆتی: دا ئەم وی بۆ مرۆڤان بکەینە ئایەت ل سەر شیانا خۆ.

وعیسا ئسرائیلیان ھەمیان ئەو دیت، بەلێ ئەف زەلامە دەمی خودی دبێژتی: دا ئەم تە بۆ مرۆڤان بکەینە ئایەت؟ بۆ مە ھەیه پسیار بکەین:

- کیژ مرۆڤان؟

- ئەری ما مرۆڤەک ل وێری ھەبوو وی ببینت، دا ئەو بۆ ببتە نیشان؟

ژ سیاڤی ئایەتی ئاشکەرا دبت کو: نه.. پا بۆ کی ئەو بووبوو ئایەت؟

تەفسیرزانان د دەر حەقان دەنیشانکرنا کەسینییا ڤی زەلامی دا دو سی بۆچوون ھەنە، ھندەک دبێژن: ئەو زەلام (خضر) بوو، ئەوی ل زەمانی موسا پیغەمبەری -سلاڤ لی بن- ژیا، و خودانین ڤی بۆچوونی ئاشکەرا ناکەن کانی ئەو باژێری خضر د بەر را چووی چ باژێر بوو.

و ھندەکین دی دبێژن: ئەو ئرمیایی پیغەمبەر بوو، ئەوی خودی بۆ ئسرائیلیان ھنارتی دەمی پرووگەھا وان یا پیرۆز (ئۆروشلیم) ب دەستین ھەیارتن وان ھاتییە وێرانکرن، و شاھێ بابل (نەبوخەذنەصصری) ل سەدسالا شەشی بەری زایینی مەملەکەتا وان یا باشوور (یەھوودا) پەلخاندی، و گەلەک ژ وان کوشتین و گەلەک ب ئیخسیری گرتین و برینە پایتەختا

خۆل (بابلی) .. هنگی پشستی باژێری بهیتولمهقدسی (ئوروشه‌لیم) هاتییه ویرانکرن وراستکرن ب عهردی شه، وکسه‌کی خودان رح لی نه‌مای، ئرمیا پیغه‌مبه‌ر د به‌ر را چوو، و ب خهم وکوثان شه گۆت: چاوا خودی جارەکا دی قی باژێری دی ساخ که‌ته‌شه، ومروڤ دی لی ژین؟!

بوچونا سیی نه‌وه یا هندەک زانایین دی دبێژن کو ئەف زه‌لامه نه‌وه یی دبێژن: (عوزه‌یر)^(١) نه‌وی ناڤی وی د هندەک جه‌بین دی یین قورئانی دا هاتی، وخودی تان ل جوهیان دای کو نه‌و (یان هندەک ژ وان) دبێژن: عوزه‌یر کورێ خودییه، کانێ چاوا فه‌له دبێژن: عیسا کورێ خودییه! زانایین ته‌فسیری دبێژن: ئەف زه‌لامه نه‌وی ناڤی وی عوزه‌یر، ئیک ژ میترچاکین ئسرائیلیان بو، (ئه‌گه‌ر ئەم بیژین نه‌و عه‌زایه، نه‌و ل دویف بوچونا ته‌وراتی ئیک ژ پیغه‌مبه‌رین ئسرائیلیان بو) ده‌می ژیی وی ل نیزیکی چل سالیی، جارەکی ژ مالا خو ده‌رکه‌فت، ل که‌ری خو یی سوبار بو، ومیده‌کا وی یا خوارنێ د گه‌ل دا بو، وئیه‌تا وی نه‌و بوو قه‌ستا ناڤ بیستانی خو بکه‌ت، و د ریکا خو دا نه‌و د به‌ر باژێری پیروزی به‌یتولمه‌قدسی را بو، و نه‌و باژێر هنگی یی ویرانکری بو، تشته‌کی خودان رح لی نه‌بو، (وکتیبێن دیروکی دبێژن: ل سالا ٥٨٦ به‌ری زایینی باژێری به‌یتولمه‌قدس ب ده‌ستین نه‌بوو خه‌ذه‌صه‌ری بابلی هاتبوو ویرانکرن)، گاڤا وی باژێر ب قی په‌نگی دیتی، وی ب حیبه‌تی شه پسپار کر: چاوا خودی قی باژێری مری جارەکا دی دی زیندی که‌ته‌شه، وتژی که‌ت ژ مروڤان پشستی نه‌و کاڤل بووی؟

هنگی ئەف سهرهاتییه ب سه‌ری هات یا به‌ری نوکه مه‌ شه‌گێرای، (وکتیبێن دیروکی دبێژن: باژێری به‌یتولمه‌قدسی هه‌فتی سالان پشستی خرابکرنی کاڤل بوو، و ژ سالا ٥٦٨- ٥١٦ به‌ری زایینی، و ل سالا ٤٥٨ ب.ز عه‌زرا پیغه‌مبه‌ر زقربوو به‌یتولمه‌قدسی و نه‌و هنگی یا ئاقابوو، یه‌عنی پشستی ١١٠ سالان ژ خرابکرنای) و ل دویف سهرهاتییه و ده‌کی د قورئانی دا هاتی، ئەف زه‌لامه سه‌د سالان ما نقشتی (یان مراندن) پاشی گاڤا نه‌و

(١) د په‌رتوکا پیروزا ئسرائیلیان دا کتیبه‌ک ب ناڤی (عه‌زرای) هه‌یه، وعه‌زرا پیغه‌مبه‌ره‌کی وان بو، پشستی خرابکرن به‌یتولمه‌قدسی هاتبوو، و ل سه‌ر ده‌می وی جوهی ژ بابل زقربنه به‌یتولمه‌قدسی وجاره‌کا دی نه‌و ئاقا کر، پشستی هه‌فتی سالان ژ ئیخسیری، و نه‌ز دویر نابینم (عه‌زرا) و (عوزه‌یر) ئیک ناڤ بن.. و نه‌وی زانایین مه‌ دبێژن: عوزه‌یر، هه‌ر نه‌و بت یی زانایین جوهیان دگۆتی: عه‌زرا.. و قی مه‌سه‌لی هیشتا دویچون یی دڤیت.

هشيار بووی، ب وی رهنگی موعجیزه یی مه شهگیرای، بهری خۆ دایی تشتهک ل وی نه هاتییه گوهارتن، چه ژی هەر وهکی خۆیه، لهو ده می پسیار ژێ هاتییه کرن: ئەڤه چهنده تو ل ڤیری؟ وی هزر کر ئەو بیست خه بهرکان یی نفستی، لهو گۆت: ئەڤه رۆژکه یان دانه که!! وپشتی وی ههستییکین کهری خۆ دیتین، ئەو د گۆتنا خۆ دا کهفته گومانێ وپشتی قاصدی گومانای ب (یهقینی) بری، وگۆتی: ئەڤه سه د ساله تول ڤی جهی، وئها هاتییه سهری ته موعجیزه که بوو ژ خودی دا تو بۆ خه لکی ببیه نیشان ل سه ر شیانای خودی یا بی توخوب ل سه ر ساخرنا مریان، وی هزا زڤینی بۆ مالا خۆ کر..

و ل ده می زڤینی ئەو جارها دی د بهر باژیری بهیتومه قدسی را بۆری، ئەڤه چیه؟ ئەڤه کیژ باژیره ل ڤیری؟ پاشی موعجیزه هاته بیژی، ئاخری ئەڤه سه د ساله ئەو نفستی، وئڤه ئەو باژیره ئاقابویه ڤه یی وی بهری بینه کی (یان بهری سه د سالان!) حیه تیبا خۆ ئاشکه را کری کانێ چاوا خودی جارها دی دئ وی ساخ که ته ڤه، نوکه ئەو یی تژی مرۆڤه.. وهیکه لی پیرۆز جارها دی ل نیڤا باژیری یی سه ربلنده، به لی بهری ئەو بچته باژیری، کانێ دا بزڤته مالا خۆ، ل گوندی خۆ، کانێ مرۆڤین وی ب حالن؟!

چیرۆکڤان دبیژن: گاڤا عوزهیر گه هشتیه ئاف مالان، وی دیت هەر تشتهک یی هاتییه گوهارتن، به لی ب هنده ک نیشانان ئەو شیا ب وی لایی دا بچت یی مالا وی لی، خانی.. مرۆڤ.. سه روبه ر.. هه می هاتبونه گوهارتن، ل بهر ده ری وئ مالی یا وی شک برین کو مالا وییه، وی پیره ژنه ک دیت یا روینشتی بوو، ژ سه روبه ری دهاته زانیین کو ئەو یا کۆره یه، پشتی عوزهیری سالاف کری، پسیار کر:

- ئەری پا ئەڤه نه مالا عوزهیره؟

پیره ژنی ئەڤ پسیاره ب غه ربی ڤه وه رگرت، عوزهیر؟! ئەڤه سه د ساله خه لکی ئەڤ ئاڤه ژ بیرکری، ژ نوی تو پسیارا عوزهیری دکە؟!

عوزهیری تی ئینادهر کو ئەو ژ پسیارا وی یا مهنده هۆشه، به لی مهنده هۆشیا وئ هیشتا زیده تر لی هات ده می وی گۆتی:

- ئەز عوزهیرم!

پیری گۆتی:

- ما کەسەک نەمایە تو ترانەیین خۆ پێ بکە ی ژ من پێشتر؟ عوزەیر ئەقە سەد سالا
چووی، ونە زفێ.. وکەس نزانن ئەو ب کێژ سەروشینان دا چوویە، پشستی هنگی ئەگەر تو
عوزەیر ژ ی بای نوکە تو گەلەک ژ من پیرتر لێ هاتبووی، بەلێ ژ دەنگی تە یی دیارە کو
هیشتا تو یی جەیلێ، هەرە بەلا خۆ ژ من ئەکە!!

وگاڤا پیرێ (ئیلحاحا) وی دیتی، ووی سەرھاتییا خۆ ب کورتی بو وی ئەگێرای، وی
گۆتی:

- باشە، عوزەیر مەژقەکی پیرۆز بو، وەر دوعایەکا وی کربا خودێ ئیکسەر قەبیل دکر،
ئەگەر تو عوزەیر بی دوعایەکی بو من بکە کو خودێ چاقین من روھن بکەت؛ دا ئەز تە
بیینم، وئەگەر توعوزەیر بی ئەزدی تە نییاسم، چونکی من ل زارۆکینییا خۆ عوزەیر دیتبوو..
عوزەیری دوعایەک بو کر، و خودێ چاقین وی روھن کرن، وی عوزەیر دیت و نییاسی، وچو
مزگینی دا مالا وی، و هنگی نەقیین عوزەیری گەهشتبوونە عەمرێ پیراتییی، ئیک ژ مالا
عوزەیری گۆت:

- دبیژن: نیشانەکا هۆسا ب ناڤ ملین عوزەیری ئە هەبوو، کانێ ناڤ ملین خۆ نیشا مە
بدە دا بو مە مسۆگەر بیت کو تو عوزەیری..

و پشستی بو وان چو گومان ل نک وان نەمای کو ئەو عوزەیرە، مەزنین ئسرائیلییان یین وی
سەر دەمی گۆتی:

- دەمی نەیارین مە ژ بابلیان هاتین ووەلاتی مە وێران کری، وزانایین مە کوشتین
وگرتین، دانەیین کیتابا مە یا پیرۆز هەمی سۆتن و پوچکر، دبیژن: عوزەیر ئیک ژ وان بوو
یین تەورات هەمی ژ بەر، قیجا ئەگەر راستە تو عوزەیری جارەکا دی تەوراتی بو مە بیژە؛ دا
ئەم وی بنقیسین..

گاڤا وی تەورات ژ ی هەمی بو وان ئەگێرای، وان ژ نوی ب دورستی باوهری پێ ئینا
وگوهداریا وی کر.. بەلێ ژ بەر قی سەرھاتییا وی یا غەریب ونەعەدەتی، هەندەک ژ نەزان
وبی عەقلین ئسرائیلییان هنگی (یان پشستی مرنا وی) غولوو وزیدەگاڤی دەر حەقا وی دا
کر، و هەندەک ژ وان گۆت: عوزەیر کوڕی خودی، ئەگەر نە.. چاوا ئەف چەندە دا د گەل وی
ئیتە کرن، و ئەقەیه دەمی قورئان دبیژت:

﴿ وَقَالَتِ الْيَهُودُ عِزِّيُّ رَبُّ اللَّهِ وَقَالَتِ النَّصَارَى الْمَسِيحُ ابْنُ اللَّهِ ذَلِكَ قَوْلُهُمْ بِأَفْوَاهِهِمْ
يُضِلُّهُمْ قَوْلَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ قَتَلَهُمُ اللَّهُ أَنَّى يُؤْفَكُونَ ﴾ (التوبة: ٣٠).

خودی یی پاک و پیروزی بت ژ شرکا وان!

خودانی دو رهزان

د تهرازیا مروّقیین دنیایی دا کیشانا خه لکی وده سنی شانکړنا بهایی ههر ئیک ژ وان ب مال ومه نصیبی ویه، لهو دئیته گوتن: ته چهند هیه، تو هندئ دئینی.. ئەشه ل نک وان کهسان یین دنیایی ب تنی دبینن، وباوهری ب هندئ دئینن هندی چاڅین وان قه تره دکهن، ئەگهر نه.. دنیا ژ هندئ کیمتره مروّث خه لکی پی ههلسه نگینت کانی کی باری خو پتر ژ په رتالی وئ تژی کربت ئەو یی باشر و ب بهاتر بت.

وده می پیغه مبهری -سلاف لی بن- دهست ب به لافکرنا گازیا خو کری، ل سهری پتربا وان کهسان یین باوهری پی ئینای ژ وان مروّقان بوون یین بارا وان ژ مال ومه نصیبی دنیایی یا کیم، وهکی عه مزاری و بیلالی و صوهه یی و خه بیایی، لهو هندک جارن مه زینن قوره شیان دگوتنه پیغه مبهری -سلاف لی بن-: هندی ئەف رهنکی مروّقان د گهل ته بن، و ل دیوانا ته دروینشتی بن، ل وئ هیڅی نه به ئەم باوهری ب ته بینن، وخو بدهینه د گهل ته..

مه عنا: کیشانا وان بو ههر گازیه کی یا ئاڅا کری بوو ل سهر بناخه یی هیهی و مال مه زنییا دویکه فیتیین وئ گازی بوو، و ئەشه تهرازیا جاهلیه تییه ل هه می دهم و ل هه می جهان.. وده می جاهلیخوازین مه که هی داخواز ژ پیغه مبهری -سلاف لی بن- کری ئەو هه ژاران ژ دیوانا خو دهر بیخت، خودی ئەو ژ څی چهندئ دا پاش وگوتی: ﴿وَأَصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْعَدْلَةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ الدُّنْيَا وَلَا تُطِعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوْلَهُ وَكَانَ أَمْرُهُ فُرُطًا﴾ (الکهمف: ۲۸). و ب څی چهندئ وی حقی زقرانده جهی وئ یی دورست، و ئاشکهره کر کو بهایی ههر ئیکی ب هندئ نینه کانی وی چهند ژ دنیایی هیه، به لکی ب هندیه کانی ئەو چهندئ دده ته دنیایی.

بوچای ئەف سهرجاتیه؟

مه گوت: ده می کافرین مه که هی دهری خستنا موسلمانین هه ژار کریه شهرتهک ژ شهرتین باوهری ئینانا خو ب دینی ئیسلامی، و بو پیغه مبهری -سلاف لی بن- ئاشکهره کری کو ئەو

دبهره هفت نین ل دیوانه کی رویننه خواری هندهک مروّځین همزار وعهد وی عهسل - وهکی وان هزر دکر- ونه ژ مالین مهزن لی دروینشتی بن، خودایی مهزن د هندهک تاییه تین قورنائی دا ئیشارهت دا څی داخوازا وان، وسره دکانییا خرابا څی هزرا وان ژی دهسینشان کر؛ دا بهری وان وهرگپړته ریکا راست..

ل څی دهمی تاییه تان هفت سهرهاتییه څه گپړا، وفهرمان ل پیغه مبهری -سلاف لی بن- کر کوئو وی بؤ مهزنین قورهشیان، وهر ئیکې وهکی وان د دنیایی بگه هت، بیژت.. و ب وان بدهته زانین کو مالی دنیایی ومه نصب، نه گهر باوهری وخپرخوازی د گهل دا نه بت، چو بهایی ناده ته خودانی، وئغه پروژا خودی دنیا دای وی ولسا هزکرییه بارا هندهک مروّځان ژ دنیایی گهلهک بت، ویا هندهکان پیچهک بت، بهلی نه ئوین بارا وان گهلهک ژ بهر گهلهکیا خو د چاڅین خو دا بلند دبن، ونه ئوین بارا وان یا کیم ژ بهر کیمیی د چاڅین خودی دا نرم دبن.. گهلهکی وکیمی ژ بلی کو قسمه تا خودییه ونه ب دهستی مروّځیه، ئو دو تشتین (عارضن) دتین ودچن، ونه ب هاتنا خو ئو چوبی ل نه فسا مروّځی زیده دکهن، ونه ب چوونا خو چوبی ژی کیم دکهن، لهو مروّځی دیتنه کا دورست وعه قله کی تمام همت کیشان ویشانا خو بؤ مروّځان ل سهر بناخیه کی نه یی موکم ئاڅا ناکهت.

سهرهاتای وهکی د قورنائی دا هاتای:

د چهند تاییه ته کین سوورته (الکهمف) دا خودی مهزن فرمان ل پیغه مبهری خو کر کوئو سهرهاتییه کی بؤ کافرین ملله تی خو څه گپړت، یا دبه نمونه ل سهر وی کافری یی ب مال وزهنگینا خو مهروور دبت، ووی خودان باوهری قهناعت ب وی هوی یا خودی دایی نه گهر چهند یا کیم ژی بت، خودایی مهزن گوت: ﴿وَأَضْرَبَ لَهُمُ مَثَلًا رَّجُلَيْنِ جَعَلْنَا لِأَحَدِهِمَا جَنَّتَيْنِ مِنْ أَعْنَابٍ وَحَفَفْنَاهُمَا بِنَخْلٍ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمَا زَرْعًا ﴿٦٧﴾ كِلْتَا الْجَنَّتَيْنِ آتَتْ أُكُلَهَا وَلَمْ تَظْلِم مِّنْهُ شَيْئًا وَفَجَّرْنَا خِلَالَهُمَا نَهْرًا ﴿٦٨﴾ وَكَانَ لَهُ ثَمَرٌ فَقَالَ لِصَاحِبِهِ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ أَنَا أَكْثَرُ مِنْكَ مَالًا وَأَعَزُّ نَفَرًا ﴿٦٩﴾ وَدَخَلَ جَنَّتَهُ وَهُوَ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ قَالَ مَا أَظُنُّ أَن تَبِيدَ هَذِهِ أَبَدًا ﴿٧٠﴾ وَمَا أَظُنُّ أَن تَبِيدَ هَذِهِ أَبَدًا ﴿٧١﴾ وَلَوْ لَا إِذْ دَخَلْتَ جَنَّتَكَ قُلْتَ مَا إِلَيَّ رَبِّي لِأَجِدَنَّ خَيْرًا مِّنْهَا مُنْقَلَبًا ﴿٧٢﴾ قَالَ لَهُ صَاحِبُهُ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ أَكَفَرْتَ بِالَّذِي خَلَقَكَ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِن نُّطْفَةٍ ثُمَّ سَوَّاهُ رَجُلًا ﴿٧٣﴾ لَنُكَفِّرَنَّ هُوَ اللَّهُ رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِرَبِّي أَحَدًا ﴿٧٤﴾ وَلَوْ لَا إِذْ دَخَلْتَ جَنَّتَكَ قُلْتَ مَا شَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ إِنَّ تَرَنُّنًا أَقْلًا مِنْكَ مَالًا وَلَوْلَا ﴿٧٥﴾ فَعَسَىٰ رَبِّي أَن يُؤْتِيَنَّ خَيْرًا مِّنْ جَنَّتِكَ وَيُرْسِلَ

عَلَيْهَا حُسْبَانًا مِنَ السَّمَاءِ فُتْصِحَّ صَعِيدًا زَلَقًا ﴿١٦﴾ أَوْ يُصْبِحَ مَاءُهَا غَوْرًا فَلَنْ تَسْتَطِيعَ لَهُ طَلَبًا ﴿١٧﴾
وَأُحِيطَ بِثَمَرِهِ فَأَصْبَحَ يُقَلِّبُ كَفَّيْهِ عَلَى مَا أَنْفَقَ فِيهَا وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا وَيَقُولُ يَلَيْتَنِي لَمْ أُشْرِكْ
بِرَبِّي أَحَدًا ﴿١٨﴾ وَلَمْ تَكُنْ لَهُ فِئَةٌ يَنْصُرُونَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَمَا كَانَ مُنتَصِرًا ﴿١٩﴾ هُنَالِكَ الْوَلَايَةُ لِلَّهِ الْحَقِّ هُوَ
خَيْرٌ ثَوَابًا وَخَيْرٌ عُقْبًا ﴿٢٠﴾

ومهعنايا شان نايهتان ب کورتی نهغهیه، خودی دبیرت: تو -نهی موحه ممهده- بو کافرتین
ملله تی خو مه ته لا وان ههردو زهلامان بینه نهوین ژ ملله ته کی بوری: نیک ژ وان یی خودان
باوهر بوو، ویی دی یی کافر بوو، ومه دو رهزین تری دابوونه وی یی کافر، و ل دورین
ههر دووان مه کربوونه دارقه سپین مشه، و ل نیقا وان مه گهلهک شینکاتییی جودا جودا
و ب مفا دابوو. ههردو رهزان بهر ژ خو دابوو وچو یی ژئ کیم نه بوو، ومه د ناٹ ههر دووان
را روییارهک بریوو دا ب ساناهی نهو بیینه ناقدان.

وخودانی وان ههردو رهزان یی کافر هندهک بهرهم ومالی دی ژئ هه بوو، ژ بلی وان
ههر دو رهزان، ئینا وی ب دفن بلندی شه گوته هه قالی خو یی خودان باوهر ده می وی دان
وستاندن د گهل دکر: مالی من ژ یی ته پتره وئز ژ ته پتر یی ب خودانم، وئز یی پشت
گهر مترم. وئهو چوو ناٹ رهزی خو، ل وی ده می نهو یی زوردار بو خو، کو وی کوفر
ب رابوونا پشتی مرنی کری، و ژ هاتنا قیامه تی یی ب گومان، قیجا که یفا وی ب فیقییی
وی هات، لهو وی گوت: نهز باوهر ناکم نهف رهزه جاره کی دی پویچ بیت، وئز باوهر ناکم
قیامه تی ژئ دی رابت، وئه گهر خو -من گرتی- قیامه تی رابوو ژئ وهکی تو دبیرتی نهی خودان
باوهر و، وئز بو نک خودایی خو هاتمه زقراندن ژئ تشته کی ژ فی رهزی باشر وچیر نهز دی
ل نک خودی بینم؛ چونکی من قهدر وبهایی خو ل نک وی ژئ هیه.

هه قالی وی یی خودان باوهر ده می دان وستاندن د گهل وی کری گوتی: چاوا تو کوفری
ب وی خودایی دکهی یی تو ژ ناخی ئافراندی، پاشی ژ چیکه کا ئاخی، پاشی تو کریه
مروقه کی دورست وکامل؟ و ده می تو چوویه ناٹ رهزی خو وکه یفا ته یی هاتی بلا ته همددا
خودی کر با وته گوتبا: نهفه نهو یی خودی بو من هه زکری، نه گهر نه خودی با نهز نه دشیم
وی ب دهست خو بیخیم. نه گهر تو بیینی مالی من وعیالی من ژ یین ته دکی مترن، بهلکی
خودایی من تشته کی ژ رهزی ته چیر بده ته من، و ژ بهر کوفرا ته نهو وی قهنجیی ژ ته
بستینت یا وی دایه ته، وعه زابه کی ژ عسمانی ب سهر رهزی ته دا بهنیرت، قیجا نهو بته

عمرده کي څرخ وحلي يې مروژ لئ بته حسټ، وچو شينکاتې لئ شين نه بت، يان ژي ئاڅا وى يا نهو پي دټيټه ئاڅدان د عمردي دا بچت، څيځا تو نه شپي وئ ئاڅي بينيه ده ري.

وئهو چيښوو يا خودان باوهرى گوټي، روژه کي خودي وهسا هزکر ئاتافک ب سهر ره ري وى دا هات وئهو پويچ کر، وتشتهک لئ نه ما، څيځا نهو کافر ما له پين خو ليکدان ژ خه م وکوثانان دا ل سهر وى مالى وى لئ خهرج کرى، وئهو ره ز ب سهر يک دا هات بوو ويئ څالا بوو، ووى دگوت: خوزى من بهايئ قهنجيږن خودي زانيبا ومن چو شريک بو خودي نه دانايان.

وئەف پەشیمانییا وی ل وی دەمی بوو کو پەشیمانی مفایی وی نەدەت. وچو دەستەک ژ وان یێن وی مەدحە بۆ خۆ پێ دکرن نەبوون عەزەبا خودی ژ وی پاشقە بێن، وئەو ب خۆ ژێ ب هیژ وشیانا خۆ نەدشیا وی ژ خۆ دویر بکەت. وان دەمێن ئەف رەنگە تەنگاڤیە ب سەر مروڤان دا دئێن پشەقانی و سەرکاری یا خودایی حەق ب تەنێ، جزیی وی چیتەر، وئەو دویمایا ئەو ددەتە بەنیین خۆ پێن خودان باوەر باشتەر.

تہق زہ لامہ کی یوو؟

ئەڭ سەرھاتىيە يا خودى بۆ مە كرىيە مەتەل، دوماھيا دەولە مەندى كافر، وھەژارى خودان باوەر بۆ مە ئاشكەرا دكەت، و دەمى مەرۆڭ قى سەرھاتىيى دخوبنت وەكى ھەر سەرھاتىيەكا دى قى پىسپارى ژ خۆ دكەت:

- نهری نهف زهلامی خودانی دو رهران كهسه كی دهسینشانگری بوو د دیرۆکی دا هاتی،
یان ژي نهو مه ته له كه خودی بوهر كهسه كی ب وی رهنگی بت ئینای؟

نه گهر ئه م ل گوتنن زانايين ته فسيري بزقريڼ، ئه ف هه ر دو بوچوونه دئ ب بهر چاچين مه كهشن، و خودانيڼ گوتنا ئيكي (كو ئه ف زه لامه كه سه كي ده سني شانكريه) د ناچه را خو دا ل سه ر دو بوچوونان ژيڅك جودا بووينه، هنده ك ژ وان دبترن: ئو زه لامه كي ئسرائيلي يئ دهوله مه ند بوو، جاره كي ماله ك بوښ (هه شت هزار دينار) گه هه شتنه وي وهه قاله كي وي چ ژ شريكاتي هه كي بت، يان ژ ميراته كي، هه قالئ وي چونكي مرؤقه كي خودان باوهر وخيرخواز بوو، بارا خو ژ وي مالي هه مي كره خير، وكاري خيرخوازي پئ كر، به لي وي وه نه كر، مالي خو هه مي دا ب ملك وحه يوانه ت وره ز ويستان پئ دانان، وهند ه ك ژي د بازارگانيي دا ئبخسته كاري، هه تا بوويه مرؤقه كي ز يده دهوله مه ند..

دهمهک پیڅه چوو ههڅالې وی ههوجهی هندهک مالی بوو، گوت: ئەز دئ چمه نک ههڅالې خو، نوکه ئەو زیده یی دوهوله‌مه‌ند بووی، به‌لکی ئەو دهستی من بگرت، هه‌تا ئەز ژ څی تنه‌گافیی دهرباس دېم.. وگاڅا ئەو هاتییه نک دیت زه‌نگینیي ئەو زیده یی گوهارتی، وبه‌طران کری، گاڅا وی داخوازا خو گوتییی، ههڅالې وی گوتی: ما ته چ ل بارا خو کر ئەوا گه‌هشتیه ته؟ وی گوتی: من ئەو هه‌می کره خیر وهاریکاریا هه‌ژاران پی کر؛ دا به‌لکی خودی ل رۆژا قیامه‌تی خیری بده‌ته من. ههڅالې وی گوتی: مادهم ته باوه‌ری ب خودی و ب قیامه‌تی هه‌یه، هه‌ره بلا خودی بده‌ته ته؟

ههڅالې وی څیا وی شیرت بکه‌ت، له‌و گوتی: برایی من! دنیا ژ هندی کیمتره کو خودی وئ بکه‌ته جزا بوو قه‌نجیا خودان باوه‌ری، یان عقوبه‌ بوو خرابییا بی باوه‌ری.. وپشتی زه‌مانه‌کی دی پیڅه چووی، جاره‌کی ئەف زه‌لامی دوهوله‌مه‌ند، ب غوروور ودفن بلندی خو څه چوو ناڅ ملکې خو، وگاڅا به‌ری وی ب ره‌ز وملک ومالی وی که‌فتی، وی گوت: ئەف هه‌می مال وملکه‌ چاوا دئ خراب بت وپوچ بت، وقیامه‌ت ب سهر دا ئیت؟! نه.. وه‌نینه وه‌کی ههڅالې من دبیتژت، چو قیامه‌ت رانابن، ودویماهی بۆ ملک ومالی من نابت، وئ‌گهر قیامه‌ته‌ک هه‌بت ژي -وه‌کی ههڅالې من دبیتژت- ل ویری ژي حالی من دئ یی خوشتر بت، ئەز مروځه‌کی دوهوله‌مه‌ند، دئ ملیاکه‌تان به‌رتیل که‌م دا ئەو من به‌نه وی جهی یی من دڅیت، پشتی هنگی ئەگهر خودی هه‌ز ژ من نه‌کریا وی د دنیا یی دا ئەف هه‌می ماله نه‌ددا من، مه‌عنا خو ل ناخه‌تی ژي ئەو دئ جهه‌کی خوشتر دئ ده‌ته من!

پاشی ئایه‌ت مه‌شه‌ده‌کی دی (یی دویماهی) ژ سهرهاتییی بۆ مه‌ څه‌گوهاست ده‌می ژ نشکه‌کی څه ئاتافه‌ک ژ لایي خودی څه ب سهر ملکې وی دا هات، وگوت: ژ لایي خودی څه، دا مه‌ ل هندی ئاگه‌هدار بکه‌ت کو قه‌ت د شیانا وی ویا چو که‌سین دی ژي دا نه‌بوو وئ ئاتافی څه‌گپن، ورۆژه‌کی ئەو چوو ناڅ ره‌ز وبيستانې خو وی دیت ئەو هه‌می یی پوچ بووی وچو ژي نه‌مایه، وه‌نگی ژ نوی ئەو په‌شیمان بوو ل دهمه‌کی په‌شیمانې چو مفا نه‌گه‌هاندی. وه‌نده‌ک زانایین دی یین ته‌فسیری دبیتژن: ئەف هه‌ردو زه‌لامه‌ یین ئایه‌ت سهرهاتییا وان بۆ مه‌ څه‌دگپرت، دو زه‌لامین مه‌خروومی بوون ژ خه‌لکی مه‌که‌هی، ل سهر ده‌می پیغه‌مبه‌ری -سلاڅ لی بن- دژیان.

عیبرهتا مهزن یا قی سهرهاتی:

میحوهری سهرهکی یی قی سهرهاتییی راستکرنا بیر وباوهرین مروقینه، ئهو بیر وباوهرین دبنه بناخهیی دیتنا مروقی یا دورست بو دنیایی وبو مروقین دنیایی ژی.. سهرهاتییا قی زهلامی دهوله‌مه‌ند، خودانی دو ره‌زین ب خه‌مل، و ملک و مال‌ه‌کی مه‌زن، دئیت دا بته مه‌تل بو بها و (قیه‌میتن) زه‌وال ژئی دگرت، و وان بها و (قیه‌میتن) ههر و ههر دمینن، و سهرهاتییه‌کا ب قی ره‌نگی ژ ههر تشته‌کی دی پتر د ژيانا مه‌ه‌میان دا، ل هه‌می جه و ل هه‌می ده‌مان، روی دده‌ت.

ئه‌ف سهرهاتییه دو نمونه‌یین ناشکرا یین نه‌فسا مروقی بو مه‌ به‌رچا‌ف دکه‌ت، نمونه‌یی وئ نه‌فسا ب خوشیین دنیایی و زه‌نگینی د سهر دا دچت، و نه‌فسا سهره‌رازیا خو د باوهری دا دبیت، خودانی دو ره‌زان نمونه‌یی وی زه‌لامی دهوله‌مه‌نده یی مالی دنیایی چاقان لی تاری دکه‌ت، و نعمه‌ت وی به‌طران دکه‌ت، هه‌تا وه لی دئیت ئهو هی‌زا مه‌زن کو هی‌زا خودییه، ژ بیرا خو دبه‌ت، و هزر دکه‌ت چی تشتی وی بقی‌ت ل دنیایی وئاخه‌تی ژی -ئه‌گه‌ر ئاخه‌ت هه‌ب!- ئهو دشیت ب مالی خو ب ده‌ست خو بیخت.. چهند مروق ژ قی ره‌نگی هه‌وه د ژيانا خو یا کیمدا دیتینه هزر دکهن مال و مه‌نصبین وان، ملک و کارگه‌ه و قه‌سرتن وان یین بلند چو جاران خراب نابن؟ چهند (طاغیه) یین مه‌زن و بچوبک هه‌وه دیتیه هزر دکر فه‌نا ژ وان ناگرت، و ب هه‌می روی قائیمیا خو شه دگوت: ئهم یین هاتین دا بمینین!! پاشی مال و ملکی وان، قه‌سر و بورجین وان، هه‌می ل به‌ر چاقان کاقل بوون، و د کلۆقانکا ره‌زلیا وان دا ژ نوی بیرا وان ل هی‌زا مه‌زن هاته شه، ژ نوی وانزانی کو خودایه‌کی ب حقی هه‌ی، گا‌فا گۆته تشته‌کی ببه، که‌س نه‌شیت ریکئی لی بگرت!؟

وزه‌لامی دی.. هه‌قالی وی یی خودان باوهر، نمونه‌یی مروقی خودان باوهره، یی خو ب باوهریا خو سهره‌راز دبیت، ل هه‌می ده‌مین خو خودایی خو ژ بیر ناکه‌ت، نه زه‌نگینی وی به‌طران دکه‌ت، و نه فه‌قیری وی د سهر دا دبه‌ت؛ چونکی ئهو زه‌نگینی بیرا وی ل خودانی نعمه‌تی دئینه شه، قی‌جا ئهو شوکرا وی دکه‌ت، و فه‌قیری بیرا وی ل جه‌بانندی دئینه شه، قی‌جا ئهو صه‌بری دکیشت.

ل وی ده‌می زه‌لامی ئیکئی (یی دهوله‌مه‌ند) ب هه‌می دفن بلندی وروی قائیمیا خو شه قه‌ستا سه‌نته‌ری زه‌نگینی و ده‌سه‌لاتا خو دکر، یی زالم بو نه‌فسا خو، ویی زالم ده‌ور و به‌ری

خو ژى، هر دکر مالى وى دى (خولوودى) د دنيایى دا دته، څیجا مادهم هوږه بوچی نهو
عهبدینیا مالى خو نهکته، وهه مى پهنگین رهزیلی ل سهر خو قه بویل نهکته دا نهث مال
بو وى بمینت و ژ دهستان دهر نهکته؟!

هنگى هه قالى وى یی خودان باوهر، یی دهستین وى ژ مالى دنیایى دقلا، ودلى وى
ژ باوهر یا ب خودى تړى، نهفسه کا سهر فراه ب ئیماننا خو هه بوو، لهو خه ما وى مال
ومه نصب نه بوو، وى خه ما وى د دنیایى دا مال ومه نصب نهت، نهو دریکا حهقییى دا
هلنگفتنى نرانت، و (موجامه لى) وحلیسکاتییى ژى بو داخواز که رین نه حهقییى ناکته،
د پرویى وان دا حهقییى دبیرت، وئینکارا به طرانى وخومه زنکرا وان دکته، وپیرا وان
ل راستیا وان دینته فه: ﴿ أَكْفَرْتَ بِالَّذِي خَلَقَكَ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ سَوَّاهُ رَجُلًا ۖ ﴾؟

خو مه زنکرا ب مالى، ب مه نصبى، ب بنه مالى.. نهفه ب دیتنا ئیسلامى ژ (قیه میتن
زائفه) چونكى زه وال ژى دگرت، ما نه ژ بى عه قلیتییه مروث خو ب وى تشتى مه زن بکته
یى زه وال ژى دگرت؟ نه گهر ته بقیث خو ب تشته کی سهر فراه بکته، خو ب وى تشتى
سهر فراز بکته یی زه وال ژى نه گرت ﴿ لَكِنَّا هُوَ اللَّهُ رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِرَبِّي أَحَدًا ۖ ﴾.

خودانین بیستانی

مه‌ته‌له‌کا دی ژ وان مه‌ته‌لین قورنائی -د رهنگی سهرهاتییی دا- بۆ کافرین مه‌که‌هی ئینای، دا کو دویمه‌ها بیه‌طرائیی وخۆمه‌زنکرا ب مال وملکی دنیایی بۆ وان ئاشکه‌را بکه‌ت، مه‌ته‌لا خودانین بیسانی بوو یا کو د سوورده‌تا (القلم) دا هاتی..

وئه‌ف سهرهاتییه‌ ژێ وه‌کی یا به‌ری نوکه‌ مه‌ته‌له‌که‌ خودی بۆ وان خرابکاران ئینایه‌ یی ب نعمه‌تی د سهر دا دچن، و ل شوینا کو ئه‌و شوکرا خودی بکه‌ن، وحه‌قی مالی ژ سهر خو راکه‌ن، وده‌ستی هاریکاریی بۆ مروّقی پیتی و هه‌ژار درێژ بکه‌ن، ویزانن کو ئه‌و نعمه‌تی بۆ وان هاتینه‌دان جه‌رباندنه‌که‌ ژ خودی بۆ وان، ئه‌و د سهر پیی خو دا دچن، وه‌ز دکه‌ن ئه‌ف هه‌می مال وملکی بۆ وان هاتییه‌دان ژ به‌ر زیه‌کی و ماقولیا وانه‌، به‌لکی هیشتا ویشه‌تر دچن ده‌می هه‌ز دکه‌ن ئه‌ف ماله‌ یی وان هه‌ی ئیدی فه‌نا نابت، وئه‌و هه‌ر وه‌ر د دنیایی دا دی مینن، وچو قیامه‌ت ل سهر وان رانابن!

گه‌له‌ک جاران ده‌می دنیا ب نک ئیکی قه‌ دچت، وده‌رگه‌هی نعمه‌ت وخۆشیی وئ ل به‌ر وی قه‌دبت، ئه‌و هه‌ز دکه‌ت هندی هند ئه‌و یی تیگه‌هه‌ستی و ژ هه‌ژیه‌ له‌و ئه‌ف نعمه‌ته‌ بۆ وی یین هاتینه‌ پیکیشکر، وئه‌و -وخه‌لکی وه‌کی وی ژێ ژ نه‌زان وداخوازه‌رین دنیایی- هه‌ز دکه‌ن هندی خودی هه‌ز ژ وی دکه‌ت له‌و مالی دایه‌ وی وئه‌وی زه‌نگین کری، وئه‌و ژ بیرا خو دبه‌ن کو ئه‌ف مالی بۆ وی هاتییه‌دان فته‌یه‌که‌ ئه‌و دی پی چته‌ هیلاکی ئه‌گه‌ر ب دورستی ب حه‌قی وی رانه‌بت، پشتی هنگی ئه‌گه‌ر دانا مالی وزه‌نگینی ومه‌نصبان نیشانا قیانا خودی بایه‌ بۆ عه‌بدی، خودی پیغه‌مه‌رین خو دا ژ هه‌می که‌سان زه‌نگینتر لی که‌ت.

ل دور قای سهرهاتییی:

خودایی مه‌زن ده‌می به‌حسی جه‌رباندنا خو بۆ کافرین مه‌که‌هی ب مالی دنیایی وزه‌نگینی دکه‌ت، دییژت: ﴿إِنَّا بَلَوْنَهُمْ كَمَا بَلَوْنَا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ﴾ ئه‌و غافلین هه‌ ژ کافرین مه‌که‌هی مه‌ ب ده‌وله‌مه‌ندیی جه‌رباندن، ئینا ئه‌و به‌طران بوو و به‌ری وان ژ حه‌قیی هاته‌ وه‌رگیران؛

چونکې دلین وان ب پړونا هیې حه قیېې گهش نه بوو بوون، لهو ژ راستییې د بی ناگهه بوون، ووان ئیکا هند کر ئهو د دنیا یې دا بهری ئاخره تی تووشی گهف ولومه کرنی بین، ومه تله وان د قی چهندي دا وهکی مه تله خوداتین بیستانی بوو، ودویر نینه مه تله خودانی بیستانی ل نک خه لکی مه که هی تشته کی مه علوم بت، وسهراتییا وان د ناڅ وان دا یا به لاف بت، به لی قورئانی د قیت ب په نگه کی دی و ب شروقه کرنا نوی وئ ل بهر چا قیت وان بدانت، وان دزانی مروقه کی بیستانه کی ب خه مل وتیر بهرهم هه بوو، چی تشتی دلی دخواست د ناڅ دا هه بوو، وپشتی زهلام نه مای، وکوپین وی ل شوینا وی سه خبیریا بیستانی کری، شهقه کی ژ نشکه کی قه وپیې ئهو ب ئه گهره کا ماددی بحسیین، وان هند دیت غه زه بهک ژ عسمانی هاته خوارې، و ژ بیستانی وان گرت وئهو کره عهرده کی ویران وپویشه کی پهق وهشک!

تشتی وان ژ سهراتییا دزانی ئه قه بوو، وعه ده تی دیروکیه پتر جاران بهس رویدانین ماددی ژ سهراتییا قه دگو هیزت یین ب چاف دئینه دیتن، ودکه قنه بن قیاساتین مروقی یین ماددی، ومه سله دهستی قودره تی د پشت رویدانین سهراتییا، ووان حکمهت وعیبره تین د پشت سهراتییا را هین.. ئه قه دیروک خو لی ناکه ته خودان! به لی قورئان ده می سهراتییا بؤ مه قه دگو هیزت هندهک جاران پتر ژ سیاقی ماددی یی رویدانان پالی خو دده ته سهر فی لای، ئه قه یه تشتی تامه کا تابیهت دده ته سهراتییا دیروکی ده می د قورئانی دا بؤ مه دئینه قه گیران.

قېجا سهراتییا خوداتین بیستانی یا چاوا بوو؟ دا بهری خو بده نیی..

سهرهاتې وهکی د قورئانی دا هاتې:

سهراتییا خوداتین بیستانی وهکی بهری نوکه ژی مه گو تی د سووره تا (القلم) دا هاتییه، د ثایه تین (۱۷-۳۳) دا، د فان ثایه تان دا خودایې مه زن دیبیرت: ﴿إِنَّا بَلَوْنَهُمْ كَمَا بَلَوْنَا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ إِذْ أَقْسَمُوا لَيَصْرِمُنَّهَا مُصْبِحِينَ ﴿۱۷﴾ وَلَا يَسْتَنْبِئُونَ ﴿۱۸﴾ فَطَافَ عَلَيْهَا طَائِفٌ مِّن رَّبِّكَ وَهُمْ نَائِمُونَ ﴿۱۹﴾ فَأَصْبَحَتْ كَالصَّرِيمِ ﴿۲۰﴾ فَتَنَادُوا مُصْبِحِينَ ﴿۲۱﴾ أَنِ اغْدُوا عَلَىٰ حَرْبِكُمْ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿۲۲﴾ فَأَنطَلَقُوا وَهُمْ يَتَخَلَّفُونَ ﴿۲۳﴾ أَن لَّا يَدْخُلْنَهَا أَلْيَوْمَ عَلَيْكُمْ مَسْكِنٌ ﴿۲۴﴾ وَعَدُوا عَلَىٰ حَرِّ قَدِيرٍ ﴿۲۵﴾ فَلَمَّا رَأَوْهَا قَالُوا إِنَّا لَضَالُونَ ﴿۲۶﴾ بَل لَّحَنُ خُرُومُونَ ﴿۲۷﴾ قَالَ أَوْسَطُهُمْ أَلَمْ أَقُلْ لَّكُمْ لَوْلَا تُسَبِّحُونَ ﴿۲۸﴾ قَالُوا سُبْحَنَ رَبِّنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿۲۹﴾ فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ يَتَلَوْمُونَ ﴿۳۰﴾ قَالُوا يٰوَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ

﴿عَسَىٰ رَبُّنَا أَنْ يُبَدِّلَنَا خَيْرًا مِنْهَا إِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا رَاغِبُونَ﴾ ﴿١٠﴾ كَذَلِكَ الْعَذَابُ وَالْعَذَابُ الْآخِرَةُ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿١١﴾ ﴿١٠﴾

د ثان نایه تان دا خودایی مه زن گوټنی ناراسته پیغه مبه ری خو - سلاف لی بن- دکه ت، وئیشاره تی دده ته خه لکی مه که هی و دبیت: هندی نه مین مه خه لکی (مه که هی) وه کی خودانین بیستانی جه پانندن.

وتشتی بهرچاف د قی نایه تی دا نه وه وی ناڅی (الجنة - به حهشت) ل سهر بیستانی دانا؛ دا مه ل هندی هشیار بکه ت کو هر تشت کی دلی دخواست د ناڅ وی بیستانی دا هه بوو.

خودی دبیت: مه خودانین بیستانی جه پانندن، ده می وان سویند خواری، کو نه و سحاری زوی بچنه ناڅ بیستانی خو دا نه و وی بچن، وچوبی ژی نه دهنه مروقتین فه قیر، وده می وان نهف نیه ته کریه دلی خو، و تکبیرا خو کری، وان نه گوټ: نه گهر خودی حهز که ت نه م دی قی چندی که ین^(۱). قیجا ب شقی خودی ناگره ک ب سهر دا ئینا و بیستانی وان سوټ، ده می نه و دنقستی بهری دهرکه فنه چینی.

وسحاری زوی هندک ژ وان گازی هنده کان کر: رابن هیشتا سحاری زوی دا دهرکه فینه بیستانی خو، وده ست ب چنیا خو بکه ن نه گهر هوین گوټنا خو یا شقیدی دمجدن. ئینا نه و ب لهز دهرکه فتن، ووان د بن لیثلیثکان را وهیدی دگوټه ئیک ودو -دا که سی گو ه ل وان نه بت: نه وه بت هوین بهیلن نه فر هه ژاره ک بیت نه بیستانی هه وه، وداخوازا خیری ژ هه وه بکه ت. وپشتی وان نهف تکبیره زی کری، وسحاری زوی نه و ب قی نیه تا خو یا خراب دهرکه فتن وچوینه ناڅ بیستانی خو. ده می نه و گه هشتینه ناڅ بیستانی وان باوهر ژ چاقین خو نه کر، له و وان گوټه ئیک ودو: نه فنه نه بیستانی مه یه! وگوټن: دیاره مه ریکا خو یا بهرزه کری، و نه م یین هاتینه ناڅ بیستانه کی دی..

(۱) پتربا تهفسیرزان ل وی باوهرته کو معنایا په یقا (لا یستنون) د نایه تی دا نه وه وان سویند خوار نه و چوبی ژ بهرهمی بیستانی خو نه دهنه فه قیران، ووان نه گوټ: نه گهر خودی حهز بکه ت.. یه عنی: (نستثناء) نه یخسته سویندا خو. بهلی هنده کین دی دبیت: (نستثناء) ل قیری ژ سویند ناگر، چونکی نه و ل قیری نه جهی مه حتی، بهلکی نه و وی تشتی دگرت یی وان سویند ل سهر خواری، یه عنی: وان سویند خوار تشت کی نه دهنه که سی، وئیک ب تنی ژی ژی (نستثناء) نه کر، ئینا خودی ژ بهر نیه تا وان یا خراب بیستانی وان پویج کر.

وېشتی وان چاځین خو باش څه کرین، ووان زانی ټو ټه ټیستانه بیستانې وانه، وټو یی بوویه پویش وچو تی نه مایه، وان گوتن: ټم ژ خیرا بیستانې زپار بووین، وټه ټاتافه ب سهر بیستانې مه دا هات؛ چونکی مه کریو دلې خو کو ټم چوپی ژئ نه دهینه فه قیران.. ووان دهست دایې ولومه ل ټیک و دو کر، یی ژ هه میان راستر ودورستر ژ وان گوت: ما من نه گوتنه هه وه ده مې هه وه ټو ټیته کریه دلې خو بیژن: ټه گهر خودی حهز بکهت ټم دی ټی چهندي کهن، وهه وه گوھی نه دا من؟ وېشتی هشین وان هاتینه سهری، وان گوت: یی پاک بت خودایې مه ژ هندي کو وی زورداری ل مه کرېت، ټه ټا هاتییه سهری مه و بیستانې مه سوتی نه زورداریه کو بوو خودی ل مه کری، بهلکی ټو زورداریه کو بوو مه ب خو ل خو کری.

وېشتی وان هه میان پیکفه ټعترف ب خهله تییا خو کری، هندهک ژ وان ب نک هندهکان ټه هاتن، وهه ټیکې لومه ل یی دی کر، ووان گوت: تیچوون بو مه بت! هندي ټم بووین ټم ژ توخوبین خو ده رکه فېبووین، ده مې مه مروځین هه ژار ژ به ره مې بیستانې خو بی بار کرین، مه ټویه ټه ټی کارې خو، بو هندي دا بهلکی خودایې مه ژ بهر ټویه کرنا مه تشته کی ژ وی بیستانې چیر بدته مه. هندي ټه مین مه ټه و ل نک خودایې خو ب تنی دټیت.

خودی دبیرت: ب عه زابه کا وهکی ټی یا مه دایه خودانین بیستانې، هه ټیکې بی ټه مریا مه بکهت ټم دی وی عه زاب دهین.. ټه ټه ل دنیایې، وعه زابا ټاخره تی ژ یا دنیایې مه زنتر و دژوارتره، ټه گهر ټه ووان زانییا.

ټه ټه بیستانه ل کیفه بوو؟

ژ سیاقی ټه گپړنا قورنایې بو ټی سهرهاتیی بهلکی بیته زانین کو ټه سهرهاتییه ل بهر خه لکی مه که هی یا مه علوم بت، وټایه بت تنی بیرا وان لی دټینته ټه، و بهرې وان ده ده ټه گهرا سهره کی یا د پشت وئ غه زه بی را هه ی یا خودی ب سهر وان دا ټینای ده مې بیستانې وان سوتی..

د دهر حقه ده سنی شان کرنا خودانین ټی بیستانې دا وجهی وی، چهنه ربوایه تهک هه نه زانایین ته فیرې بو مه ټه دگپړن، ژ وان ربوایه تان:

ژ سه‌عیدئ کورئ جوبه‌یری دئیتنه فه‌گیړان کو خودانین قی بیستانی عهره‌ب بوون ژ خه‌لکئ یه‌مه‌نئ، و بیستانی وان دکه‌فته گونده‌کئ دگوتنئ: (ضهره‌وان) ل نیژیکی باژپړئ (صه‌نعائی).. و ژ هندک زانایین دی دئیتنه فه‌گیړان کو ئه‌و حه‌به‌شی بوون ژ کیتابیان، ل یه‌مه‌نئ دژیان. و ژ سیاقئ فه‌گیړینا قورئانئ بو سهره‌اتییی دئیتنه زانین کو ئه‌و ژ خودان باوه‌ران بوون، به‌لئ به‌طرائی وغورووا وان ب وی مالی خودایئ دایه وان، به‌رئ وان دا هندئ ئه‌و شوکرا نعمه‌تئ نه‌کهن، وقه‌نجیا خودئ ژ بیر بکهن..

زانایین ته‌فسیرئ دبیرن: ئه‌ف بیستانه یئ مرؤقه‌کئ خودیناس وته‌قوادار بوو، وی بیستانی خو ب په‌نگه‌کئ جوان سه‌خبیر دکر، چاقئ خو باش ددایئ، وه‌چیا پیتقی بو زیده‌کرن وباشکرن به‌رئ وی ب کار دئینا، له‌و بیستانی وی ب خه‌مل که‌فت، وتشتئ دی یئ وی دکر ئه‌فه بوو ده‌مئ بیستانی وی ده‌اته به‌ری وی ده‌رگه‌هئ بیستانی ل به‌ر فه‌قیر وژاران فه‌دکر، وړئ ددا ه‌ر که‌سه‌کئ هه‌وجه بیت وه‌ندی بقیئ بو خو ژئ بیه‌ت.. وړژا دبوو دؤرا چنینه وی مرؤقین فه‌قیر گازی دکرنه ناڅ بیستانی تیرا خو ومالا خو رادکر وئ دی هه‌می ل سهر فه‌قیران به‌لاڅ دکر.. هه‌تا وه لئ هاتبوو فه‌قیر فیر بووبوون ل رؤژا چنینه هه‌ر ژ سپیدئ هه‌می دچوون قه‌ستا بیستانی وی زه‌لامی دکر بیئ ئه‌و بیژنه وان ژئ!

وی زه‌لامی هندک کوپ هه‌بوون وه‌کی بابئ خو د ته‌قوادار ومه‌رد نه‌بوون، له‌و گه‌له‌ک جاران وان گازنده ژ بابئ خو دکر، ودگوتنئ: ته‌ ئه‌م خراب کرین ب څان خیرین خو څه، وتشته‌ک ژ مالی مه‌ ته‌ بو مه‌ نه‌هیلا، ئه‌فه چ خیرن هنده تو دکه‌ی؟ به‌لئ وی گوئ خو نه‌ددا وان وئ به‌رده‌وام بوو د کارئ خو دا..

وده‌مه‌کی خودئ وه‌سا هه‌زکر زه‌لام مر.. وکوپن وی ل شوبنئ بوونه مه‌زنین مالی، وخودانین بیستانی، وان گوته ئیک ودو: ئه‌م وئ ناکه‌ین یا بابئ مه‌ دکر، ما ئه‌م چ مه‌جیورین مالی خو هه‌میئ بده‌ینه خه‌لکی!

به‌لئ گرفتاریا وان ئه‌و بوو وه‌کی به‌ری نوکه ژئ مه‌ گوئی، خه‌لک فیری هندئ بووبوون ده‌مئ دبوو رؤژا چنینه ئه‌و ب خو بیئ که‌سه‌ک بیژنئ دچوونه ناڅ بیستانی وبارا خو دبر.. زه‌لامئ چاک ئه‌و فیری هندئ کربوون، فئجا کوپن وی ده‌می جه‌ئ وی گرتی، گوته ئیک ودو: ئه‌فه رؤژا چنینه نیژیک بوو، وخه‌لک دیسا هه‌می دی داجرینه سهر سهرئ مه‌، ودئ داخوازا مالی مه‌ کهن، وئهم نه‌شپین ئیک ئیکه بچینه نک وپیژنئ: نه‌ئینه بیستانی هه‌وه

چو بار د ناڤ مالى مه دا نه مایه، قیجا لازم ئەم تشته کی بکهین بهلا وان پێ ژ مه قهبت..
وتشتی ئەو گههشتینی ئەو بوو یی ئایهتی بهحس ژێ کری کو ئەو سحاری زوی بچن فیتیپی
خۆ ههمی بچن هیشتا نه بوویه سپیده، وگافا بوو ئەو دەم یی فهقیر دئینه ناڤ بیستانی ئەو
دی بینن فیتی ههمی یی هاتیبه چنن، وچو ژێ نه مایه، هنگی ئەودێ زانن مهسهله چیه
وههمی دی زڤر نه مالتن خۆ.

هۆسا قهلسی وچریکی دلین وان تژی کرن، وکاری چاکێ بابێ وان د چاڤین وان کریت
کر.. و دیاره د ناڤ وان دا برایهک ههبوو پیچهکی ژ وان چیتر بوو، لهو وی بیرا برایتن خۆ ل
وئ قهنجیی ئینافه یا بابێ وان دکر، وگۆتی: ئەو بهرکهتا خودێ دهاقیته مالى مه ژ بهر وان
خیر وقهنجیان بوو یین بابێ مه دکر، قیجا ئەگهر ههوه بهیت ئەو بهرکهت د ناڤ مالى
ههوه دا بمینت، هوبن ژێ ل سهر رێکا بابێ خۆ ههپن، وفهقیران ژ مالى خۆ بێ بار نهکهن.
بهلی وهسا دیاره گۆتتا وی چو کار د وان نهکر، وئو ل وئ ئییهتا خراب نه دانه پاش یا وان
کریبه دلی خۆ، ونه بهس هنده.. بهلکی قی گۆتنی کار ل وی برای ب خۆ ژێ نهکر یی ئەو
گۆتی، لهو ئەو دبینن ئەو ژێ ل بهران بهر بهخیلیا برایتن خۆ لاواز بوو، ودویر نینه ئەو ژێ
دویماهیێ چوو به سهر رهئیا وان؛ چونکی دهمی ئەو سحارا زوی چووینه ناڤ بیستانی بو
چینی ئەو ژێ د گهل وان بوو، خۆ ژ وان قهدهر نه کریو، وئگهر ئەو ل سهر گۆتتا خۆ مابا
وئبصرار کربا، بهلکی خودێ ب وی ئەو ژ وئ دویماهییا خراب پاراست بان یا گههشتیی.

دویماهییا پیلانگیر و بهخیلی:

وسحاری زوی هیشتا رۆژ نههلاتی ودنیا یا تاری، خودانین بیستانی ب لهز ژ مالا خۆ
دهرکهفتن، و بهر ب بیستانی قه چوون، ودهمی ئەو د گهل ئیک ودو دناخفتن ژێ وان دهنگی
خۆ نزم دکر، ترسا وان ئەو بوو فهقیرهکی گوهر ل دهنگی وان بیت، قیجا ئەو ژێ د گهل وان
دهرکهفته بیستانی.. ئەو ب لهز چوون ودگۆتنه ئیک ودو: بلا ژ ئەڤرۆ وئقه ئیک ژ وان
مالى مه بخۆت!

وگافا ئەو گههشتینه بهر دهري بیستانی (موفاجهئیهکا) مهزن بو وان چیبوو، ئەقه چیه؟
کانی بیستانی مه یی ب خهمل، کانێ دار وبارین فیتی؟ چاڤین خۆ باش پهرخاندن، هیشتا
دنیا تاربه، یا ژ وان قه ژ بهر تاربی ئەو یین خهلهت بووین، ئیکی گۆته یی دی:

- کانێ بزڤرن.. ئەم یین خهلهت بووین!!

بەلێ نە.. ئەڤە بیستانی مەیه، جەیی ویه، مەعقول نینه ئەم ب رێکا بیستانی خۆ
نەکەڤین، پا ئەڤە چیە؟
ئێکی دی گۆت:

- ئەڤە بیستانی مەیه، بەلێ خولیا ب مە وەر بووی، و ئەم یێن ژێ مەحرووم بووین.. ئەم
ئەوین ل بەر بوو ئەم فەقیران ژێ مەحرووم بکەین.

ووان گەلەک زەحمەت ب هندی ڤە نەبر ئەو ئەگەر ڤی بەلایی بزانی یا هاتییه سەری وان،
دوھی پۆژناڤایی ئەو ژ ناڤ بیستانی خۆ زڤری بوون و بیستانی وان یی دورست، ونوکه
هیشتا پۆژ نەهەلاتیه ئەو یێن هاتین و بیستان نە ئەو یی وان مەغرب هیلای! ئەگەر مەسەله
غەزەبا خودی نەبت، پا دێ چ بت؟

هنگی ژ نوی وان دەست دا لۆمەکرنی.. و برایی وان ئەوی جارەکی بیرا وان ل قەنجیی
ئینایه ڤە، پاشی وی ژێ خۆ دایه د گەل پێلا وان، جارەکا دی خۆ ب کراسی شیرەتکاری
نیشا وان دا و گۆت: من چ گۆتە هەو؟ ئەها ئەڤە ئەنجامی وی بەخیلیی بوو یا دلێن هەو
رەش و تاری کری..

و هۆسا قەدەرا خودی د دەر حەقا زالمان دا ب جە هات، غەزەب باری، و مال چوو،
و کۆڤان و کەسەر مان دلان دگۆڤیشن، و هەناڤان دسوژن، و خودانان ب خەم دئێخن، ل وی دەمی
نە کۆڤان ونە کەسەر فایدیهکی ناگەهینتە خودانی..

دەرسا دویمایهیی:

زانایی مەزن ئبن قەیم دبیژت: خودایی مەزن بەحسی خودانی بیستانی ووی بەلایا
گەهشتیه وان بۆ مە دکەت.. فەقیر و ژاران بارەک د مالی وان دا هەبوو، ئەگەر ئەو ب پۆژ
چووبان و فێقییی خۆ چنیا، ئەو دا وئ بۆ خۆ بەن یا ژ بەر وان دما، بەلێ ئەو ب شەف چوون
دا فێقی بچن بەری فەقیرەک بیژت، ئینا خودی ئەو عقوبەدان و ب شەف دەمی ئەو دڤستی
غەزەبا خۆ دارپتە سەر بیستانی وان و ئەو هەمی خراب کر، مەعنا: دەمی وان حیلە کری دا
بارا فەقیران د مالی خۆ دا نەهیلن، خودی مالی وان هەمی بر، و دەرسەک د ڤی چەندی دا
هەیه بۆ هەر کەسەکی حیلەکی بکەت دا حەقەکی ژ حەقین خودی، یان حەقین بەنیان، پویچ
بکەت.

پشکا دووی

سهرهاتیین د سونه تا پیغه مبهری
دا هاتین

ئەو سەرھاتیین پیغەمبەری - سلاڤ لی بن - بۆ مە ڤه گواستین

پیغەمبەری ژێ - سلاڤ لی بن - د گۆتینن خۆ یێن جودا جودا دا ھندەک سەرھاتی
ژ مللەتین بۆرین بۆ مە ڤه گواستین، بۆ ھندی دا ئەم عیبرەتان بۆ خۆ ژێ وەرگیرین،
ومفایی ژێ ببین.. ئەڤ سەرھاتییە ھەمی د واقعی بووینە، و ب دورستی چیبووینە، نە
کو ژ خەیاڵی ھاتینە ڤه ھاندن، و ھەر تەشتەکی پیغەمبەری - سلاڤ لی بن - بۆ مە ڤه گیرابت
ژ وەحیا خودییە، و ئەو ژ بەر خۆ ناخفت، وەکی د ئایەتەکی دا ھاتی: ﴿وَمَا يَنْطِقُ عَنِ
أَلْهَىٰ ۖ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ﴾.

و ئەو سەرھاتیین پیغەمبەر - سلاڤ لی بن - ڤه گوھیزت مسوگەر گەلەک دەرسین
تەرەوی یێن مەزن دێ تیدا ھەبن، و ل ڤیرئ مە ل بەرە - ئەگەر خودی ھەز بکەت - ھەر
جار ئیک ژ وان سەرھاتییان یێن پیغەمبەری - سلاڤ لی بن - بۆ مە ڤه گیراین،
ڤه گوھیزین، و ب کورتی ئیشارەتی بدەینە وان دەرسان یێن ژێ دئینە ڤه گواستن، و وان
مفایین تیدا ھەبن.

سهرهاتیا وان ههر سی زهلامین دهری شکفتی لی هاتیه گرتن

وئهفه ئیک ژ وان سهرهاتیانه یین پیغمبهری -سلاف لی بن- ژ مللهتین بهری مه بو مه فهگیراین بو هندئ دا بهری مه بدهته ریکا رزگارپوونی ل دهمی کو تنگافی ب سهر مه دا دئین.. پیغمبهری -سلاف لی بن- ب فهگیرینا قی سهرهاتییی دثیا مه ل هندئ ئاگههدار بکهت کو (تهوهسسولا) ب کربارتین باش خودانی خو ژ تنگافییین دنیا یی رزگار دکهت، وکو کربارتین باش (وئخلاص وترسا ژ خودئ سهرئ ههمی باشیانه) ل دنیا یی بهری ئاخرهتی مفای دگههینته خودانی خو.

و ژ ربوایهتین جودا جودا یین قی حه دیسی بو مه ئاشکهر دبت کو پهنکه پتر ژ جارهکی پیغمبهری -سلاف لی بن- ئەف سهرهاتییه بو صهحابیین خو فهگیرا بت، تشتی گرنگیا قی سهرهاتییی وکارتیکرنا وئ یا باش ل سهر رهفاری مروقی دگههینت^(۱).

وبهری ئەم قی سهرهاتییی فهگیرین هیژای گوتنی یه بیژن: ئیمامی بوخاری پشتی سهرهاتییا (خودانین شکفتی) سهرهاتییا قان ههر سی مروقان فهگیرت، وزانیی ناقدار (ئبن حهجر) دبیزت: ههر وهکی ئەفه ئیشارهتهکه ژ بوخاری بو وئ ربوایهتی ئەوا دبیزت مهخسهد ب پهیشا (الرقیم) ئەوا د قی ئایهتی دا هاتی: ﴿أَمْ حَسِبْتَ أَنَّ أَصْحَابَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيمِ كَانُوا مِنْ آيَاتِنَا عَجَبًا﴾ (الکھف: ۹) ئەف ههر سی مروقه بوون یین شکفت لی هاتییه گرتن.

(۱) پتر ژ زانایهکی ئەف حه دیسه ربوایهت کریمه وهژمارهکا جوداهییین (شکلی) د ناقهرا ربوایهتین وان دا ههنه، تشتی هندئ دگههینت کو پیغمبهری -سلاف لی بن- پتر ژ جارهکی ئەف سهرهاتییه گوتیه، ژ وان یین ئەف حه دیسه ربوایهت کری: بوخاری، موسلم، ئحمهد، بهزار، طهبرانی، ئهبویهعلا، وئبن حبان.

ئه‌ف ههر سێ زه‌لامه‌ کێ بوون؟

د هه‌می رېوايه‌تێن ئێ هه‌دیسێ دا ناڤێن ئان ههر سێ زه‌لامان نه‌هاتینه، وێو مه‌ ئاشکه‌را نه‌بوویه‌ کانێ ئه‌و خه‌لکێ کێژ وه‌لاتینه، وکه‌نگی ژیاينه، ب تنێ رېوايه‌ته‌ک تنې نه‌بت يا (طه‌به‌رانی) فه‌گوه‌استی^(۱) تێدا هاتیه‌به‌ کو ئه‌ف ههر سێ زه‌لامه‌ ئسرائیلی بوون، وئه‌گه‌ر هات وئه‌و ئسرائیلی بن هزر پتر دێ بۆ هه‌ندێ چت کو ئه‌و ل وه‌لاتێ شامێ ژیاينه.

ههر سێ زه‌لام ل چۆلێ:

پێغه‌مبه‌ر - سلاڤ لێ بن- بۆ مه‌ ئاشکه‌را دکه‌ت کو ئان ههر سێ زه‌لامان پۆژه‌کێ ژ ئان دا ئێک و دو کو پێکفه‌ ده‌رکه‌فنه‌ چۆلێ، چ بۆ گه‌ریان بت، چ بۆ کۆمکرنا قوبته‌کی یان داران بت، د رېوايه‌تا بوخاری دا هاتیه‌به‌: ﴿انطَلَقَ ثَلَاثَةٌ نَفَرٍ مِّنْ كَانَ قَبْلَكُمْ حَتَّىٰ آوَاهُم الْمَبِيتُ إِلَىٰ غَارٍ فَدَخَلُوهُ، فَانْحَدَرْتُ صَخْرَةٌ مِّنَ الْجَبَلِ فَسَدَّتْ عَلَيْهِمُ الْغَارَ..﴾ سێ که‌س ژ ملله‌ته‌کێ به‌ری هه‌وه ده‌رکه‌فنبوون و بۆ نه‌ستنی ئه‌و چوونه د شکه‌فته‌کێ شه، که‌شه‌ک ژ چیا ی شه‌ره‌ست وکه‌فته به‌ر ده‌رێ شکه‌فتێ وده‌ر ل وان هاته‌ گرتن.

ژ ئێ رېوايه‌تێ ئاشکه‌را دب‌ت کو ئه‌و ههر سێ زه‌لام مابوونه ل چۆلێ هه‌تا لێ بوویه شه‌ف، له‌و وان قه‌ستا شکه‌فته‌کێ کر دا بۆ وان بته نهانی هه‌تا سپێدێ، و د هه‌نده‌ک رېوايه‌تێن دی دا هاتیه‌به‌: ﴿بَيْنَمَا ثَلَاثَةٌ نَفَرٌ يَمْشُونَ أَخَذَهُمُ الْمَطَرُ فَأَوْوَا إِلَىٰ غَارٍ فِي جَبَلٍ، فَانْحَدَتِ عَلَىٰ فَمِ غَارِهِمْ صَخْرَةٌ مِّنَ الْجَبَلِ فَانْطَبَقَتْ عَلَيْهِمْ..﴾ ل ده‌مه‌کی سێ که‌س ب رێقه‌ دچوون باران ل وان باری، قێجا وان خۆ ب شکه‌فته‌کێ را گه‌هاند ل چیا ی، وان هه‌ند دیت که‌شه‌ک ژ چیا ی شه‌ره‌ست وه‌ات ما ب ده‌رێ شکه‌فتا وان شه وده‌ر ل وان هاته‌ گرتن.

مه‌عنا: بارانی به‌رێ وان دابوو ئێ شکه‌فتێ، وه‌سا یا دیاره‌ کو بارانه‌کا هه‌ندا بۆش بوو کو به‌رێن مه‌زن وکه‌فران د گه‌ل بیه‌ت، وه‌هی ولیمشتا ل دۆل ونه‌الان پراکه‌ت له‌و وان مرۆڤان د خۆ را نه‌دیت بزقنه‌ مالین خۆ یان بمینه‌ن ل جه‌پن خۆ هه‌تا باران شه‌که‌ت، ووان دیت یا ژ هه‌میێ باشتر بۆ وان ئه‌وه ئه‌و به‌چن قه‌ستا شکه‌فته‌کا نێزیک ل چیا ی بکه‌ن.

(۱) وزانیێ ناقدار (ئبن هه‌جر) د کتێبا خۆ (فتح الباری) دا ئاشکه‌را دکه‌ت کو ئه‌ف رېوايه‌ته‌ یا ضه‌عیفه‌، وئیمامێ بوخاری ئێ هه‌دیسێ ل بن ئی بابی دئینت (باب ما ذکر عن بنی اسرائیل) تشتی هه‌ندی دگه‌هینت کو ئه‌و ژ ل وێ باوه‌رێ بوویه‌ کو ئه‌ف ههر سێ زه‌لامه‌ ژ ملله‌تێ ئسرائیلی بوویه‌.

وېشتی وان خوږ شکەفتی را گەھاندى وەزر کړی ئەو ژ مەترسیی خلاس بوون
خافله تییەکا مەزنتر ب وان کەفت دەمی وان دیتی کەفرەکی مەزن ژ چیاى قەرەستى وهاتى
مايه ب دەری وى شکەفتى قە یا ئەو لى،

ئەقە چ بوو؟

ئەو ژ چ رەقین.. و ب سەر چ هلبوون؟

تارییا شکەفتى تارییا شەقئ پتر ل وان رەش کر، چ بکەن؟ کەفر ژ ھندى گرانترە ئەو
وی پالښەدن، وچیايه کەس لى نینه ئەو ھەوار بکەن.. مانە تښتەکی مەزنە مرؤف
د قەبرەکی مەزن دا ب ساخى بېتە قەشارتن؟

ل قى دەمی تەنگاڤیى ھەمى پى ل وان ھاتنە گرتن ب تنى رېکەک نەبت، رېکا
خودى..

و ژ سیاڤى ھەدیسی بۆ مە ئاشکەرا دبت کو ئەف ھەر سى مرؤقە ژ خودان باوەران بوو،
لەو وان دان وستاندن د گەل ئیک کرن کانى ئەم چ بکەین؟

(تەوەسسولا) ب کریارین چاک:

گاڤا وان دیتی کەفرى دەر ل وان گرت، وکەسەک ژ مرؤڤین وان نابت ب جەى وان
بکەفت، وان گۆتە ئیک ودو: ژ خودى پښتەر کەس ب جەى مە ناکەفت وکەسەک نینه بشیت
د ھەوارا مە بېت، قیجا وەرن دا ئەم بۆ خو دوعا ژ خودى بکەین، وھەر ئیک ژ مە باشترین
کارى کو وی کرى بېژت بەلکى سەر خاترا وان کریارین مە ل بەرفرەھیى کرین خودى قى
تەنگاڤیى ژ سەر مە راکەت..

و ژ قى چەندى بۆ مە ئاشکەرا دبت کو دورستە بۆ مرؤڤى (تەوەسسولى) ب باشترین
کارى خو بکەت؛ دا خودى قەنجیى ل وی بکەت، یەعنى: سەحکەتى کانى چ کارى باش
ھەیه وی بەرى ھنگى کرى وی کارى بېژت وھەوارین خو پى بگەھینتە خودى دا بۆ خاترا وی
کارى خودى د ھەوارا وی بېت.. (تەوەسسولا) شەرى ئەقەیه، نە وەکی ھندەک نەزانان دەمی
دکەڤنە تەنگاڤیەکی ھەوارین خو دگەھیننە خودى کو بۆ خاترا مرؤقەکی یان دارەکی یان
بەرەکی د ھەوارا وان بېت، ئەقە کارەکی نە یى دورستە.

وباشترین کار کو مروث (تموه سسولن) پی بکته ئیخلاصه، یهعنی: نهو کاره یی مروثی بو خودی ب تنی کربت نهکو بو فایدهکی ژ فایدین دنیا یی، و ژ زانینا شان ههر سی زهلامان ههر ئیک ژ وان کارهکی خو یی ئیخلاص تیدا گوت..

زهلامی ئیک و قهدری دهیابان:

پیغه مبهری - سلاف لی بن- گوت: ﴿ قَالَ رَجُلٌ مِنْهُمْ : اللَّهُمَّ كَانَ لِي أَبَوَانِ شَيْخَانِ كَبِيرَانِ، وَكُنْتُ لَا أُغْبِقُ قَبْلَهُمَا أَهْلًا وَلَا مَالًا، فَتَأَيَّيْتُ طَلَبَ الشَّجَرِ يَوْمًا فَلَمْ أَرَحْ عَلَيْهَا حَتَّى نَامَا، فَحَلَبْتُ لَهَا غُبُوقَهَا فَوَجَدْتُهُمَا نَائِمَيْنِ، فَكَرِهْتُ أَنْ أُوقِظَهُمَا وَأَنْ أُغْبِقَ قَبْلَهُمَا أَهْلًا أَوْ مَالًا، فَلَبِثْتُ -وَالْقَدْحُ عَلَى يَدَيَّ- أَنْتَظِرُ اسْتِيقَاطَهُمَا حَتَّى بَرَقَ الْفَجْرُ وَالصَّبِيَّةُ يَتَضَاغُونَ عِنْدَ قَدَمَيَّ، فَاسْتَيْقَظَا فَشَرِبَا غُبُوقَهَا. اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتُ فَعَلْتُ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ وَجْهِكَ فَفَرِّجْ عَنَّا مَا نَحْنُ فِيهِ مِنْ هَذِهِ الصَّخْرَةِ ﴾ زهلامهکی ژ وان گوت: یا رهبی دایابین من د پیر ومهزن بوون، ومن چو ژ مال وعه یالی خو ب بهر وان نه دئیخستن، وروژدهکی خواستنا داران نهز گیرۆ کرم لهو نهز نهشیام وهکی ههر روژ ل روژ ئافای شیر بدوشم وبو وان بینم، وحه تا نهز هاتیم من شیر بو وان دوتی وئینای من دیت نهو یین نقشستین، قیجا من نه قیا وان ژ خهو پراکم ودلی من نهگرت بهری وان نهز شیر بدومه عه یالی خو، نهز مام وئامان د دهستی من دا وزار زارا بچوبکان ل بهر دهست وپییتن من هتا بوویه سپیده وئهو هشیار بووین وشیری خو قه خواری، یا رهبی نهگهر من نهوا هه بو کناری ته کربت تو مه ژ قی تهنگافییا قی که قری نه ییخستینی رزگار بکه.

کارهکی ب ساناهی نینه، هزر بکهن مروقهکی روژا خو هه مییی ل چۆلی بهت ب دویف پهری وکرنا داران قه، وحه تا پشتی روژ ئافا دبت ژ ل چۆلی بمینت گاغا دزقرته قه چهند دی یی وهستیای بت؟ وپشتی زقریه مال وشیر دوتی وهاتی دا شیفای دهیابین خو یین پیر و ب ناف سال قه چوویی بدهتی وی دیت نهو یین نقشستین دلی وی نهگرت دهیابین خو هشیار بکته ژ ترسین هندئ کو نهکو وان ب قی چهندئ نهخوش بت، وعدهتی وی نینه نهو بهری دهیابین خو شیفی بخوت، چ بکته؟

نامانی وی ما ددهستی دا نه وی شیف خوار ونه شیف دا عیالی خوئوین ژ برسان
دا ل نک وی دکره گری، وئو ب فی رهنگی ما هتا لی بوویه سپیده ودهیباین وی هشیار
بووین ووان شیر قهخواری ژ نوی وی خوارن خوار ودا عیالی خو!

کارهکی ب زهمهته، و ب تنی ئه و مروژ دشین پی رابین یین باوهریبا ب خودی
دلین وان تری کری.. و بچی وی ئهف کاره کر، گوټ: یا رهیی ئهگر من ئهوا هه بو کناری
ته کریت تو مه ژ فی تنگافیا فی کهفری ئه یخستینی پژگار بکه.

مهنا: بو هندی دا خودی ژ وی رازی بیت وی ئهف کاره کر بو ونه بو چو تشتین دی،
وچونکی ئهفی کاری وی ئیخلاص تیدا هه بو خودی دهوارا وی هات وچهندهکی کهفر ژ دهری
شکهفتی دویر ئیخست.

زهلامی دووی و ترسا ژ خودی:

﴿ وَقَالَ الْآخِرُ: اللَّهُمَّ إِنَّهُ كَانَتْ لِي ابْنَةٌ عَمَّ ، كَانَتْ أَحَبَّ النَّاسِ إِلَيَّ ﴾ وفي روايةٍ :
﴿ كُنْتُ أَحِبُّهَا كَأَشَدِّ مَا يُحِبُّ الرَّجَالُ النِّسَاءَ ، فَأَرَدْتُهَا عَلَى نَفْسِهَا فَأُمْتَنَعَتْ مِنِّي حَتَّى أَلَّتْ
بِهَا سَنَةً مِنَ السِّنِينَ فَجَاءَنِي فَأَعْطَيْتُهَا عَشْرِينَ وَمِئَةً دِينَارٍ عَلَى أَنْ تُحْلِيَ بَيْنِي وَبَيْنَ نَفْسِهَا
فَفَعَلَتْ ، حَتَّى إِذَا قَدَرْتُ عَلَيْهَا ﴾ وفي روايةٍ : ﴿ فَلَمَّا قَعَدْتُ بَيْنَ رَجُلَيْهَا ، قَالَتْ: اتَّقِ اللَّهَ وَلَا
تَفْضُ الْحَاتَمَ إِلَّا بِحَقِّهِ ، فَانْصَرَفْتُ عَنْهَا وَهِيَ أَحَبُّ النَّاسِ إِلَيَّ وَتَرَكْتُ الذَّهَبَ الَّذِي
أَعْطَيْتُهَا. اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتُ فَعَلْتُ ذَلِكَ ابْتِغَاءً وَجْهَكَ فَافْرُجْ عَنَّا مَا نَحْنُ فِيهِ ﴾ یی دی گوټ:

یا رهیی من دۆتنامهک هه بو خوشتقیرین مروژ بوو ل نک من، و د ریوایهتهکا دی دا
هاتییه: من وهسا هه ژ دکر وهکی دژوارترین ههژیکرنا زهلامان ژن پی دقین، جارهکی من
داخوازا خرابیی ژ کر ئه و ل بهر نه هات، هتا دهی تنگافییهک ب سهر وی دا هاتی ئه و
هاته نک من، من سهد و بیست دینار دانن ب وی شهرتی ئه و خو ب دهست من قه بهردهت،
وی قه بویلکر، وگافا وی خو ب دهست من قه بهردای وئو شایمی، وی گوټ: تهقوا خودی
بکه ونه ب حلالی بت کچینییا من خراب نه که، ئینا من پشت دای وئو خوشتقیرین
مروژ بوو ل بهر دلی من ومن ئه و زیر ژی بو وی هیلا یی من دای، یا رهیی ئهگر من
ئهفا هه بو کناری ته کریت تو فی تنگافییی ژ سهر مه راکه.

(شهوهوت) دژوارترین رېكه شهیگان پې دئیتته مروځی، و ب تنی ئهو مروځه دشیت خو بپارېت یې باوهربیا ب خودی دلې وی تژی کری، ځی کچا هه ب ترسا وی یا مهزن ژ خودی نه ب تنی خو پراست بهلکی نه ژ هلامه ژی ژ غهفلتا وی هشیار کر، د ربوایه تهکا دی یا همدیسې دا هاتییه: گاځا زهلامی ځیای خرابییې بکته دؤتاما وی په جفی وی پسیار ژی کر: ته خیره؟ وی گوت: ((أخاف الله رب العالمین - نه ژ خودی خودایې ههمی چیکریان دترسم)) وگاځا زهلامی گوه ل ځی گوتنا وی بووی، باوهربیا ب خودی د دلې وی ژی دا هشیار بوو، لهو گوتی: د تنهگاځییې دا تو ژ وی دترسی وئز د بهر فدهییې دا ژی نه ترسم؟ پاشی وی پشت دایې و د دنیایې کهسهک ل بهر کهسهکی هند یا شرین نه بوو هندی ئهو ل بهر وی یا شرین، بهلې ب جه ئینانا ئه مری خودی ل بهر وی یا شرینتر بوو.

زهلامی سییې ودهسپاکې:

﴿وَقَالَ الثَّالِثُ: اللَّهُمَّ اسْتَأْجَرْتُ أَجْرَاءَ وَأَعْطَيْتُهُمْ أَجْرَهُمْ غَيْرَ رَجُلٍ وَاحِدٍ تَرَكَ الَّذِي لَهُ وَذَهَبَ، فَتَمَرَّتْ أَجْرُهُ حَتَّى كَثُرَتْ مِنْهُ الْأَمْوَالُ، فَجَاءَنِي بَعْدَ حِينٍ، فَقَالَ: يَا عَبْدَ اللَّهِ، أَدَّ إِلَيَّ أَجْرِي، فَقُلْتُ: كُلُّ مَا تَرَى مِنْ أَجْرِكَ: مِنَ الْإِبِلِ وَالْبَقَرِ وَالْغَنَمِ وَالرَّقِيقِ، فَقَالَ: يَا عَبْدَ اللَّهِ، لَا تَسْتَهْزِئْ بِي! فَقُلْتُ: لَا أَسْتَهْزِئُ بِكَ، فَأَخَذَهُ كُلَّهُ فَاسْتَأْفَقَهُ فَلَمْ يَتْرُكْ مِنْهُ شَيْئًا. اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتُ فَعَلْتُ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ وَجْهِكَ فَأَفْرُجْ عَنَّا مَا نَحْنُ فِيهِ، فَاَنْفَرَجَتِ الصَّخْرَةُ فَخَرَجُوا يَمْشُونَ﴾ وی سییې گوت: یا رهبی من هندهک پاله بو خو ب کری گرتن، پاشی من کریا هر ئیکی ژ وان دایې ئیک ژ وان تی نه بت ئهو چوو وکری یا خو نه بر، من پاری وی بو وی دا شولی هتا ئهو بوویه ماله کی مشه، پستی دهمه کی ئهو هات گوت: ئهی عهبدی خودی کری یا من بده من، من گوتی: نه مالې تو دینی ژ حیشترو چیل وپهز وبه نیان ههمی یې تهیه! وی گوت: ئهی به نییې خودی یاریان بو خو ب من نه که، من گوتی: نه ز یاریان ب ته ناکهم، ئینا وی ئهو مال ههمی بر وتشتهک ژی نه هیلا، یاره بی ئه گهر من ئه فا هه بو کناری ته کربت تو ځی تنهگاځییا ئه تیدا ژ سهر مه ږاکه، ئینا که څر ژ جه چوو وئهو دهرکه فتن.

نه کارې زهلامی سییې ژی کری ئه نجامی دله کی ب باوهربیی ئاځایه، خودانی کاری کری یا پالهیې خو دایې وی ودرنه گرت وچوو، و د ځی حالی دا فه توا دبېژت: وی هقی هه

پشتی هنگی کریا وی نهدهتی، نهخاسم ئهگهر چند سال د سهر را ببۆرن، بهلئ ترسا ژ خودی رئی نهدا وی ئهو قی کاری بکهت ئهگهر خو بو وی یی حهلال ژی بت، لهو وی کرییا وی بو وی زفراند، نه حهقی کاری وی یی پوژهکی بهلکی هزار قات پتر، چند دهرههمهک وی بو پالهی خو ب خودان کرن هتا بووینه مالییهتهکی مهزن، ووی حهق ههبوو هندهکی ژ وی مالی بو خو راکهت ؛ بهرانبهر کاری خو، بهلئ وی ئهو ژی نهکر، بوچی؟ ژ ترسین خودی دا!

ل ڦيرئ.. گاڦا وان همر سئ ڪارٽن ڇو ڀيڻ باش گوڙتين وداڇواز ژ خودئ ڪري ڪو ٻو
خاترا ڦان ڪاران ٽمو د ههوارا وان ٻيٽ خودئ داڇوازا وان ب جه ٽينا وعه مرهڪئ نوي داڻئ
وٽمو ژ ڦئ تنهنگاڦيا مهزن خلاس ڪرن.

سى دەرد.. و دەرمانەك:

حەژىركنا عەيالى وژنى و مالى ژ وان غەريزانە ييين خودى د گەل مروڤى داين ؛ دا د گەل مروڤى بژين وئەگەر هات و مروڤى -ب تەوفاقا خودى- شيا ڤان هەر سى شەهوتان ب شريعتى توخوبب بدەت دى شيت خو ژ دەردى وان يى مەزن پزگار كەت، وئەگەر وى هەڤسارى ڤان شەهوتان بەردا وگوە ل شريعتى نەما ئەڤ هەر سى دەردە بەرى وى دى دەنە هيلاكى..

وته قوا خودی و بیخلاف دهرمانی ئیکانه یی مروقی ژ شان ههر سی دهردان دپاریزت .
ئه شهیه ئهو دهرسا فی حدیسی دقیت مه لی هشیار بکته .

ئەو زەلامى سەد مەرۆف كوشتىن

ئەف سەرھاتىيە رەحما خودى يا بەرفرەھ بۆ مە بەرچاڧ دكەت، وكو دڧىت چو جارار
ئەم ژ رەحما خودى بى ھىقى نەبىن، و ژ تۆيى سست نەبىن.

ئەبوو سەعيدى خودى دىيىرت: پىغەمبەرى -سلاڧ لى بن- گۆت:

﴿كَانَ فِيمَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ رَجُلٌ قَتَلَ نِسْعَةً وَتِسْعِينَ نَفْسًا، فَنَسَّأَلُ عَنْ أَهْلِ الْأَرْضِ، فَدَلَّ عَلَى رَاهِبٍ، فَأَتَاهُ فَقَالَ: إِنَّهُ قَتَلَ نِسْعَةً وَتِسْعِينَ نَفْسًا فَهَلْ لَهُ مِنْ تَوْبَةٍ؟ فَقَالَ: لَا. فَقَتَلَهُ فَكَمَّلَ بِهِ مِائَةً. ثُمَّ سَأَلَ عَنْ أَهْلِ الْأَرْضِ، فَدَلَّ عَلَى رَجُلٍ عَالِمٍ فَقَالَ: إِنَّهُ قَتَلَ مِائَةَ نَفْسٍ فَهَلْ لَهُ مِنْ تَوْبَةٍ؟ فَقَالَ: نَعَمْ، وَمَنْ يَحُولُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ التَّوْبَةِ؟ انْطَلِقْ إِلَى أَرْضٍ كَذَا وَكَذَا؛ فَإِنَّ بِهَا أَنْاسًا يَعْبُدُونَ اللَّهَ فَأَعْبُدْ اللَّهَ مَعَهُمْ، وَلَا تَرْجِعْ إِلَى أَرْضِكَ؛ فَإِنَّهَا أَرْضُ سَوَاءٍ. فَاَنْطَلَقَ حَتَّى إِذَا نَصَفَ الطَّرِيقَ أَتَاهُ الْمَوْتُ، فَاخْتَصَمَتْ فِيهِ مَلَائِكَةُ الرَّحْمَةِ وَمَلَائِكَةُ الْعَذَابِ، فَقَالَتْ مَلَائِكَةُ الرَّحْمَةِ: جَاءَ تَائِبًا، مُقْبِلًا بِقَلْبِهِ إِلَى اللَّهِ. وَقَالَتْ مَلَائِكَةُ الْعَذَابِ: إِنَّهُ لَمْ يَعْمَلْ خَيْرًا قَطُّ. فَأَتَاهُم مَلَكٌ فِي صُورَةِ آدَمِيٍّ فَجَعَلُوهُ بَيْنَهُمْ، فَقَالَ: قِيسُوا مَا بَيْنَ الْأَرْضَيْنِ، فَإِلَى أَيَّتِهِمَا كَانَ أَذْنَى فَهُوَ لَهُ. فَقَاسُوهُ، فَوَجَدُوهُ أَذْنَى إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي أَرَادَ، فَقَبَضَتْهُ مَلَائِكَةُ الرَّحْمَةِ﴾.

يەئنى: د ئاف مللەتەكى بەرى ھەو دا زەلامەك ھەبوو نۆت ونەھ كەس كوشتبون،
ئىنا وى بۆ خۆ پىسار زانائىننى خەلكى عەردى كر (دا بچت پىسار تۆيى بۆ خۆ ژى
بكەت) ھندەكان بەرى وى دا عىبادەتكەرەكى، ئەو ھاتە نك وگۆتى كو وى نۆت ونەھ
كەس كوشتىنە، قىجا كانى تۆيەيك بۆ وى ھەيە يان نە؟ وى گۆتى: نە! ئىنا وى ئەو ژى
كوشت و ب وى كوشتى بوونە سەد، پاشى وى جارەكا دى پىسار زانائىن خەلكى عەردى
كر (دا پىسار تۆيى بۆ خۆ ژى بكەت) ھندەكان زەلامەكى زانا نىشا وى دا، ئەو ھاتە نك
وگۆتى كو وى سەد كەس كوشتىنە، قىجا كانى تۆيە بۆ وى ھەيە يان نە؟ وى گۆتى: بەلى،
ما كى ھەيە رىكى د ئاقبەرا وى وتۆيى دا بگرت؟ ھەرە فلان عەردى، ھندەك مەرۆف
ل وىرى ھەنە عىبادەتى خودى دكەن، تو ژى د گەل وان عىبادەتى بكە، ونەزقەرە عەردى

خو، چونکی ئەو عەردەکی خرابه. وئەو چوو.. حەتا دەمی پێ ب نیقی کری، مرن ڤیرا گەشت، ئینا ملیاکەتین رەحمی و یین عەزابی د وی دا ب هەڤرکی چوون، ملیاکەتین رەحمی گۆت: ئەو یی هاتی تۆبە کری، و ب دلێ خو قەستا خودی کره، و ملیاکەتین عەزابی گۆت: وی چو خێر نەکرینه، ئینا ملیاکەتە ل سەر رەنگی مەرۆشەکی هاتە نک وان، وان ئەو کره حەکم د ناڤهرا خو دا، وی گۆت: د ناڤهرا وی وهەردو عەردان دا بپیشن، ئەو پتر نیزیکی کیژ هەردوان بت ئەو بۆ وییه، وان ئەو پيشا، دیت ئەو پتر نیزیکی وی عەردییه یی دا قەست کەتی، ئینا ملیاکەتین رەحمی رها وی ستاند.

ڤی سهرهاتییی هژمارەکا مفا و عیبرەتان تیدا هەنە:

* ڤی زەلامی نۆت ونهه کوشتین ل دەمەکی ژ دەمان ئیمانی د دلێ دا سەر هەلدا، ونهفسا وی بهری وی دا تویی، مەعنا دڤیت مەرۆڤ چو جارن ژ کەسی بی هیشی نەبت کو بهری وی بکەفته باوهری وکاری چاک، دەمی (ئەبوو سەلهەمی) قەستا حەبەشە کری دا مشەخت بیت، عومەرئ کورێ خەطابی کەفته ریکا وی، و عومەر هنگی یی کافر بوو، عومەر پیچەکی نەرم د گەل ئاخفت، ئینا ئیکی پشتی هنگی گۆتە ئەبوو سەلهەمی: تو بیتری عومەر موسلمان بیت؟ وی گۆت: کەرێ خەطابی دئ موسلمان بت و عومەر موسلمان نابت! بەلێ عومەر موسلمان بوو، و بیژنە من: چەند هەنە عومەری دنیاسن وەک بەطەلی ئیسلامی، و چەند هەنە ئەبوو سەلهەمی دنیاسن؟

* چو جارن هزر نەکە فلان کەس -هەندی یی ساخ بت- یی دویره ژ رەحما خودی، و موسەحیلە بهری وی بکەفته ریکا خودی، گەلەک کەس هەبوون مە دنیاسن دویرتین کەس بوون ژ ریکا خودی، پاشی رۆژەک ب سەر دا هات بوونە ژ بەرچاقتین تەقواداران، و مەزنتین گازیکەران بۆ ریکا ئیسلامی.

* ئەڤی زەلامی دەمی ڤیای تۆبە بکەت و قەستا ریکا خودی بکەت، هەندەکان بهری وی دا راهبەکی عیبادهتکەر، ئەڤی راهبی هە یی چو علمی شەری ل نک نەهە، بیی زانین فەتوا دا، و ئەڤ فەتوا هە بوو ئەگەر تێچوونا وی و بەرزەکرنا ریکی ل بەر خەلکی.. ئەگەر تە ڤیا ریکا خودی بزانی پسپارا خو ب زانایی بکە ئەگەر خو -ل بەر چاڤ- عیبادهت و تەقوا یا وی یا کیم ژی بت، نەکو مەرۆڤی تەقوا یا وی یا زیدە ئەگەر علمی وی یی شەری یی کیم بت.. تەقوا یا وی فایدهیه بۆ وی، بەلێ زانینا زانایی فایدهیه بۆ خەلکی هەمی.

* چو ګونهه نینن دهرګههې تهوبې ل بهر مروځي بګرن، لهو کس بلا نهبيژت: من فلان ګونهه يا کړی، چاوا ئهز دې تویه کم؟ ئهګهر ګونهه چهنډ يا مهزن بت ژي، رهحما خودې مهزنتره.. بهلې ئهو کسې بڅيت تویه بکته، دڅيت ئهګهرين تویهکرنا دورست ل نک خو پيدا بکته، وئیک ژ مهزنترين ئهګهرين مانا ل سهر تويې ئهوه مروځ تیکهليا خرابان نهکته، وخو ژ وان جهان ژي دوير بيخت بين خرابي لي بهلاڅ.

* ودهرسا ژ ههميې مهزنتر يا کو ژ څي سهرهاتيبيې دئيته زانين ئهوه رهحما خودې ګلهک يا بهرفرههه، وهمر جارهکا مروځ پيچهکه ب نک خودې څه بچت، خودې ګلهک دې ب نک وي څه دئيت، خودايې مهزن ديژت: ﴿قُلْ يٰعِبَادِيَ الَّذِيْنَ اَسْرَفُوْا عَلٰٓى اَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوْا مِنْ رَّحْمَةِ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ يَغْفِرُ الذُّنُوْبَ جَمِيْعًا اِنَّهٗ هُوَ الْغَفُوْرُ الرَّحِيْمُ﴾.

* و ل دويماهيې دبت کسهک بيژت: پا چاوا دې چي بت څي مروځي سهد کس کوشتين، وههما هوښا ب ساناهي بچته بهحشتي، پا کاني حقي وان کسپن هاتينه کوشتن؟ بو بهرسف دې بيژين: تویه ګونههې ژي دبهت، ورژا قيامهتي خودې حقي کسې بهرزه ناکته، وئهو خودايې بهري څي قاتلي دايه تويې، ل بهر وي يا ب زهحمت نابت رژا قيامهتي وان مهقتولان ژي رازي بکته، ئهګهر ل سهر ئيمانې چووبن.

* ئهو زانايې قاضي نهبت حقي وي نينه حوکمي ل سهر خهلکي بدهت، يان هددې شهرعي ل سهر تاوانباران ب جه بينت، بهلکي يا ل سهر و ئهوه ئهو ريکا باش نيشا وي کسې بدهت يې پسيارا خو پي دکته، ومه ديت چاوا څي زانايې -د څي سهرهاتيبيې دا- نهګوته څي قاتلي: تو مروځهکي تاوانباري وحقي ته کوشتنه، هره چو پسياران ژ من نهکه.

ئەو ژنکا ئاڤدانا صەي

بريه به‌هه‌شتى

ئەفە ژى ئىك ژ وان سهرهاتىيانە يىن فرەهيا ره‌ما خودى بۆ مە به‌رچاڤ دكەت، وهندى دگه‌هينت كو دبت كارەكى ل به‌ر مروڤى يى كيم بت ل نك خودى گەلەك يى مەزن بت، ومروڤ پى بچتە به‌هه‌شتى.

بوخارى وموسلم هەردو ژ ئەبوو هورەيرەي ئەدگوهين دىيژت: پيغەمبەرى -سلاڤ لى بن- گۆت: ﴿ غُفِرَ لِمَرْأَةٍ مُّوَسِمَةٍ مَّرَّتْ بِكَلْبٍ عَلَى رَأْسِ رَكِيٍّ، يَلْهَثُ، (وفي رواية: قَدْ أَدْلَعَ لِسَانَهُ مِنَ الْعَطَشِ)، كَادَ يَقْتُلُهُ الْعَطَشُ، فَنَزَعَتْ حُفَّهَا، فَأَوْقَعَتْهُ بِخِمَارِهَا، فَنَزَعَتْ لَهُ مِنَ الْمَاءِ، فَسَقَتْهُ، فَغُفِرَ لَهَا بِذَلِكَ﴾.

يەئنى: گونەهين ژنەکا پويچ (زناکەر) هاتنە ژيبرن، چونكى ئەو د به‌ر صەيەكى را بۆرى ژ تيه‌نا دا ئەزمانى وى د دەڤى دا هاتبوو، ئينا وى پيلاڤا خۆ ژ پيى خۆ کر، وده‌رسۆکا خۆ پيڤه‌ کر، وهندەك ئاڤ بۆ پى هەلکيشا ودايى، ئينا ژ به‌ر وى چەندى گونەه بۆ وى هاتنە ژيبرن.

هژمارەکا دەرس ومفایان ژ ڤى سهرهاتىيى دئینە وەرگرتن:

* دڤيت نەئيتە هزرکرن کو ئەو کەسى ژ به‌ر کرنا هندەك گونەهان، خۆ ئەگەر ئەو گونەه يىن دمه‌زن ژى بت، ژ خودى دویر کەفت بت، دلى وى ژ ئيمانى وره‌مى يى قالایه، نه‌خير.. هيڤيىن خۆ دڤيت نه‌برين، ووه‌كى د سهرهاتىيا بۆرى ژى دا مە گۆتى: نابت چو جارن ئەم خۆ يى هيڤى بکەين کو فلان کەس موسته‌حيله‌ جاره‌كى بيتە سەر رى، يان خودى ره‌مى پى بيه‌ت، ئەڤ ژنا هە ژى وه‌كى زه‌لامى د سهرهاتىيا بۆرى دا مە ديتى، ئىك ژ وان کەسان بوو يىن ئىك ژ گونەهين مەزن (کەبائران) دکرن، به‌لى هيشتا شوينوارين باوه‌ريى د دلى دا مابوون.

* دبت هندەك کار هەبن ل نك خەلكى دى به‌ا بن، وئەو ب چاڤه‌كى كيم به‌رى خۆ بده‌نى، وئەو ب خۆ ئەو ل نك خودى گەلەك دمه‌زن بن، ئەگەر مروڤ ژ به‌ر خودى وبۆ

خودئ وی کاری بکەت، وئیک ژ وان کاران رەحم پئی برنە، نە رەحم برنا ب مرۆقەن
ب تنئ بەلکی خو رەحم برنا ب حەیانەتان ژئ، پینغەمبەر -سلاف لی بن- د گۆتتەکا
خو دا دبیتژ: ﴿الرَّاحُونَ يَرْحَمُهُمُ الرَّحْمَنُ، ارْحَمُوا أَهْلَ الْأَرْضِ يَرْحَمَكُم مِّنْ فِي السَّمَاءِ﴾.

* رەحم برنا ب حەیانەتی ئیک ژ وان کارین باشە یین خودئ خیرەکا مەزن پئی
دەتە مرۆقی، ئەگەر هات ووی ئەف کارە ب ئنیەتەکا دورست کر، قئی ژنی د گەل کاری
خراپی وئ دکر خودئ رەحم پئی بر وئەو برە بەحەشتی، چونکی وئ ژئ رەحم ب صەئ بر
وئەو ژ تینکاتییی رزگار کر، وپەروقاژئ قئی چەندئ ئەو کەسئ رەحمئ ب حەیانەتی نەبت
خودئ ژئ رەحمئ پئی نەبت، وئ ئیت د گەل مە -د سەرەاتییهکا بیت دا- کانئ چاوا
خودئ ژنەک برە جەهنەمی چونکی وئ کتەک حەبس کر، نە چو دایی، ونەهتلا ئەو ب خو
ب دەقئ خو بچەرت..

* مرۆقی خودان باوەر ب کرنا گونەهان -ئەگەر خو ژ گونەهین مەزن ژئ بن- کافر
نابت، وچئ نابت بو کەسئ قەطع بکەت کو ئەو گونەه خودانی دئ بەنە جەهنەمی،
چونکی دبت مرۆقەکی گونەهکار ژ گونەها خو تۆبە نەکەت ژئ بەلئ ھندەک کارین باش
بکەت، و ژ بەر وان کارین باش خودئ گونەهین وی یین مەزن ژئ ببەت، یا گرنگ ئەو
ئەصلئ ئیمانئ ل نک مرۆقی ھەبت، و دەمی کارەکی باش دکەت ئنیەتا وی یا خیرئ بت،
وئارمانجا وی خودئ بت، و ئەگەر ئەو زەلامئ سەد مرۆف کوشتین -وەکی د سەرەاتییا
بۆری دا مە دیتی- تۆبە کریت، یان حەزکرنا تۆبئ کەفتبەتە دلی، قئی ژنا فاحیشە دکر
-وەکی د قئی سەرەاتییی دا مە دیتی- تۆبە نەکرەو، بەلئ ئەو ب کرنا باشیی نە کو
ب تۆبە کرنئ چوو بەحەشتئ، قئجدا دقئیت دەشیار بین وکەسئ ب کرنا گونەهئ کافر
نەکەین، وحوکمی ب جەهنەمی ل سەر نەدەین.

* رەحم وقەنجیا خودئ گەلەک یا بەرفرەهە، وشەرت نینە ھەردەم دانا جزایی ل دویف
کاری مرۆقی بت، چونکی دبت ھندەک جارن مرۆقەک کارەکی کیم بکەت بەلئ خودئ
خیرەکا مەزن پئی بدەتی، وپۆژا قیامەتی ھندەک تشتین نەئینە سەر ھزرا مرۆقی ژ خودئ
چئ دبن، وەکی د ئایەتەکی دا هاتی: ﴿وَبَدَا لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مَا لَمْ يَكُونُوا يَحْتَسِبُونَ﴾ (۴)
سەرا کارەکی کیم ل بەر مە -کو ئاقدانا صەئ بوو- خودئ رەحم ب قئی ژنی بر وپە
بەحەشتئ.

* مەرۆف - ھەر مەرۆقەکی ھەبت - یی نیزیکی ژی بەحەشتی ویی نیزیکی ژی جەھنەمی
ژی، و دبت ئەو ب گۆتەکا بچوبک یان ب کارەکی کیم - ل بەر وی - ئەو بچتە بەحەشتی
یان جەھنەمی، پیغەمبەر - سلاڤ لی بن - دیبژت: ﴿الْجَنَّةُ أَقْرَبُ إِلَى أَحَدِكُمْ مِنْ شِرَاكِ نَعْلِهِ،
وَالنَّارُ مِثْلُ ذَلِكَ﴾ ژی بەر قی چەندی دقیت مەرۆف چو جارێ ب چاڤەکی کیم بەرێ خو
نەدەتە چو خێران، ھەر وەسا چو گۆنەھان ژی.. چونکی ئەو نزانت کانی ئەو خێر یان ئەو
گۆھە دێ چو ئینتە ریکا وی.

* خودی ئەگەر خێرا مەرۆقەکی قیا دێ بەرێ وی دەتە ریکا خێری، وتەو فقا وی دێ
دکەت کو خێری بکەت، وەکی کو بەرێ قی ژنی دایە سەر دەری قی بییری، دا ئەو وی
صەبی تێھنی ل ویری ببینت و ئافێ بدەتی، ودا پستی ھنگی خودی ژی بەر قی کاری وی
رەحمی پی ببەت.

نهو زهلامی دهینخوش

سهرهاتییا قی جاری ل دور مروقهکی دی دزفرت یی کو خودی تموفیقا وی دا بو کرنا دو کارین ودهسا یین وی ل ناخرهتی رزگار بکهن، دا بهری خو بدهینی کانئ نهو همدو کار چ بوون.

بوخاری وموسلم ژ نهبوو هورهیره ی شه دگوهیزن دبیرت: پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوټ: ﴿كَانَ تاجرٌ يُدائِنُ النَّاسَ، فَإِذَا رَأَىٰ مُعْسِرًا قَالَ لِفَتِيَانِهِ: تَجَاوَزُوا عَنْهُ؛ لَعَلَّ اللَّهَ أَنْ يَتَجَاوَزَ عَنَّا، فَتَجَاوَزَ اللَّهُ عَنْهُ﴾.

یهعنی: بازارگانهک هه بوو دهین ددانه خه لکی، وگافا وی کهسه کی بهردهست تهنگ دیتبا دگوته جحیلین خو: لییبورن، بهلکی خودی ژ ی ل مه بیورت، ئینا خودی ل وی بوری.

و د ربوایه تهکا دی دا یا نه سائی شه دگوهیزت هاتییه: ﴿إِنَّ رَجُلًا لَّمْ يَعْمَلْ خَيْرًا قَطُّ، وَكَانَ يُدائِنُ النَّاسَ، فَيَقُولُ لِرَسُولِهِ: خُذْ مَا تَيْسَّرُ، وَاتْرُكْ مَا عَسِرَ، وَتَجَاوَزْ؛ لَعَلَّ اللَّهَ تَعَالَىٰ أَنْ يَتَجَاوَزَ عَنَّا، فَلَمَّا هَلَكَ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُ: هَلْ عَمِلْتَ خَيْرًا قَطُّ؟ قَالَ: لَا، إِلَّا أَنَّهُ كَانَ لِي غُلَامٌ، وَكُنْتُ أُدائِنُ النَّاسَ، فَإِذَا بَعَثْتُهُ لِيَتَقَاضَىٰ قُلْتُ لَهُ: خُذْ مَا تَيْسَّرُ، وَاتْرُكْ مَا عَسِرَ، وَتَجَاوَزْ؛ لَعَلَّ اللَّهَ يَتَجَاوَزَ عَنَّا. قَالَ اللَّهُ تَعَالَىٰ: نحنُ أحقُّ بذلك، فَد تَجَاوَزْتُ عَنْكَ﴾.

یهعنی: زهلامهک هه بوو خیرهکا ب تنی ژ ی نه کربوو، ووی دهین د گهل خه لکی دکرن، ووی دگوته قاصدی خو: یی ههبت ژ ی وهرگره، ویی نهبت بهیله، بهلکی خودی ژ ی ل مه بیورت، وگافا نهو مری، خودی گوټی: ئه ری ته خیرهک کربیه؟ وی گوټ: نه، بهلی پا من خولامهک هه بوو، و من دهین د گهل خه لکی دکرن، وگافا من نهو دهنارت دا حهقی من وهرگرت، من دگوټی: یی ههبت وهرگره، ویی نهبت بهیله، بهلکی خودی ژ ی ل مه بیورت، خودی گوټی: ئه ژ ته ههقترب ب وی چهندی، نه ز ل ته بویریم.

فی زهلامی ئهوی خودی کهردم د گهل کری وبریه بهحهشتی، وهکی ژ سهرهاتییا وی دیار دبت، دو کارین باش بو ئاخرهتا خو پیشکیش کریون، ئهوه هردو کار ژی ئهقه بوون: * ئیک: لیپورین، ومه بهست ب لیپورینی ل قیری ئهوه وی بیپنا دهینداران تهنگ نه دکر وخو ل وان دگرت، ئه گهر هات و بهردهستی وان یی تهنگ با، وئف لیپورینه سی تشنان قه دگرت:

- کو خودانی دهینی خو ل دهینداری بگرت، و بیپنا وی تهنگ نه کهت ئه گهر خو ده می دانا دهینی بیت ژی، مادهم دهینداری بهردهستی وی یی تهنگه.

- کو ئهوه دهینداری عهفی کهت، و دهینی خو هه میی یان هندهکی پی بهیلت. - کو ئهوه د خواستنا دهینی خو دا یی نهرم و هه لیم وئهمان خوش بت، گوتهین زفر و قه سین نه خوش نه بیژت، وئه گهر دهینداری وی یی نه خوش ژی بت ئهوه د گهل وی یی جامیر بت.

* کاری دووی: هاریکاریا که سین پیتقی، ب ریکا دهستگرتنا وان، وئه گهر خودی قهنجی د گهل عه به دهکی خو کر و بهردهستی وی فره کر و مال دای، دقیت ئهوه ژی قهنجی د گهل عه بدین خودی بکهت و وان ژ تهنگاقیی بینته دهر، و خودی یی د خیرا عه بدی دا هندی عه بد د خیرا برایی خو دا بت، وهکی پیغه مبهری - سلاط لی بن- د گوتهکا خو دا گوئی. و بلا ئهوه ل بیرا خو بینته شه ئه گهر ئهوه ل جهی برایی خو یی دی با ووی ههوجهیی ب هاریکاریی هه با حالئ وی دا چ بت؟ ما ب خودی قه نائیت مهسه لی دهر نشیف بکهت ووی ههوجه بکهت؟

* و ژ بهر کو ئهف کاره ل سهر نه فسا مروقی یا ب سانا هی نینه ئهوه جزایی ژی دگه هته خودانی ژ یی کیم نینه، د حه دیسه کی ل دۆر خیرا فی کاری پیغه مبهر - سلاط لی بن- دبیزت: ﴿من سره أن ینجیه الله من کرب یوم القیامة، وأن یظله تحت عرشه فلینظر مُعْسِرًا﴾ وئه گهر جزا ژ جنسی کاری بت - وهکی دبیزن- ئهوه کهسی مروقه کی ژ تهنگاقیا دنیا یی رزگار بکهت، خودی ژ یی دئ وی ژ تهنگاقیا ئاخره تی رزگار کهت. ههر وهسا د دهر حه قا خیرا فی مروقی دا حه دیسه کا دی هه یه تپدا هاتیبه کو ئهوه کهسی دهینی بده ته ئیکی وخو لی بگرت ههر رۆژ هندی دهینی وی خیر بو دئیته نفی سین، هندی ده می دانا دهینی

نه هات بت، وئەگەر دەمى دانا دەينى هات و دەيندارى دەينى خو نه دا، هەر رۆژ دوجارکى
هەندى دەينى وى خيەر دى بۆ ئيتته نقيسين.

* و ژ قى سهرهاتيى دئيتە زانين کو دان و وەرگرتنا دەينى کارهکى دورسته، و
د هەديسين دورست دا هاتييه کو پيغه مبهري -سلاف لى بن- ب خو دەين ژ هەقالين خو
کريون.

* و ژ قى سهرهاتيى بۆ مە ئاشکەرا دبت کو هەر کەسهکى هزرا باش ژ خودايى خو
بکەت، خودى دى ل دويش هزرا وى بت، ئەف مەرۆفە ل خەلکى دپورى دگوت: دا خودى
ژى ل مە ببورت.. خودى لى بۆرى. و خودى د هەديسه کا قودسى دا دبئرت: ﴿أَنَا عِنْدَ ظَنِّ
عَبْدِي بِي، فَلْيُظَنَّ بِي مَا شَاءَ﴾، و د گەل گرنگيا هزرا باش دقيت ژ بير نه کهين کو هزرا باش
کارى اش ژى پى دقيت، ئەگەر نه راهيلا نا خوزيان ب تنى دبت چو پيشه نه ئيت!

ئەو زەلامی سەرا برایهکی خۆ دای

سەرھاتییا قی جاری ل دۆر بهایی براینیا ژ راستی و دورستی دزقوت یا کول سەر بناخهیی ههژیکرنا ژ بۆ خودی هاتییه ئافاکرن، نه کو ژ بهر مهصلحهتهکا دنیاایی، یان مفایهکی ئهزان.

ئیمامی موسلم ژ ئه‌بوو هورهیره‌ی -خودی ژێ رازی بت- قه‌دگوهیژت، دبیرت: پیتغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- گوت: ﴿إِنَّ رَجُلًا زَارَ أَخًا لَهُ فِي قَرْيَةٍ أُخْرَى، فَأَرْصَدَ اللَّهُ لَهُ عَلَى مَدْرَجَتِهِ مَلَكًا، فَلَمَّا أَتَى عَلَيْهِ قَالَ: أَتَيْنَ تُرِيدُ؟ قَالَ: أُرِيدُ أَخًا لِي فِي هَذِهِ الْقَرْيَةِ؟ قَالَ: هَلْ لَكَ عَلَيْهِ مِنْ نِعْمَةٍ تَرُبُّهَا؟ قَالَ: لَا، غَيْرَ أَنِّي أَحْبَبْتُهُ فِي اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ. قَالَ: فَإِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكَ بِأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَبَّكَ كَمَا أَحَبَّبْتُهُ فِيهِ﴾.

یه‌عنی: زه‌لامه‌کی سەرا برایه‌کی خۆ ل گونده‌کی دی دا، ئینا خودی ملیاکه‌ته‌ک کره د رپکا وی دا، گاڤا ئه‌و گه‌هشتیه‌ نک، گوتی: دئ کیشه‌ چی؟ وی گوت: دئ چمه‌ نک برایه‌کی خۆ ل قی گوندی، وی گوتی: ئه‌ری ته‌ قه‌نجیه‌ک ل وی کربه‌ دئ چی دا ئه‌و قه‌نجییا ته‌ ژ سەر خۆ ڤاکه‌ت؟ وی گوت: نه‌، به‌لی ئه‌ز بۆ خودی هه‌ز ژ وی دکه‌م، ملیاکه‌تی گوتی: ئه‌ز قاصدی خودیمه‌ بۆ ته‌ کو خودی هه‌ز ژ ته‌ کر، کا چاوا ته‌ هه‌ز ژ وی کر.

ژ قی هه‌دیسێ بۆ مه‌ ئاشکه‌را دبت کو براینی وحه‌ژیکرن ئه‌گه‌ر خوری بۆ خودی بت، ویا قالا بت ژ مه‌صلحه‌ت و فایدین دنیاایی، خیره‌کا مه‌زن تیدا هه‌یه‌.. وژبلی دیارکرنا قه‌در و بهایی براینیا راست و دورست، ئه‌ف هه‌دیسه‌ ده‌رس و عیبه‌رتین ب مفا بۆ مه‌ تیدا هه‌نه‌، ژ وان:

* سهره‌دانا مرۆقی بۆ برایه‌کی مرۆقی یی خودان باوهر ب تایبه‌تی ئه‌گه‌ر جه‌ی ئه‌و یی ئاکنجی بت نه‌ ل سەر رپکا مرۆقی بت، خیره‌کا مه‌زن تیدا هه‌یه‌، به‌لکی ئه‌و ئه‌گه‌ره‌که‌ ژ ئه‌گه‌رتن چوونا خودانی بۆ به‌هه‌شتی، ئیمامی طه‌به‌رانی ژ پیتغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن-

* د همدیسه کا خو دا پیغه مبهړ - سلاف لی بن- دبېژت: ﴿إِنْ مِنَ الْعِبَادِ عِبَادًا يَغِطُهُمُ الْأَنْبِيَاءُ وَالشَّهَدَاءُ﴾ د ناف بهن بیان دا هنده ک هه نه پیغه مبهړ وشه هید هسوبیدی پی دبه ت، هنده کان گوټ: ئەو کینه ئەی پیغه مبهړی خودی؟ گوټ: ﴿هُمْ قَوْمٌ تَحَابُوا بِرُوحِ اللَّهِ، عَلَى غَيْرِ أَمْوَالٍ، وَلَا أَنْسَابٍ، وَجُوهَهُمْ نُورٌ، عَلَى مَنَابِرٍ مِنْ نُورٍ، لَا يَخَافُونَ إِنْ خَافَ النَّاسُ، وَلَا يَحْزَنُونَ إِنْ حَزَنَ النَّاسُ﴾ ئەو هنده ک مروځن بو خودی هه ز ژ ئیک و دو کرییه، نه ژ بهر مالی، یان مروځاینی، رویین وان پونا هینه، و ل سهر هنده ک مینه رانه ژ پونا هیی، ئەو ناترسن دهمی خه لک دترسن، و ب خه م ناکه څن دهمی خه لک ب خه م دکه څن.

* ههر وه سا ژ وان مفایین ژ قی همدیسی دئینه وهرگرتن:

- ۱- هندی ملیاکه تن دشین خو بیننه سهر پهنکی مروځان، و بین د گهل مروځی باخن.
- ۲- څیان سالوخته ته که ژ سالوخته تین خودی، دقیت بو وی بیه ده سنی شان کرن بیی (ته نویل وته کیف وته شبیه).

سهرهاتییا ئیبراهیمی د گهل مهزنه کی دنیایی

سهرهاتییا فی جاری ئیک ژ وان سهرهاتییا نه یین ب سهری بابی پیغه مبهرا ن
ئیراهیمی - سلاف لی بن- وژنکا وی سارایی هاتین، وئف سهرهاتییه د قورئانی دا
نه هاتییه، بهلی ئیکا نئیزیک ژ وی د تهوراتی دا هاتییه د (سفر التکوین) دا ئیصحاا
(۱۲)ی.

بوخاری وموسلم ژ پیغه مبهری - سلاف لی بن- شه دگو هیزن، دییژت: ﴿لَمْ يَكْذِبْ
إِبْرَاهِيمُ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - إِلَّا ثَلَاثَ كَذَبَاتٍ، يُثَبِّتُ مِنْهُنَّ فِي ذَاتِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، قَوْلُهُ: ﴿إِنِّي سَقِيمٌ﴾،
وَقَوْلُهُ: ﴿بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ هَذَا﴾. وَبَيْنَا هُوَ ذَاتَ يَوْمٍ وَسَارَةُ إِذْ أَتَى عَلَى جَبَّارٍ مِنَ الْجَبَّارَةِ، فَقِيلَ لَهُ:
إِنَّ هَا هُنَا رَجُلًا مَعَهُ امْرَأَةٌ مِنْ أَحْسَنِ النَّاسِ، فَأَرْسَلْ إِلَيْهِ، فَسَأَلَهُ عَنْهَا، فَقَالَ: مَنْ هَذِهِ؟ قَالَ:
أُخْتِي. فَأَتَى سَارَةَ قَالَ: يَا سَارَةُ لَيْسَ عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ مُؤْمِنٌ غَيْرِي وَغَيْرِكَ، وَإِنَّ هَذَا سَأَلَنِي
فَأَخْبَرْتُهُ أَنَّكَ أُخْتِي، فَلَا تُكَذِّبِي. فَأَرْسَلَ إِلَيْهَا، فَلَمَّا دَخَلَتْ عَلَيْهِ ذَهَبَ يَتَنَاوَلُهَا بِيَدِهِ، فَقَالَتْ:
اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتُ آمَنْتُ بِكَ وَبِرَسُولِكَ وَأَحْصَنْتُ فَرْجِي إِلَّا عَلَى زَوْجِي فَلَا تُسَلِّطْ عَلَيَّ الْكَافِرَ.
فَأَخَذَ، فَقَالَ: ادْعِي اللَّهَ لِي وَلَا أَضْرُكَ. فَدَعَتْ اللَّهَ فَأُطْلِقَ. ثُمَّ ذَهَبَ يَتَنَاوَلُهَا بِيَدِهِ الثَّانِيَةَ فَدَعَتْ:
اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتُ آمَنْتُ بِكَ وَبِرَسُولِكَ وَأَحْصَنْتُ فَرْجِي إِلَّا عَلَى زَوْجِي فَلَا تُسَلِّطْ عَلَيَّ الْكَافِرَ؛
فَأَخَذَ مِثْلَهَا أَوْ أَشَدَّ. فَقَالَ: ادْعِي اللَّهَ لِي وَلَا أَضْرُكَ. فَدَعَتْ، فَأُطْلِقَ. فَدَعَا بَعْضَ حَبِيبَتِهِ فَقَالَ:
إِنَّكُمْ لَمْ تَأْتُونِي بِإِنْسَانٍ إِنَّمَا أَتَيْتُمُونِي بِشَيْطَانٍ. فَأَخَذَهَا هَاجِرًا، فَأَتَتْهُ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي، فَأَوْمَأَ بِيَدِهِ:
مَهْيَا؟ قَالَتْ: رَدَّ اللَّهُ كَيْدَ الْكَافِرِ فِي نَحْرِهِ، وَأَخَذَ هَاجِرًا.﴾

یهعنی: سی جاران تی نهبت، ئیراهیمی - سلاف لی بن- قهت دره و نه کربوون، دو
ژ وان بو خودی بووینه، ئیک نهو بوو دهمی گوئییه ملله تی خو: نهزی نساخم، ویا دی
دهمی گوئی: صه نه می مهزن صه نه میتن دی یین شکاندین، و جاره کی دهمی نهو وسارا
د گهل ئیک نهو هاتنه وهلاتی زرته که کی ژ زرته کان، ئینا هنده کان گوته وی: زه لامه کی

هاتی جوانترین ژن د گهل دایه، وی هنارته د دویف دا وپسپارا وئ ژ وی کر، وی گۆت: ئه و خویشکا منه، پاشی ئه و هاته نک سارایی وگۆتی: ژبلی ومن ته خودان باوهرهک ل سهر پوویی عهردی نینه، وئی پسپارا ته ژ من کر من گۆتی کو تو خویشکا منی، قیجا تو من درهوین دهرنهئیخه، مهلکی هنارته ب دویف سارایی را، وگاڤا ئه و چوویه نک، ئه و چوویی دا دهست بکهتی، وئ گۆت: یا رهیبی ئه گهر من باوهری ب ته وپیغه مبهری ته ئینابت، وناموبسا خو پاراست بت، تو چو کافران ل سهر من زال نهکه، ئینا دهستی وی هسک بو، مهلکی گۆتی: دوعایان بو من بکه دهستی من چی بیت ئه ز چو زیانی ناگه هینمه ته، وئ دوعا ژ خودی کرن، دهستی وی چیوو، جارهکا دی ئه و چوویی دا دهست بکهتی، وئ دوعا کر: یا رهیبی ئه گهر من باوهری ب ته وپیغه مبهری ته ئینابت، وناموبسا خو پاراست بت، تو چو کافران ل سهر من زال نهکه، ئینا ئه و وهکی جارا دی وخرابتر لی هات، وی گۆتی: دوعایی بو من بکه ئه ز زیانی ناگه هینمه ته، وئ دوعا بو کرن، ئه و چیوو، ئینا مهلکی گازی هندهک دهرگه هقانین خو کر، وگۆته وان: ئه فه نه مروّقه ههوه بو من ئینای، ئه و شهیتانه.. ووی هاجهر دایی دا خدامینیا وئ بکهت، گاڤا سارا هاتییه نک ئیبراهیمی ئه و یی ژ پیمان فه بوو نقیژ دکر، ئینا وی ب دهستی ئیشارهت دایی کو چی چیوو، وئ گۆتی: خودی پیلانا کافری ل وی زفراند.. وهاجهر بو خدامینی دایی.

ژ قی حه دیسی چهند دهرسهک بو مه ئاشکهرا دبن:

* ده می پیغه مبهر -سلاف لی بن- دبیرت: ئیبراهیمی ژ سی درهوان پیقه تر نه کرینه، مه خسه د ب په یقا (دره وئ) ل قییری ئه و گۆتنه یا ب سهر فه وهکی دره وئ بت، وئو ب خو مه جالی (ته ئوبلی) تیدا هه بت، یه عنی ژ وی نه وعی بت یی ب عهره بی دبیرتی: (ته عریض) کو تو ناخفته کی بیژی یی به رانبه ری ته ب ره نگه کی تی بگه هت، وئو ب خو مه خسه دا ته تشته کی دی بت، وهکی جاره کی ده می پیغه مبهری -سلاف لی بن- پسپارا له شکه ری قوره شیان ژ زه لامه کی کری، کانی ئه و ل کیقه نه، وی گۆتی: ئه ز دئ بو ته بیژم، به لی تو ژ دی بو من بیژی کانی تو ژ کی یی، گۆت: بلا، وپشتی وی جهی له شکه ری کافران بو گۆتی، پیغه مبهری -سلاف لی بن- گۆتی: ئه ز ژ ئاقیمه، وی هزرکر مه خسه دا وی ئه وه ئه ز خه لکی عیراقیمه، چونکی عهره بان ژ بهر دجله وفوراتی دگۆته خه لکی عیراقی کورپن ئاقی، وئو ب خو مه خسه دا پیغه مبهری -سلاف لی بن- ئه و نه بوو.

* و ژ ځی سهرهاتیې ناشکرا دېت کو خودی بهرېقانیې ژ خودان باوهران دکهت، وهکی د نایهتېکې ژی دا هاتی: ﴿إِنَّ اللَّهَ يُدَافِعُ عَنِ الَّذِينَ آمَنُوا﴾ بهلې ب وی شهرتی مروځی خودان باوهر ب دورستی خو بهیلته ب هیڅیا وی څه، و د حه دیسه کا دی دا هاتییه: ل بهر فره هیې تو خودی بنیاسه، ل تهنگاځیې ئه و دی د ههوارا ته ئیت، وئبراهیمی وساریې ههردوان تهو کوللا ب دورستی دا سهر خودی، خودی د ههوارا وان هات.

* و ژ ځی سهرهاتیې دئیته زانین کو ژ سونه تا پیغه مبهرا نه ههر جاره کا ئیک ژ وان کفتبا تهنگاځیه کی دا ئه و قهستا نقیژې کهت، وصه حاجی دبېژن: ههر جاره کا خه م وتهنگاځیه ک گه هشتبا پیغه مبهری -سلاف لی بن- ئه وی قهستا نقیژې ذکر.. و ژ صه لاحه ددینی دئیته څه گوهاستن کو پوژا شهرې شهقا بهری هنگی حه تا درهنگی شهف نقیژ ذکر، وسهری خو ددانا سوجدی وههوارېن خو دگه هاندنه خودی ودوعایا سهرکه فتنی ژی ذکر، وزانایې مهزن (شیخ الإسلام ابن تیمیه) گاځا مهسهله علمی ل بهر ئاسی ببا، دچوو سوجوودی ودگوټ: (یا معلم ابراهیم علمنی) وهنگی سهری خو رادکر حه تا ئه وئالوژی ل بهر څه ببا.

* و تهو هسولا دورست ژ ځی سهرهاتیې بو مه بهرچاف دېت، کو تهو هسولا ب کاری چاکه، گاځا سارا کف تییه تهنگاځیې وئ تهو هسول ب ئیمان وده همن پاقژیا خو کر کو خودی وئ ژ ځی کافری بپاریزت.

* و ژ ځی سهرهاتیې دئیته زانین کو دېت هندهک جاران فتنه ژ مروځی داعیه مهزنتر بت، وهنگی لومه ل وی نایته کرن ئه گهر ئه و ل بهر انبه ر فتنی چه میا، ب شهرته کی وی د دل دا ب ځی چهندي خوش نه بت، وهکی کو ژنکا ئبراهیمی ژی هاتییه ستاندن، و ب تنی هاتییه برن بو وی مهلکی ژوردار، وئبراهیمی چو ژی نه هاتی.

* و ژ لایه کی دی څه دئیته زانین کو دورسته بو مروځی داعیه وخودان باوهر کو دیاریې ژ مهزنین دنیایې وهرگرت، ئه گهر خو ئه و مهزن دفاسق یان کافر ژی بن، بهلې ب شهرته کی وهرگرتنا وئ دیاریې نه ل سهر حسیا تهنازوله کی یان موداهنه یه کی بت.

ناقدانا بیستانانی

مروانی خیرکه

د حه دیسا فی جاری دا، پیغه مبهـر -سلاف لی بن- بو مه به حسنی زهلامه کی خیرکه ر دکهت ژ ئوممه تهکا بهری مه، وئهو قهدر وبهایی وی هه ی ل نک خودی، ئیمامی موسلم ژ پیغه مبهـری -سلاف لی بن- ربوایهت دکهت، دبیتژت: ﴿بَيْنَا رَجُلٌ يَمْشِي بِفَلَاةٍ مِنَ الْأَرْضِ، فَسَمِعَ صَوْتًا فِي سَحَابَةٍ: اسِقْ حَدِيقَةَ فُلَانٍ، فَتَنَحَّى ذَلِكَ السَّحَابُ فَأَفْرَغَ مَاءُهُ فِي حَرَّةٍ، فَإِذَا شَرْجَةٌ مِنْ تِلْكَ الشَّرَاجِ قَدْ اسْتَوْعَبَتْ ذَلِكَ الْمَاءَ كُلَّهُ، فَتَتَبَعَ الْمَاءَ، فَإِذَا رَجُلٌ قَائِمٌ فِي حَدِيقَتِهِ يُحَوِّلُ الْمَاءَ بِمَسْحَاتِهِ، فَقَالَ لَهُ: يَا عَبْدَ اللَّهِ، مَا اسْمُكَ؟ قَالَ: فُلَانٌ، لِلَّاسِمِ الَّذِي سَمِعَ فِي السَّحَابَةِ، فَقَالَ لَهُ: يَا عَبْدَ اللَّهِ، لِمَ تَسْأَلُنِي عَنِ اسْمِي؟ فَقَالَ: إِنِّي سَمِعْتُ صَوْتًا فِي السَّحَابِ الَّذِي هَذَا مَاءُهُ، يَقُولُ: اسِقْ حَدِيقَةَ فُلَانٍ لِاسْمِكَ، فَمَا تَصْنَعُ فِيهَا، فَقَالَ: أَمَا إِذْ قُلْتَ هَذَا، فَإِنِّي أَنْظُرُ إِلَى مَا يُخْرُجُ مِنْهَا، فَأَتَصَدَّقُ بِثُلُثِهِ، وَأَكُلُ أَنَا وَعِيَالِي ثُلُثًا، وَأَرُدُّ فِيهَا ثُلُثَهُ﴾.

یهـعنـی: دهمه کی زهلامه ک ل چوله کی دچوو، دهنکه ک ژ عهـوره کی هاتـی: ههـره بیستانانی فلانی ئاقده، وی عهـوری خو دا لایه کی، وئاڤا خو بهردا جهه کی ب بهر، ئهو ئاف ههمی چوو جو به کی، ئهو ب دویف دا چوو، دیت هتا گه هشتیبه زهلامه کی ژ بییان شه، مهـرکا وی د دهستان دا بوو، بهری ئاڤی ددا بیستانانی خو، ئینا گوته: ئهی عهـبدی خودی ئاڤی ته چیه؟ وی گوته: فلان کهسه، ئهو ئاڤی وی ژ عهـوری گوهد لی بووی، گوته: عهـبدی خودی، بوچی تو پسپارا ئاڤی من ژ من دکهی؟ وی گوته: من گوهد ل دهنکه کی بوو ژ وی عهـوری ئهـف ئاڤه ژئ باری، دگوته: بیستانانی فلانی ئاقده، ئاڤی ته ئینا، قیجبا بیژه من تو چ ل بیستانانی خو دکهی؟ وی گوته: مادهـم هو به ئهـز دی بیژمه ته، ئهـز بهری خو ددهمی کانـی چ ژئ دئیت، سیئیکـی ئهـز دکهمه خیر، وئهـز وعهـیالی خو سیئیکـی ژئ دخوین، وسیئیکـی بو توفی ئهـز رادکهـم.

وجهـند دهـرسه ک ژ ڤی سهرهاتیبی ژی بو مه ئاشکهـرا دبن:

* یا ئیکې: قەدر وبهائی دانا خیران د ریکا خودی دا بۆ مرۆفین پیتقی ناشکەرا دبت، خودایی مەزن د ئایەتەکی دا دبیت: ﴿وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ﴾ یەعنی هەر تشتەکی هوین د ریکا خودی دا بدەن، ئەو دی بۆ هەو بەدەل قەکەت، و ب تنی نەفەقە ئەو تجارەتە یا خوسارەتی ژێ نەگرت.

* یا دووی: ئەف حەدیسە (ئیشباتا) کەرامەتان دکەت، وکەرامەت -وەکی ژ ناخی دیار- قەدر وبهائیە کە خودی ددەتە هندەک عەبدین خۆ یین چاک، ب ریکا ب جەئینانا کارەکی نە یی عەدەتی، مە دیت چاوا خودی عەورەکی تایبەت هاژۆتە وی دقەرێ یا بیستانی ئی مرۆفی چاک لی، وفەرمان ل وی عەوری کر ئەو ئافا خۆ ل بیستانی وی زەلامی ببارینت، ژ بەر کاری وی یی چاک.

* یا سبی: بۆ مە ناشکەرا دبت کو ئەو کەسی رهحمی ب مرۆفین هەژار بیهت، و دەستی هاریکاری بۆ وان درێژ بکەت، ونەفەقی ل وان بکەت، خودی ژێ دی دەرگەهی رزقی ل بەر وی فرەه کەت، ونەفەقی لی کەت، وەکی د حەدیسە کا قودسی دا هاتی، خودایی مەزن دبیت: ﴿أَنْفَقْ أَنْفَقْ عَلَيْكَ﴾.

* یا چاری: بهایی کاری وکو مرۆف ژ کەدا دەستی خۆ بخۆت بۆ مە ناشکەرا دبت، ئەفی زەلامی جۆتییاری دکر، وگەلەک ژ دەمی خۆ بۆ کارکرنا ل ناف بیستانی خۆ تەرخان کر بوو، عەیالی خۆ ژ وی بەرهەمی ب خودان دکر یی ژ بیستانی وی دەت، و دەستی هاریکاری ژ بۆ کەسین پیتقی درێژ دکر.

* یا پینجی: خیر وبهائی نەفەقا ل سەر عەیالی ژێ ژ فی سەرھاتی بی دئیتە زانین، فی زەلامی تەخسیری د دەر حەقا عەیالی خۆ دا نەدکر، ب هێجەتا دانا خیران، هەر وەسا سستی د دانا خیران دا ژێ نەدکر ب هێجەتا نەفەقا ل سەر عەیالی.

* یا شەشی: ژ فی سەرھاتی بی ناشکەرا دبت کو مرۆفی تەقوا خودی بکەت، خودی رزقی وی ددەتی ژ لایەکی وەسا قە یی ئەو چو هزران بۆ نەکەت، وەکی عەورەک بۆ زەلامی موسەخەر کری، وئینایە هنداخی بیستانی وی، وزەلامەک ل وی جەئ نامادە کری دا بیت و مزگینی ب فی خەبەری بدەتی دا ئەو ب وی قەدری بحەسیبیت یی خودی دایە وی.

ئەو كارتا خودانی خو رزگارگری

سەرھاتییا قی جاری د گەل زەلامەکی ژ ئومەتا مە دئ چئ بت، پوژا قیامەتی، دەمی خودی عەبدان ل مەحشەری کۆم دکەت، وخیر وگۆنەهێن وان دکیشت، یەعنی: ئەف سەرھاتییه تشتەکی غەیبیە یی کو دئ ژ نۆی چئ بت، پیغەمبەر -سلاڤ لی بن- بو مە قەدگۆهیزت، وەکی ترمذی ژ عەبدللاهی کوری عەمری ربوایەت دکەت، دبیرت پیغەمبەری -سلاڤ لی بن- گۆت: ﴿إِنَّ اللَّهَ سَيَخْلُصُ رَجُلًا مِنْ أُمَّتِي عَلَى رُءُوسِ الْخَلَائِقِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَيُنْشَرُ عَلَيْهِ تِسْعَةٌ وَتِسْعِينَ سَجَلًا كُلُّ سَجَلٍ مِثْلُ مَدِّ الْبَصَرِ :

بلی :

محمددا عبده ورسوله : احضر وزنك. :

: فتوضع السجلات في كفة . طاقة في كفة

شيء.

یەعنی: پوژا قیامەتی خودی زەلامەکی ژ ئومەتا مە ل پێش چاڤین خەلکی دئ ئینت، نۆت ونەھ دەفتەران ژ کاری وی دئ بەلاڤ کەت، ھەر دەفتەرەک ھندی چاڤ قەترە دکەت یا درێژە، پاشی دئ بیژتی: تو حاشاتییی ل تشتەکی ژ فان دکە؟ ئەری نفیسەرین مە یین پارێزقان زۆرداریەک ل تە کریبە؟ ئەو دئ بیژت: نەخیر خودایی مە، خودی دئ بیژتی: قیجا تە عوزرەک ھەبە؟ ئەو دئ بیژت: نەخیر، خودی دئ بیژتی: بەلی، تە قەنجییەک ل نک مە ھەبە، وئەقرو چو زولم ل تە نائیتەکرن، وکارتەکی دئ ئیننە دەر پەیشا شاھدی ل سەرە، دئ بیژتی: تەرازییا خو بینە، ئەو دئ بیژت: یا رەببی ما ئەف کارتە بەرانبەر فان دەفتەران چیە؟ ئەو دئ بیژتی: زولم ل تە نائیتەکرن، ودفەتەر د لایەکی

تەرازییی دا دئی ئینەدانان، وکارت د لایى دى دا، قیجا دەفتەر دئی بلند بن، وکارت دئی گران بت، چونکی چو تشت بەرانبەر ناڤی خودی یی گران نابت.

ئەف زەلامە ئیک ژ گونەهکارین ئومەتا موحەممەدیە -سلاڤ لی بن-، یی مری گونەهکار، بەلی ل سەر باوەریی و تەوحیدی مریو، گونەهین وی گەلەکن، نۆت ونەه دەفتەر یین تژی کرین، بەلی باوەریا وی ب ئەصلی تەوحیدی هەبوو، ئەو تەوحیدا وی رۆژی مفایی وی کری وهکی مه دیتی.. وئەم دشتین قی سەرھاتییی ژى هژمارەکا دەرسان ژى وەرگرن:

* بەھایی پەیفە (شەھەدانى) ئەوا ژ دو پارچەیان پیک دئیت: (لا إله إلا الله، محمد رسول الله)، بۆ مه ئاشکەرا دبت، ئیمامی بوخاری ژ ئەبوو زهرری قەدگوھیزت، دبیژت: پیغەمبەری -سلاڤ لی بن- گۆت: ﴿ : ثم مات علی ذ

﴿ هەر عەبدەکی بیژت: (لا إله إلا الله) و ل سەر قی چەندی بمرت، دئی چتە بەحەشتی، گۆت: سی جارەن من گۆتی: ئەگەر فاحیسه کریت و دزی کریت ژى؟ گۆت: جارا سیی وی گۆت: ﴿ وإن زنی وإن سرق علی رغم أنف أبي ذر﴾ ئەگەر خو فاحیسه کریت، و دزی کریت، د سەر دفنا ئەبوو زهرری را!

* ووهکی ئەم دبینین پیغەمبەری -سلاڤ لی بن- شەرتهک بۆ باوەری ئینانا ب قی پەیفی دانا ئەو ژى ئەقەیه مرنا خودانی ل سەر بت، و دبت کەسەک هەبت بیژت: ما دەم مەسەلە ب قی رەنگیه پا هەما ئەم هەمی دبیژین: (لا إله إلا الله) مەعنا ئەم هەمی بەحەشتینه، چەند گونەه مه هەبن ژى! و ئەو ب خو مەسەلە نه ب قی بەساطەتی یه یا ئەو هزر دکەت، حەتا مەرۆف مفایی ژ قی پەیفی بکەت، حەفت تشت هەنە دقیت ئەو یی لی هشیار بت:

۱- (لا إله إلا الله) یەعنی: ژبلی خودی کەسەک نینە هەژی عیبادهتی بت، عیبادهت ب رامانا وی یا بەرفرەه قە، و ئەو کەسی قی پەیفی ب دەقی بیژت و ب کریار عیبادهتی بۆ (ئیلاهیکی) دی یی (موزەبیەف) پیشکیش بکەت، گۆتە قی پەیفی چو فایدە ناگەهینتی.

۲- ئەف پەيشە (عبودییەت) ھەمیی بۆ خودی دەسنیشان دکەت، وئەو کەسی د قی راستیی دا بکەفە شکى، یان شریکەکی بۆ خودی د قی چەندى دا بدانت، گۆتتا قی پەيشی فایدەى ناگەھینتە وى.

۳- گۆتتا قی پەيشی دقیت یا ژ دل بت، وئىخلاص تیدا بت، نەکو بەس گۆتتەکا سەردەف بت.

۴- ژ بلی ئیخلاصی دقیت راستگویی ژى تیدا ھەبت، وراستگویی ئەو ئەو کاری ب وان مەعنايان بکەت یین ژ قی پيشی دئینە وەرگرتن، نەکو کربارا وى دژی گۆتتا وى بت، ب دەقی بئرت: (لا إله إلا الله) و ب کربار باوەریی ب سەد ئیلاھین دی یین ژ قەستتا بینت.

۵، ۶- دقیت قیانا قی پەيشی ویا (مەدلولی) وئ ژى ل نک ھەبت، وقیان ھندى دخوازت مەرۆف وئ قەبویل بکەت، وکاری پى بکەت.

۷- وکانی چاوا قی پەيشی (تقارار) تەوھیدی بۆ خودی تیدا ھەیه، وەسا بەلکی بەرى ھنگى ژى، (سەلبا) خودینیى ژ ھەر ئیکى دی ژبلی وى تیدا ھەیه، یەعنى: ئەف پەيشە ھندى دخوازت مەرۆف کوفرى ب وان ھەمی (ئىلاھین موزەییەف) بکەت یین خەلک باوەریی پى دئن.

* وھژمارەکا مەسەلین غەیبی یین کول ئاخەرتى دى چى بن، ژ قى سەرھاتیى دئینە وەرگرتن، وەکی: ئاخفتتا خودى د گەل عەبدان، کیشانا خیر وشەران، وھەبوونا تەرازیی بۆ قى چەندى، وکو خودى زولمى ل کەسى ناکەت.

* ھەر وەسا رەحما خودى یا بەرفرەھ ژ قى ھەدیسی بۆ مە ئاشکەرا دبت، وکو دقیت مەرۆف ژ بەر کرنا گونەھان-ئەگەر خو گەلەک ژى بن- پى ھیشی نەبت، بەلى ب شەرەکی ھند خو پشت راست نەکەت قیجا د کرنا باشیان دا سست بیت، وترسا خودى نەمینتە د دلی دا، چونکی شەرت نینە ھەر کەسەکی ئەف کارتە ھەبت فایدەى ژى بکەت.

جورەيجی عابد و دەیکا وی

سەرھاتییا جورەيجی عابد و دەیکا وی ئیک ژ وان سەرھاتییا نه بین پیغه مبهری
-سلاڤ لی بن- بۆ مه فه گوهاستین، بوخاری ربوایهت دکهت، دبیترت: پیغه مبهری -سلاڤ
لی بن- گۆت: ﴿ فاتخذ صومعة فأتته أمه وهو يصلي
: : یا رب أمي وصلاتي فأقبل على صلاته فانصرفت. فلما كان من الغد
أتته وهو يصلي فقالت: : أمي وصلاتي فأقبل على صلاته فانصرفت. فلما
ن الغد أتته وهو يصلي فقالت: : أمي وصلاتي فأقبل على صلاته
: اللهم لا تمته حتى ينظر إلى وجوه المومسات. فتذاكر بنو إسرائيل جريحا وعب

راعيا كان يأوي إلى صومعته فأمكنته من نفسها
فلما ولدت قالت:
وجعلوا يضربونه
بهذه البغي : دعوني حتى أصلي فلما
انصرف أتى الصبي فطعن في بطنه وقال: : فأقبلوا على
: :
كما كانت. ﴿

جورەيج مرۆڤه کۆ عیبادەتکەر بوو، وی جبههک بۆ عیبادەتی بۆ خۆ چیکربوو، دەمهکی
ئهو ل ویرئ بوو، دهیکا وی هاته نک ووی نقیژ دکر، دهیکا وی گازی کرئ، وی گۆت: یا
رهبی دهیکا من ونقیژا من، ووی نقیژا خۆ تمام کر، دهیکا وی چوو، پۆژا دی دهیکا وی
هاتهفه، وی نقیژ دکر، وی گازی کرئ، وی گۆت: یا رهبی دهیکا من ونقیژا من، ووی
نقیژا خۆ تمام کر، دهیکا وی چوو، وپۆژا دی دهیکا وی هاتهفه، وی نقیژ دکر، وی گازی

کړئ، وی گوت: یا رهبي دهیکا من ونقيژا من، وی نقيژا خو تمام کر، ئينا دهیکا وی نفرينه کر وگوت: یا رهبي تو وی نه مړينه هتا نهو بهري خو بده ته رووي ژنکين پويچ! جاره کي ئسرائيلييان به حسې جوړهيجی وعباده تي وی کر، وژنه کا خراب هه بوو، خه لکی مه تل ب جوانييا وي دئنان، وي گوت: نه گهر هوه بقيت نه ز دي وی بو هوه د سهردا بهم، نهو هاته نک وی دا وی د سهردا بيهت، وی پويته پي نه کر، ئينا هاته نک شقانه کی دچوو نک په رستگه ها جوړهيجی وخو ب ده ست شه بهردا، نهو ژي ب حمله که شت، وگاډا وي بچويک بووی، وي گوت: نه شه يي جوړهيجييه، ئينا خه لک هاتن نهو ژ په رستگه ها وی ئينادر وپه رستگه ها وی هه پفاند، ودانان، وی گوت: هوه خيره؟ وان گوتي: ته زنا د گهل قی چنکا پويچ یا کری، نهو کوره يي ته يه، وی گوت: کاني بچويک؟ وان نهو ئينا، وی گوت: کاني من بهيلن هتا نهو نقيژي بکه م، وی نقيژ کر، گاډا نقيژا خو خلاص کری، هاته نک بچويکی وده ستی خو ل زکی وی دا وگوتي: کوچوچ، کی بتاي ته يه؟ وی گوت: فلان که سي شقان، گوت: هنگی نهو ب نک جوړهيجی شه هاتن، ماچی کر وخو تي هوسی، وگوتی: په رستگه هه کي ژ زيري دي بو ته چيکه ين، وی گوت: نه... وهکی بهري وي ژ ناخي بو من دورست بکه ن.. وان وه کر.

ژ قی حه ديسي بو مه تاشکه را دبت کو:

* دهه من پاقری ژ باوهریيه، وچند باوهریا خودانی پتر بت، نهو ژ لایي دهه من پاقری شه دي يي ب هیزتر بت. نهو که سي ژ راست ودرستی باوهری ئينا بت خودی بهر هانی دي ژي که ت ده می نه خوشیه ب سهر دا دئیت، وهکی د تايه ته کي دا هاتی:

»

* دبت نفرينا دهیابان د دهر حقا عیالی دا ب جه بیت، قیجا بلا نهو د هشیار بن، عیجری وکهرب شه بونا بهروخت بلا ئیکا هند ژ وان چي نه که ت نهو نفرينه کا وهسا ل عیالی خو بکه ن، پشتی هنگی عه مری خو هه میي بکه شه په شیمانی.

* که رب شه بونی چو خیر تیدا نینه، وهندی ژ مروقی بیت دقیت نه عصا يي خو بگرت، دهیکا جوړهيجی ل دهه کي عه صه بیاتیي نهو نفرينه ل کورې خو کر، بیی هند خو بگرت هتا بزانت کاني بوچی نهو بهر سقا وي نادهت، و ژ نه جامی که رب شه بونی وي نهو نفرينه کر وپشتی هنگی ل گوتنا خو په شیمان بوو.

* نهگرم مرؤف د نقيژي دا بوو، وئو نقيژ سوننه بت، ودهيكا مرؤفي يان بابي مرؤفي گازی مرؤفي بکته، دقيت مرؤف نقيژا خو بهطال کت وجهوا با وان بدهت، نهگرم هات وي زانی چی گاڅا وي بهرسفا وان نه دا ئو دئ ژ وي عيجز بن، چونکي گوهداريا دهيبابان واجبه، وچی نابت مرؤف واجبهکي بهيبت دا سوننه تهکي بکته.

* و ژ في سهرهاتيبي ژي ناشکهر دبت کو کهرامه تيڼ ويليان هه نه، خودي وهسا هزکر ئف زارؤکي د پيچکي دا باخت، دا دههمن پاقرتيا في مرؤفي عابد بو خه لکي ناشکهر کته.

* وپيتقيه ل سهر مرؤفي ده مي گوتنه کي گوهد لي دبت، ئيکسهر باوهر نهکته، ب تاييه تي نهگرم (تेशوبها سومعه تا) مرؤقه کي چاک وخوديناس د وي گوتني دا هه بت، چونکي گه لک که سيڼ هه سويد و دلرېش هه نه هه ز دکهن سومعه تا مرؤقين چاک ل نک خه لکي کريت بکهن.

* و ژ في سهرهاتيبي دنيته وهرگرتن کو يا باش ئو هه هر جاها که نه خوشيهک گه هشته مرؤفي، وي بهختي لي هاته کرن ئو ژ دله کي صافي ده ست بده ته کرنا نقيژي، وهه وارين خو بگه هيڼته خودي کو ئو د هه وارا وي بيت ووي ژ وي تنگافيي خلاص بکته.. هنگي خودي دئ د هه وارا وي ئيت، نهگرم خو ب پکا ب جهينانا کهرامه تهکي ژي بت.

ئەو خۆمەزنکەرئ خفس لئ هاتییە کرن

سهرهاتییای قئ جارئ ژئ ئیک ژ وان سهرهاتییانە یئین د ناڤ ئوممەتەکا بووری دا رویداین، سهرهاتییای مروڤه کئ خۆمەزنکەر یئ کو ب دفن بلندئ ڤه دەرکەفتییە ناڤ خەلکی، ئینا خودئ خفس لئ کری وئەو د عەردی دا بریە خواری.

بوخاری ژ عەبدللاھئ کوړئ عومەری ڤەدگوھیزت، دبیژت: پیڤمەمبەری -سلاف لئ بن- گۆت: ﴿ بینا رجل یجر إزاره من الخیلاء خسف به فهو يتجملجل فی الأرض إلی یوم جاره کئ زەلامەکی ب خۆمەزنکرن ڤه کراسئ خۆ ل عەردی رادخشانە، ڤیجا حەتا رۆژا قیامەتئ ئەو یئ د عەردی دا دچتە خواری.

و د ربوایەتەکا دی دا هاتییه: ﴿ بینا رجل یمشی قد أعجبته جمته وبرداە

فهو يتجملجل فی الأرض ح یه عنی: جره کئ زەلامەک ب رېښە دچوو کەیفای وی گەلەک ب جلکئ وی هات، ئینا خفس لئ هاتە کرن، و حەتا قیامەت رادبت ئەو دئ د عەردی دا چتە خواری.

مروڤ ئەوئ خودئ ئافراندی لاواز، یئ کو ژ تشتە کئ بی خیر و بی بها هاتییه چیکرن، گەلەک جارەن راستییای خو ژ بیر دکەت، وزیدە د خو دکەت، وهزر دکەت ئەو ژ چیا یان بلندترە و ژ پیلائی ئاسیتەرە، و نزانت کو ئەو چو نینە، ومیشەکا لاواز دشیئت وی بیزار بکەت، وئیشەکا بچویک وی دئخت.. ئەڤ زەلامە ئیک ژ وان کەسان بوو یئین نەمەتئ بەطران کرین، وخۆشیان د سەر دا برین، ئیکئ وەکی قاروونی بوو، و دبیت ئەو ب خو بت، گەلەکئ ب خو موعجب بوو، ب لاوینییا خو.. و ب مال و حالئ خو، دەمئ دەرکەفتە ناڤ خەلکی، ب رەنگە کئ وەسا ب رېښە دچوو کو بەرئ خەلکی بدەتە خو، و وان تئ بگەهینت کو ئەو ژ وان چیتەرە، وی خو بلسند دکر ئینا خودئ ئەو نزم کر و د عەردی دا برە خواری.. و ژ وان دەرسین ژ قئ سهرهاتییای دئینە وەرگرتن:

* خۆمەزنكرن، ودفن بلندی ئەوا وە ل خودانی خۆ دكەت كو ئەو چو هزرى بۆ كەسەكى نەكەت، وپى ل حەقى خەلكى بدانت، تاوانەكا مەزنە ل دىيائى وئاخرەتى خودانى خۆ دبه تە هىلاكى، موسلم ژ پىغەمبەرى -سلاف لى بن- قەدگوهىزت، دىيژت: ﴿

الجنة من كان في قلبه مثقال ذرة من كبر﴾ ئەو كەسى ھندى ڤەررەيەكى خۆمەزنكرن د دلى دا ھەبت، ئەو ناچتە بەحەشتى. ومەزنى بەس ھەزى خودىيە، وئەوى خۆمەزن دكەت، ئەو لى دگەرييت ئىك ژ سالۆخەتپن تابيەتپن خودى ژى بستينت، لەو خودى وى رەزىل دكەت ودهاقيتە د ئاگرى دا.

* ھەدىس ئىشارەتى ددەتە ڤەنگەكى ژ ڤەنگين خۆمەزنكرنا قى زەلامى ودييژت: وى كراسى خۆ (ئىزار، كو ئەو پارچەيا جلكيە يا ژ ناڤكى وپيدا دئيتە خواری) شۆڤ كرسو، و ب ەردى دا دخساند، بۆ خۆمەزنكرن، وئەقە كارەكى ھەرامە بۆ زەلامى، وپىغەمبەر - سلاف لى بن- د ھەدىسەكا خۆ دا يا ئىمامى بوخارى ژى رىوايەت دكەت، دىيژت: ﴿ ھندى د بن گۆزەكان دايە ژ ئىزارى د ئاگرى دايە.

زانايى مەزن ئىمامى نەوھوى مەسەلا شۆڤكرنا جلكى د گۆتەكا خۆ دا كورت دكەت، ودييژت: ((دريژكرنا جلكى ھەتا بگەھتە د بن گۆزەكى دا، ئەگەر بۆ خۆمەزنكرن بت چى نابت (يەنى: ھەرامە)، وئەگەر نە بۆ خۆمەزكرنى بت مەكرووھە، و دەمى ھەدىس شۆڤكرنا جلكى ب خۆمەزكرنى قە گرێدەن، ئەقە نیشانان ھندىيە كو ھەرامىيا قى چەندى ژ بەر خۆمەزكرنىيە، وشافعى قى جوداھيى دەسنیشان دكەت، وزانا ھەمى ل سەر ھندى كۆمبووينە كو شۆڤكرنا جلكى بۆ ژنكى دورستە)). ودقيت نەئيتە ھزركرن كو ئەف گونەھە يا بچوبكە، چونكى گەف ب چوونا جەھنەمى يا ھاتيبەكرن.

* نە ژ خۆمەزكرنىيە مەرۆف ھەز بکەت جلكى مەرۆقى يى جوان وپاقر بت، ئەف چەندە د ھەدىسەكا دورست دا ھاتيبە، و دەمى خودى نەمەتى د گەل عەبدەكى خۆ دكەت، وەكى دەولەمەنديى، ئەو ھەز دكەت نیشانى قى نەمەتى ل سەر وى ببينت.

* ھەندەك گونەھە يىن ھەين ھەر زوى خودى عقوبەيا وان ددەتە خودانى، وەكى ب سەرى قى زەلامى ھاتى، وھندەكپن دى خودى عقوبەيا وان بۆ ئاخەرتى پاش دئىخت.

* ئەف ھەديە ھندى دگەھينت كو ئىك ژ وان عقوبەيپن دژوار يپن خودى كافرتن ئوممەتپن بەرى پى دبرنە ھىلاكى خفس (يان: خەسف) بوو، وخفس ئەو مەرۆقەك د

عەردى دا بچتە خواري، وئەفا ھە نوکە ژى ھەدەک جارەن چى دبت، دەمى بيشەلەز چى دبن وعەرد دھژيبن وھندەک ب خانى قە د عەردى دا دچنە خواري، بەلى تشتى ئەف زەلامە ژ يبن دى جوداکرى ئەو بوو ئەو ھەتا پوژا قيامەتى دى د عەردى را چتە خواري.. و ژ لايەكى دى قە ئەف ھەيسە ھەندى دگەھينت کو مرى ل بن عەردى وھيشتا قيامەت رانەبووى ژى دئيەتە عەزابدان.

ئهو ژنکا به ژنا خو دريژکری

د ځي سهرهاتيبي دا پيغهمبر -سلاڅ لي بن- يو مه به حسې دهسپيکا به لاقبونو فسادې د ناڅ ئسرائيلييان دا دکهت، ئهو فسادا بوويه ئه گهرا هندې کو خودي ل وان ب غه زه ب بيت، ووي قه نجي وسهراتيبي ژ وان بستينت يا کو بهري هنگي دابي، وئاشکهره دکهت کو دهسپيکا فتنې ژ ژنکان دهست پي کربو، دا بهري خو بدهيني کاني (مه ظاهرين) ځي فسادا وان يا دهسپيکي د چ دابوينه.

جاري ژي ټپک ژ وان سهرهاتيبيانه يين د ناڅ ئوممه ته کا بوري دا رويدان، سهرهاتيبي مروقه کي خومه زنکهر يي کو ب دفن بلندي څه درکه فتية ناڅ خه لکي، ئينا خودي خفس لي کړي وئهو د عهدي دا بريه خوري.

ئيمامي موسلم ژ ئه بو سه عيدي خودري څه دگو هيت، دييژت: پيغهمبري -سلاڅ لي بن- گوت: ﴿کانت امرأة من بني إسرائيل قصيرة تمشي مع امرأتين طويلتين فاتخذت رجلين

يه عني: ژنه کا ئسرائيلي هه بوو يا کورت بوو، د گهل دو ژنکين دريژ دچوو، ئينا وي دو پيلاځين داري يو چو چيکرن، وگوستيرکه کا زيري، يا ب قه پاخ، وتري مسک دکر، وئهو خوشترين بېنه، وئهو د ناڅ بهرا هه ردو ژنکان دا چوو، وان ئهو نه نياسی، ودهستي خو ژي دزفران.. دا بېنه ژ گوستيرکا وي بچت.

و د ربويه ته کا دي دا ل نک ئبن حبانې هاتييه: ﴿ن امرأة من بني إسرائيل كانت قصيرة، فاتخذت لها نعلين من خشب، فكانت تمشي بين امرأتين طويلتين تطاول بهما، واتخذت

فيفوح ريحه﴾.

یه‌عنی: ژنه‌کا ئسرائیلی هه‌بوو یا کورت بوو، دو نه‌عال ژ داری بوّ خوّ چیکرن، وئهو د ناقبه‌را دو ژنکین درېژ دا دچوو خوّ درېژ دکر، ووی گوستیرکه‌کا زېړی دکره تېلا خو، بن قاژا وی تژی مسک دکر، گاڤا د بهر دیوانه‌کی را دچوو ئهو باددا؛ دا بیهن ژئ بچت. و د ربوایه‌ته‌کا دی ل نک ئبن خوزه‌یمه‌ی هاتییه کو جاره‌کی پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- خوتبه‌کا درېژ بوّ صه‌حایان خواند، تیدا به‌حسی دنیایی وئاخه‌تی کر، وئاشکه‌را کر کو ئیکه‌مین تشت بوویه ئه‌گه‌را تیچوونا ئسرائیلیان ئهو بوو ژنکا مروّقی فه‌قیر باری زه‌لامی خوّ وه‌سا گران دکر وه‌کی ژنکا مروّقی زه‌نگین، کانی وی چ جلك وچه‌ک بوّ ژنکا خوّ چیکر، ژنکا فه‌قیری ژئ ئهو ژ زه‌لامی خوّ دخواست.. پاشی سهرهاتییا قی ژنکی بوّ وان قه‌گیرا.

و ل ده‌سپیکي دئ بیژین: ده‌وری ژنکی د ئاڤاکرن وخابکرنا ههر جڅاکه‌کا هه‌بت دا ده‌وره‌کی سهره‌کیه، ئه‌گه‌ر ژن بده‌ته دلی خوّ دشیّت ب په‌نگه‌کی گه‌له‌کی ب ساناهی جڅاکي هه‌میی خراب بکه‌ت، و ب سهر سهری زه‌لامی دا بینته خوارئ، ئسرائیلی ئهو ملله‌ت بوو یی خودی قه‌در وپه‌ایه‌کی مه‌زن دای، وئهو کرینه مه‌زن وپه‌رین خه‌لکی زه‌مانی وان، پیغه‌مبه‌ر هه‌می د ناف وان دا بوون، و ل ده‌مه‌کی خودی ئهو ب جیگری ل عه‌ردی دانان، به‌لی پشتی ئهو که‌فتینه د باژیران دا، وده‌رگه‌هین نعمه‌تی ل سهر وان قه‌بووین، وان غاردان د کوّمکرنا خوشییین دنیایی دا کر، وهیدی هیدی ژ وی ریکی ده‌رکه‌فتن یا پیغه‌مبه‌رین وان نیشا وان دای، وهزر کر چیتیرنیا وان ژ بهر نفشی وانه کو ئهو ژ دوونده‌ها ئسرائیلنه، نه کو ژ بهر پیگیری وانه ب ریکا پیغه‌مبه‌ران، ئینا خودی دوژمنی وان ل سهر وان زال کر، وره‌زلی وشه‌رمزاری ئینا ریکا وان، وئهو ل عه‌ردی پارچه پارچه‌کر.

و ژ قی حه‌دیسئ وگه‌له‌کین دی، ههر وه‌سا ژ ته‌وراتا وان یا حه‌تا ئه‌قرو ژئ ئهو دخوین، دئیته زانین کو ده‌سپیکا فتنه وتیچوونا سرائیلیان ژ هندئ ده‌ست پی کر ده‌می زه‌لامین وان هه‌فساری خوّ ئیخستیه ده‌ستی ژنکان، وهند مه‌جال دایه وان ئهو فه‌سادئ د عه‌ردی دا بکه‌ن، وبی ئه‌خلاقییی به‌لاڤ بکه‌ن، وئاشکه‌رایه کو ئیکه‌مین جار وان ژ بی ئه‌خلاقییی ب خوّ ده‌ست پی نه‌کروو، به‌لکی ریکه‌کا دویر ودرېژ وان بری حه‌تا گه‌هشتینه کلۆفانکا خرابی وبی ئه‌خلاقییی، وحه‌تا د ئه‌نجام دا خودی ئهو برینه هیلاکئ.

وبه لکی ل بهر گه لهک کهسان تشته کی غه ریب بت ده می ئم بیژین: ئیکه مین فسادا ژنکین ئسرائیلی ژ (مزگه فتان) ده ست پی کر، به لی ژ مزگه فتان، یان بلا بیژین: ژ کنیشتان، وه کی ئه و نا قی ل سهر ددان.. د دینی جوهیان دا کاره کی دورست بو ژن -د گه ل زه لامان- بچته په رستگه هی بو کرنا عیباده تی خودی، به لی پیغه مبه رین وان هنده ک شهرت بو وان ده سنیشان کریون، کو ئه و پیگیری پی بکه ن ده می دچنه نقیژان. پشتی هنگی ب ده مه کی ژنکان سستی د جه ئینانا فان شهرتان دا کر، ده می دچوون دا عیباده تی بکه ن، وان وه سا خو د خه ملاند تو دا بیژی دی چنه داوه تی، جلکین ب بها وزیر وزینه ت، و بینین خوش وخه ملاندن، و گا فا ژنکا فه قیری به ری خو ددا ژنکین زه نگین وده وله مه ندان شهرم ژ خو دکر، و دی و ب خو دسوت، گا فا دزقری مال، دما ب زه لامی خو قه وهنگی رادوه ستییا هتا زه لامی خو نه چار کرنا کو ئه و ژی وه کی فلان و بیثانی جلکین گران وچه کی بو بکرت، هنگی زه لامی چو پی نه دما ژبلی ریکین حه رام ودزی و حیله یان هتا بشیت هند پاران ب ده ست خو بیخت کو ئه و تشت بو ژنکا وی پی بین بین وی داخواز کرین..

وفتنی ل قیری ده ست پی کر.. به ری زه لامی دکه فته ئیک ژ دو ریکان: یان دقیت سپیدی هتا ئیثاری سهری وی د شولی دا بت هتا بشیت هند مالی حه لال کرم بکه ت کو داخو ازین خاتوینی ب جه بینت، یان ژی دقیت قه ستا ریکین خو ار و قیچ بکه ت دا زوی زه نگین بیت، هتا ژنکا وی ده می دچته مزگه فته ی بو کرنا عیباده تی خودی، شهرمی ژ خو نه که ت به رانه ر ژنکین زه نگین وده وله مه ندان!

ژ لایه کی دی قه ده می ژن سیباقی د خو جوان کرنی دا دکه ن، وبارا پتر ژ ده می خو ل بهر قو دیکان دبو رین، سی خرابین مه زن دئینه ریکی، یا ئیکی: ئه و گرانیه کا مه زن دئیکه ته رازیا مه صره فی مالی، یا دووی: ئه و ده می بو وی دمینت کو خه می ژ مال وعه یالی خو بخوت گه له ک کیم دبت، یا سیی: ئه و هه وجه ی هند دبت گو ه ل خه لکی بیت -ب تاییه تی زه لامان- ده می به حسی جوانییا وی دکه ن، ئاخری چی نابت ئه و زه حمه ته هه می به لاش بچت.. هنگی ئه و ژن دی خو مه جبوور بینت دهرکه فته کو لانی، وجوانییا خو بو چاقین برسی (عه رض) بکه ت، و ب جلک وسه رویه ری خو بیژته هه قالین خو: ئه ز ژ هه وه کیتر نیم! وهنگی پسیرا وی فساد د نه که یا ژن ومیرین وی جفاکین دکه فنی!!

و د قی سهرهاتییی ژی دا هژمارهکا دهرس ومفایان ههنه:

* زهلام نهگهر ب دهوری خو یی دورست د جفاکی دا پانهبت، ژن دی بته نهگهرا هندئ کو خو وزهلامی وجفاکی ههمیی بهر ب هیلاکی شه بهت.

* ئیکهمین فتنهیا ئسرائیلییان ژ ژنکان دهست پی کریو، دهمی وان باری زهلامان گران کری، وپتربا دهمی خو ب خومهلاندن وجوانکرنئ شه بژاندی، وئارمانجا خو کرییه ئهو زهلامان بیخنه داقین خو.

* ژن -نهگهر ترسا خودی د دلی دا نهما- ههمی ریکیکن (تهزویری) ودرهوی دی ب کار ئینت، دا خو ب رهنهگهکی جوان نیشا خهلکی بدهت، نهگهر خو ئهف جوانیه هندئ ژئ بخوازت ئهو هندهک کارپن ههرام ژئ بکهت، وهکی دانانا باروکی، وهلکیشانا مویین برویان، ورهینا ددانان.. وگهلهک رهنهگین دی یین ههرامیا وان د هه دیسین دورست دا هاتی.

* ژنی هیشتا د کهفن دا گهلهک داهینان د هژنهری قهشارتنا عهیبین خو یین جسمی دا کرییه، دا خو ب رهنهگهکی درهوین بینته پیش چاف، وهکی قی ژنی دهمی هندهک پیتلاقین وهسا بو خو چیکرین وکرینه پیین خو کو پی بلند بیت، بیی کهس بزانت کو ئهف بهژنا ئهو نیشا وان ددهت نه بهژنا وی یا ژ راستایه. ونوکه گهلهک رهنهگین دی یین حیلان ههنه ژنک ب کار دئینت دا پرچا خو یان رهنهگی پرچی، یان رهنهگی چاقان، یان موژیلانک وسهرمل وتبلین (موزهوهر) بو خو چی بکهت، وئهفه ههمی ژ وی (تهرهفی)یه یا نههیا مه ژئ هاتییهکرن.

* ئهف سهرداچوونا ژنکین ئسرائیلییان بوو نهگهرا هندئ خودی گهلهک عقوبهیان بدهته وان ب تاییهتی وجفاک ومللهتی وان ب گشتی، ل سهری پیغه مبهرتن وان دهمی ئهف چهنده ژ وان دیتی ل سهر وان ههرام کر ئهو بچه مزگهفتان، ودهمی فسادا وان ل سوپک وبازار وکولانان بهلاقبوی، وزهلام ل شوینا وان ل ههدههکی راوهستین بوونه شریکین وان د بهلاکرن فسادی دا، خودی نه یارین ل وان ل سهر وان زالکرن، وبه لایین مهزن ئینانه سهری، ومهسهله گههشته وی ههدهی صهنه مپهرتسان وهلاتی وان داگیرکر، ودهولهتا وان ههرفاندن، وژن ومیرین وان کوشتن وئیخسیرکرن، ومزگهفتا وان یا پیروژ (ل قودسی) ب ههردی شه راست کر، ویا ژ ههمیی مهزتر ئهو بو خودی (ئهفضه لییهت) وچیتربنی ژ وان ستاندن، وپیغه مبهراتی نههیتا د ناف وان دا.

* ئوممەتا مە یا ئیسلامی ژى -مخاپن- ل سەر پتیازا ئسرائیلییان چوو د قى
 مەسەلى دا، لەو رۆژەك ب سەر دا هات ئەو ل پاشیا كاروانى مرۆڤینیى راوەستا پشتى
 كو دەمەكى درېژ ئەوى سەرکیشییا وی كاروانى كرى.

ئەو گۆنەھکاری چوویە بەهەشتی

ئیمام ئەحمەد وئەبو داوود ژ ئەبوو ھودەیرە قەدگۆھیزن، دبیژت: پیغەمبەری -سلاڤ
لئ بن- گۆت:

﴿كان رجلان في بني إسرائيل متواخين فكان أحدهما يذنب والآخر مجتهد في العبادة
فكان لا يزال المجتهد يرى الآخر على الذنب فيقول: أقصر. فوجده يوما على ذنب فقال له: أقصر.
: خلني وربي أبعث علي رقبيا :

أرواحهما فقال لهذا : أكنت بي عالما أو كنت على ما في يدي
: اذهب فادخل الجنة برحمة . : اذهبوا به إلى النار .

یەعنی: دو زەلام د ناڤ ئسرائیلییان دا ھەبوون، ھەقالین ئیک بوون، ئیکی گۆنەھ
دکرن ویی دی گەلەک عیبادەت دکر، وئەوی عیبادەت دکر یی دی ل سەر گۆنەھیی ددیت،
دگۆتی: بەس بکە، جارەکی وی ئەو دیت گۆنەھ دکر، ئینا گۆتی: بەس بکە، وی گۆت: من
وخودایی من بەپیلە پیکشە، ما تو زیرەقانی ل سەر من! ئینا وی گۆتی: ئەز ب خودی
کەمە خودی گۆنەھا تە ناغەفرینت، یان خودی تە نابەتە بەهەشتی، رحین ھەردووان ھاتنە
ستاندن، وئەو ل نک خودی کۆمبوون، ئینا خودی گۆتە ئەقی عیبادەتکەر: ئەری تو ب من
یی زاناووی، یان تول سەر تەشتی د دەست من دا یی خودان شیان بووی؟ وگۆتە یی
گۆنەھکار: ھەرە بەهەشتی ب رەحما من، وگۆتە یی دی: قی ببەنە ناگری.

د قی سەرھاتییی دا پیغەمبەر -سلاڤ لئ بن- بۆ مە بەحسێ زەلامەکی دکەت
ب گۆتەکی کاری خۆ یی باش ھەمی پویج کر، وئیکا ھند کر ئاخرەت ژ دەست بچت،
دەمی ژ نک خۆ ویی زانین د دەر حەقا خودی دا ئاخفتی، وسویند خواری کو خودی گۆنەھا
ھەقالی وی ژئ نابەت، ووی نابەتە بەهەشتی، قیجا وی ب قی گۆتە خودایی خۆ ژ خۆ
عیجز کر.

د قی سەرھاتییی دا چەند مفا ھەنە، ژ وان:

* مهزنترين گونده نهوه مروث بڼ زانين و ژ نک خو ب نافي خودي باخت، د نايه ته کي دا خودايي مهزن به حسي پيغه مبهري -سلاف لي بن- دکهت، ودييژت: ﴿وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضَ الْأَقَاوِيلِ ﴿٤٤﴾ لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ ﴿٤٥﴾ ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ ﴿٤٦﴾ فَمَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ ﴿٤٧﴾﴾ (الحاقة: ٤٤-٤٧) يه عني: نه گهر موحه ممهدي تشته کي مه نه گوټي ژ کيسي مه گوټبا، نه م دا وي ب هيژ گرين وتولي ژي شه کي، پاشي نه م دا په ها دلي وي شه تينين، فيجا کهس ژ هه وه نه دشيا عه زابا مه ژ وي بده ته پاش. لهو تشته کي گه له کي مه زنه مروث ب نافي خودي باخت، دقيت يي ل خو هشيار بت، وتشته کي ژ نک خو نه بيژت.

* ههر وه سا نهف سهرهاتييه دويماهيا خرابا کهرب شه بووني ژي بو مه ناشکه را دکهت، هه مي ده مان دقيت مروث بشيټه (نه عصايين) خو، نه گهر نه کهرب شه بوون هندهک کار وگوټنين خراب دي ب وي ده ته کرن کو تيچوونا وي د دويث دا هه بت، وه کي في زه لامي نه وي ژ که ربان دا سويند بو هه فالي خو خواري کو خودي وي نابه ته به حه شتي وگونه ها وي بو ژي نابهت.

* و نهف حه ديسه ناشکه را دکهت کو دبت خودي گونه ها مروشه کي بو وي ژي بيهت بيي نه وي ژي تو به بکهت ژي، شرک تي نه بت چونکي خودي ب خو گوټيه کو نهو شرکي ژي نابهت، ژبلي شرکي ههر گونه هه کا هه بت، نه گهر خو يا مه زن ژي بت، تحتمالا هه وي خودي بو مروفي ژي بيهت، نه گهر نهو حه ز بکهت، خو نه گهر نهو ژي تو به نه کهت ژي، و نه شه يه عه قيدا (أهل السنة) د في مه سه لي دا، لهو چي نابت بو که سي سويند بخوت، يان خو پشت راست کهت کو خودي فلان گونه هي بو فلان که سي ژي نابهت چونکي نهو يي مري وژي تو نه نه کرييه.. هندي وي مروفي باوه ري ب خودي هه بت و نهو گونه هه بو خو حه لال نه کريت، يه عني: نعترف کر بت کو نهو کاري وي کري گونه هه.

* ودبت ژ في سهرهاتيبي و به رسقا مروفي گونه هه کار بيته زانين کو نه وي مروفي عيباده تکه ر ب په نگه کي زفر وکريت نهو يي ژ کرنا گونه هي دا يه پاش، لهو وي گونه هه کاري گوهداريا وي نه کرييه، ويصرارا ل سهر گونه هي کري، فيجا دقيت نه م ب سلووبه کي نه م وجوان به ري خه لکي بده ينه باشي، ووان ژ خرابي بده ينه پاش، دا نهو ناخفتنا مه شه بويل بکهن، وپتر مجد نه بن ل سهر کرنا گونه هي.

* وئەف سەرھاتییه مەزنییا رەحما خودی بۆ مە ئاشکەرا دکەت، وکە چو گونەھ ل بەر وی ئاسی نابن.. هەر وەسا ەو ھندی دگەھینت کو چی نابت بۆ مە ئەم خۆ بکەینە د ناڤەرا خودی وەبەدین وی دا، وخۆ بکەینە (وەکیلین) خودی ل عەردی بەحشتی وجەھنەمی ل دویف دلی خۆ ل سەر خەلکی لیکفە بکەین.

* هەر وەسا ئەف ھەدیسە مە ژ ھندی دترسینت کو ئەم ئەزمانی خۆ بەردەین، وھەچیا بیتە بەر دەقی مە بیژین، چونکی ھندەک ئاخفتن ھەنە دبنە ئەگەرا تیچوونا خودانی، ژ بەر ھندی ئەبوو ھورەیرە ی پستی ئەف سەرھاتییه بۆ مە فەگپرای گۆت: (ئەز ب وی کەمە یی نەفسا من دەستی دا، قی زەلامی ئاخفتنەک گۆت، دنیا وئاخرەتا خۆ برە ھیلاکێ).

* و ژ قی سەرھاتییی ئاشکەرا دبت کو کار ب دویمایییە، قی مرۆقی عیبادەتکەر د ژيانا خۆ گەلەک عیبادەت دکر، بەلی چونکی ل دویماییی وی عەقیدەییەکا خۆ دەر ھەقا خودی دا خراب کر، دەمی ھزرەکا وەسا ژ خودی کری یا ئەو نە ژ ھەژنی، خودی ئەو برە جەھنەمی. و ژ لایەکی دی فە ھەدیس ھندی دگەھینت کو (کاری خراب وگونەھ د گەل عەقیدەییەکا دورست) چیتەر ژ (کاری باش وعیبادەتی د گەل عەقیدەییەکا خراب وفاسد) چونکی عەقیدەیا خراب -د قی سەرھاتییی دا- بۆ ئەگەرا چوونا زەلامەکی بۆ جەھنەمی ھەر چەندە کاری وی یی باش ژی بوو، وەقیدە دورست زەلامی دی برە بەحشتی ھەر چەندە گونەھین وی گەلەک ژی بوون.

دویمایا وان یین روژی نه گرن

حاکم ژ نه بوو نومامه یی شه دگو هیئت، دبیژت: پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوټ: ﴿
 انا نائم اذا تاني رجلان فأتيا بي جبلا فقالا لي: : اني لا أطيقه،
 فصعدت حتى اذا كنت في سواء الجبل اذا أنا بأصوات شديدة فقلت:
 : ثم انطلق بي فإذا أنا بقوم معلقين بعراقيهم
 : : :

﴿ دهمه کی نه زی نقشستی بووم، دو زه لام هاتن ههردو زه ندکین من گرتن، و نه ز
 ئینامه چیا به کی ئاسی، و گوټنه من: سهرکه شه، من گوټ: نه ز نه شیم، وان گوټ: هم دی
 ل بهر ته ب ساناهی ئیخین، ئنا نه ز ب سهرکه فتم، ههتا ده می نه ز گه هشتیمه نیقا
 چیا یی، من گوټ ل هندهک دهنکین دژوار بوو، من گوټ: نه شه چ دهنک؟ وان گوټ: نه و
 ره وینا جه نه میانه، پاشی نه ز هاتمه برن من هندهک مروټین هلاویستی دیتن، ده
 ولتیقین وان د شه قشقه بوون، خوین ژئ دباری، من گوټ: نه شه کینه؟ گوټ: نه و نه و
 یین روژی یین خو دخون بهری خوارن بو وان دورست بت.

نهف هه دیسه بو مه به حسنی سهرهاتییه کی دکهت د ژيانا برزه خنی دا چی دبت، و ژيانا
 بهرزه خنی نه وه یا پشتی مرنی ده ست پی دکهت ههتا قیامهت رادبت، و دبت نه و ل
 قیامه تی د جه نه می دا چی ببت، نهف سهرهاتییه یا گریدایه ب مه صیری وان که سان شه
 یین روژی یین فهرز -بی عوزر- نه گرن، کانی چاوا خودی وان عه زاب ددهت، و ره نگه کی
 عه زابا وان نه وه نه و سهرنشیف دئینه هلاویستن وخوین ژ ده قین وان دئینه خواری، و کهس
 نابت د هه ورا وان بیت، و قی ده دیسی ژی چهند دهرس ومفا تیدا هه نه:

* هه دیس ئاشکه را دکهت کو خوارنا روژیا ره مه زانی یا فهرز بی عوزر ئیک
 ژ گونه هین مه زنه، یین عقوبه یه کا دژوار د دویف دا دئیت، نه و که سی ژ قه ستا
 روژیه کا فهرز بخوت، گونه ها وی هند یا مه زنه نه گهر نه و سالی هه می یی ب روژی بت،
 پش وی روژی شه، گونه ها وی رانابت، بوخاری ژ پیغه مبهری -سلاف لی بن-

ښه دگوښت، دپيژت: ﴿من أفطر يوما من رمضان من غير عذر ولا مرض لم يقضه﴾
 ههچيې ړوژيه کا ره مه زاني بى عوزر و نساخي بخوت، نه گهر سالي
 هه مپي نهو يى ب ړوژي بت ژى، نهو ژ سهر رانايت.
 * نهف چندا هه پيغه مبهري - سلاف لي بن- د خهوني دا ديتيه، بهلي خهونين
 پيغه مبهران وهينه، وهه تشته كي نهو ببين حقيه، نه وهكي خهونين مه كو دبت
 دورست بن، و دبت د خهولت بن.
 * دبت نهف عهزابه يا كو ب سهر نه ړوژيگران ديت، هيشتا د ژينا بهرزه خي بت،
 يه عني: د قهبري دا وبهري نهو بينه برن بو جهنه مي، و دبت نهو د جهنه مي دا بت،
 و د هر دو حالتان دا ژي ديتي زانين كو هيلانا قي فهرزي كو ړوژيه، نه گهر خودي رحم
 ب خوداني نهبت، دبت نه گهر عهزادانا وي.

ئەو زەلامى خۇ كوشتى

بوخارى وموسلم ژ جوندەبى كورپى عەبدللاھى قەدگوهيژن، دىيژت: پيغەمبەرى -سلاڧ لى بن- گۆت: ﴿

تعالى: بادرني عبدي بنفسه ﴿ د ناڧ وان دا ييژن

بەرى ھەو ھاتىن زەلامەك ھەبوو بىرەك لى بوو، ۋى تەھەممول نەكر، قىچا ۋى دەست دا كىرەكى ۋرەھا دەستى خۆ پى بىرى، ۋوخىنا ۋى ھىشك نەبوو ھەتا ئەو مرى، ئىنا خودايى پاك ۋىلند گۆت: عەبدى من بەرى من را كر د مراندنا نەفسا خۆ دا، من بەھەشت ل سەر ۋى ھەرام كر.

ۋوھكى ئاشكەرا ئەڧ ھەدىسە سەرھاتىيا زەلامەكى ژ ئوممەتا بۆرى بۆ مە قەدگوهيژت، ب كرنا گونەھەكى ژ گونەھيژن مەزن رابووبو كو خۇكوشتنە، ۋكرىتيا كارى ۋى، ۋوئى عقوبەيا ئەو ژ ھەژى بۆ مە ئاشكەرا دكەت.. ۋقى سەرھاتىيى چەند دەرس ۋمفا تېدا ھەنە، ژ وان:

* ھەراميا كارى خۇكوشتنى (ئنتحارنى)، ۋكو ئەو ئىك ژ گونەھيژن مەزنە، ييژن خودانى ھىژاى روى رەشيا دىيائى ۋعەزايا ئاخەرەتى دكەت، خودايى مەزن د ئايەتەكا قورئانى دا دىيژت: ﴿ وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ ﴾ (النساء: ۲۹) يەئنى: ھوين خۆ نەكوژن، ۋپيغەمبەر -سلاڧ لى بن- د گۆتنەكا خۆ دا يا موسلم ژئ قەدگوهيژت، دىيژت: ﴿

نفسه بشيء عذب به في النار﴾ ھەچيى خۆ ب تىشتەكى بكوژت، ئەو دى د جەھنەمى دا پى ئىتە عەزايدان. ۋ ژ بەر مەزىيا گونەھا قى كارى يا ھاتىيە قەگواستن ب رىككىن دورست ژ پيغەمبەرى -سلاڧ لى بن- كو ۋى نقيژل زەلامەكى نەكر، چونكى ۋى خۆ كوشت بوو.

* تىشتى بەرى قى زەلامى دايا قى گونەھا مەزن بى صەبريا ۋى بوو، بىرەك كەفتە لەشى ۋى، ۋھندى ئىشا ۋى يا گران بوو، ۋى تەھەممول نەكر، ۋخۆ كوشت، چونكى ۋى ھەر دكر ئەگەر ئەو مر، ئەو دى ژ نەخوشىيى خلاس بت، ۋوئى نەدزانى كو ئەو بۆ نەخوشىيەكا مەزىنتر ئىتە قەگواستن، كو عەزايا ئاخەرەتى يا بەردەوامە.

* دقیت نهئیته هزرکرن دهمی ئەم دبێژین: ئەوی خۆ دکوژت دی چته جههنه‌می، مه‌عنا وی ئەوه ئەو دی هه‌روه‌هر مینته د جههنه‌می دا، نه‌خپەر! خۆکوشتن ئێک ژ گونیه‌یین مه‌زنه، ومروۆقی خودان باوه‌ر ب کرنا گونیه‌هه‌کی -ئه‌گه‌ر خۆ ئەو ژ گونیه‌هه‌یین مه‌زن ژێ بت- کافر نابت، ویی کافر نه‌بت د جههنه‌می دا ئەبه‌دی نابت.

* وده‌می خودی دبێژت: عه‌بدی من له‌ز د کوشتنا نه‌فسا خۆ دا کر، یان وی به‌ری من را‌کر د نه‌هه‌یلانا نه‌فسا خۆ دا، مه‌عنا وی ئەو نینه: ئەگه‌ر وی خۆ نه‌کوشتبا، ئەو هه‌شتا دا مینته ساخ، نه‌خپەر! هه‌ر ئێک ب ئەجه‌لا خۆ دچت یا خودی بو‌ دانای، نه‌ ده‌قیقه‌یه‌کی پیشقه‌ دئیت، نه‌ پاشقه‌ دچت، وله‌زکرنا وی ئەوه وی رێکه‌کا حه‌رام بو‌ ب دویماهی ئینانا عه‌مری خۆ ب کار ئینا کو کوشتنه، له‌و ئەو هه‌یژای جزادانی دبت کو چوونا جههنه‌مییه.

* نه‌فسا مروۆقی ئیمانه‌ته‌که‌ خودی دایه‌ مروۆقی، ودقیت ئەو وی وه‌کی هه‌ر ئیمانه‌ته‌کی دی به‌پارێژت، وته‌خسیری د پاراستنا وی دا نه‌که‌ت، وئەوی خۆ دکوژت ئەو قی ئیمانه‌تی ناپارێژت، له‌و هه‌یژای عقوبه‌یه‌کا دژوار دبت.

سهرهاتیا ژنکا فیرعهونی

ئەبوو یەعلا ژ ئەبوو هورەیرە ی فەدگوهیزت، دبیرت: ﴿

أوتاد في يديها ورجليها : (أَبْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي

الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِنَ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ) فکشف لها عن بيتها في

﴿ فیرعهونی چار ستوین بۆ ژنکا خو د عەردی قوتان، دەست و پێت و ئ پێقه

گرێدان، و دەمی ئەو ل نک و ئ نەدما، ملیاکەتان سیبەر ل و ئ دکر، قیجا و ئ دوعایەک ژ خودی کر و گۆت: یا رەبی، تو بۆ من ل نک خو خانیهکی د بەحەشتی دا ئاڤاکە، و من ژ فیرعهونی و کارێ وی پزگار بکە، و تو من ژ مللەتی زۆردار پزگار بکە.

ئەڤە لایەکە ژ سهرهاتیا ژنهکا خودان باوهر، کو ئاسیا بوو ژنا فیرعهنی مصری، ئاسیا ژنهکا زهنگین و دهوله‌مه‌ند و خودان جوانی بوو، وه‌زر بکهن ئەو ژنکا فیرعهونی مصری پی رازی بت دڤیت یا چاوا بت؟ د مه‌زنترین قه‌سری دا ل مصری مه‌زن بووبوو، وه‌ر تشته‌کی و ئ دڤیا بۆ ده‌اته ئاماده‌کرن، و مړۆڤه‌کی ب ڤی په‌نگی بت، ب تایبه‌تی ئەگه‌ر ژن بت، دئ وه‌سا ئیته‌ هزرکرن کو ئەو دئ یا سست وخاڤ بت، و نه‌شیت خو ل به‌ر چو نه‌خۆشیا بگرت، به‌لئ ڤی سهرهاتییی به‌رچاڤ کر کو ئەڤ هزر یا د جهی خو دا نینه، گاڤا مووسا بۆ فیرعهونی هاتییه‌ هنارتن، ووی ژئ خواستی ئەو باوهریی ب دینی خودی بینت، فیرعهونی خو دڤن بلند کر و باوهری پی نه‌ئینا، و ب دژواری دژئ وی و گاڤا وی و دویکه‌فتییین وی راوه‌ستییا، و دەمی وی زانی کو ژنکا وی ب خو ئیک ژ وان که‌سانه‌ یین باوهری ب دینی مووسای ئینای، بریار دا ئەوی ژئ وه‌کی هه‌ر خودان باوهره‌کی دی، به‌لکی پتر ژ هه‌ر ئیک دی بیته‌ عه‌زابدان، و په‌نگی عه‌زابدان و ئ ئەو بوو وان ئەو ل سهر عه‌رده‌کی شاریای رازاند، ل به‌ر هه‌تاڤا شاریای، و چار ستوین د عەردی قوتان دەست و پێت و ئ پێقه‌ گرێدان، و ئەو عه‌زابدا هه‌تا ب ڤی په‌نگی مری.. و خودی ئەو بۆ خودان باوهران کره‌ مه‌تل ل سهر سه‌برکیشانا ل سهر نه‌خۆشیا عه‌زابدا د پیکا خودی دا، وه‌کی

گوتی: ﴿ وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ ءَامَنُوا امْرَأَتَ فِرْعَوْنَ إِذْ قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِنْ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴾ (التحریم: ۱۱).

وئەف سەرھاتییه چەند دەرس وعبیرەتان بۆ مە بەرچاڤ دکەت، ژ وان:

* ئیمانی کارتیکنەکا مەزن ل سەر خودانی هەیه، وئەو هێزەکا زیدە ژێ ددەتە وی، وئیکا هند ژێ چێ دکەت کو ئەو خۆ ل بەر هەمی نەخۆشیان بگرت، وتەحەممولاً هەمی تەنگاڤیان بکەت، ئەگەر خۆ کوشتن ژێ بت، ونمونه‌یێن وەکی ئاسیایی ژ ژن ومیران د دیروکی دا گەلەکن.

* هەر وەسا ئەف سەرھاتییه وئ کەرب وکینا مەزن بەرچاڤ دکەت یا د دلێ کافر وطوغاتان دا هەمی بەرانبەر خودان باوەران، ئەگەر خۆ ئەو خودان باوەر هەندەک مروڤیێن لاواز ژێ بن، یێن کو چو زبانی نەگەهیننە عەرش وکورسیکیێن وان، چونکی ئەو تەحەممولێ ناکەت رەئبەکا جودا ژ یا خۆ گوھ لێ ببن، ئەگەر چەند ژ درەو ب ناڤی ئازادی وديموقراتییه‌تی باخفن ژێ.

* خودی چاڤدیری ل خودان باوەران دکەت، ووی بۆ وان هل دبژیرت یا فایدی وان تیدا، وسیبەرکنا ملیاکەتان ل قی ژنی بهایی وئ یێ مەزن ل نک خودی بەرچاڤ دکەت، ووی کەرامەتی دیار دکەت یا خودی دایی.

* وئەف سەرھاتییه هندی دگەهینت کو د ناڤ مروڤان هەندەک هەنە خودی وباوهریێ هل دبژیرن، ئەگەر خۆ ئەف هلبژارتنە ل سەر حسیبا هیلالا دنیا یێ ب هەمی خۆشییێن وئ قە بت.

* وسەرھاتی هندی دگەهینت کو خودی گەلەکی حەلیم و ب صەبرە وئەو گەلەک بیپەنا خۆ ل سەر طوغیانا کافران فرەه دکەت، حەتا وان دگرت، وگاڤا وی ئەو گرتن، ئەو ژ وی خلاس نابن.

سەرھاتىيا ژنگا فيرعه ونى

تُهبو و يهعلا ژ تهبو و هورهيرهی فه دگوهيت، ديبثرت: ﴿ ١ ٢ ٣ ٤ ٥ ٦ ٧ ٨ ٩ ١٠ ١١ ١٢ ١٣ ١٤ ١٥ ١٦ ١٧ ١٨ ١٩ ٢٠ ٢١ ٢٢ ٢٣ ٢٤ ٢٥ ٢٦ ٢٧ ٢٨ ٢٩ ٣٠ ٣١ ٣٢ ٣٣ ٣٤ ٣٥ ٣٦ ٣٧ ٣٨ ٣٩ ٤٠ ٤١ ٤٢ ٤٣ ٤٤ ٤٥ ٤٦ ٤٧ ٤٨ ٤٩ ٥٠ ٥١ ٥٢ ٥٣ ٥٤ ٥٥ ٥٦ ٥٧ ٥٨ ٥٩ ٦٠ ٦١ ٦٢ ٦٣ ٦٤ ٦٥ ٦٦ ٦٧ ٦٨ ٦٩ ٧٠ ٧١ ٧٢ ٧٣ ٧٤ ٧٥ ٧٦ ٧٧ ٧٨ ٧٩ ٨٠ ٨١ ٨٢ ٨٣ ٨٤ ٨٥ ٨٦ ٨٧ ٨٨ ٨٩ ٩٠ ٩١ ٩٢ ٩٣ ٩٤ ٩٥ ٩٦ ٩٧ ٩٨ ٩٩ ١٠٠ ١٠١ ١٠٢ ١٠٣ ١٠٤ ١٠٥ ١٠٦ ١٠٧ ١٠٨ ١٠٩ ١١٠ ١١١ ١١٢ ١١٣ ١١٤ ١١٥ ١١٦ ١١٧ ١١٨ ١١٩ ١٢٠ ١٢١ ١٢٢ ١٢٣ ١٢٤ ١٢٥ ١٢٦ ١٢٧ ١٢٨ ١٢٩ ١٣٠ ١٣١ ١٣٢ ١٣٣ ١٣٤ ١٣٥ ١٣٦ ١٣٧ ١٣٨ ١٣٩ ١٤٠ ١٤١ ١٤٢ ١٤٣ ١٤٤ ١٤٥ ١٤٦ ١٤٧ ١٤٨ ١٤٩ ١٥٠ ١٥١ ١٥٢ ١٥٣ ١٥٤ ١٥٥ ١٥٦ ١٥٧ ١٥٨ ١٥٩ ١٦٠ ١٦١ ١٦٢ ١٦٣ ١٦٤ ١٦٥ ١٦٦ ١٦٧ ١٦٨ ١٦٩ ١٧٠ ١٧١ ١٧٢ ١٧٣ ١٧٤ ١٧٥ ١٧٦ ١٧٧ ١٧٨ ١٧٩ ١٨٠ ١٨١ ١٨٢ ١٨٣ ١٨٤ ١٨٥ ١٨٦ ١٨٧ ١٨٨ ١٨٩ ١٩٠ ١٩١ ١٩٢ ١٩٣ ١٩٤ ١٩٥ ١٩٦ ١٩٧ ١٩٨ ١٩٩ ٢٠٠ ٢٠١ ٢٠٢ ٢٠٣ ٢٠٤ ٢٠٥ ٢٠٦ ٢٠٧ ٢٠٨ ٢٠٩ ٢١٠ ٢١١ ٢١٢ ٢١٣ ٢١٤ ٢١٥ ٢١٦ ٢١٧ ٢١٨ ٢١٩ ٢٢٠ ٢٢١ ٢٢٢ ٢٢٣ ٢٢٤ ٢٢٥ ٢٢٦ ٢٢٧ ٢٢٨ ٢٢٩ ٢٣٠ ٢٣١ ٢٣٢ ٢٣٣ ٢٣٤ ٢٣٥ ٢٣٦ ٢٣٧ ٢٣٨ ٢٣٩ ٢٤٠ ٢٤١ ٢٤٢ ٢٤٣ ٢٤٤ ٢٤٥ ٢٤٦ ٢٤٧ ٢٤٨ ٢٤٩ ٢٥٠ ٢٥١ ٢٥٢ ٢٥٣ ٢٥٤ ٢٥٥ ٢٥٦ ٢٥٧ ٢٥٨ ٢٥٩ ٢٦٠ ٢٦١ ٢٦٢ ٢٦٣ ٢٦٤ ٢٦٥ ٢٦٦ ٢٦٧ ٢٦٨ ٢٦٩ ٢٧٠ ٢٧١ ٢٧٢ ٢٧٣ ٢٧٤ ٢٧٥ ٢٧٦ ٢٧٧ ٢٧٨ ٢٧٩ ٢٨٠ ٢٨١ ٢٨٢ ٢٨٣ ٢٨٤ ٢٨٥ ٢٨٦ ٢٨٧ ٢٨٨ ٢٨٩ ٢٩٠ ٢٩١ ٢٩٢ ٢٩٣ ٢٩٤ ٢٩٥ ٢٩٦ ٢٩٧ ٢٩٨ ٢٩٩ ٣٠٠ ٣٠١ ٣٠٢ ٣٠٣ ٣٠٤ ٣٠٥ ٣٠٦ ٣٠٧ ٣٠٨ ٣٠٩ ٣١٠ ٣١١ ٣١٢ ٣١٣ ٣١٤ ٣١٥ ٣١٦ ٣١٧ ٣١٨ ٣١٩ ٣٢٠ ٣٢١ ٣٢٢ ٣٢٣ ٣٢٤ ٣٢٥ ٣٢٦ ٣٢٧ ٣٢٨ ٣٢٩ ٣٣٠ ٣٣١ ٣٣٢ ٣٣٣ ٣٣٤ ٣٣٥ ٣٣٦ ٣٣٧ ٣٣٨ ٣٣٩ ٣٤٠ ٣٤١ ٣٤٢ ٣٤٣ ٣٤٤ ٣٤٥ ٣٤٦ ٣٤٧ ٣٤٨ ٣٤٩ ٣٥٠ ٣٥١ ٣٥٢ ٣٥٣ ٣٥٤ ٣٥٥ ٣٥٦ ٣٥٧ ٣٥٨ ٣٥٩ ٣٦٠ ٣٦١ ٣٦٢ ٣٦٣ ٣٦٤ ٣٦٥ ٣٦٦ ٣٦٧ ٣٦٨ ٣٦٩ ٣٧٠ ٣٧١ ٣٧٢ ٣٧٣ ٣٧٤ ٣٧٥ ٣٧٦ ٣٧٧ ٣٧٨ ٣٧٩ ٣٨٠ ٣٨١ ٣٨٢ ٣٨٣ ٣٨٤ ٣٨٥ ٣٨٦ ٣٨٧ ٣٨٨ ٣٨٩ ٣٩٠ ٣٩١ ٣٩٢ ٣٩٣ ٣٩٤ ٣٩٥ ٣٩٦ ٣٩٧ ٣٩٨ ٣٩٩ ٤٠٠ ٤٠١ ٤٠٢ ٤٠٣ ٤٠٤ ٤٠٥ ٤٠٦ ٤٠٧ ٤٠٨ ٤٠٩ ٤١٠ ٤١١ ٤١٢ ٤١٣ ٤١٤ ٤١٥ ٤١٦ ٤١٧ ٤١٨ ٤١٩ ٤٢٠ ٤٢١ ٤٢٢ ٤٢٣ ٤٢٤ ٤٢٥ ٤٢٦ ٤٢٧ ٤٢٨ ٤٢٩ ٤٣٠ ٤٣١ ٤٣٢ ٤٣٣ ٤٣٤ ٤٣٥ ٤٣٦ ٤٣٧ ٤٣٨ ٤٣٩ ٤٤٠ ٤٤١ ٤٤٢ ٤٤٣ ٤٤٤ ٤٤٥ ٤٤٦ ٤٤٧ ٤٤٨ ٤٤٩ ٤٥٠ ٤٥١ ٤٥٢ ٤٥٣ ٤٥٤ ٤٥٥ ٤٥٦ ٤٥٧ ٤٥٨ ٤٥٩ ٤٦٠ ٤٦١ ٤٦٢ ٤٦٣ ٤٦٤ ٤٦٥ ٤٦٦ ٤٦٧ ٤٦٨ ٤٦٩ ٤٧٠ ٤٧١ ٤٧٢ ٤٧٣ ٤٧٤ ٤٧٥ ٤٧٦ ٤٧٧ ٤٧٨ ٤٧٩ ٤٨٠ ٤٨١ ٤٨٢ ٤٨٣ ٤٨٤ ٤٨٥ ٤٨٦ ٤٨٧ ٤٨٨ ٤٨٩ ٤٩٠ ٤٩١ ٤٩٢ ٤٩٣ ٤٩٤ ٤٩٥ ٤٩٦ ٤٩٧ ٤٩٨ ٤٩٩ ٥٠٠ ٥٠١ ٥٠٢ ٥٠٣ ٥٠٤ ٥٠٥ ٥٠٦ ٥٠٧ ٥٠٨ ٥٠٩ ٥١٠ ٥١١ ٥١٢ ٥١٣ ٥١٤ ٥١٥ ٥١٦ ٥١٧ ٥١٨ ٥١٩ ٥٢٠ ٥٢١ ٥٢٢ ٥٢٣ ٥٢٤ ٥٢٥ ٥٢٦ ٥٢٧ ٥٢٨ ٥٢٩ ٥٣٠ ٥٣١ ٥٣٢ ٥٣٣ ٥٣٤ ٥٣٥ ٥٣٦ ٥٣٧ ٥٣٨ ٥٣٩ ٥٤٠ ٥٤١ ٥٤٢ ٥٤٣ ٥٤٤ ٥٤٥ ٥٤٦ ٥٤٧ ٥٤٨ ٥٤٩ ٥٥٠ ٥٥١ ٥٥٢ ٥٥٣ ٥٥٤ ٥٥٥ ٥٥٦ ٥٥٧ ٥٥٨ ٥٥٩ ٥٦٠ ٥٦١ ٥٦٢ ٥٦٣ ٥٦٤ ٥٦٥ ٥٦٦ ٥٦٧ ٥٦٨ ٥٦٩ ٥٧٠ ٥٧١ ٥٧٢ ٥٧٣ ٥٧٤ ٥٧٥ ٥٧٦ ٥٧٧ ٥٧٨ ٥٧٩ ٥٨٠ ٥٨١ ٥٨٢ ٥٨٣ ٥٨٤ ٥٨٥ ٥٨٦ ٥٨٧ ٥٨٨ ٥٨٩ ٥٩٠ ٥٩١ ٥٩٢ ٥٩٣ ٥٩٤ ٥٩٥ ٥٩٦ ٥٩٧ ٥٩٨ ٥٩٩ ٦٠٠ ٦٠١ ٦٠٢ ٦٠٣ ٦٠٤ ٦٠٥ ٦٠٦ ٦٠٧ ٦٠٨ ٦٠٩ ٦١٠ ٦١١ ٦

المدرسي من يديها، فقالت:

: لها ابنة فرعون: أبي؟ قا : لا، ولكن ربي ورب أبيك

: أخبره بذلك؟ قالت: نعم، فأخبرته، فدعاها، فقال: يا فلانة، وان لك ربا غيري؟!

: نعم، ربي وربك الله! فأمر ببقرة من نحاس، فأحميت، ثم أمر بها ان تلقى : أ.

: إن لي إليك حاجة، قال:

: أحب ان تجمع عظامي، وعظام ولدي في

: فأمر بأولادها، فألقوا بين يديها واحدا

واحدا، إلى ان انتهى ذلك إلى صبي لها مرضع، وكأنها تقاعست من أجله، قال:

یہ عنی: ل وئ شہقا ئەز تێدا ھاتیمە بڕن بۆ عەسمانان، بێپەنکا خوش ھاتە من، من گۆتە جەربلی: ئەقە چ بێپنا خوشە؟ وئ گۆت: ئەقە بێپنا وئ ژنکی یە یا سەری کا فیرعەونی شە دکر ویا عەیاڵی وئ، من گۆتی: مەسەلا وئ چیە؟ گۆت: پۆژەکی وئ سەری کچا فیرعەونی شە دکر شە ژ دەستان کەت، وئ گۆت: ب نائقی خودی، کچا فیرعەونی گۆتی: بابی منە خودی؟ وئ گۆت: نە، ئەللاھ خودایی من و خودایی بابی تەبە، کچکی گۆتی: بێژمە بابی خو؟ وئ گۆت: بێژی، ئینا وئ گۆتە بابی خو، فیرعەونی ھنارتە ب دویف وئ را وگۆتی: فلان کەس، ما تە ژبلی من خودایەکی دی ھەبە؟ وئ گۆت: بەلی.. ئەللاھ خودایی من و خودایی تەبە، ئینا فیرعەونی پریار دا چیلەکا ژ سفری ھاتیبە چێکرن بینن و بشارینن (ناگری ل بن ھلکەنی) پاشی ئەو ژنک و عەیاڵی وئ بێنە ھاڤیتن تێدا، ژنکی گۆتە فیرعەونی: من داخوازک ژ تە ھەبە، وئ گۆت: داخوازا تە چیە؟ ژنکی

گوتی: ئەز ھەز دكەم تو ھەستىكىن من ويىن عەيالى من بکەيه د ناڤ پاتەيه کى دا،
و ل جەھە کى ڤەشپىرى، ڤىرەونى گوتى: باشە، ئەم دى وى بۆ تە کەين! گوت: ڤىرەونى
پىيار دا عەيالى وى ئىک ئىکە ل بەر چاقان بکەنە تىدا، وگاڤا بوويه دۆرا زارۆکە کى وى
يى ساڤا، ھەر وە کى ئەو پىچە کى سست بوو، ئينا وى گوتى: دادى، پىشڤە ھەرە، عەزبا
دنيايى سڤکترە ژ عەزبا ئاخەرتى.. ئينا وى خۆ ھاڤىتە تىدا.

ئەڤ سەرھاتىيە ژى وە کى يا بۆرى طوغيان وسەرداچونا ڤىرەونى بۆ مە ئاشکەرا
دکەت، وکانى وى چەند پىکىن دورنەدە عەزابدانا ھەڤرکىن خۆ دا ب کارڤينا، ئەگەر
خۆ ئەو ھەڤرک ژنەکا لاواز وبى زەرەر ژى بت، ئەڤ ھەديسە ڤان دەرس وعيبرەتان بۆ مە
بەرچاڤ دکەت:

* ئەڤ سەرھاتىيە ھندى دگەھىنت کو ئيمان مرۆڤى دگوھۆرت، ووى ب ھىز دئىخت
کو خۆ ل بەر ھەمى رەنگىن نەخوشيان بگرت.

* ئەڤ سەرھاتىيە ھندە کى ژ وان تشتە کى عەجىب بۆ مە ديار دکەت يىن
پىغەمبەرى -سلاڤ لى بن- ل شەڤا معراجى ل عەسمانان ديتىن، و ژ ڤى سەرھاتىيى
دئىتە زانىن کو خودى قەدر وبەياھە کى مەزن ددەتە وەليىن خۆ، وناڤ و دەنگىن وان د ناڤ
خەلکى عەردى وعەسمانان ژى دا بەلاڤ دکەت.

* ئەڤ سەرھاتىيە وە کى يا بۆرى دەرەجا وى کەرب وکىنى بۆ ديار دکەت يا کافر
وطاغيان د دەر ھەڤا خودان باوهران دا، وکو وان چو پەحم د دلى دا نینە دەمى دبتە
مەسەلا بەرسنگرتنا خودان باوهران يىن باوهرى ب کوفر وطوغيانا وان نائىن.

* ڤى ژنى عەزىمە ب کارئينا، وکوشتن وسۆتن ھلبىزارت، ھەر چەندە ئەو دشيا
روخسەت ب کار بىنت، و ب سەرڤە وە کى ڤىرەونى بىژت، دا خۆ وعەيالى خۆ ژ مرنى
پزگار بکەت، و ب ڤى چەندى کارى وى نابتە خۆکوشتن (ئنتحار)، بەلکى ئەو
خۆگۆريکرنە، لەو ئەڤ ژنە وعەيالى وى ھاتنە حسىبکرن شەھيد.

* ئەڤ سەرھاتىيە کەرامەت يىن وەليان بنەجە دکەت، دەمى خودى بچوبکى ساڤا بۆ
ڤى ژنى ب ئەزمان ئىخستى، دا ڤەرمانى ب خۆراگرتنى ل وى بکەت، ل وى دەمى
تەنگاڤى لى دژوار بووى.

* دورسته بۆ مروۆفی موسلمان تشتهکی ژ کافرهکی ژۆردار بخوازت، نهگهر دیت باشی
یا تیدا، وهکی فئی ژئی دهمی ژ فیرعهونی خواستی ههستیکیین وی وعهبالی وی پیکفه
قهشیرت.

جبريل و خندقاندا فيرعه وني

ترمذي ژ عهبدللاهي كورئ عهبياسي فهدگوهيئت، دبيت: پيغه مبهري - سلاف لي بن- گوت: ﴿ : امنت أنه لا إله إلا الذي امنت به بنو إسرائيل، فقال

جبريل: يا محمد، فلو رأيتني وأنا آخذ من حال البحر أَدَسه في فيه مخافة أن تدركه الرحمة ﴿ يهعني: دهمي خودي فيرعهون خندقاندي وي گوت: من باوهري ئينا كو ژ وي خودايي پيغه تريي ئسرائيلييان باوهري پي ئيناي چو خودايين دي يي ب حهق نينن، جبريلي گوت: ئهي موحه ممد، قيجا ئه گهر ته ئهز ديتبام دهمي من ژ تهقنا رهشا بنئ بهحري رادكر ودره دهقي وي را، ژ ترستين هندی دا كو رهم ژئي بگرت.

ئهف سهرهاتييه ئيك ژ وان سهرهاتيبيانه يين هيڤيا مروقي ب رهم ودفانينا خودي مهن دكهت، فيرعهون ئهو زالمى عهد ژ بهر زولم وزورداريا وي دنالي، دهمي كهفتييه بهر مرنئ، وزاني كو هنده ئيدي مرنا وي مسوگر بوو، ژ نوي شاهده دا، ئهو شاهده دانا بهري هنگي ل نك وي مهنترين تاوانا خوداني خو هيژاي كوشتني وسوتني دكهت، نوكه ئهو ب خو يي شاهده ددهت، وئه گهر هات وئهو وي جاري ژ مرنئ خلاص بيا دا زقريته سهر ئيك و دووا خو يا بهري، وهكي د ئايه تهكا پيروژ دا هاتي: ﴿ وَلَوْ رُدُّوا لَعَادُوا لِمَا نُهُوا عَنْهُ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿ (الأنعام: ٢٨). چونكي بهري هنگي گهلهك جاران وي ويين وهكي وي دگوت: بهس قئ جاري ئهم خلاص بيبين، دي باش بين وخو گوهورين، وگاڤا ئهو خلاص بووين، ئهو ژ بهري خرابتر لي هاتن.

ژ قئ سهرهاتيبي بو مه ئاشكهر دبت:

* كو دوير نينه كافرهي طاعيه ل بهر مرنئ، ودهمي ئهو دزانت كو مسوگر دي مرت، شاهده بدهت، و ژ درهو بيت: من باوهري ب خودي ئينا ئينا.. يا ژ وي فهد ئهو ب قئ چهندي بهردهواميي دي دته زنجيرا خاپاندا خو بو مروقين ساده وعهقل سقك،

وئەو ب خۆ خودی توپی ژ هه می کهسان قه بویل دکهت هندی رها وی نه گه هشتبته
حه فکی.

* جبریل ملیاکه تی ژ هه میان نیزیکتر بو خودی وزانتر ب رهم دلوڤسانی
وسالۆخه تین وی، ده می گوھ ل فیرعه ونی بووی ل بهر مرنی شاهده ددهت، زوی دهست دا
هندهک تهقنا رەشا بنی بهحری وراحه شانده د دهڤی وی دا، دا زوی ئەو ل سەر کوفری
بمرت، وبهری رهحما خودی ژئ بگرت، چونکی ئیکی وهکی فیرعه ونی ب هزاران تاوان
کرین، وخوینا گهلهک هه ژار ویی گونه هین خودان باوه ر د ستوی دا دڤیت ل سەر کوفری
بچت، دا رهحما خودی ژئ نه گرت.. به لی ئەف کاری جبریلی هندی دگه هینت کو رهحما
خودی هند یا بهرفره هه جبریل دترسیا ئەو خۆ ژ فیرعه ونی ژئ بگرت، قیجا گونه هکار
دڤیت چو جارن خۆ ژ رهحما خودی بی هیقی نه کهت.

* و ژ لایه کی دی قه ئەف هه دیسه هندی دگه هینت کو ملیاکهت ژئ گهلهک ههز
ژ کافرین تاوانبار وژۆردار ناکهن، وئەو ژئ ههز دکهن ئەو کهسپن گهلهک طوغيان کری
ل سەر کوفری بمرن، دا رهحما خودی ژئ نه گرت.

* وئەف هه دیسه قه در وهایی مهزنی په یقا شاهده دانی بو مه ئاشکهرا دکهت، وکو
ئەو خودانی خۆ ژ غهزه با خودی دپاریزت، ئەگه ر هات ووی ب دورستی باوهری پی ههبت.

نېوۍ ژ بهر خوښکړنا پکا خه لکۍ چووۍ به دهشتۍ

بوخاری وموسلم ژ نېوو هورهیره ډه دگوښیزن، دبیژت: پیغه مبهری -سلاف لی بن-
گوت: ﴿ینما رجل یمشی بطریق وجد غصن شوك على الطريق فأخره فشكر الله له فغفر له﴾ و
د ربوايه ته کا دی دا هاتییه: ﴿لقد رأيت رجلا يتقلب في الجنة في شجرة قطعها من ظهر
﴿ و د ربوايه ته کا دی دا زیده هیه کا دی ژۍ هیه، نېو ژۍ

نېغه یه: ﴿ ر رجل بغصن شجرة على ظهر طريق، فقال:

یؤذیمهم، فأدخل الجنة﴾ یه عنی: جاره کی زه لاهمه ک د پیکه کی را دچوو، چه قی ستریه کی
ل سهر پیکه دبت، نېو ژ سهر پیکه لادا، ئینا خودی کارۍ وی ژۍ قه بویل کر،
وگونه هیڼ وی بو ژیرن، د ربوايه تا دی دا، دبیژت: من زه لاهمه ک د به دهشتۍ دا
دیت، که یف دکر، ژ بهر کو وی داره ک ژ سهر پیکه کی بری بوو نه خوشی دگه هانده خه لکۍ.
نېغه سهرهاتییا زه لاهمه کی خودان باوهره ژ دلپیشه بوون هه ردهم بهرۍ وی لی بوو وان
کاران بکه ت یین نه خوشی ژ پکا خودان باوهران لاده ت، هتا ده می جاره کی وی
چه قه کی دارۍ دیتی شوړ بوو بوو سهر پیکه وی نېو چه قه لادا ب وی ئیه تی دا نېو
نه خوشی نه گه هیڼه چو موسلمانان، ئینا خودی کارۍ وی ژۍ قه بویل کر، وجزایه کی مه زن
پیشه دایۍ. و ژ وان دهرسین کو ژ قی سهرهاتییی دئینه ودرگرتن:

* نېغه حه دیسه هندۍ دگه هیڼت کو لادانا ههر تشته کی نه خوشی بگه هیڼته خه لکۍ
ژ سهر پیکه خیر وبه یه کی مه زن تیدا هیه، نېغه مروث ب ئیه تا خیرۍ وی چه ندۍ
بکه ت، چونکی نېو که سی -بو خودۍ- د دنیا یی دا ل سهر خه لکۍ بکه ته بهر فده ی، ووان
ژ تنگافیڼ پیکه خلاص بکه ت، خودی ژۍ ل ئاخره تی دۍ ل سهر وی که ته بهر فده ی،
وی ژ تنگافیڼ خلاص که ت.

* ژ قی حه دیسی بها وگرنگیا کارۍ وان که سان بو مه دیار دبت نېو یڼ ب کارۍ
پاقرکړنا پیکان رادبن، نېغه هات وئیه تا وان یا خیرۍ بت، و ژ لایه کی دی قه

گرنگی و بهایی پاراستنا پاڅتیا ژینگههێ ژێ بو مه ئاشکهرا دبت، وکو نهو کارهکی فرهه
ویئ شهعهیه.

* د چهند هه‌دیه‌هه‌کێن دی دا به‌حس ژ کریتییا کارێ وی که‌سی هاتییه‌کرن یی
رێکێن خه‌لکی پیس بکه‌ت، نه‌خۆشیی بیختی، طه‌به‌رانی ژ پیغه‌مه‌ری -سلاف لی بن-
شه‌دگوه‌هێرت، دبێژت: ﴿من آذى المسلمین فی طرقهم، وجبت علیه لعنتهم﴾ هه‌چیئ
نه‌خۆشیی بکه‌هینه‌ موسلمانان د رێکێن وان دا، له‌عه‌نه‌تین وان ل وی واجب دبن، وئه‌شه
هندی دکه‌هینه‌ت کو پاڅترکنا رێکان وپاراستنا وان ژ هه‌ر تشته‌کی وان پیس بکه‌ت، وه‌کی
هاڤیتنا گلیشی، ئیک ژ وان ئه‌خلاقین باشه‌ یین ئیسلامی به‌ری مه‌ دایئ.

* برینا دار وباری بی ئه‌گه‌ر ئیک ژ وان کارانه‌ یین ئیسلامی ئه‌م ژئ داینه‌ پاش،
د هه‌دیه‌هه‌کا خو دا پیغه‌مه‌هر -سلاف لی بن- گه‌فان ب چوونا ئاگری ل وی که‌سی دکه‌ت
یی دره‌کی بېرت، ودبێژت: ﴿قاطع السدر یصوب الله رأسه فی النار﴾ به‌لی ئه‌گه‌ر هات
وداره‌ک بوو ئه‌گه‌را گه‌هاندنا نه‌خۆشیی بو رێباران دورسته‌ ئه‌و دار بیته‌ برین، به‌لکی مرو‌ف
ب برینا وی هنگی دی خودان خیر بت.

فهرست

پەر	بابەت
۵	دەسپیک
۷	پشکا ئیکى باشترین سهرهاتى ژ کیتابا خودی
۹	سهرهاتییا خودانین خەندەکان
۲۲	سهرهاتییا پشتەقانی هەر سى پیغەمبەرەن
۲۸	سهرهاتییا خودانین شکەفتی
۳۹	سهرهاتییا خودانی دوشاخان (ذو القرنین)
۴۵	سهرهاتییا لوقمانی
۵۲	ئەو زانایی بەر ب عەردی قە نزمبوی
۵۸	عابدی نەزان
۶۴	ئەو زەلامی خودی سەد سالان مراندی
۷۲	خودانی دو رەزان
۷۹	خودانین بیستانی
۸۷	پشکا دووی سهرهاتییین د سوننەتا پیغەمبەری دا هاتین
۸۹	ئەو سهرهاتییین پیغەمبەری -سلاڤ لی بن- بۆ مە قەگوهاستین
۹۱	سهرهاتییا وان هەر سى زەلامین دەری شکەفتی لی هاتییه گرتن
۹۸	ئەو زەلامی سەد مروڤ کوشتین
۱۰۱	ئەو ژنکا ئاڤدانا صەى بریە بەحەشتی
۱۰۴	ئەو زەلامی دەینخوش
۱۰۷	ئەو زەلامی سەرا برایەکی خۆ دای
۱۱۰	سهرهاتییا ئییراهیمی د گەل مەزنەکی دنیاى
۱۱۳	ئاڤدانا بیستانی

مروڤتی ختیرکەر	۱۱۵
ئەو کارتە خودانی خۆ رزگارکری	۱۱۸
جورەيجی عابد و دەیکا وی	۱۱۸
ئەو خۆمەزنکەرئ خفس لی ھاتیبە کرن	۱۲۱
ئەو ژنکا بەژنا خۆ درێژکری	۱۲۴
ئەو گونەھکاری چوویە بەحەشتی	۱۲۹
دویمایا وان یین پۆژیئ نەگرن	۱۳۲
ئەو زەلامی خۆ کوشتی	۱۳۴
سەرھاتییا ژنکا فیرعەونی	۱۳۶
سەرھاتییا ژنکا فیرعەونی	۱۳۸
جبریل و خندقاندنا فیرعەونی	۱۴۱
ئەوی ژ بەر خوشکرنە ریکا خەلکی چوویە بەحەشتی	۱۴۳